

КОМИСИЯ
ЗА РЕГУЛИРАНЕ
НА СЪОБЩЕНИЯТА

Определяне, анализ и оценка на пазарите на
достъп до обществена телефонна мрежа в
определено местоположение и
обществено достъпни телефонни услуги,
предоставяни в определено местоположение

Приложение към Решение № 650/25.06.2009 г.

Съдържание

I. Резюме	6
II. Въведение	10
1. Правна рамка	10
1.1. Европейска регулаторна рамка	10
1.2. Национално законодателство	13
2. Ред, условия и процедура по определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция	14
2.1. Определяне на пазарите	14
2.2. Анализ и оценка на съответния пазар	15
3. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения	16
4. Обхват на документа	17
III. Обществено обсъждане и консултации с Европейската комисия. Сътрудничество с Комисията за защита на конкуренцията	18
IV. Състояние на цялостния пазар на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение	116
1. Участници на пазара	116
2. Предоставяни обществено достъпни телефонни услуги	119
3. Фиксирани телефонни постове на предприятията, предоставящи обществени телефонни услуги в определено местоположение	120
4. Приходи от предоставяне на обществени телефонни услуги в определено местоположение	123
V. Определяне на съответния пазар	126
1. Въведение	126
2. Пазари, подлежащи на ex-ante регулиране, според Препоръките за съответните пазари на ЕК от 2003 и 2007 г.	127
3. Прилагане на теста на трите критерия	129
3.1. Наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара	130
3.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията ..	132
3.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право	134
3.4. Заключение	135
4. Съответен продуктов пазар	136
4.1. Взаимозаменяемост при търсене и предлагане	136
4.1.1. Видове достъп до обществена телефонна мрежа	138
4.1.2. Достъп до обществена телефонна мрежа в определено	

местоположение и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение	140
4.1.3. Достъп до обществена телефонна мрежа за домашни потребители и достъп до обществена телефонна мрежа за бизнес потребители	141
4.1.4. Обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни потребители и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес потребители	143
4.1.5. Достъп до фиксирана мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и достъп до мобилна наземна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни чрез мобилна наземна мрежа	144
4.1.6. Достъп до фиксирана мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и достъп до мрежа от вида „точка към много точки” и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни чрез мрежа от вида „точка към много точки”	149
4.1.7. Обществено достъпни национални телефонни услуги и обществено достъпни международни телефонни услуги	150
4.1.8. Повиквания към географски номера и повиквания към негеографски номера	152
4.1.9. Обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и обществени телефонни услуги, предоставяни чрез обществени телефони	153
5. Съответен географски пазар	154
6. Заключение	155
VI. Анализ и оценка на съответните пазари	157
1. Въведение	157
2. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията и определяне на предприятия със значително въздействие върху съответния пазар	157
3. Пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители и за бизнес потребители	159
3.1. Пазарен дял	159
3.2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар	163
3.2.1. Икономии от мащаба	163
3.2.2. Икономии от обхвата	164
3.2.3. Наличие на вертикална интеграция	164
3.2.4. Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана	165
3.3. Недостатъчна или слаба покупателна способност	166
3.4. Цени и ценова политика	167

3.5. Наличие на продуктово разнообразие	168
4. Пазари на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на домашни и бизнес потребители	172
4.1. Пазарни дялове на предприятията, предоставящи обществено достъпни национални телефонни услуги в определено местоположение на домашни и бизнес потребители	172
4.2. Пазарни дялове на предприятията, предоставящи обществено достъпни международни телефонни услуги в определено местоположение на домашни и бизнес потребители	174
4.3. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар	176
4.3.1. Икономии от мащаба	177
4.3.2. Икономии от обхвата	177
4.3.3. Наличие на вертикална интеграция	177
4.4. Недостатъчна или слаба покупателна способност	178
4.5. Цени и ценова политика	179
4.6. Наличие на продуктово разнообразие	180
5. Определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара	180
5.1. Определяне на предприятия със значително въздействие върху пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни и бизнес потребители	180
5.2. Определяне на предприятия със значително въздействие върху пазарите на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на домашни и бизнес потребители	181
VII. Определяне на специфични задължения	183
1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса	183
1.1. На пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение	183
1.2. На пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение	183
2. Цели и принципи при избор на специфични задължения	184
3. Текущи задължения	185
4. Конкурентни проблеми	189
4.1. Прехвърляне на вертикални предимства	189
4.1.1. Отказ за съвместна търговия/отказ на достъп	190
4.1.2. Прехвърляне на неценови вертикални предимства	191
4.1.3. Прехвърляне на ценови вертикални предимства	196
4.2. Прехвърляне на хоризонтални предимства	198
4.3. Самостоятелно значително въздействие върху пазара	200

4.3.1. Издигане на бариери за навлизане на пазара	200
4.3.2. Експлоататорско поведение	202
4.3.3. Производствена неефективност	203
5. Налагане на конкретни специфични задължения	204
5.1. Задължения, налагани на ниво предоставяне на услуги на едро	204
5.1.1. Задължение за предоставяне на услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа” („избор на оператор”)	205
5.1.2. Задължение за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” (wholesale line rental - WLR).....	205
5.1.3. Задължение за равнопоставеност	208
5.1.4. Задължение за прозрачност	210
5.1.5. Задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро...	211
5.1.6. Ценови ограничения	213
5.1.6.1. Ценови ограничения по отношение на услугата „избор на оператор”	214
5.1.6.2. Ценови ограничения по отношение на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”	215
5.2. Задължения, налагани на ниво предоставяне на услуги на дребно	217
5.2.1. Задължения за равнопоставеност	218
5.2.1.1. Забрана за необосновано обвързване на предоставяните услуги в ценови пакет.....	220
5.2.2. Задължения за прозрачност	220
5.2.3. Ценови ограничения	222
5.2.3.1. Разделно счетоводство.....	223
5.2.3.2. Разходоориентирани цени, в т.ч. Система за определяне на разходите	224
5.2.3.3. Предварително предоставяне на информация за цените на регулираните електронни съобщителни услуги	230
6. Оценка на ефекта от налагане на специфичните задължения	231
7. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения	232
VIII. Приложения	234

I. Резюме

Правна рамка

Новата европейска правна и регулаторна рамка 2002 е въведена в българското законодателство с приемането на Закона за електронните съобщения (ЗЕС), (обн., ДВ, бр. 41 от 22.05.2007 г., изм. ДВ, бр. 109 от 2007 г., ДВ, бр. 36, 43 и 69 от 2008 г. и ДВ, бр. 17 от 2009 г.) и Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара (обн., ДВ, бр. 27 от 11.03.2008 г.).

Съгласно техните разпоредби националният регулаторен орган в лицето на Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) е длъжен периодично на всеки две години да анализира доколко е ефективна конкуренцията на пазарите на електронни съобщения, въз основа на което да осигури подходяща регулация в условията на променяща се пазарна среда. В периода до налагането на специфични задължения на предприятията, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар съгласно Закона за електронните съобщения в сила остават задълженията, наложени на предприятията съгласно Закона за далекосъобщенията (отм.).

Вземайки предвид разпоредбите на националното законодателство и Европейската регулаторна рамка и отчитайки специфичните особености на пазара на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение в България, КРС обособява две групи пазари на дребно:

- достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, включваща:
 - достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители;
 - достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за бизнес потребители.
- обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, включваща:
 - обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение;
 - обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение;
 - обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение;
 - обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение.

В рамките на анализа на всяка група пазари е извършена оценка дали е налице ефективна конкуренция или не и има ли предприятие/предприятия със значително въздействие върху съответния пазар, както и какви да бъдат специфичните задължения, които следва да бъдат наложени, продължени, променени и/или отменени.

Съгласно чл. 151 от Закона за електронните съобщения (чл. 6 и 7 от Директива 2002/21/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за обща регулаторна рамка за електронни съобщителни мрежи и услуги и принципите на конкурентното право), проектът на решение на КРС, с което се определя съответният пазар, анализът и оценката дали е налице ефективна конкуренция, включително определянето на предприятие/предприятия със значително въздействие върху

съответния пазар и специфичните задължения, които трябва да бъдат наложени, продължени, променени и/или отменени, следва да бъде публикуван за обществено обсъждане и изпратен за становище до Комисията за защита на конкуренцията (КЗК), до Европейската комисия и до другите национални регулаторни органи на държавите-членки на Европейския съюз.

Пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни и бизнес потребители

Съответните продуктови пазари, определени от КРС и разгледани в раздел V на настоящия анализ са:

1. Пазар на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители – включващ следните видове достъп до обществени телефонни мрежи, чрез които се предоставят услуги в определено местоположение на домашни потребители: аналогов, ISDN, чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, безжичен;

2. Пазар на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за бизнес потребители – включващ следните видове достъп до обществени телефонни мрежи, чрез които се предоставят услуги в определено местоположение на бизнес потребители: аналогов, ISDN, чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, безжичен.

Географският обхват на всеки от разглежданите съответни пазари е територията на Република България.

В резултат на извършения в раздел VI пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглежданите пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни и бизнес потребители, КРС достигна до заключението, че следва да определи „Българска телекомуникационна компания” (БТК) АД за предприятие със значително въздействие върху пазара.

Заключението е направено въз основа на анализ съгласно следните четири критерия:

- пазарен дял на „БТК” АД, изчислен на база брой постове и приходи от предоставяне на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение;
- наличие на високи и непреходни бариери за навлизане и разширяване на разглеждания пазар, свързани с:
 - икономии от мащаба и обхвата;
 - вертикална интеграция;
 - инфраструктура, която не може лесно да се дублира;
- недостатъчна или слаба покупателна способност; и
- наличие на продуктово разнообразие.

Пазари на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на домашни и бизнес потребители

Съответните продуктови пазари, определени от КРС и разгледани в раздел V на настоящия анализ са:

3. Пазар на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение, включващ следните услуги:

- селищни повиквания от географски номер на домашни потребители към друг географски номер;
- междуселищни повиквания от географски номер на домашни потребители към друг географски номер;
- повиквания от географски номер на домашни потребители към негеографски номер (негеографски номер, използван за осъществяване на повиквания към мобилна мрежа, негеографски номер за осъществяване на повиквания към мрежа от неподвижна радиослужба от вида „точка към много точки”, негеографски номер, определен от кодове за достъп до национални негеографски услуги „700”, „800”, „90” и кратки национални кодове с първа цифра „1”);

4. Пазар на обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение, включващ повиквания от географски номер на домашни потребители към номера, принадлежащи към националните номерационни планове на други страни;

5. Пазар на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение, включващ следните услуги:

- селищни повиквания от географски номер на бизнес потребители към друг географски номер;
- междуселищни повиквания от географски номер на бизнес потребители към друг географски номер;
- повиквания от географски номер на бизнес потребители към негеографски номер (негеографски номер, използван за осъществяване на повиквания към мобилна мрежа, негеографски номер за осъществяване на повиквания към мрежа от неподвижна радиослужба от вида „точка към много точки”, негеографски номер, определен от кодове за достъп до национални негеографски услуги „700”, „800”, „90” и кратки национални кодове с първа цифра „1”);

6. Пазар на обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение, включващ повиквания от географски номер на бизнес потребители към номера, принадлежащи към националните номерационни планове на други страни.

Географският обхват на всеки от разглежданите съответни пазари е територията на Република България.

В резултат на извършения раздел VI пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на всеки от разглежданите пазари на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни и бизнес потребители, КРС достигна до заключението, че следва да определи „Българска телекомуникационна компания” (БТК) АД за предприятие със значително въздействие върху пазара.

Заключението е направено въз основа на анализ съгласно следните пет критерия:

- пазарен дял на „БТК” АД, изчислен на база трафик (минути) и приходи от предоставяне на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение;
- наличие на високи и непреходни бариери за навлизане и разширяване на разглеждания пазар, свързани с:
 - икономии от мащаба и обхвата;
 - вертикална интеграция;
- недостатъчна или слаба покупателна способност;
- цени и ценова политика; и
- наличие на продуктово разнообразие.

Изводите, направени при анализа на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни и бизнес потребители и на пазарите на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на домашни и бизнес потребители сочат, че на съответните пазари не е установено наличие на ефективна конкуренция, което дава основание на КРС да наложи на „БТК” АД като предприятие със значително въздействие върху пазара следните специфични задължения:

Задължения на ниво предоставяне на услуги на едро:

- Задължение за предоставяне на услугата „избор на оператор” и/или „избор на оператор на абонаментна основа”;
- Задължение за достъп до и използване на специфични мрежови съоръжения, включително Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро;
- Задължение за прозрачност;
- Задължение за равнопоставеност (недискриминация);
- Ценови ограничения.

Задължения на ниво предоставяне на услуги на дребно:

- Задължение за равнопоставеност (недискриминация);
 - забрана за необосновано обвързване на предоставяните услуги в ценови пакет;
 - забрана за обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни от „БТК” АД услуги на крайните потребители, в случай че „БТК” АД не изпълни сроковете, посочени в Типовото предложение за отдаване абонатни линии под наем на едро, в които „БТК” АД следва да осигури предоставянето на услугата;
- Задължение за прозрачност;
- Задължение за разходоориентираност;
- Ценови таван;
- Предварително предоставяне на информация за цените на регулираните електронни съобщителни услуги.

Определянето на специфични задължения, тяхното описание и причините за налагането им на предприятието със значително въздействие върху пазара са разгледани в раздел VII на документа.

II. Въведение

1. Правна рамка

1.1. Европейска регулаторна рамка

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които държавите-членки на Европейския съюз (ЕС) извършват, са инструмент, чрез който се доразвива започналата през 1998 г. политика за либерализация на далекосъобщителния пазар и прилагането на правилата за конкуренцията от Договора за Европейската общност в сектора. Еднозначното провеждане на тази политика в целия ЕС е гарантирано от достиженията на правото на ЕС (*acquis communautaire*) чрез създаването на основен пакет от нормативни актове в областта на далекосъобщенията, наречен „Европейска правна и регулаторна рамка”, въз основа на която всички страни членки са длъжни да провеждат националната си политика в сектора.

В резултат на очерталата се необходимост от актуализиране на Европейската правна и регулаторна рамка от 1998 г., успешно послужила за създаване на условия за преход от монопол към свободен пазар, в началото на 2002 г. се въведе нова регулаторна рамка. Необходимостта от актуализиране на Рамка 1998 г. е продиктувана от обстоятелството, че десет години след като далекосъобщителният пазар в Общността е либерализиран, акцентът на регулаторните механизми е изместен от поощряване на конкуренцията на единния пазар на Европейската общност и стимулиране на инвестициите в областта на бързо развиващи се технологии към развиване на устойчива конкуренция на далекосъобщителния пазар, както и създаване на правила, свързани с наблюдаващата се конвергенция на електронните съобщителни мрежи и услуги, медии и информационни технологии. Регулаторна рамка 2002 цели и въвеждането на хармонизирани правила, приложими за цялата общност, както и премахването на всякакви бариери за развитието на ефективна конкуренция и предоставяне на качествени и разнообразни услуги в полза на потребителите.

Процесът на въвеждане на хармонизиран подход в регулацията на далекосъобщителния сектор изисква от държавите-членки на ЕС да съобразят регулаторните си актове с достиженията на конкурентното право на общността, отчитайки конвергенцията на електронните съобщителни мрежи и услуги. Като резултат от развитието на технологиите и конвергенцията на мрежи и услуги, правото на ЕС в областта на далекосъобщенията е актуализирано чрез създаването на качествено нова Европейска правна и регулаторна рамка, която обхваща всички електронни мрежи и услуги.

Регулаторна рамка 2002 дава приоритет на ролята на *ex-ante* регулирането на сектора с цел осигуряването на условия за развитие на конкуренцията и на прилагане на принципите на конкурентното право при определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщения. Основните аспекти на *ex-ante* регулирането на сектора, касаещи прилагането на принципите на конкурентното право на тази нова политика на ЕС, са следните:

- Развитието на ефективна конкуренция на пазара следва да се основава на *ex-ante* регулиране в съответствие със специфичното секторно регулиране и съобразявайки се с принципите на конкурентното право. Този нов подход изисква от Националните регулаторни органи (НРО) на държавите-членки на ЕС първо да анализират даден пазар на електронни съобщителни мрежи и/или услуги и въз основа на резултатите от анализа да определят дали той се нуждае от *ex-ante* регулиране или не;

- Замяна на термина „оператор” с „предприятие” по аналогия на терминологията, използвана в конкурентното право и влягане на ново съдържание в понятието „оператор със значително въздействие върху пазара”, използвано в Регулаторна рамка 1998, целящо адаптиране към условията на настоящия по-комплексен и динамичен пазар и въвеждане на концепцията за „господство на пазара” по смисъла на конкурентното право;
- Създава се процедура, чрез която НРО определят и анализират в съответствие с принципите на конкурентното право пазарите на продукти и услуги в рамките на електронния съобщителен сектор, подлежащи на ex-ante регулиране;
- Прецизират се процедурите за провеждане на консултации и повишаване на прозрачността при извършване на пазарни анализи.

Задълженията, наложени на операторите със значително въздействие върху пазара съгласно рамката от 1998 г., се запазват до извършването на анализ и оценка за развитието на съответния пазар, съгласно новата регулаторна рамка от 2002 г.

На следващо място Рамка 2002 цели прилагане на принципите на прозрачност, публичност и консултативност в отношенията между НРО и предприятията, осъществяващи електронни съобщения. Въвежда се облекчаване на разрешителните режими за осъществяване на електронни съобщения. С оглед динамично развиващата се конвергенция на мрежите и услугите е закрепен и принципът на технологична неутралност.

Основата на Регулаторна рамка 2002 на ЕС се състои от следните пет директиви:

- Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за обща регулаторна рамка за електронни съобщителни мрежи и услуги и принципите на конкурентното право (Рамковата директива);
- Директива 2002/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за достъп до и взаимно свързване на електронни съобщителни мрежи и свързани с тях устройства (Директивата за достъпа);
- Директива 2002/20/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за лицензирането на електронни съобщителни мрежи и услуги (Директивата за лицензирането);
- Директива 2002/22/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за универсална услуга и права на потребителите, свързани с електронни съобщителни мрежи и услуги (Директивата за универсалната услуга);
- Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 г. за обработване на лични данни и защита на неприкосновеността в електронния съобщителен сектор (Директивата за неприкосновеността).

Рамковата директива определя общата структура на новия регулаторен режим и формулира фундаментални правила и цели: насърчаване на конкуренцията, развитие на вътрешния пазар и защита интересите на гражданите на ЕС. В този смисъл тя се явява основополагаща по отношение както на цялостния режим в сектора, така и по отношение на останалите специални директиви.

Директивата за лицензирането има за цел постигането на хармонизация и опростяване на лицензионните правила на вътрешните пазари на електронни съобщителни мрежи и услуги, с цел облекчаване предоставянето им в рамките на ЕС. Индивидуалното лицензиране в случаите, когато не се използва индивидуално

определен ограничен ресурс и регистрирането по обща лицензия, се заменя от уведомителен режим.

Директивата за универсалната услуга дефинира набор от услуги, които следва да се предоставят на крайните потребители на достъпна цена. Съществен момент в директивата е въвеждането на понятието „определено местоположение“, което заменя използвания в Регулаторна рамка 1998 термин „фиксирана точка“. По този начин се гарантира технологична необвързаност на начините, чрез които се осъществява свързване към обществените телефонни мрежи и се предоставят обществени телефонни услуги.

Директивата за достъпа и взаимното свързване хармонизира регулаторните механизми, свързани с достъпа до и взаимното свързване на електронни съобщителни мрежи, както и дефинира права и задължения за предприятията, които имат право и/или задължение за взаимно свързване и/или достъп.

Посоченият основен пакет от директиви, който изгражда Регулаторна рамка 2002 и върху който се базират редът, условията и процедурата по определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, се допълва от следните актове за прилагане на законодателството на ЕС:

- Препоръка на Европейската комисия 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г. за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на ex-ante регулиране, издадена на основание чл.15, ал.1 от Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за общата регулаторна рамка за електронните съобщителни мрежи и услуги (Препоръката за съответните пазари);
- Разяснителна бележка, придружаваща Препоръката на Европейската комисия 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г. за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на ex-ante регулиране, издадена на основание на Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за общата регулаторна рамка за електронните съобщителни мрежи и услуги (Разяснителна бележка);
- Насоки на Европейската комисия от 11 юли 2002 г. за извършване на пазарни анализи и определяне на предприятия със значително въздействие на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, издадена на основание чл.15, ал.2 от Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за общата регулаторна рамка за електронните съобщителни мрежи и услуги (Насоките).

Препоръката за съответните пазари определя, в съответствие с Приложение I на Рамковата директива, пазарите в рамките на сектора, характеристиките на които могат да бъдат такива, че да оправдават налагането на регулаторни задължения, предвидени в специалните директиви. Посоченият акт отменя Препоръка на Европейската комисия (ЕК) за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на ex-ante регулиране (ОВ, L114, 08.05.2003 г.). С новата Препоръка се редуцира списъкът от пазари, за които ЕК счита, че има основания да бъдат предмет на ex-ante регулиране. От друга страна разпоредбата на чл. 15, ал. 3 на Рамковата директива дава право на НРО на държавите-членки на ЕС да определят пазари, различни от посочените в Препоръката на ЕК в случаите, когато това е оправдано от гледна точка на националните особености на сектора и при спазване разпоредбите на чл. 6 и чл. 7 на тази директива.

Това е посочено и в Разяснителната бележка, в която се съдържат мотивите на ЕК, които са довели до приемането на новата Препоръка за съответните пазари. Насоките на ЕК определят принципите, върху които НРО трябва да се базират при

определяне и анализиране на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция и определяне на предприятия със значително въздействие на тях. В т. 12 от Насоките ЕК посочва, че публикувайки тези насоки, тя има за цел също така да разясни на заинтересованите лица и предприятията, които извършват дейност в сектора на електронните съобщения, как националните регулаторни органи следва да извършват своята оценка за значително въздействие върху пазара, съгласно Рамковата директива, с цел постигане на максимална прозрачност и правна сигурност при прилагане на специалните нормативни актове в сектора.

1.2. Национално законодателство

Новата европейска правна и регулаторна рамка 2002 е въведена в българското законодателство с приемането на Закона за електронните съобщения (ЗЕС), (обн., ДВ, бр. 41 от 22.05.2007 г., изм. ДВ, бр. 109 от 2007 г., и ДВ, бр. 36, 43 и 69 от 2008 г. и ДВ, бр. 17 от 2009 г.), който отменя действащия до този момент Закон за далекосъобщенията (ЗД). Чрез приемането на ЗЕС България хармонизира националното си законодателство в сектора с това на ЕС и по този начин гарантира, че провежданата от нея политика в областта на електронните съобщения ще отговори на целите и регулаторните принципи на политиката в Общността, залегнали в Регулаторна рамка 2002.

За определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги на национално ниво се прилагат разпоредбите на ЗЕС и на Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара (Методиката), приета с ПМС № 40 от 28 февруари 2008 г. (обн., ДВ, бр. 27 от 11.03.2008 г.). Методиката е разработена от КРС на основание чл. 150, ал. 2 и ал. 3 от ЗЕС, съгласувано с Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) и съобразно правото на ЕС. Съгласно чл. 151, ал. 1 от ЗЕС и чл. 2 от Методиката и в съответствие с правилата на Глава девета от ЗЕС КРС периодично, на всеки две години, определя съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, проучва, анализира и оценява нивото на конкуренция на съответните пазари и при установяване липсата на ефективна конкуренция определя предприятия със значително въздействие върху съответния пазар, както и налага, продължава, променя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху пазара.

КРС осъществява своите правомощия в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, като условията и редът за събиране на необходимата информация за определяне, проучване и анализ на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за извършване на анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, критериите за дефиниране на съответни пазари, за оценка за наличието на ефективна конкуренция и за определяне на предприятия със самостоятелно или съвместно значително въздействие върху съответните пазари са регламентирани в ЗЕС и Методиката.

2. Ред, условия и процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране се извършва съобразно регламентацията в чл. 15 и чл. 16 от Рамковата директива.

Съгласно чл. 15, ал. 1 от Рамковата директива, съответните пазари на стоки и услуги в сектора на електронните съобщения, чиито характеристики могат да бъдат такива, че да оправдаят налагането на регулаторните задължения, определени в Специалните директиви, са посочени в Препоръка на ЕК 2003/311/ЕО от 11 февруари 2003 г., изменена с Препоръка на ЕК 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г. Съгласно чл. 16, ал. 1 от Рамковата директива, НРО на държавите-членки на ЕС изготвят анализи на съответните пазари, като отчитат в най-голяма степен Насоките на ЕК за извършване на пазарни анализи и определяне на предприятия със значително въздействие на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, издадени на основание чл.15, ал. 2 от Рамковата директива.

Съгласно чл. 16, ал. 2 от Рамковата директива, оценката относно наличието на ефективна конкуренция на съответния пазар се определя от националните регулаторни органи въз основа на изготвения в съответствие с ал. 1 на същия член анализ на пазара.

КРС определя, анализира и оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране съгласно Глава девета на ЗЕС и Методиката. Конкретните разпоредби на тези актове транспонират посочените по-горе текстове от Рамковата директива. Съгласно чл. 152, ал. 4 от ЗЕС и чл. 4 от Методиката КРС определя съответните пазари, върху които извършва анализ за наличието на ефективна конкуренция, съобразно списъка от пазари, посочени в актуалната към съответния момент Препоръка за съответните пазари. КРС може да определи и други съответни пазари – обект на ex-ante регулиране, различни от определените в Препоръката за съответните пазари, като отчита особеностите на националния пазар.

Съгласно чл. 6, ал. 2 от Методиката в процеса на определяне, анализ и оценка на съответните пазари КРС следва да съобрази актуалните към момента Насоки, приети от ЕК.

2.1. Определяне на пазарите

Определянето на съответните пазари, подлежащи на ex-ante регулиране, се извършва като се изследва кумулативното наличие на следните 3 критерия:

1. Наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара;
2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред;
3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите по т. 1 и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар

Прилагането на тези критерии при дефиниране на съответен пазар е определено в Препоръката за съответните пазари и Насоките на ЕК и е въведено в българското законодателство като императивно изискване с разпоредбата на чл.152, ал.4 от ЗЕС. КРС следва да прилага теста на трите критерия във всички случаи, без оглед на това дали пазарът, предмет на анализа е включен или не в Препоръката за съответните

пазари. В тази връзка, като отправна точка в настоящия анализ, КРС е извършила анализ за кумулативното наличие на трите критерия.

Съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или на дребно, като съответният пазар има продуктово и географско измерение (чл.152, ал.1 от ЗЕС и чл.8 от Методиката). Разделянето на пазарите на едро и дребно е в съответствие с Препоръката за съответните пазари. По отношение на продуктовото измерение на съответния пазар в Насоките ЕК посочва, че съответният пазар на продукти или услуги включва всички онези продукти или услуги, които са взаимозаменяеми или заместими в достатъчна степен не само поради техните обективни характеристики, благодарение на които са особено подходящи за задоволяване на постоянните нужди на потребителите поради техните цени или предназначение, но и поради условията на конкуренция и/или структурата на търсенето и предлагането на въпросния пазар. Продуктите или услугите, които са взаимозаменяеми в ниска степен или относително, не спадат към един и същ пазар. Следователно, НРО следва да започнат определянето на съответния пазар на продукти или услуги с групиране на продуктите или услугите, които потребителите използват за една и съща цел (крайна употреба).

В съответствие с европейското законодателство Методиката регламентира, че съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице взаимозаменяемост при търсенето и взаимозаменяемост при предлагането (чл.9 от Методиката).

След определяне на съответния продуктов пазар следва да се определи и неговото географско измерение. При определяне на географското измерение на посочените в Препоръката пазари на продукти и на услуги, НРО се ръководят от Насоките на ЕК. Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни географски райони (чл.152, ал.3 от ЗЕС).

Съответният географски пазар се определя при отчитане на следните два критерия (чл.14 от Методиката):

1. покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
2. наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два основни критерия географските пазари могат да бъдат определени като местни, регионални, национални или покриващи територията на две или повече страни (например обобщоевропейски пазари, пазари, съвпадащи с територията на Европейското икономическо пространство, или глобални пазари).

2.2. Анализ и оценка на съответния пазар

Целта на анализа и оценката на съответния пазар е КРС да установи наличието или липсата на ефективна конкуренция, т.е. да установи дали има предприятия със значително въздействие върху съответния пазар (чл. 154, ал. 2 от ЗЕС).

Предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни

потребители (§1, т. 50 от Допълнителната разпоредба на ЗЕС, чл. 14, т. 2 от Рамковата директива).

3. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения

Наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара се установява въз основа на редица критерии. Преценката се основава на перспективен анализ на пазара (ex-ante), като се вземат предвид съществуващите пазарни условия. Като отправна точка на анализа и показател за пазарна мощ често се използват пазарните дялове. В т. 78 от Насоките ЕК подчертава, че съществуването на господстващо положение на пазара не може да бъде констатирано само въз основа на наличието на големи пазарни дялове и поради тази причина НРО следва да извършват подробен и цялостен анализ на икономическите характеристики на съответния пазар, преди да се произнесат за наличието на предприятия със значително въздействие върху даден пазар. В този смисъл, ЕК отбелязва, че НРО могат да измерят възможността на едно предприятие да следва поведение до голяма степен независимо от своите конкуренти, клиенти и потребители, като за целта използват набор от критерии, посочени в т. 78 от Насоките. В приложение II от Рамковата директива изрично се посочва, че критериите, които се прилагат за установяване наличието на предприятия със самостоятелно или съвместно значително въздействие върху пазара не са изчерпателно изброени, не са кумулативни, а списъкът от критерии дава насока при определяне съществуването на съвместно господстващо положение. Подобен подход е възприет както в Насоките на ЕК, така и на национално ниво. В Методиката е посочено, че изборът на критерии зависи от особеностите на съответния пазар, а тежестта на всеки от тях в общата оценка на пазара зависи от особеностите на разглеждания пазар. Наличието на значително пазарно въздействие се установява на базата на съвкупност от използваните критерии, които, взети самостоятелно, могат да не бъдат определящи.

Във връзка с посоченото, както и с оглед разпоредбите на Методиката, при определяне на дадено предприятие като предприятие със самостоятелно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид неговия пазарен дял на съответния пазар и всички или някои от критериите, посочени в чл.35 от Методиката. При определяне на дадено предприятие като предприятие със съвместно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид всички или някои от критериите по чл. 36 от Методиката.

В т.114 от Насоките ЕК посочва, че ако след извършен анализ дадено предприятие бъде определено като предприятие със значително въздействие върху съответен пазар, но не му бъдат вменени съответни регулаторни задължения, то това не съответства на новата правна рамка и по-специално на чл. 16, ал. 4 от Рамковата директива, т.е. регулаторът следва да наложи поне едно регулаторно задължение на предприятието, определено като притежаващо значително въздействие върху съответен пазар.

Съгласно чл. 150, ал. 1 от ЗЕС, КРС е компетентният орган, който може да налага специфични мерки в случаите, когато след извършен анализ на съответен пазар е установена необходимостта от налагането на такива.

В случаите, когато въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че е налице ефективна конкуренция, КРС не налага специфични задължения на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар, а ако такива са били наложени на предходен етап, КРС ги отменя (чл.155 от ЗЕС).

В случаите, в които въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че не е налице ефективна конкуренция, КРС определя предприятие или предприятия със значително въздействие върху пазара и налага на предприятието/предприятията специфични задължения. В случай, че са били наложени специфични задължения на предприятието или предприятията със значително въздействие върху пазара, КРС може да продължи действието им или да ги промени (чл. 156, ал.1 и ал.2 от ЗЕС).

4. Обхват на документа

Документът разглежда състоянието на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги (национални и международни) в определено местоположение на територията на Република България. В него на база анализ на изминал период от три години (2005-2007 г.) е извършена оценка на нивото на конкуренцията на съответния пазар и е направена прогноза за бъдещото му развитие за период от две години напред.

III. Обществено обсъждане и консултации с Европейската комисия. Сътрудничество с Комисията за защита на конкуренцията

С оглед спазване на принципите на консултативност и прозрачност, залегнали в европейската правна рамка и разпоредбите на националното законодателство, след определянето на съответния пазар и извършването на анализа и оценката му, КРС поставя на обществено обсъждане своя проект на решение, с което се определя съответният пазар, анализира се и се оценява дали е налице ефективна конкуренция и при липса на такава, се определя предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, като му се налагат, продължават, изменят или отменят специфични задължения.

Рамковата директива определя, че при извършване на анализи на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги НРО следва да работят в тясна връзка със съответните органи по защита на конкуренцията на национално ниво. Целта е създаване на условия за ефективно взаимодействие и координация при осъществяване на законово определените правомощия на органите, както и за единното и непротиворечиво приложение на националното и европейското право в областта на електронните съобщения и конкуренцията. В тази връзка, в рамките на общественото обсъждане проектът на решение се предоставя на КЗК за становище.

След приключване на процедурата по обществено обсъждане и съгласуване с КЗК, КРС изпраща на ЕК и на регулаторните органи на държавите-членки на ЕС Проекта на решение, който включва определянето на съответен пазар и неговия анализ и оценка. В случай, че в законоустановения срок не постъпят предложения от ЕК и регулаторните органи на държавите-членки на ЕС, регулаторът приема Проекта на решение. В случай, че постъпят предложения от ЕК и регулаторните органи на държавите-членки, КРС ги отразява в Проекта на решение преди окончателното му одобряване, като уведомява за това ЕК. Процедурата по взаимодействие и консултации с ЕК и НРО на държавите-членки на ЕС е уредена в Глава Четвърта, раздел IV от ЗЕС.

Проведено обществено обсъждане със заинтересованите предприятия, съгласуване с КЗК и допълнително събиране на становища от заинтересованите страни по измененията на проекта за анализ

В съответствие с изискването на чл. 151, ал. 2 от ЗЕС КРС проведе обществено обсъждане на изготвения Проект на анализ на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги (национални и международни) в определено местоположение. В рамките на общественото обсъждане постъпиха становища от „Мобилтел“ ЕАД, „Космо България Мобайл“ ЕАД, „Българска телекомуникационна компания“ АД („БТК“ АД) и Сдружение за електронни комуникации (СЕК). Изготвеният Проект е съгласуван от КЗК и е представен за становище на ЕК.

В изпълнение на Решение на КРС № Пр4/12.03.2009 г. до всички заинтересовани страни беше изпратено и писмо с изх. № 04-04-115/16.03.2009 г.¹, с което КРС ги уведоми, че е необходимо допълнително изменение на Проекта на пазарен анализ и предложенията за регулаторни мерки по отношение на съответните

¹ Писмото е приложено към становищата на заинтересованите лица в Приложение № 5 към Проекта на анализ

пазари на дребно, приети с Решение № 2307/20.11.2008 г. на КРС, в резултат на получени бележки при общественото обсъждане на проекта.

В отговор на така изпратеното писмо, в съответствие с чл. 34, ал. 3 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), в КРС постъпиха становища от „Мобилтел“ ЕАД, „Космо България Мобайл“ ЕАД, „БТК“ АД, СЕК, „Транс Телеком“ ЕАД, „Източна телекомуникационна компания“ АД и „Кейбълтел“ ЕАД. Доколкото получаването на становища в рамките на обществено обсъждане е част от законоустановената процедура по приемане на окончателните решение и анализ, постъпилите становища от предприятията в цялост са в Приложение № 5 към Проекта за анализ. На основание чл. 151, ал. 3 от ЗЕС те следва да бъдат публикувани на страницата на КРС в интернет, с изключение на частите, представляващи търговска тайна.

В настоящото изложение КРС е обединила становищата, изразени в рамките на общественото обсъждане и на допълнителното събиране на становища от заинтересованите предприятия, според засегнатите въпроси и съответните части на анализа, които засягат, като е изразила общата си позиция по тях. В случаите, когато конкретни въпроси са засягани на няколко места в становището/ата на дадено предприятие, КРС е обединила бележките на предприятието по съответния въпрос и е изложила цялостното си виждане по изложените аргументи. В случаите, когато е било възможно, КРС е посочвала и конкретното място от становището, където е направена забележката и са посочени аргументите.

Становището на ЕК е отразено в края на настоящия раздел.

А. Общи бележки по разглежданите в проекта пазари:

1. Комисията за защита на конкуренцията с Решение № 14/20.01. 2009 г. по преписка № КЗК-807/09.12.2008г. е приела становище по проекта на решение. Становището е получено в КРС с писмо вх. № 04-10-2/26.01.2009 г.

Становището на КЗК съдържа общи бележки, според които нейната намеса в процедурата по съгласуване на изготвените от КРС пазарни анализи следва да бъде съсредоточена в тази част от работата на секторния регулатор, която изисква съобразяване с принципите на правото на конкуренцията, а именно когато КРС (1) определя, (2) анализира и (3) оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи или услуги относно наличието на ефективна конкуренция. Общият регулатор застъпва тезата, че по отношение на налагането, продължаването, промяната или отмяната на специфични задължения на предприятията, секторният регулатор действа в условията на оперативна самостоятелност, тъй като приложимото право му дава възможност на преценка дали, кога и как да действа.

КЗК констатира, че КРС е определила пазарите, подлежащи на ex-ante регулиране, в съответствие с критериите и принципите на правото на конкуренцията. Посочва се, че в съответствие с Препоръката на ЕК за съответните пазари и Насоките на ЕК за пазарните анализи, КРС е извършила анализ на всички правни критерии за определяне на съответните продуктови пазари, съгласно чл. 152, ал. 4 от ЗЕС.

КЗК няма забележки във връзка с дефинирането на съответните пазари, както и във връзка с определянето на „БТК“ АД като предприятие със значително въздействие върху тях. Също така, КЗК споделя извода на КРС, че е необходимо да бъдат наложени или да бъде продължено действието на вече наложените на „БТК“ АД специфични задължения.

Общият регулатор счита също така, че предвидените от КРС секторни регулаторни мерки, съответстват на наложените в държавите – членки на ЕС и според ЕК са средството, което най-резултатно би могло да установи ефективна конкуренция на съответния пазар и да преустанови наблюдаваното увреждане на интересите на потребителите.

2. В своето становище по проекта на решение, „БТК” АД прави някои общи коментари и препоръки:

- налице е тенденция за конвергиране на електронни съобщителни мрежи и услуги. По този начин се започва нов етап в развитието на електронните съобщителни услуги и в тази връзка е важно да се подчертае, че някои от изводите направени в проектите на анализи на КРС, са още от 2002 г. Динамиката на услугите и модернизирването на мрежите води до това, че изводите губят своята актуалност и следва да бъдат адекватно променени – основен инструмент за това е отчитане на реалностите на националния пазар. Ако едни изводи са актуални в някои държави членки на ЕС, то е напълно възможно те да не намерят приложение в българската действителност, възможна е и обратната хипотеза. Предвид горното, „БТК” АД е на мнение, че следва да се вземе под внимание в много по-голяма степен фактическата пазарна обстановка;
- според историческото предприятие следва да се отчита и изключително бързото технологично развитие – напр. преноса на глас през Интернет, който се превръща в услуга, която е широко използвана от потребителите и на практика задоволява същите потребителски потребности като фиксираната гласова услуга. Според „БТК” АД регулацията в електронните съобщения не би следвало да изостава и да не отчита новите реалности на пазара;
- „БТК” АД отчита, че съществуват множество критерии за определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара, като оценката за наличие на това качество се извършва след ex-ante анализ на пазара и отчитане на пазарните условия. Пазарният дял не представлява основен критерий (макар, че е един от важните, дори и в конкурентното право не е единствен и решаващ). За наличието на значително въздействие се съди не само по пазарния дял – такъв е смисълът и на разпоредбата на т. 78 от Насоките на Европейската комисия за извършване на пазарни анализи от 2002 г., а по редица други критерии, като включително се отчитат особеностите на националния пазар.

Въз основа на по-горе направените коментари, историческото предприятие счита, че е необходимо преразглеждане на установените от КРС фактически обстоятелства и отчитане на допълнителни факти, за да бъде намерена най-пропорционалната тежест на наложените мерки. В противен случай, анализът и мерките ще страдат от липса на баланс и могат да доведат до засилване на пазарните деформации.

Становище на КРС

Определянето, анализът и налагането на специфичните мерки на разглежданите пазари са извършени изцяло в съответствие с действащата Европейска регулаторна рамка 2002. С развитието на информационните и комуникационните технологии, и конвергенцията на услугите пазарите на електронни съобщения променят своите характеристики. Отчитайки тези факти, принципите залегнали в Европейската

регулаторна рамка и съответно въведени в националното законодателство позволяват гъвкаво и неутрално регулиране. При определянето, анализа и оценката на съответните пазари, КРС следва тези принципи, като отчита националните особености и се съобразява с технологичното развитие на пазарите на електронни съобщения.

Що се отнася конкретно за предложението в пазарната дефиниция на разглежданите пазари на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, да бъде включен преносът на глас през Интернет протокол, предоставян чрез специфични софтуерни приложения (Skype, Google Talk, Justvoip и др.), КРС е на мнение, че дори и частично да бъдат удовлетворени потребителските потребности за пренос на глас, няма правно основание тези услуги да бъдат включени в разглежданите пазари. Както е посочено и в раздел V, т. 4.1.1. от настоящия документ: „Съгласно § 1, т. 41 от Допълнителните разпоредби на Закона за електронните съобщения (ЗЕС) обществената телефонна услуга е дефинирана като „обществена електронна съобщителна услуга за пренасяне на глас и звук в реално време, чрез която се осъществяват национални и международни повиквания и достъп до услуги за спешна помощ, посредством номер или номера от национален или международен номерационен план, която може да включва една или повече от следните услуги: предоставяне на услуги чрез оператор, справки за телефонни номера, телефонни указатели, предоставяне на обществени телефони, предоставяне на услуга при специални условия, предоставяне на специални средства за хора с увреждания или лица със специални социални нужди, и/или предоставяне на негеографски услуги”. Следвайки дефиницията може да се отбележи, че всички телефонни услуги, при които не е гарантирана възможността за обмен на съобщения „в реално време”, не позволяват възможност за достъп до допълнителни услуги, сред които услуги за спешна помощ, и не се осъществяват посредством номер или номера от национален или международен номерационен план, не могат да бъдат приемани за обществени телефонни услуги. Това изключва възможността преносът на глас през Интернет протокол посредством специфични софтуерни приложения да бъде разглеждан като обществена телефонна услуга.

КРС е на мнение, че използваните в пазарния анализ критерии, на базата на които е оценено нивото на конкуренция, ясно доказват пазарните деформации, налице на всички разглеждани пазари на дребно на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение. Разглеждането на допълнителни факти от своя страна по никакъв начин няма да промени направените изводи.

3. В становището си по писмо на КРС с изх. № 04-04-115 от 16.03.2009г. „БТК” АД изразява мнение, че КРС съществено е разширила регулаторните мерки, наложени в първоначалния вариант на проекта. Също така предприятието счита, че преобладаващата част от промените нямат нужната обосновка, а направеният анализ за пропорционалност на наложените мерки е формален и почива изцяло на недоказани предположения. „БТК” АД посочва, че липсва оценка на потенциалния ефект върху конкуренцията от въвежданите изключително резки мерки за намаляване на цените на пазарите на генериране и терминиране във фиксирани мрежи, които още през втората половина на тази година ще изравнят цените със средните в ЕС. При налагането на всяка мярка на пазара на дребно, следва да има достатъчно сериозни доказателства за това, че въвежданите ограничения на пазарите на едро няма да доведат до ефективна конкуренция. По този начин при определянето на мерките на пазара на дребно, според предприятието, не е спазен основен принцип при регулирането на пазара - свеждане на регулаторното въздействие до минимално необходимото.

Според „БТК” АД КРС не е отчела последните законодателни промени. Предприятието счита, че предложените допълнителни ограничения по отношение на историческия оператор стигат до възможно най-тежките форми на регулация, като на практика се стига до регулиране на печалбата на историческия оператор. В същото време, той търпи загуби от задължението си да предоставя универсалната услуга без възможност за компенсация, тъй като съгласно последните изменения на Закона за електронните съобщения, като предприятие със значително въздействие върху пазара, „БТК” АД не би могло да получи никакво обезщетение за изпълнението на социалните функции на българската държава в областта на електронните съобщения.

Според историческото предприятие предложенията за изменение на регулаторните мерки ще доведат до свръхрегулация на фиксирания сектор, което е допълнителен утежняващ фактор в условията на силна субституция на фиксираните с мобилни услуги. Подобен подход би се отразил изцяло негативно върху развитието на пазара на фиксирани телефонни услуги. Ускореното свиване на пазара на фиксирани телефонни услуги ще доведе до намаляване на инвестициите в нови услуги и технологии.

„БТК” АД счита, че възприетият подход за регулиране на фиксирания сектор е значително по-рестриктивен от този, възприет по отношение на пазара на мобилни мрежи и услуги. В този смисъл, предложените промени ще доведат и до нееднакво третиране на предприятията на пазара.

Становище на КРС

КРС не приема така направените бележки от страна на „БТК” АД. Следва да се има предвид, че те са твърде общи и не са подкрепени с конкретни аргументи. КРС счита, че за всяка от предложените мерки е направен анализ, който доказва пропорционалността на съответните мерки. Пазарните анализи по своята същност съдържат и прогностичен елемент и следователно използването на предположения, които според КРС са обосновани, е допустимо. Що се отнася до мерките, наложени на пазарите на едро, КРС приема, че техният ефект няма да е незабавен и ще има необходимост от известен период от време, за да могат тези мерки реално да повлияят на пазарната ситуация. В същото време извършеният анализ безспорно доказва сериозни конкурентни проблеми на пазарите на дребно, които според КРС трябва да бъдат преодоляни в кратки срокове. Ето защо, за времеви хоризонт на настоящия анализ има необходимост и от налагане на съответните мерки на дребно. При извършването на следващия кръг пазарни анализи КРС ще разгледа отново в цялост наложените мерки както на едро, така и на дребно и ако задълженията, касаещи генерирането и терминирането на гласови повиквания са дали необходимите резултати и по отношение на пазарите на дребно, това ще бъде съответно отчетено в тези анализи. Към настоящия момент обаче КРС приема, че е налице необходимост и от предвидените мерки на пазарите на дребно.

КРС не приема и аргументите на историческото предприятие, че предложените мерки стигат до най-тежката форма на регулация, като в същото време то търпи загуби от предоставянето на универсалната услуга. Възможностите за компенсиране на нетните разходи от предоставяне на универсалната услуга са законодателно уредени и това, че дадено дружество, в случая „БТК” АД, не покрива законодателните изисквания за такава компенсация не е основание за КРС да не наложи мерките, за които в резултат на анализа е счетено, че най-адекватно ще отговорят на установените конкурентни проблеми. В същото време в резултат на извършената оценка и анализ на съответните пазари, както и след преценка на идентифицираните конкурентни проблеми, КРС

счита, че именно предложените мерки в най-пълна степен ще спомогнат за тяхното преодоляване.

Що се отнася до споменатия от историческото предприятие различен подход по отношение на фиксираните и мобилните пазари, КРС обръща внимание, че към настоящия момент не е дефиниран и анализиран пазар на дребно на мобилни телефонни услуги. Настоящият анализ е посветен на съответните пазари на фиксирана телефония и предлаганите в резултат на него мерки имат за цел да преодолеят установените проблеми именно на тези пазари.

4. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. „Космо България Мобайл” ЕАД изразява подкрепата си относно подхода на обсъждане и консултации по отношение конкретизирането на наложените специфични задължения в проекта за определяне на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни на домашни и бизнес потребители в определено местоположение. Същевременно предприятието посочва, че от писмото на КРС с изх. № 04-04-115 от 16.03.2009 г. не става ясно дали е преработена първата част на Проекта, касаеща анализа и оценката на съответните пазари, подлежащи на ех-анте регулиране, като не е посочено доколко в нея е внесена повече конкретика, която да обоснове предлаганите специфични задължения. Предприятието посочва, че това е необходимо с оглед спазване на разпоредбите на чл. 157, т.1 от ЗЕС, която предвижда, че при определяне на специфичните задължения, КРС следва да обосновава всяко от наложените специфични задължения с причината за установената неефективна конкуренция и целения резултат.

Според „Космо България Мобайл” ЕАД не е налице фактическа и правна обосновка относно мотивите на регулатора да направи промени в предлаганите специфични задължения единствено по отношение на задължението за ценови ограничения, но не и към другите специфични задължения - равнопоставеност, прозрачност и т. н. Предприятието счита, че поради спецификата на значителните конкурентни проблеми, които се наблюдават в поведението на предприятието, определено за такова със значително въздействие върху пазара – „БТК” АД в посочените пазари, а именно: безспорно наличие на прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари, крос-субсидиране, предлагане на отстъпки, които нарушават възможностите за конкуренция от страна на други предприятия, предоставящи аналогични електронни съобщителни услуги и предлагане на услуги под нивото на разходите за предоставянето им, преодоляването им не е възможно да бъде осъществено единствено чрез промени в предложените за налагане ценови ограничения. В този смисъл не следва да бъдат пренебрегвани и останалите специфични задължения, като задължението за прозрачност и най-вече задължението за равнопоставеност, изразяващо се в предоставяне на равностойни условия при сходни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, при които предприятието свързва различни свои мрежи и/или които предприятието предоставя на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор (съгласно изменението на чл. 168 ЗЕС с ДВ бр. 17 от 2009 г.). Задължението за равнопоставеност е наложено на „БТК” АД, както на ниво предоставяне на услуги на едро, така и на ниво предоставяне на услуги на дребно. „Космо България Мобайл” ЕАД счита, че промяната в закона по отношение на задължението за равнопоставеност следва да намери място в проекта, с цел постигане на съответствие със ЗЕС. Наред с това КРС следва да осъществява строг ex post контрол за изпълнението на това задължение от „БТК” АД с цел недопускане на антиконкурентно поведение от страна на историческото

предприятие, пренасяне на пазарна сила от пазар на едро към пазар на дребно, както и от един пазар на дребно към други дейности на компанията, извършвани на други пазари на дребно.

Становище на КРС

Целта на общественото обсъждане по чл.151, ал.2 от ЗЕС е да се осигури възможност на всички заинтересовани страни да предоставят становища по предложението проект. Доколкото КРС извършва промени в проекта въз основа на забележките, то това е в случаите, когато мотивите към забележката са достатъчни да обосноват финалното решение на регулатора и когато въз основа на тези мотиви, както и на цялостното становище на регулатора, може да се обоснове окончателният текст на мярката.

В конкретния случай заинтересованите страни поставиха принципни забележки относно неприложимостта на предложените ценови мерки. След анализ на становищата КРС измени мерките по начин, който не се основава единствено и само на мотивите на заинтересованите страни. Промените се отнасят до детайли, които не са предложени от заинтересованите страни в рамките на обсъждането и КРС прие за необходимо да предостави възможност на заинтересованите страни за мнения и предложения.

Обръщаме внимание, че законовата процедура по чл.151, ал.2 от ЗЕС не предвижда повторно обсъждане на резултатите от общественото обсъждане. В тази връзка, доколкото КРС дава възможност за предоставяне на допълнителни мнения и предложения, то това се отнася до изменения в мерките, които са вследствие на експертната позиция на КРС във връзка с възприетите мотиви от общественото обсъждане, но които въвеждат детайлизация, която не е конкретно предложена от заинтересованите. Предвид посоченото, за КРС не е било налице задължение да проведе ново обсъждане на проекта, изменен вследствие на общественото обсъждане.

Предложените от КРС изменения в писмо с изх. № 04-04-115 от 16.03.2009 г. не отразяват принципни промени на предвидените в Проекта регулаторни мерки, а целят въвеждане на детайлизация на определени специфични задължения чрез конкретизиране на ценовите ограничения по начин, отговарящ в максимална степен на установените проблеми и целите, свързани с ефективното подобряване на конкурентната среда.

Единственото допълнение в частта на Проекта, в Раздел VI. „Анализ и оценка на съответните пазари”, се изразява в сравнение на цените на историческото предприятие за селищни и междуселищни повиквания в собствената мрежа и към други фиксирани мрежи, с което се посочва наличието на възможност от страна на историческото предприятие да затваря трафик в мрежата – конкурентен проблем, установен в точка 4.1.3 „Прехвърляне на ценови вертикални предимства” от раздел VII. „Определяне на специфични задължения” на Проекта, подложен на обществено обсъждане с решение на КРС № 2307 от 20.11.2008 г. Следва да се отбележи, че това допълнение не води до установяване на нов конкурентен проблем, а се прави във връзка с детайлизирането на ценовите ограничения, налагани на ниво предоставяне на услуги на дребно.

5. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. „Космо България Мобайл” ЕАД подчертава, че изпълнението на повечето мерки, свързани с предложените за налагане ценови ограничения, са поставени в зависимост от изпълнението на решения на КРС по отношение на други пазари (пазарите на едро за генериране, съответно терминиране в определено местоположение), подлежащи на ex-ante регулиране. Предприятието изтъква, че решенията на КРС по пазарите на едро представляват самостоятелни административни актове и като такива подлежат на

обжалване, като съдът може да постанови спиране на изпълнението на същите или предприятието със значително въздействие може да откаже изпълнението им. Следователно, с цел да се защити в по-голяма степен конкуренцията и интересите на потребителите, според предприятието, в Проекта следва да бъдат посочени конкретни срокове за изпълнение от страна на „БТК” АД на конкретните специфични задължения, предложени от КРС да бъдат наложени на разглежданите пазари на дребно.

Становище на КРС

Решенията на КРС във връзка с извършването на пазарни анализи и налагане на специфични задължения не следва да се разглеждат като напълно независими актове, чиито последици не са във взаимна връзка. Особено в случаите, когато на различни пазари се налагат мерки, които засягат едно предприятие и мерките по своята същност се простират върху цялостната дейност на дружеството (като например система и разделно счетоводство), липсата на връзка между отделните решения може да доведе до обратния ефект на неприложимост на мярката. Следва да се има предвид, също така, че и настоящото решение може да се обжалва и неговото предварително изпълнение да бъде спряно. В тази връзка, независимо от процедурите, сроковете и по принцип мерките, които се предвиждат в него, може да се стигне до забавяне в изпълнението им поради съдебен спор.

6. В становището си „Мобилтел” ЕАД посочва, че разпоредбата на чл. 34, ал. 3 от АПК предвижда възможност на страните да изразят становищата си по събраните доказателства и по предявените искания. С писмо с изх. № 04-04-115 от 19.03.2009 г. комисията е предоставила възможност на заинтересованите предприятия за представяне на становище относно предложените промени в съдържанието на специфичните задължения, но не и по събраните доказателства и направените искания от страна на участниците в процедурата по обществено обсъждане, както и по мотивите на комисията за направените изменения на специфичните задължения.

В допълнение „Мобилтел” ЕАД изразява мнение, че освен приложението към проекта на решение, заинтересованите предприятия, трябва да се запознаят и със съответните промени, отразени в самия проект на решение, в който са формулирани задълженията на предприятието със значително въздействие на пазар. Това според предприятието се налага с оглед разпоредбата на чл. 151, ал. 2 от ЗЕС, така и предвид факта, че изложените от комисията мотиви за налагане на определени задължения, са противоречиви и не позволяват да се разбере действителната воля относно съдържанието на конкретни задължения.

Становище на КРС

КРС поддържа изложените по-горе мотиви. В допълнение, КРС обръща внимание на обстоятелството, че процедурата по чл. 34, ал. 3 от АПК е обща и е приложима спрямо административния процес доколкото специален закон не въвежда специфична процедура. Извършването на пазарните анализи не предполага започване на процедурата от заинтересована страна въз основа на нейно мотивирано искане. Процедурата започва по инициатива на регулатора. Доколкото по отношение на чл. 151, ал. 2 от ЗЕС може да се приложи чл. 34, ал. 3 от АПК, то това е приложимо в случаите, когато вследствие на становищата се извършва промяна, която не се основава единствено и само на предложенията от общественото обсъждане, но е следствие от

позицията и мнението на регулатора. Именно предложението на регулатора за специфични задължения, както и неговите мотиви, са предмет на процедурата по чл. 34, ал. 3 от АПК във връзка с чл. 151, ал. 2 от ЗЕС. Процедурата по чл. 151, ал. 2 от ЗЕС започва с поставяне на обществено обсъждане на проект, който съдържа становището на КРС относно ефективната конкуренция на даден пазар и относно мерките за нейното осигуряване, ако липсва такава. В тази връзка, процедурата по чл. 34, ал. 3 от АПК се прилага доколкото е необходимо да се даде възможност на заинтересованите да обсъдят становище на регулатора, което се променя не само вследствие и съобразно на предложенията от общественото обсъждане, но и съобразно експертната позиция на регулатора за ефективност на мерките.

Б. Относно състоянието на цялостния пазар на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

*1. В своето становище СЕК не споделя направения от страна на КРС извод, че тъй като през целия период съотношението домашни – служебни (бизнес) потребители за „БТК” АД е 6:1, а за алтернативните предприятия 1:2, то **целевата аудитория** на алтернативните предприятия са именно бизнес абонатите (раздел IV, т. 3 и раздел V, т. 4.1.3. от анализа). Според СЕК за да може да се говори за целева аудитория, на първо място следва да се уточни смисълът на това понятие. СЕК предлага следната обща дефиниция: целевата аудитория е група хора, която би купувала определена услуга или продукт. В тази връзка, за да се определи като целева дадена група, следва да се уточни, че необходимо условие е предприятието, което предлага дадения продукт или услуга, да е в състояние да го предостави на тази аудитория. В този смисъл според СЕК така наречената от КРС „целева аудитория” на бизнес потребителите е до голяма степен изкуствено наложена, поради липсата на възможност за достъп от страна на алтернативните предприятия до домашните потребители. СЕК счита, че този факт е следвало да бъде отчетен при извършването на анализ.*

Становище на КРС

При използване на понятието „целева аудитория” КРС има предвид потребителски сегмент, определен съобразно специфичен критерий или група от критерии (демографски, социално-икономически, поведенчески), към който е насочена маркетинговата политика (рекламни послания, продукти и/или услуги) на компанията с цел печалба и/или с нестопанска цел.

КРС частично приема бележката на СЕК, като счита, че така структуриран текстът е прекалено общ по отношение на маркетинговото поведение на отделните участници на пазара. Текстът „което показва, че целевата аудитория на алтернативните предприятия са именно бизнес абонатите” на местата, посочени от СЕК, е заличен.

От друга страна КРС не приема твърдението на СЕК, че целевата аудитория на бизнес потребителите е изкуствено наложена, поради липсата на възможност за достъп от страна на алтернативните предприятия до домашните потребители, тъй като не съществуват правни или регулаторни ограничения, които да възпрепятстват алтернативните предприятия да изграждат достъп до домашни потребители. В същото време КРС отчита, че достъпът на алтернативните предприятия до домашните абонати до известна степен е затруднен поради наложеното задължение на историческото предприятие да предоставя универсална услуга на домашни потребители на достъпни цени. Въпреки това, данните, подадени от алтернативните предприятия, сочат, че

независимо от малкия относителен дял, които постове на домашните им абонати формират в пазара на достъп до обществена телефонна услуга в определено местоположение за домашни потребители (близо 1% към 31.12.2007 г.), в абсолютно изражение броят им е нараснал над 5 пъти за разглеждания тригодишен период (2005-2007 г.). Това изменение може да се разглежда като индикатор, че на пазара на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители се наблюдава известно раздвижване, което би било невъзможно ако изграждането на достъп до тях е възпрепятствано.

В. Относно определянето на съответния пазар

1. В своето становище СЕК отбелязва, че при определянето на мрежите, включени в продуктивния пазар по т.1.3 и II.3 от Решението, КРС е посочила мрежите на едни и същи предприятия, които представят достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение както за домашни, така и за бизнес потребители. В извършения от Комисията анализ на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение е констатирано, че пет от предприятията са „посочили, че обслужват само бизнес потребители като абонати на услуги за достъп до обществена телефонна услуга в определено местоположение” (раздел V, т. 4.1.3. от анализа). Според СЕК този извод би следвало да намери отражение и в обхвата на продуктивните пазари по т. I.3. и по т. III.3, предвид направения от комисията извод, че услугите за достъп се предоставят като свързани с услугите за осъществяване на повиквания в определено местоположение.

Становище на КРС

КРС определя, анализира и оценява пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, за наличие или липса на ефективна конкуренция съобразно разпоредбите на националното законодателство, Европейската регулаторна рамка и специфичните особености на пазара. Съгласно т. 4 от Препоръката на Комисията от 17.12.2007 г. и т.20 от Насоките националните регулаторни органи следва да определят съответните пазари и да установят дали тези пазари са конкурентни в перспектива. Определянето и анализът на съответните пазари в перспектива има за цел да установи дали липсата на ефективна конкуренция може да се окаже трайна, като се вземат предвид очакваното или предвидимото развитие на пазара през съответен период от време. По отношение на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги в България, този период е определен като двугодишен (чл. 151, ал. 1 от ЗЕС).

В тази връзка КРС счита, че изключването на предприятията, които през 2007 г. са обслужвали само бизнес потребители като абонати на услуги за достъп до обществена телефонна услуга от пазара на достъп до обществена телефонна мрежа и пазарите на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители, би ограничило неправомерно обхвата на разглежданите пазари. Пред тези предприятия не съществуват правни или регулаторни бариери, които да възпрепятстват стартирането на услуги за достъп и обществено достъпни телефонни услуги за домашни потребители в краткосрочен период от време.

2. В становището си „БТК” АД изказва мнение, че откриването и месечният абонамент на ISDN – постове не следва да бъде част от пазарите за достъп до

обществена телефонна услуга. Досега, въпреки регулацията на услуги на дребно, която се прилага от 1998 г., тези услуги не са били регулирани. Това е така поради спецификата на тези услуги, изразяваща се в различните разходи и съответно цени за реализация на откриване и поддръжка на телефонен пост. Така например разходите за откриване на ISDN BRI и PRI са около 20 пъти по-високи от тези за обикновен пост. От тази гледна точка ISDN линията има много по-общи характеристики с наетата линия, отколкото с обикновения телефонен пост, бил той аналогов, с безжичен достъп или от кабелна мрежа. Не следва да се очаква, че при повишаване на цената за откриване или на месечния абонамент за обикновен телефонен пост, потребителите ще се насочат към ISDN постове, въпреки че чрез тези постове също се предоставя гласова услуга.

„БТК” АД съветва да се отчете и фактът, че броят на абонатите на предприятието за тази услуга на практика не нарастват, докато такава тенденция се наблюдава при абонатите на алтернативните предприятия, въпреки липсата на регулация досега.

Това според историческото предприятие дава основание да се счита, че достъпът чрез обикновен телефонен пост и ISDN не са взаимозаменяеми услуги.

В допълнение се подчертава, че тези постове представляват под 1% от постове на „БТК” АД. Този дял е пренебрежимо малък и поради това този сегмент не би следвало да бъде обект на регулация.

Становище на КРС

КРС не приема становището на „БТК” АД, че откриването и месечният абонамент на ISDN постове не следва да бъдат част от пазарите за достъп до обществена телефонна услуга. Както е посочено в т. 4.1.1. Видове достъп до обществена телефонна мрежа от Проекта, независимо от използваните различни видове комутация, всеки от включените в пазарите видове достъп (достъп чрез аналогова абонатна линия и цифрова абонатна линия, достъп чрез CATV и безжични мрежи), позволява на крайните потребители да използват пълен набор от обществени телефонни услуги – да осъществяват входящи и изходящи повиквания, пренос на факсимилни съобщения и данни.

По отношение на съпоставянето на цените за достъп до ISDN линия и аналогова линия, следва да се отбележи, че разликата в цената на цифровия и аналогов достъп се обуславя от техническите характеристики, капацитета и възможностите на цифровите линии. Следователно, въпреки ценовите разлики, е налице пропорционалност и въпреки че ISDN има допълнителни предимства, то в основата си ISDN и аналоговият достъп са еквивалентни продукти.

Изводът, че ISDN достъпът следва да се разглежда на пазара на достъп до обществена телефонна мрежа е в съответствие, както с дефиницията за обществена телефонна услуга, съгласно § 1, т. 41 от Допълнителните разпоредби на ЗЕС, така и с текстовете, поместени в Разяснителна бележка на ЕК към Препоръката за съответните пазари от 17.12.2007 г., стр.21-22.

3. В становището си „БТК” АД не приема направения от КРС извод в раздел V, т. 4.1.5., а именно, че не е налице взаимозаменяемост между фиксираната и мобилната телефонна услуга и достъп. В подкрепа на твърдението, че на разглежданите пазари е налице взаимозаменяемост както от гледна точка на търсенето, така и от гледна точка на предлагането, историческото предприятие представя следните факти:

- анализ на намалението на изходящия трафик от мрежата на историческото предприятие към мрежите на мобилните предприятия;
- съпоставянето му с намаляването на плътността на фиксираната услуга, което според историческото предприятие довежда до заключението, че абонатите на фиксирани телефонни услуги заменят фиксирания си достъп с мобилен;
- сравнение на цената на разговор в мобилни мрежи със средна цена за минута разговор във фиксирана мрежа;
- еквивалентност на качеството на двата вида обществени телефонни услуги, предоставяни чрез мобилна и чрез фиксирана мрежа;
- от гледна точка на предлагането мобилните предприятия имат възможност да стартират предоставянето на фиксирани услуги през GSM мрежа в сравнително кратък срок.

Становище на КРС

КРС не приема становището на „БТК” АД, че е налице взаимозаменяемост от гледна точка на търсенето и предлагането на обществена фиксирана телефонна услуга на дребно и мобилна гласова услуга на дребно. В подкрепа на направените изводи за липса на взаимозаменяемост на двата вида достъп и съответните обществено достъпни телефонни услуги КРС предоставя допълнителна информация в т. 4.1.5. от раздел V.

Г. Относно анализа и оценката на съответните пазари

1. В становището си СЕК посочва, че следва да се прецизират дефинициите и последващата употреба на понятията на „свързани услуги” и „пакетни услуги”. При тяхното дефиниране е посочено, че те представляват „... една или повече електронни съобщителни услуги, предлагани от дадено предприятие заедно,” (раздел VI, т. „Наличие на продуктово разнообразие” от анализа). В тази връзка, СЕК предлага думата „една” да се замени с „две” с цел прецизност и избягване на съмнения относно смисъла на употребяваните понятия.

СЕК отбелязва, че понятието пакети, употребено в раздел VI, т. ”Продуктово разнообразие” от анализа при описание на плановете на „БТК” АД за домашни и бизнес абонати, е некоректно, предвид посочената дефиниция на термина. В конкретния случай става въпрос за свързани услуги, тъй като никой потребител не би могъл да получи едната услуга, посочена в таблицата, без да ползва и другата. Според СЕК разграничението и прецизната употреба на понятията е важна предвид наложените специфични задължения на „БТК” АД по отношение на наемането на абонатни линии на едро (WLR).

Становище на КРС

Бележката се приема: думата „една” следва да се замени с думата „две”, а при описанието на абонаментните планове на „БТК” АД е приложено понятието „чист пакет”, въведено във връзка със забележката, отправена от „Мобилтел” ЕАД, представена по-долу.

2. Според „Мобилтел” ЕАД разграничението, направено от КРС при дефинирането на свързани услуги и на пакетни услуги, не е достатъчно коректно.

Предприятието счита, че свързаното предлагане на услуги е налице, когато едно предприятие обвързва предлагането на две самостоятелни услуги, които могат да се ползват независимо. От друга страна „свързани услуги” са тези услуги, които по технически причини не могат да се ползват самостоятелно една от друга. Конкурентното право забранява свързаното предлагане на самостоятелни услуги, когато предприятието има господстващо положение на основния (обвързващия) пазар и когато не дава възможност за ползване на услугите самостоятелно.

Дефиницията на ценови пакет е дадена в § 1, т. 79 от ДР на ЗЕС, съгласно която това е пакет от две или повече услуги, чиито цени са различни от цените на всяка от услугите ако същите услуги се предоставят извън пакета.

Както беше посочено по-горе конкурентното право забранява свързаното предоставяне или предоставянето на услуги в пакет от предприятие с господстващо положение на съответния пазар, когато не се дава възможност за самостоятелно ползване на услугите извън пакета, като правилото не е абсолютно. Съгласно Ръководството на ЕК обвързаното предлагане на стоки или услуги може да представлява антиконкурентна практика и поведение, ако цената на обвързаните продукти е по-висока от цената, когато те се предлагат в пакет.

На практика обаче предприятие, което разполага с господстващо положение на един или повече пазари може да увреди потребителите посредством обвързаното предлагане на различни продукти, тъй като то води до затваряне на пазара за други продукти, които са част от съвместната оферта за обвързано предлагане. ЕК приема, че обвързаното предлагане на отделни продукти или услуги е антиконкурентно, когато предприятието, което ги предоставя, има господстващо положение на основния пазар и когато са налице следните две обстоятелства:

- продуктите включени в пакета трябва да са отделни продукти; и
- практиката на обвързаното предлагане на продуктите трябва да води до затваряне на пазарите.

Преценката за наличието на отделни продукти е поставена в зависимост от потребителското търсене. Два продукта са отделни, ако при липса на обвързано предлагане, съществен брой потребители биха закупили единия от продуктите в пакета, без обаче да закупят другия продукт от същия доставчик.

Обвързаното предлагане може да има за последица антиконкурентен ефект, както самостоятелно на всеки един от хоризонтално свързаните пазари, така и едновременно на двата пазара, на които се предлагат продуктите или услугите.

Следователно предоставянето на пакетни услуги и свързаното предоставяне на услуги са синоними и не би следвало да се разграничават терминологично в анализа. Разлика е налице по отношение на „свързаните услуги”, които по технически причини не могат да се ползват самостоятелно. Последният вид услуги не е предмет на анализа. С оглед на изложеното „Мобилтел” ЕАД предлага в проекта на анализ КРС да внесе посоченото уточнение по отношение на свързаното предлагане на услуги и пакетното предлагане на услуги.

Становище на КРС

КРС приема направените забележки относно необходимостта от терминологични уточнения в изложението относно наличието на продуктово разнообразие, като изменя анализа както следва:

- в подточка „Наличие на продуктово разнообразие” към т. 3. „Пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители и за бизнес потребители” от раздел VI текстът се допълва, като се въвеждат терминологични уточнения;
- в раздел VII, т. 4.2 „Прехвърляне на хоризонтални предимства” се въвеждат пояснения по отношение на плановете за потребители, обвързващи достъп с глас;
- в раздел VII, т. 5.2.1.1. „Забрана за необосновано обвързване на предоставяните услуги в ценови пакет” се заличава думата „заедно” и изменя текстът в съответствие с направените в по-горе цитирани точки уточнения и изменения.

3. В своето становище „Космо България Мобайл” ЕАД изразява мнение, че анализът и оценката на пазарите в редица отношения са повърхностни и на места непълни. Според предприятието анализът съдържа главно стандартните общи методологични положения и малко конкретика – позоваване на Общата позиция на Групата на Европейските регулатори², като липсват конкретни фактически данни и направени въз основа на тях оценки за основни характеристики на тези пазари като:

- сравнение на концентрацията на пазарния дял на историческото предприятие, изчислен на база телефонни постове и концентрацията на пазарния дял на историческите предприятия в страните-членки на ЕС;
- сравнение на историческото ниво на цените на дребно на обществената телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение в България и страните-членки на ЕС;
- сравнение на структурата на приходите по видове услуги на „БТК” АД и структурата на приходите по видове услуги на историческите предприятия в страните-членки на ЕС;
- среден приход от абонат на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение в страната и сравнение със средните стойности на този показател за страните-членки на ЕС.

Според „Космо България Мобайл” ЕАД отсъствието на горните данни не дава възможност да се направи оценка в каква степен предвидените в Анализа мерки отговарят на регулаторната политика в страните от ЕС по тези пазари.

Предприятието посочва, че някои от тези данни и графики са представени в Годишния доклад на КРС за 2007 г., но липсват в основния документ по анализ и оценка на конкретните пазари, което в голяма степен предопределя характера на последния като повърхностен и недостатъчно задълбочен документ.

Според предприятието, в малкото конкретни данни има неясноти и неточности – в Таблица 5 от Анализа не е посочено конкретно как са получени визираните стойности на среднопретеглените цени за повикванията (в лв./минута) – в интернет страниците на компаниите не могат да бъдат намерени цени за повикване от мобилна мрежа към фиксирана мрежа със стойност от 0,20 лв./мин.

² Common Position on the approach to appropriate remedies in the ECNS regulatory framework (“Remedies” document)

„Космо България Мобайл” ЕАД е на мнение, че е неприемливо смесването на среднопретеглената цена за повиквания от фиксирана мрежа към друга фиксирана мрежа общо за селищни и междуселищни разговори.

Становище на КРС

Съгласно разпоредбите на чл. 150, ал. 1. КРС определя, анализира и оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, определя предприятия със значително въздействие върху пазара и след преценка на необходимостта от това налага, продължава, променя и/или отменя специфични задължения на предприятията, предоставящи на съответните пазари обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги. В този смисъл целите на пазарните анализи са насочени към установяване на наличието или липсата на ефективна конкуренция, т.е. наличието на предприятие/предприятия със значително въздействие върху съответния пазар. В съответствие с резултатите от пазарния анализ, установените пазарни дефекти, свързани със значителното въздействие на предприятието върху съответните пазари, КРС следва да избере и наложи специфични задължения на предприятието със значително въздействие върху съответните пазари, по начин осигуряващ постигане на целите, определени в чл. 4 от ЗЕС и следвайки принципите на обоснованост и пропорционалност в съответствие с разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС.

В този смисъл пазарните анализи нямат за цел да правят оценка на степента на съответствие на предвидените мерки и наложените специфични задължения на съответните пазари с регулаторните политики в страните от ЕС, отнасящи се до тези пазари. Следователно КРС счита, че съпоставянето на посочените в становището на „Космо България Мобайл” ЕАД характеристики на историческите предприятия на ниво ЕС не биха променили съществено изводите, направени при анализа на съответните пазари и избора на специфични задължения.

КРС не приема бележката на „Космо България Мобайл” ЕАД, че в Таблица 5 от проекта на анализ не е конкретизирано как са получени визираните стойности на среднопретеглените цени за повикванията (в лв./минута). В бележка под линия е посочено, че среднопретеглените цени са изчислени като отношение на приходите от абонати за проведени разговори (в лева) към реализирания трафик (в минути). Изчисляването на този показател се налага поради голямото разнообразие на абонаментни планове на участниците на пазара и невъзможността да се съпоставят цените им.

По отношение на бележката на „Космо България Мобайл” ЕАД, че смесването на среднопретеглената цена за повиквания от фиксирана мрежа към друга фиксирана мрежа общо за селищни и междуселищни разговори е неприемливо, КРС счита, че поради факта, че и двата вида повиквания са част от пазара на обществено достъпни национални повиквания, предоставяни в определено местоположение, съответно за домашни потребители и за бизнес потребители, то изчисляването на такава цена е приемливо.

Д. По отношение на предложените специфични задължения

1. В рамките на общественото обсъждане е постъпило становище от „БТК” АД, в което се обръща внимание на факта, че наличието на значително въздействие се съди не само по пазарния дял, както се посочва, че е смисълът и на разпоредбата на

т. 78 от Насоките на Европейската комисия за извършване на пазарни анализи от 2002 г., а се отчитат и редица други критерии, като включително се отчитат особеностите на националния пазар, които са, както следва:

а/ Изключително регулиране на „БТК” АД, включително по отношение на цени на услуги на едро за всички оператори, цени на услуги на дребно, както и условия за предоставяне на услугите.

б/ Липса на инвестиции от страна на алтернативните предприятия и липсата на дългосрочни стратегии за развитието на този бизнес;

в/ Изкуствено намаляване на обема на фиксирания сектор за сметка на мобилните предприятия. От страна на „БТК” АД се сочи, че, видно от анализа, приходите от фиксирана телефония намаляват, като за периода 2005-2007 г. това намаление е общо 15%. Като причина за подобни твърдения се сочи преориентирането към мобилните предприятия, предлагащи по-широк набор от услуги и гъвкавост при ползването.

Твърди се също, че липсата на регулация на цени за терминиране в мрежите на мобилни оператори с господстващо положение у нас до края на 2007 г. запази необосновано високите цени за разговори между фиксирани и мобилни мрежи, за разлика от разговори от мобилни към фиксирани такива. В резултат на посоченото, както и в резултат на „затварянето на трафик” от мобилните предприятия, се получава ефект на изкуствено намаляване на обема на пазара.

От страна на „БТК” АД се сочи и възможността за предоставяне на комплексни услуги от страна на мобилните предприятия. Липсата на регулация на мобилния пазар дава възможност на мобилните оператори да предоставят широк спектър от пакетни услуги. Това, в комбинация с високите цени на едро за разговори към мобилни мрежи, доведе, както е посочено по-горе, до изкуствено преразпределение на пазара и ускорена миграция на абонати на фиксираните мрежи към мобилните мрежи. Така фиксираните оператори биват лишени от възможността да предлагат конкурентни комплексни оферти, а това води до изкривяване на пазара

Това, според „БТК” АД, дава основание при налагане на ограничения за предоставяне на пакетни услуги на дребно и въвеждане на допълнителни задължения на пазари на едро да бъдат отчетени реалните пазарни ситуации и възможностите за създаване на конкурентна среда в условията на конвергенция на мрежите.

Становище на КРС

Следва да се има предвид, че при направения от КРС анализ са отчетени националните особености на българския пазар. Вярно е, че „БТК” АД е предприятието, което е било обект на регулация от страна на КРС и при действието на отменения ЗД, като действието на специфичните задължения се запазва и при действието на ЗЕС. Това положение е следствие от качеството на „БТК” АД като предприятие със значително въздействие върху пазара. За дълъг период от време „БТК” АД е било единственото предприятие, което е предоставяло услуги на пазара и, също така, „БТК” АД притежава инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана. Тези обстоятелства създават съществено предимство за дружеството спрямо новонавлизащите предприятия. В този смисъл приложените от КРС мерки са необходими с оглед цялостната политика на либерализация и насърчаване на конкуренцията на европейско ниво и следва да бъдат отчетени при анализирането на пазара и обобщаването на резултатите от анализа. От друга страна липсата на регулация на цените за терминиране в мобилни мрежи в исторически план, което се дължеше на нормативната уредба, е отчетено на

систематичното му място, а именно в анализа на пазара на терминиране в мобилни мрежи.

По отношение на възможността за предлагане на комплексни услуги считаме, че тези услуги са нови и тяхното разпространение тепърва предстои. Не се очаква те да окажат съществено влияние върху пазарната ситуация на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение в рамките на разглеждания период, като не следва да се пренебрегва и фактът, че „БТК” АД също е титуляр на фиксирана и мобилна лицензии.

2. В становището си „Мобилтел” ЕАД посочва, че с оглед постигане на яснота и систематичност в съответствие със ЗЕС, КРС следва недвусмислено да обоснове своето принципно законово правомощие за налагане на определени специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху съответен пазар на дребно. Необходимостта от подобно уточнение се налага с оглед преодоляване на евентуални опити за превратно тълкуване на разпоредбата на чл. 221, ал. 2 от ЗЕС, която оправомощава комисията да наложи на предприятие със значително въздействие върху съответен пазар на дребно специфичните задължения за прозрачност, равнопоставеност и ценови ограничения, включително задължения за разходоориентираност. В т. 5.1.3 от раздел VII “Определяне на специфични задължения” от анализа на пазара, КРС се позовава на цитираната разпоредба като основание за налагане на „БТК” АД на задължението за равнопоставеност на ниво предоставяне на услуги на едро. В действителност това не е валидното правно основание за налагане на което и да било задължение на ниво пазар на едро на предприятието със значително въздействие върху пазара, като позоваването на нормата на чл. 221, ал. 2 ще означава липса на основание за налагане на останалите предвидени задължения в чл. 166 на ЗЕС. Подобно тълкуване не би отговаряло нито на законодателната воля, нито на разпоредбите на Европейска регулаторна рамка 2002 и по-конкретно на чл. 17 от Директива 2002/22/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 7 март 2002 година относно универсалната услуга и правата на потребителите във връзка с електронните съобщителни мрежи и услуги (Директива за универсалната услуга), нито на целта, която КРС следва да постигне чрез наложените специфични задължения и на направените изводи. Предвид изложеното, от „Мобилтел” ЕАД се посочва, че като законово основание за налагане на специфични задължения на ниво пазар на едро при анализ на пазар на дребно, следва да бъде посочена разпоредбата на чл. 221, ал. 1 от ЗЕС.

Становище на КРС

Забележката се приема, направени са изменения на систематичното място.

3. В становището на „Космо България Мобайл” ЕАД се посочва, че голяма част от предложените за налагане на „БТК” АД специфични задължения продължават своето действие, като същите са доразвити в известна степен. Становището ни е, че продължаването на наложени специфични задължения, чрез „козметични промени” в тяхното съдържание няма да доведе до постигане на целения резултат – ефективна конкуренция, водеща до по-големи ползи за потребителите на телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

Задълбочаването на антиконкурентното поведение на „БТК” АД води съответно и до задълбочаване на формулираните от КРС конкурентни проблеми. В тази връзка предлагаме в допълнение на предложеното от КРС и при отчитане на

основните конкурентни проблеми на „БТК“ АД да бъдат наложени и други задължения.

Практически в Анализа почти не са предвидени нови специфични задължения за „БТК“ АД. Ценовите ограничения се позовават единствено на ограниченията, предвидени при анализа на пазарите на едро (терминиране и генериране). За другите компоненти на цените на дребно се прилага използваната формула (раздел VII, т. 2.5.3.3.) за периодично увеличение на максималните цени на дребно чрез потребителския ценови индекс (CPI). Трябва да се подчертае, че в страните-членки на ЕС е налице стабилизиране и намаление на цените на дребно на фиксираните телефонни услуги през последните 5-6 години³, докато в Анализа се предвижда периодично **увеличение** тези цени.

Като цяло единственото ново задължение, което се предлага да бъде наложено на „БТК“ АД, е за предоставяне на услугата наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро (Wholesale Line Rental WLR).

В пазара на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение „БТК“ АД има безпрецедентно висок пазарен дял над 97 на сто от общия брой на фиксираните телефонни постове и 96 на сто от приходите от предоставяне на обществена телефонна услуга в определено местоположение при средно 64 на сто за страните-членки на ЕС. Високият относителен дял на приходите на „БТК“ АД от месечните абонаменти за телефонен пост е индикация за злоупотреба с господстващо положение. Високите цени на месечните абонаменти се използват за крос-субсидиране при предоставянето на пакетни услуги. Същевременно в Анализа не са налице данни спрямо тези цени да се прилагат задължения за ценови ограничения по чл. 221 от ЗЕС. Напротив, Анализът предвижда възможности за увеличаването на цената на месечните абонаменти.

Становище на КРС

КРС не би могла да приеме за обосновано твърдението на „Космо България Мобайл“ ЕАД, че „високият относителен дял на приходите на „БТК“ АД от месечните абонаменти за телефонен пост е индикация за злоупотреба с господстващо положение“ поради следните мотиви:

- в направеното в анализа сравнение е посочено, че с оглед привличане на клиенти част от конкурентните на „БТК“ АД предприятия нямат такси за откриване и месечен абонамент;
- в данните, формиращи относителния дял на приходите на „БТК“ АД са включени и приходите от откриване и месечен абонамент за ISDN постове, чиито цени са значително по-високи от тези за PSTN телефонни постове.

Високият пазарен дял на „БТК“ АД на пазара на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение е мотивът на КРС да наложи като подходяща мярка задължение за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“.

Относно твърдението за липса на ценови ограничения по отношение на цената за месечен абонамент КРС отбелязва, че върху същата са наложени задължения за разходоориентираност и ценови таван, съдържащи се в текущите задължения на „БТК“ АД и предложените в анализа специфични задължения

³ Brussels, 19/03/2008 SEC(2008) 356 VOLUME 2 – Figure 71,72

Наред с това, в настоящото становище се съдържат само твърдения за възможността от налагане на още специфични задължения, без да се правят предложения, както и без предоставянето на аргументи, които обосновават налагането на евентуалните допълнителни задължения.

Д.1. По отношение на задълженията, налагани на ниво предоставяне на услуги на едро

Д.1.1. Задължение за предоставяне на услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа” (избор на оператор)

1. В становището си „Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че услугите по „избор на оператор на преносна среда” към настоящия момент и в хоризонт до 2 години напред вече губят своя смисъл на фона на общото намаляване ползването на обществена телефонна услуга в определено местоположение и предвид конвергенцията на услугите.

Посоченото задължение, макар и наложено на „БТК” АД с Типовото предложение на взаимно свързване от 2004 г., не е довело до стимулиране и развитие на конкуренция на този тип услуги и не изпълни своето предназначение. В този смисъл предприятието счита, че при продължаването на това специфично задължение КРС следва да има предвид всички слабости, допуснати до момента, като бъде обмислен вариант, който да даде възможност на алтернативните предприятия реално да предоставят на потребителите услуги по „избор на оператор на преносна среда”.

Становище КРС

В тази част от становището не се съдържат конкретни бележки и предложения, които биха могли да се коментират. КРС ще представи становището си по конкретно направени бележки, където са дадени такива. Следва да се има предвид, също така, че във връзка с конкретно посочената услуга „избор на оператор” КРС в рамките на законовите си правомощия е направила необходимото за уреждане на установени до момента проблеми в Правилата по чл.135, ал. 3 от ЗЕС. Доколкото определени специфични задължения не могат да бъдат предмет на нормативна уредба, въз основа на настоящия анализ, както и въз основа на анализа на пазара на терминиране на повиквания в определено местоположение на обществена телефонна мрежа, КРС е наложила необходимите специфични задължения.

2. В становището на „Мобилтел” ЕАД се посочва, че в действителност предоставянето на услугата „избор на оператор” и/или „избор на оператор на абонаментна основа” от страна на „БТК” АД е задължение, което произтича директно от чл. 135 на ЗЕС. Според „Мобилтел” ЕАД „предоставянето на услугата от страна на „БТК” АД също не представлява качествено ново разрешение в сектора на осъществяване на електронни съобщения. Видно от натрупания опит, до настоящия момент ползването на услугата от конкурентните на „БТК” АД предприятия не е довело до засилване на конкуренцията на пазара на предоставяне на фиксирани телефонни услуги в страната. Това може да бъде отдадено на два основни фактора:

- неефективните търговски и технически условия, при които „БТК” АД е предоставяла услугата на свои конкуренти до настоящия момент, довели до наличието на само седем предприятия, които към края на 2007 г. предоставят посочените на услуги на дребно от всички 12 предприятия, притежаващи такова право. При анализа на тези данни следва да се има предвид, че едно единствено предприятие, предоставя услугата „избор на оператор на абонаментна основа”.

- наличието на действащ лицензионен режим по отношение на правото за предоставяне на услугата „избор на оператор” и/или „избор на оператор на абонаментна основа”. Към края на 2007 г. общо 12 от всички участници на пазара притежават Индивидуална лицензия № 116Б. Действието на лицензионния режим създава определени правни и регулаторни бариери за навлизане на пазара, като тяхното наличие не е изследвано от КРС.

Същевременно, задължението за предоставяне на услугата наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро (wholesale line rental) е новост в регулаторния подход на КРС. Нейното развитие и практическите резултати от предоставянето ѝ се намират в директна зависимост от реалната възможност за предоставяне на „избор на оператор” и/или „избор на оператор на абонаментна основа” на едро от „БТК” АД и съответно на дребно от алтернативните предприятия. Изводът на комисията, направен в раздел VII, т. 5.2.1.2. от проекта на анализ, че предвидените специфични задължения, т.е. предоставяне на двете услуги едновременно, ще доведат до „незабавно подобряване на конкурентната среда”, се явява недостатъчно обоснован. За да се осигури подобен ефект, КРС следва да предприеме два типа промени в Проекта, като подробните мотиви за съответните промени са представени систематично по-долу в настоящото становище:

- Изменение на обхвата на предвидената възможност за „БТК” АД за обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет 90 дни след изпълнение на наложеното задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане / отдаване под наем на абонатни линии на едро. На първо място, оттеглянето на наложена мярка следва да се основава единствено на отчетени конкретни резултати от нейното приложение, а не на очаквания ефект. От друга страна, самото влизане в сила на Типово предложение не означава категорично, че ще се стигне до сключване на индивидуални договори, като причините биха могли да се коренят в отказ за предоставяне на достъп чрез използване на различни механизми, а не в липса на търговски интерес от получаване на такъв достъп.”

Становище на КРС

КРС приема за сведение направените коментари, като отбелязва, че забележките на „Мобилтел” ЕАД относно предоставянето на услугата от едно единствено предприятие и относно наличието на лицензионен режим са отразени в анализа съответно в раздел IV, т. 2. „Предоставяни обществено достъпни телефонни услуги” и раздел V, т. 3.1.2. ”Правни или регулаторни бариери”. Същевременно КРС обръща внимание върху факта, че са налице съществени промени в нормативната уредба, насочени към подобряване на условията за предоставяне на услугата „избор на оператор”, регламентирани в Правилата за условията и реда за предоставяне на услугата „избор на оператор”, приети с Решение № 2222 от 28.10.2008 г. на КРС, обн. ДВ, бр. 98 от 14.11.2008 г. и в Наредба № 1 от 19.12.2008 г. за условията и реда за осъществяване на достъп и/или взаимно свързване, приета с Решение на КРС № 2425 от 19.12.2008 г., обн. ДВ. бр.5 от 20.01.2009 г.

Становището на КРС във връзка с въведената забрана за предлагане на пакетни услуги се съдържа в т.Д.2.1.1. Предвид постъпилите забележки от страна на „БТК” АД, КРС преразглежда позицията си относно въвеждане на задължението и същото е изменено съобразно посоченото в т.Д.2.1.1..

КРС не счита за основателно обвързването на забраната за предоставяне на пакети с реалното сключване на договори, тъй като подписването на конкретен договор не зависи само от поведението на „БТК” АД. Възможността на „БТК” АД да предоставя пакетни услуги не следва да се поставя в зависимост от поведението на конкретен алтернативен оператор при сключването на индивидуалния договор за предоставяне на услугата на едро.

(Продължение на становището на „Мобилтел” ЕАД)

- *Налагане на задължение за изготвяне на по-подробно Типово предложение за наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро. Единствено чрез детайлизирана уредба на всички задължения на „БТК” АД може да се очаква да бъдат постигнати бързи и ефективни промени в конкурентната среда на пазара на предоставяне на фиксирани телефонни услуги в страната.*

Становище на КРС

Определеното от КРС минимално съдържание ще даде възможност за нормален старт на предоставянето на услугата. При условие, че съдържанието е определено като минимално необходимо, то остава възможността при необходимост това задължително съдържание да бъде допълнено. Доколкото в рамките на обсъждането са направени предложения за допълване в условията, които са основателни, те са взети предвид при окончателното определяне на задължението.

(Продължение на становището на „Мобилтел” ЕАД)

- *Предвиждане на подробна уредба на предоставяне на услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро, включително стесняване на обхвата на основанията за евентуален отказ, както и регламентиране на ценови условия в определени случаи, като например едновременно ползване на телефонни услуги и ADSL.*

Становище на КРС

Като се има предвид, че услугата е нова за българския пазар, КРС счита за подходящ подход определянето на подробните условия за нейното предоставяне в Типово предложение. По този начин ще се даде възможност на всички заинтересовани страни да предоставят своите становища и да бъдат обсъдени всички основателни предложения. По отношение основанията за отказ, за тях следва да се прилага чл. 17, ал.4 от Наредба № 1 за условията и реда за осъществяване на взаимно свързване и/или достъп. В рамките на анализа КРС счита за необходимо да изясни какъв е предметът и обхватът на услугата с цел да се преодолеят бъдещи спорове и противоречиви тълкувания на наложеното задължение. В тази връзка КРС допълва текста на т.5.1.2. от анализа, като дефинира услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” и определя минимално необходимите условия за ползването ѝ.

Видно от представеното в т. 5.1.2. описание на услугата, същата се отнася до предоставянето на обществена телефонна услуга. КРС подчертава, че това не е пречка

абонат, който ползва гласова услуга чрез абонатна линия под наем от дадено предприятие, да ползва широколентови услуги от същото или друго предприятие.

Д.1.2. Задължение за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” (wholesale line rental WLR).

1. В становището си „БТК” АД посочва, че редица от наложените специфични задължения биха довели до силни деформации на пазара, а от там и до вреда на потребителите на „БТК” АД. По-конкретно от предприятието се посочват следните проблеми:

3.2.1 Задължение за предоставяне на услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро (wholesale line rental WLR)

Принципно подобно задължение е напълно в съответствие с европейската регулаторна рамка и практика.

Услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро представлява предоставяне на възможност на алтернативни предприятия да предоставят достъп и обслужват всички повиквания на даден абонат въз основа на договор, като този абонат прекратява договорните си отношения с основния оператор. Тази услуга се осъществява в точки на взаимно свързване и съответно се отнася единствено до услуги чрез гласовия канал. Мотивите за въвеждане на тази услуга КРС вижда при анализа на конкурентните проблеми.

При налагането му обаче следва да бъдат спазвани редица принципи, които не са съобразени в настоящото решение, и го правят неправилно и незаконосъобразно.

(а) Считаме, че налагането на подобно задължение на пазарите на дребно за достъп в определено местоположение до гласови услуги е недопустимо по ЗЕС и актуалното тълкуване на Европейската комисия.

Разпоредбите на ЗЕС изрично изброяват типовете мерки, които могат да бъдат налагани на пазарите на дребно и едро.

В този смисъл типовете задължения, които могат да бъдат налагани на пазарите на услуги на едро са заложи в глава „Достъп и взаимно свързване” в ЗЕС. Задължението за „отдаване по наем на абонатната линия на едро” безспорно представлява задължение за предоставяне на услуга на едро за „достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения” съгласно чл. 166, ал. 2 от ЗЕС.

В същото време, типовете мерки, които могат да бъдат налагани на пазарите на дребно, са регламентирани в чл. 221, във връзка с чл. 166 и чл. 135 от ЗЕС. Съгласно закона: (а) в отклонение от позицията на Европейската комисия, на пазарите на дребно е наложено ex-lege задължение за „избор на оператор на преносна среда”; (б) КРС може да налага на пазарите на дребно единствено задължения за прозрачност, равнопоставеност и ценови ограничения и разходаориентираност; както и (в) задължения за ограничаване нарастването на цените на пазари на дребно до предварително определен ценови праг, контрол на цените за крайни потребители, определяне на цени, ориентирани към разходите, определяне на цени, ориентирани към цени за едни и същи или сходни услуги на сравними съответни пазари на държавите - членки на Европейския съюз.

Видно от горното, налагането на задължение за „отдаване по наем на абонатната линия на едро” на пазар на дребно е в пряко противоречие със ЗЕС.

Това е видно и от коментарите на ЕК по нотификацията на френския регулатор:

„В допълнение на мерките предложени на съответните пазари на едро и по точно „избор на оператор“ и ”отдаване по наем на абонатната линия на едро”, регулаторът предлага да наложи на Франс Телеком следните задължения: равнопоставеност ...”

Видно е, че ЕК вече е променила тълкуването си за обхвата на пазара на генериране в определено местоположение, като той вече не се счита за пазар на повиквания, а покрива и услугите за достъп на едро. Допълнителен аргумент в тази посока е и чл. 12 от Директивата за достъп, според която националните регулатори могат да налагат задължения за достъп и ползване на необходими мрежови съоръжения.

Становище на КРС

Съгласно чл.166, ал.1 от ЗЕС КРС може да налага, продължава, изменя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху съответния пазар за предоставяне на ефикасен достъп и/или взаимно свързване и оперативна съвместимост между услугите в полза на крайните потребители и за стимулиране на ефективна конкуренция. Възможните мерки са посочени в чл.166, ал.2 от ЗЕС. Посочената разпоредба не ограничава КРС относно пазарите, на които могат да бъдат налагани мерките по чл.166, ал.2 от ЗЕС. КРС не е ограничена да се възползва от тези мерки само при регулиране на пазарите на едро. Напротив, с оглед осигуряване на ефективна конкуренция и максимално добри условия за крайните потребители КРС има правомощията да наложи мярка, която счита за най-подходяща с оглед противодействие на конкурентните проблеми, които биха могли да възникнат. Разпоредбата на чл.221 от ЗЕС е насочена към регулацията на ценовите условия. КРС не счита за основателни твърденията, според които на пазарите на дребно единственият механизъм за въздействие на КРС се отнася до въвеждане на ценови ограничения. Подобно тълкуване ще доведе до неефективна регулация. КРС счита, че разпоредбата на чл.166 от ЗЕС дава възможност на регулатора да се възползва от всички средства, посочени в чл.166, ал.2, когато това е обосновано от гледна точка на установените конкурентни проблеми.

2. В своето становище „БТК” АД посочва, че при налагане на посоченото задължение следва да бъде направен анализ от гледна точка насърчаване на инфраструктурната конкуренция.

В Общата позиция на ЕК, относно правилата и принципите при налагане на мерки изрично е записано, че при налагане на задължение/услуга за достъп следва да бъдат оценени няколко момента.

От една страна ползите за конкуренцията – в случая на алтернативните оператори се дава възможност за предоставяне на услуги по достъп при по-нисък първоначален разход, но и при по-малък марж.

От друга страна следва да бъде оценено въздействието на мярката върху инициативата за инвестиции в посока инфраструктурна конкуренция. Факт е, че задължението за отдаване под наем на абонатната линия на едро се възприема като потенциална междинна стъпка, в посока преминаване към необвързан достъп до абонатната линия. Доколкото, обаче в България необвързаният достъп отдавана е факт като оферта, а с последните предложения „БТК” АД значително се намали

средният разход на оператор на линия, считаме че е много по удачно регулацията да бъде движена в посока необвързан достъп.

Наред с това, следва да бъде оценен балансът между ползите за конкуренцията и финансовата тежест за историческия оператор. Разработването и прилагане на този нов вид достъп безспорно ще предизвика съществен разход за историческия оператор.

Във връзка с казаното по-горе, при налагане на достъпа на едро до абонатна линия, регулаторът е следвало да направи анализ на всички описани аспекти и на тази база да обоснове целесъобразността на наложената мярка.

Предвид това „БТК” АД счита, че налагането на задължение за отдаване под наем на абонатната линия на едро е необосновано, а съобразно неофициалните анализи на „БТК” АД за ползите и вредите – неправилно.

Становище на КРС

КРС не счита че инициативата за инвестиране в инфраструктура би се засегнала вследствие на наложената мярка. Това е така, защото както се посочва в становището на „БТК” АД, услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” води до по-малко разходи за оператора, но и дава по-малък марж. Тези резултати от предоставянето на услугата водят до инициативност на алтернативните предприятия да инвестират в инфраструктура с цел да преминават към все по-голяма независимост от осигуряването на достъп чрез чужда мрежа.

В същото време, преди да се пристъпи към изграждането на собствена инфраструктура на алтернативните предприятия следва да се осигури достъп, който да им даде възможност да навлязат на пазара, да станат разпознаваеми като алтернатива за потребителите и да започнат да развиват ефективно своята дейност. В тази връзка, КРС счита за пропорционална наложената мярка, тъй като с нея ще се постигнат целите, свързани с ефективното развитие на конкуренцията.

Същевременно, с оглед постигане на целите, заложи в Закона за електронните съобщения, относно насърчаване на инвестициите в инфраструктура КРС счита за целесъобразно при разработване на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро да изиска от „БТК” АД да включи условия, според които при постъпило заявление за предоставяне на услугата „необвързан достъп до абонатната линия”, отнасящо се до линия, върху която се предоставя услугата „отдаване на абонатна линия под наем на едро”, договорните отношения във връзка с тази линия да се прекратяват без да се дължи обезщетение на засегнатата страна. Подобна разпоредба би допринесла за редуциране на финансовата тежест спрямо историческия оператор и би създала среда за насърчаване на инвестициите от страна на конкурентните предприятия.

3. В своето становище „Мобилтел” ЕАД отбелязва, че задължението за предоставяне на услугата наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро (wholesale line rental) е новост в регулаторния подход на КРС. Нейното развитие и практическите резултати от предоставянето ѝ се намират в директна зависимост от реалната възможност за предоставяне на „избор на оператор” и/ или „избор на оператор на абонаментна основа” на едро от „БТК” АД и съответно на дребно от алтернативните предприятия. Крайната цел е при възможност за предоставяне на двете услуги заедно, да се прекратят взаимоотношенията на определен краен потребител с „БТК” АД по повод заплащане за ползването на достъп до мрежата на историческото предприятие и да се стигне до единно фактуриране на цената за

достъп и цената за осъществяване на повиквания. Очевидно е, че ако едната от двете възможности липсва или нейното ползване е ограничено, то цялостната концепция няма да функционира ефективно. От друга страна, не могат да бъдат категорично прогнозираните резултатите от самото предоставяне на услугата наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро (wholesale line rental), тъй като опитът показва, че независимо от своите действащи законови задължения, „БТК” АД прилага тактики за забавяне и налагане на необосновани изисквания спрямо своите конкуренти, за да ограничи достъпа им до пазара. Поради тази причина, изводът на комисията, направен в раздел VII, т. 5.2.1.2. от проекта на анализ, че предвидените специфични задължения, т.е. предоставяне на двете услуги едновременно, ще доведат до „незабавно подобряване на конкурентната среда”, се явява недостатъчно обоснован. За да се осигури подобен ефект, КРС следва да предприеме два типа промени в Проекта, като подробните мотиви за съответните промени са представени систематично по-долу в настоящото становище:

- *Изменение на обхвата на предвидената възможност за „БТК” АД за обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет 90 дни след изпълнение на наложеното задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане / отдаване под наем на абонатни линии на едро. На първо място, оттеглянето на наложена мярка следва да се основава единствено на отчетени конкретни резултати от нейното приложение, а не на очаквания ефект. От друга страна, самото влизане в сила на Типово предложение не означава категорично, че ще се стигне до сключване на индивидуални договори, като причините биха могли да се коренят в отказ за предоставяне на достъп чрез използване на различни механизми, а не в липса на търговски интерес от получаване на такъв достъп.*

- *Налагане на задължение за изготвяне на по – подробно Типово предложение за наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро. Единствено чрез детайлизирана уредба на всички задължения на „БТК” АД може да се очаква да бъдат постигнати бързи и ефективни промени в конкурентната среда на пазара на предоставяне на фиксирани телефонни услуги в страната.*

Предвиждане на подробна уредба на предоставяне на услугата наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро, включително стесняване на обхвата на основанията за евентуален отказ, както и регламентиране на ценови условия в определени случаи, като например едновременно ползване на телефонни услуги и ADSL.

Становище на КРС

По отношение съдържанието на Типовото предложение във връзка с конкретно становище, отразено по-долу в настоящото изложение са направени промени в минималното съдържание на Типовото предложение, доколкото КРС е приела направените забележки за основателни. С решението на КРС се определя минималното съдържание на Типовото предложение като остава открита възможността при провеждане на обществено обсъждане да се детайлизират условия, които подлежат на конкретизация в Типово предложение.

Относно въвеждането на отлагателен срок целта на наложената мярка е да се гарантира, че „БТК” АД няма да забави неоснователно въвеждането на услугата, като в същото време предлага на пазара пакетни услуги на дребно, които нарушават възможностите за конкуренция. След като разгледа постъпилите становища във връзка с въвеждането на забраната за обвързване на услугите за достъп в пакет до 90 дни от одобряване на Типовото предложение, КРС установи, че така формулирана мярката няма да доведе до целения резултат. От една страна, с налагането на мярката не следва

да се засягат интересите на потребителите, които ползват услуги от „БТК” АД и не е удачно да се обвързва търговската политика на „БТК” АД с поведението на алтернативните предприятия, които по една или друга причина биха имали инициатива да забавят сключването на договори въз основа на Типовото предложение. От друга страна не следва да се отнема възможността на алтернативните предприятия да се конкурират ефективно с основния оператор. В тази връзка КРС счита за подходящо да се въведат правила, които да определят краен срок, до който „БТК” АД следва да осигури необходимите промени, които се налагат с оглед организиране на услугата. В случай, че след изтичането на този срок „БТК” АД не въведе необходимите промени и не осигури всички необходими условия за ползването на услугата, то на дружеството следва да се забрани обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет. КРС счита за подходящо тези срокове да намерят място в Типовото предложение. По този начин ще се даде възможност на всички заинтересовани страни да представят своите становища, както и възможност на регулатора да прецени, след проведените обществени консултации, какъв е действителният срок за въвеждане на услугата. Предвид посоченото, КРС изменя наложената мярка, като променя задължителното минимално съдържание на Типовото предложение.

В проекта на решение в раздел IX, б.А се създава нова т.2.3. със следното съдържание:

„4.3. В Типовото предложение се определя срок, в който „Българска телекомуникационна компания” АД следва да осигури възможност за ползване на услугата.”

В проекта на решение в раздел IX, б.Б, т.1.3. се изменя така:

„1.3. В случай, че „Българска телекомуникационна компания” АД не спазва срока, определен съгласно по т. IX, А, 2.3. на дружеството се забранява обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет до въвеждане на всички необходими изисквания с цел предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” (wholesale line rental WLR).

Точка 1.4. се изменя така:

„Ограничението по т.1.3. се прилага за нови пакети”.

КРС приема забележката относно извода, направен в раздел VII, т. 5.2.1.2 от проекта на анализ за „незабавно подобряване на конкурентната среда” за коректна, като отбелязва, че т. 5.2.1.2 е заличена.

(Продължение на становището на „Мобилтел” ЕАД)

В своето становище „Мобилтел” ЕАД предлага т. 4 от раздел IX, б. А) на Проекта да се измени както следва:

„4. Налага задължение на „Българска телекомуникационна компания” АД на пазарите по т. I и т. II за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения, като конкретизира същото като:

- предоставяне на отворен достъп до технически интерфейси, протоколи или други възлови технологии, необходими за оперативна съвместимост на услугите;*
- задължение за предоставяне на услугата наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро (wholesale line rental WLR) при изпълнение на следните изисквания:”*

Мотиви: Съгласно подробните мотиви, изложени в раздел I от настоящото становище е необходимо, с оглед осигуряване на стабилност и ефективност на

наложените задължения, те да съответстват на системата на специфичните задължения, предвидени в ЗЕС. Задължението за предоставяне на услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро представлява задължение за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения по смисъла на чл. 166, ал. 2, т. 4 от закона, като неговото съдържание е определено в чл. 174, ал. 1, т. 4 във връзка с чл. 173 от ЗЕС. Възприемането на по-описателен подход ще способства за по-голямата яснота и обоснованост на наложеното специфично задължение. Във връзка с изложеното, КРС би могла да въведе цялостна промяна в структурата на Проекта, като наложи едно единно задължение за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения, като включи в него от една страна задължението за предоставяне на услугата „избор на оператор“ и/или „избор на оператор на абонаментна основа“, а от друга – отдаване/наемане на абонатни линии на едро. Такъв подход би способствал за постигане на по-голяма системност на наложените мерки. Що се отнася до задължението за предоставяне на отворен достъп, то неговото налагане е в непосредствена връзка с ефективността на задължението и с осигуряване на условия за ефективна конкуренция.

Становище на КРС

От гледна точка формулиране на мярката, свързана с предоставянето на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“ (*wholesale line rental WLR*) като вид специфично задължение за достъп забележката се приема. Видно от правните основания за налагането ѝ, КРС има предвид налагането на мярка, която е свързана с осигуряване на достъп, като се прави необходимата детайлизация на задължението.

По отношение предложението за включване на общо задължение за достъп, което се отнася и до услугата „избор на оператор“ КРС счита, че този подход не е подходящ, тъй като от гледна точка предоставяне на необходимите услуги на едро, съответните мерки са наложени на пазара на генериране на повиквания от определено местоположение на обществена телефонна мрежа.

Не може да се приеме допълване на задължението за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“ с „предоставяне на отворен достъп до технически интерфейси, протоколи или други възлови технологии“. Технически няма разлика между предоставяне на услугата „избор на оператор на абонаментна основа“ и предоставянето на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“, при реализацията на която е задължително да е активирана услугата „избор на оператор на абонаментна основа“. И в двата случая линията се поддържа от „БТК“ АД и оперативната съвместимост на услугите е гарантирана. В случай, че предприятието ще предоставя на абоната крайно устройство, в съответствие с чл. 272 на ЗЕС, техническите характеристики на интерфейсите за свързване на крайни устройства следва да са обявени на интернет страницата на „БТК“ АД.

(Продължение на становището на „Мобилтел“ ЕАД)

4.2. Предлагаме т. 4.1 от Проекта да се измени както следва (Становище на „Мобилтел“ ЕАД):

„4.1. Услугата се предоставя независимо от вида на точката на взаимно свързване за всички аналогови (домашни и бизнес, единични и *multiple*) и ISDN линии, включително и неактивните линии на историческия оператор.“

Мотиви: Мрежата на историческото предприятие е йерархично изградена на различни нива, като нейното репликиране е практически невъзможно. По-голямата

част от алтернативните предприятия осъществяват взаимно свързване единствено в точки на взаимно свързване, принадлежащи към по-високите йерархични нива на мрежата на „БТК” АД. В резултат на това, алтернативните предприятия се оказват лишени от възможността да се възползват от по-ниските цени за терминиране в определени сегменти. Този фактор оказва влияние върху цялостното развитие на ефективната конкуренция на пазара на предоставяне на фиксирани телефонни услуги. Предвид това, считаме, че за да се осигури необходимата среда за развитие на пазара, е необходимо да се избегнат възможностите за поставяне на допълнителни условия към ползване на услугата наемане/ отдаване на абонатни линии на едро, които на практика биха били неизпълними за участниците на пазара. В противен случай, приложението на специфичното задължение, наложено на „БТК” АД, би било поставено под заплахата за липса на реално осъществяване.

Становище на КРС

КРС счита, че допълнението на т.4.1 не следва да се приема.

Услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” няма отношение към точката на взаимно свързване. Услугата „избор на оператор на абонаментна основа” се осъществява на базата на сключените договори за взаимно свързване. По отношение на взаимното свързване се прилагат Наредба № 1/19.12.2008 г. за взаимно свързване и достъп и Типовото предложение за взаимно свързване.

4. В становището на СЕК се посочва, че в т. 4 от б.А) на т. IX на Решението трябва да се добави ново задължение за „БТК” АД в нова т. 4.3., а именно – задължение за „БТК” АД да предоставя информация на КРС за сключените договори за наемане на абонатни линии на едро; както и задължение веднъж на шест месеца „БТК” АД да предоставя обобщена информация за брой сключени договори, общ брой наети абонатни линии и това какъв процент съставляват те от всички абонатни линии на „БТК” АД.

Горната информация ще бъде необходима на регулатора, за да може да прецени доколко ефективно се прилага на практика задължението за отдаване под наем на абонатни линии на едро, както и дали е необходима допълнителна регулаторна намеса на пазара.

Становище на КРС

КРС счита, че предложението не следва да се приема. Задължението за предоставяне на сключените договори в КРС следва от разпоредбата на чл. 159, ал.2 от ЗЕС.

Разпоредбата на чл. 40 от ЗЕС дава възможност на КРС да изисква информация в обхвата и сроковете, каквито са необходими и в тази връзка не е необходимо с настоящото решение да се стеснява кръга на информацията, която следва да бъде предоставяна от предприятията.

Д.1.3. Задължение за равнопоставеност

1. В становището на „Космо България Мобайл” ЕАД се посочва, че задължението за равнопоставеност следва да обхваща както ценовите, така и неценовите условия, като същевременно се подчертава, че основното в случая е ex-post

контролът, който следва да бъде упражняван от страна на регулатора за спазване на съответното задължение.

В тази връзка се обръща внимание върху предложената от КРС редакция по отношение на изпълнение на задължението за равнопоставеност при предоставяне на услуги и информация, посочено в т. IX, А, 1.2. от Проекта на Решение, приет от КРС. Предлага се следната редакция на задължението:

„1.2. Предоставянето на услуги и информация на предприятие, искащо да ползва услугите „избор на оператор” и/или „наемане на абонатни линии на едро” се осъществява при същите условия и качество, като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на услуги между различни свои мрежи, както и предлагани от предприятието със значително въздействие на пазара на свързани с него лица, както на предприятията, с които вече е сключен договор.”

Становище на КРС

КРС счита, че съдържанието на мярката в предложената с проекта редакция е коректна. Целта на посоченото задължение е да се гарантира, че доколкото при предоставяне на услуги на собствените си абонати предприятието със значително въздействие върху пазара използва инфраструктурата, до която дава достъп на алтернативните предприятия, условията, при които се осигурява достъп са еквивалентни на тези, при които предприятието ползва инфраструктурата за предоставянето на собствени услуги.

2. В становището си „Мобилтел” ЕАД предлага в т. 1 от раздел IX, б. А) от Проекта да се въведат следните промени:

1.1. Текстът на т. 1.1 и т.1.2 от раздел IX, б. А) от Проекта да придобие следната редакция:

„1.1. Предоставянето на услугата „избор на оператор” и/или „избор на оператор на абонаментна основа” и наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро (wholesale line rental) се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече се предоставят посочените услуги на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;

1.2. Предоставянето на услуги и информация на предприятие, искащо да ползва услугите „избор на оператор” и „наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро” (wholesale line rental) се осъществява при същите условия и качество, като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие на пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.”

Мотиви: Предложението представлява редакционно уточнение на типа услуги, към които текстът се отнася и цели постигане на терминологично единство с наложеното съответно задължение за предоставяне на услугата наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро съгласно т. 4 от раздел IX, б. А) на Проекта. Чрез възприемане на тази формулировка ще се избегнат и всякакви евентуални противоречия и аналогии между услугата наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро (wholesale line rental) с услугата линии под наем (leased lines).

Становище на КРС

Забележката е редакционна и се приема.

(Продължение на становището на „Мобилтел” ЕАД)

1.2. Същевременно, във връзка със задължението за равнопоставеност от „Мобилтел” ЕАД се посочва, че следва да се има предвид, че в т. 5.1.5 „Налагане на конкретни специфични задължения” от раздел VII “Определяне на специфични задължения” при анализа на съдържанието на специфичната мярка, КРС неколкратно използва термина „звена на самото предприятие”, когато има предвид предоставяне на собствени услуги или обособени дейности, извършвани от самото предприятие. Макар и при дефиниране на самото съдържание на специфичното задължение, КРС да е формулирала коректно обхвата на наложената мярка, то използването на различна терминология би могло да доведе до създаване на противоречия при последващо тълкуване. От друга страна, понятието „звена на самото предприятие” няма ясно съдържание, нито легален смисъл. В общия случай, определени структури на едно юридическо лице не се ползват с персонификация и нямат самостоятелно съществуване. Така, всяка обособена дейност, независимо от организационната структура, която фактически я осъществява в рамките на определено предприятие, се счита извършена от самото предприятие. Поради същата причина, предлагаме в т. 2.2. от раздел IX, б. А) на проекта (по отношение на наложеното задължение за прозрачност), думите „звена на” да отпаднат.

Становище на КРС

Забележката е коректна. Правят се изменения на съответните текстове в т.5.1.3. и т.5.1.4. от анализа.

(Продължение на становището на „Мобилтел” ЕАД)

В становището на „Мобилтел” ЕАД се предлага в т.1 от раздел IX, б. А) от проекта да се създадат нови т. 1.3 и 1.4 със следното съдържание:

„1.3. „Българска телекомуникационна компания” АД се задължава да осигури възможност на заинтересованите предприятия за ползване на услуги на едро при условия, които кореспондират с условията за предоставяне на услугите на дребно, предлагани от „Българска телекомуникационна компания” АД. Услугите на дребно могат да се предлагат на крайните потребители най-рано един месец след осигуряване на възможност за ползване на съответните услуги на едро от заинтересованите предприятия при условия, осигуряващи възможност за ефективна конкуренция. В процедурата по одобряване на измененията в условията на едро, „Българска телекомуникационна компания” АД следва да внесе в Комисията и предложението за изменения в условията на дребно.

1.4. „Българска телекомуникационна компания” АД се задължава да уведомява писмено предприятията, с които води преговори за сключване на договор за наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро (wholesale line rental) и/или за предоставяне на „избор на оператор” и/или „избор на оператор на абонаментна основа” и/или за предоставяне на услуги, регламентирани във вече сключени такива договори, като се задължава да предоставя писмено обосновано уведомление до съответното предприятие, когато не може да сключи договора и/или да предостави услугата в срока, определен в действащата нормативна уредба, съответното Типово предложение и/или сключения договор.”.

Мотиви: Предложението е в съответствие с установения конкурентен проблем за вертикално пренасяне на пазарна сила на свързани пазари на едро и дребно. С предложената мярка се цели да бъде преодоляна възможността на „БТК” АД да отказва на другите участници на пазара достъп до своята мрежа и предлагане на услугите на едро или да ги предлага при условия, които се приравняват на отказ.

Предложението съответства на одобрения с Решение №2430/19.12.2008г. проект на решение за определяне на пазарите на генериране и терминиране на повиквания в определено местоположение на обществени телефонни мрежи, където изрично е предвидено такова задължение за „БТК” АД.

Становище на КРС

По отношение предложението за въвеждане на нова т.1.3. КРС счита, че така предложената мярка е прекалено широка и практическото ѝ приложение ще бъде затруднено. Доколкото може да се търси съпоставимост между услугите на едро и дребно на настоящия пазар, то такава следва да се прави между услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” и предлаганите услуги за достъп на дребно. В тази връзка КРС приема предложението на СЕК, посочено в становището по раздел Д.1.5., т.3 по-долу.

По отношение предоставянето на услугата „избор на оператор” КРС отбелязва, че към момента, спрямо цените за услугата „избор на оператор” са наложени ценови ограничения, съгласно Решение № 236/17.03.2009 г. КРС счита, че предложението „БТК” АД да бъде задължено да осигури възможност на заинтересованите предприятия за ползване на услуги на едро при условия, които кореспондират с условията за предоставяне на услугите на дребно е неподходяща за услугата „избор на оператор”, поради факта, че услугите на дребно на конкурентните предприятия не следва да кореспондират с тези на „БТК” АД, тъй като конкурентните предприятия предоставят услугата „избор на оператор” чрез закупуване на услугата „генериране”.

По отношение на предложената т.1.3., КРС счита за подходящо въвеждането на т.ХІ.А.2.6. от проекта. Относно предложението за въвеждане на т.1.4. това изискване към „БТК” АД следва от разпоредбата на чл. 17 от Наредба № 1 и не е необходимо да се включва като специфично задължение.

(Продължение на становището на „Мобилтел” ЕАД)

От „Мобилтел” ЕАД се предлага като част от задължението за равнопоставеност да бъде въведено уточнение, което да включва в обхвата на специфичната мярка задължение за „БТК” АД да осигури навременност и вътрешни процедури, които гарантират, че периодът за преминаване на един краен потребител от „БТК” АД към алтернативно предприятие (предоставящо услугата „избор на оператор на абонаментна основа” или предлагащ за препродажба абонатни линии, отдадени под наем от „БТК” АД) не надвишава периода за който същият потребител може впоследствие отново да премине към „БТК” АД. Още повече, това задължение следва да включва забрана структурите, които са отговорни за продажбите на едро в „БТК” АД, да уведомяват структурите, които осъществяват продажби на дребно и контактуват с крайни потребители, за постъпилите заявки за ползване на услугите „избор на оператор на абонаментна основа” и наем/ отдаване под наем на абонатни линии на едро, преди тези заявки да са фактически изпълнени. Т.е. правото на „БТК” АД да осъществява контакти с крайни потребители, които са се отказали от ползване на услугите на дружеството или са прекратили своя индивидуален договор, следва да възниква едва след като съответните заявки на едро са изпълнени и

структурите, отговарящи за взаимоотношенията с крайни потребители могат да получат информацията посредством базите данни с крайни клиенти на „БТК” АД. Единствено чрез подобен подход, може да се очаква, че налагането на задължения за предоставяне на услуги на едро би могло да окаже ефект върху динамиката на пазара. Същевременно, считаме, че е необходимо да се поддържа ясно разграничение между структурите на „БТК” АД, които отговарят за продажби на едро и продажби на дребно, включително структурите, които отговарят за задържане или привличане на клиенти. Това се налага, защото конкурентните на „БТК” АД предприятия следва да предоставят на историческото предприятие информация/ заявка, когато даден краен потребител е изразил желание за преминаване към алтернативно предприятие.

Становище на КРС

КРС няма правомощия да въвежда правила, които са свързани с вътрешната организация на работата на съответното предприятие. За постигането на целите, посочени в мотива, КРС счита за подходящо определянето на срокове за предоставянето на услугите да се направи в Типовото предложение.

3. В становище си СЕК предлага разпоредбата на т. 1.1. от б.А) на т. IX на Решението да се приведе в съответствие с дефиницията за равнопоставеност, съдържаща се в чл. 10 на Директива 2002/19/ЕО – Директива за достъпа, като придобие следната редакция:

1.1. Предоставянето на услугата „избор на оператор” и/или „избор на оператор на абонаментна основа” и наемане на абонатни линии на едро се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече се предоставят посочените услуги на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително **и при които се предоставят собствени услуги и услуги на свързани лица**;

В допълнение СЕК изтъква, че задължението за равнопоставеност следва да обхваща и собствените услуги на предприятието, тъй като към настоящия момент няма предприятие, на което да се предоставя наем на абонатна линия на едро и условията, обстоятелствата и информацията, които следва да са съотносими биха могли да се отнасят единствено до предоставянето на собствени услуги от „БТК” АД, така както този факт е отразен в раздел VII, т. 5.1.3. от анализа.

Становище на КРС

Целта на редакцията в текста е да се обхванат и собствените услуги. Това се постига с т.1.2 от задължението, поради което въвеждането на предложената промяна не е необходимо.

Д.1.4. Задължение за прозрачност

1. По отношение на услугите по „избор на оператор” в Анализа и в Проекта на Решение в становището си СЕК посочва, че това задължение се реализира чрез публикуване на Типово предложение за взаимно свързване, включително условия за реализиране на услугата „избор на оператор”.

В тази връзка СЕК изтъква, че видно от Проекта на Решение на КРС за определяне на пазарите за генериране и терминиране в определено местоположение

на обществени телефонни мрежи, приет с Решение № 2430 от 19.12.2008 г. на КРС и изпратен на Европейската комисия и на националните регулаторни органи на страните-членки, в т. 4.1., която определя минималното съдържание на Типовото предложение за взаимно свързване не е регламентирано като отделен пункт условия за реализиране на услугата „избор на оператор“. СЕК предлага в Проекта на Решение и в Анализа в съответствие с разпоредбата на чл. 135 от ЗЕС да бъде посочено конкретно по какъв начин следва да бъде изпълнявано задължението за равнопоставеност от страна на „БТК“ АД при предоставяне на услуги по „избор на оператор на преносна среда“.

Становище на КРС

Предвид разпоредбите на чл.10, чл.11 и чл.13 от Правилата за условията и реда за предоставяне на услугата „избор на оператор“ във връзка с наложените специфични задължения по цитирания съответен пазар, КРС счита, че изрично включване на услугите, свързани с предоставянето на „избор на оператор“ като част от Типовото предложение, не се налага.

(Продължение на становището на СЕК)

По отношение на задължението за публикуване на данни и информация на интернет страницата на „БТК“ АД СЕК посочва следното:

„В т. IX, А, 2.1. от Проекта на Решение и в раздел VII, т. 5.1.4. от Анализа е посочено, че „БТК“ АД се задължава да публикува и актуализира на официалната си страница в интернет финансовите отчети на предприятието в срокове, съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството (отчет за доходите, счетоводен баланс, отчет за промените в собствения капитал, отчет за паричните потоци, бележки към финансовия отчет включително, доклад на независимия одитор).

Същевременно в Проекта на Решение на КРС за определяне на пазарите за генериране и терминиране в определено местоположение на обществени телефонни мрежи, приет с Решение № 2430 от 19.12.2008 г. на КРС и изпратен на Европейската комисия и на националните регулаторни органи на страните-членки по отношение на същото задължение, наложено на тези ex-ante пазари е посочено, че „БТК“ АД се задължава да публикува и да актуализира на официалната си страница в интернет финансов отчет (отчет за доходите, баланс), в срокове съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството, а отчетът за промените в собствения капитал, отчетът за паричните потоци и приложенията към финансовия отчет трябва да се предоставят от „БТК“ АД при поискване от Комисията. От изложеното следва, че цитираните текстове трябва да бъдат изменени при окончателното оформяне на Проекта на Решение и Анализа, предмет на настоящата процедура на обсъждане, с цел избягване на противоречия.“

Становище на КРС

Забележката се приема и се правят необходимите промени в текстовете.

Д.1.5. Задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро.

1. По отношение предложеното от КРС минималното съдържание на Типовото предложение в становището си СЕК предлага:

- т. 4.2., 1. от Проекта на Решение би могла да се допълни като се задължи „БТК” АД да посочи в Типовото предложение ограниченията при ползването на определени абонатни линии, в случай че има такива, както и причините за налагането на ограниченията;*
- т. 4.2., 4. да се измени, като по отношение на обезщетенията при неизпълнение, СЕК счита, че те следва да се прилагат не само при неизпълнение на сроковете за предоставяне на услугите, но и при неизпълнение на други изисквания, свързани с предоставянето на услугите, в т. ч. и изисквания, свързани с качеството на услугите. В тази връзка предлага т. 4.2., 4 от Проект на Решение да се измени както следва:*

„4. Стандартни условия на договора, включително обезщетения за неизпълнение при предоставянето на услугите, когато е необходимо;”

Освен горното СЕК счита, че като минимално съдържание на Типовото предложение следва да бъде включено задължение за „БТК” АД за уведомяване за промени в характеристиките на предоставяните услуги, които могат да влошат качеството на услугите, предоставяни на другата страна или да влошат качеството на услугите, предоставяни от тази друга страна на нейните крайни потребители. Подобно уведомяване според СЕК следва да се извършва най-малко два месеца преди извършване на съответната промяна.

На следващо място СЕК предлага с Проекта да се въведе задължение за „БТК” АД да изпраща на КРС за сведение копие от сключени договори въз основа на Типовото предложение в едномесечен срок от тяхното подписване по аналогия с разпоредбата на чл. 159, ал. 2 от ЗЕС. По този начин ще бъде гарантирано в голяма степен изпълнението на наложените специфични задължения и ще се създаде известна сигурност, че предприятието със значително въздействие върху пазара няма да прилага антиконкурентно поведение по отношение на определена категория конкуренти.

Становище на КРС

По отношение предложението за въвеждане на конкретни основания за ограничаване ползването на услугата, КРС счита, че тези условия могат да бъдат включени след обсъждане на проекта на Типово предложение, ако в рамките на обсъждането се установи, че е практически възможно изчерпателното изброяване на основанията за ограничаване ползването на услугата. Следва да се има предвид, че съгласно чл. 17, ал. 4 от Наредба № 1 за „БТК” АД е налице задължение да мотивира всяко ограничение, което поставя при предоставянето на услугата.

По отношение предложението за изменение на т. 4.2.4 КРС счита забележката за основателна и в тази връзка се правят изменения в съответния текст.

По отношение предложението за въвеждане на задължение на „БТК” АД за уведомяване за промени в характеристиките на предоставяните услуги, КРС счита, че предложението следва да се приеме.

Изискването по чл. 159, ал. 2 от ЗЕС се прилага и по отношение на договорите за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, тъй като по своята същност това представлява договор за достъп.

2. В становището си „Мобилтел” ЕАД прави следните коментари:

„В т. 4.2 КРС е наложила на „БТК” АД задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро, като е посочила минимално необходимото му съдържание. Считаме, че минимално необходимото съдържание на Типовото предложение следва да се допълни, както следва:

4.2. Условиата за предоставяне на услугата се определят в Типово предложение за наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро, като същото следва да съдържа най-малко:

- 1. Описание на услугата наемане/ отдаване на абонатни линии на едро, както и на допълнителни услуги от нейния обхват;*
- 2. Условия за ползване на услугата наемане/ отдаване на абонатни линии на едро, в т.ч.:*
 - а) процедура за обработване на заявките, включително срокове за отговор на заявките;*
 - б) процедура за отстраняване на повреди и възстановяване на услугата и нейното качество;*
 - в) качествени параметри на услугата;*
 - г) условия за осигуряване на необходимата поддръжка на услугата;*
 - д) технически изисквания, включително интерфейси и приложими към ползването на услугата стандарти;*
 - е) всяка значителна липса на достатъчен капацитет, както и съответна процедура за увеличаване на капацитета, включително срок – това не представлява ли задължение за доизграждане на инфраструктура от „БТК” АД, което не може да е задължение за предприятието, тъй като достъпът се дава до изградена инфраструктура.*
- 3. Цени и механизъм за калкулиране на цените за ползване на услугата съобразно вида на точката за взаимно свързване и вида на абонатната линия – ценовите условия за наемане отдаване под наем на абонатни линии на едро следва да бъдат определените съгласно т. 5.3. от настоящото решение;*
- 4. Предлагани отстъпки и приложими критерии за ползване на отстъпки;- не е удачно предварително да се въвеждат изисквания за отстъпки*
- 5. Стандартни условия на договора;*
- 6. Обезщетения при неизпълнение на сроковете за предоставяне на услугата, както и обезщетения за отклонения от качествените параметри за предоставяне на услугата;*
- 7. Основания за отказ, които следва да са свързани единствено с липса на достатъчен капацитет.- по този начин се стесняват възможностите по чл. 17 от наредба № 1*
- 8. Друга относима информация, необходима за осъществяване на услугата наемане/ отдаване на абонатни линии на едро.”*

Мотиви: Предвид липсата на трайна практика при ползване на услугата наемане/ отдаване под наем на абонатни линии, Типовото предложение за нейното предоставяне следва да създава необходимата основа за ефективно предлагане на услугата. Предложената редакция на по-изчерпателно изброяване на елементите от съдържанието на Типовото предложение съответства на подхода на националните регулаторни органи на държавите-членки на ЕС. Разпоредби относно качествените параметри на услугата, осигуряване на нейното поддържане в изправност, както и съответните обезщетения при неизпълнение на тези задължения, са от изключителна важност за постигане на целите на наложеното задължение. При липса на гаранции за надеждното функциониране на самата услуга, наложеното задължение би могло да изгуби интензитета на предвижданото въздействие върху конкурентната среда. По този начин, ще се намалят възможностите за прилагане на дискриминационни условия спрямо определени предприятия и ще се създаде стабилност във взаимоотношенията между „БТК” АД и съответните договарящи страни. От друга страна, при по-конкретно предвидени условия, преговорният процес между историческото предприятие и останалите участници на пазара ще бъде изключително улеснен, като се създадат необходимите предпоставки за навременно развитие на конкурентен пазар на фиксирани телефонни услуги в страната.

При определяне на съдържанието на Типовото предложение следва да се има предвид, че услугата наемане/ отдаване на абонатни линии на едро представлява съгласно европейската практика услуга, при която историческото предприятие предоставя на едро своите абонатни линии на алтернативни предприятия с цел препродажба на съответните абонатни линии от страна на алтернативните предприятия на крайни потребители. Считаме, че както КРС, така и предприятието със значително въздействие върху пазара следва да се придържат към подобно определяне на обхвата и съдържанието на услугата, както и при нейното описание.

Становище на КРС

КРС приема предложението за разширяване на минималното съдържание на Типовото предложение. В същото време, КРС счита, че не следва да бъдат приемани следните предложения:

Нова т.2, б. д). – На практика изискванията заложили в тази точка са изпълнени за линиите, които ще бъдат отдавани под наем от „БТК” АД. При услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” линията остава част от мрежата на „БТК” АД и техническите изисквания са спазени, а в съответствие с чл.272 на ЗЕС техническите характеристики на интерфейсите за свързване на крайни устройства следва да са обявени на интернет страницата на „БТК” АД.

Нова т.2, б. е). – това условие на практика представлява задължение за доизграждане на инфраструктура от „БТК” АД, което не може да е задължение за предприятието, тъй като достъпът се дава до изградена инфраструктура.

Нова т.4. – изискването за въвеждане на отстъпки е конкретно условие, което може да бъде въведено в процеса на изработване и одобряване на Типовото предложение, при участието на всички заинтересовани страни.

Нова т.7 – с предложениия текст на практика се стеснява разпоредбата на чл. 17 от Наредба № 1.

Във връзка с направеното предложение, както и с оглед предходната забележка на СЕК, КРС счита, че т.4.2. от проекта на решение, с която се определя минималното съдържание на Типовото предложение, следва да се измени така:

„4.2. Условието за предоставяне на услугата се определят в Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро, като същото следва да съдържа най-малко:

1. Описание на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, както и на допълнителни услуги от нейния обхват;

2. Срок за въвеждане на всички необходими изменения с цел реално предоставяне на услугата.

3. Условия за ползване на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, в т.ч.:

а) процедура за обработване на заявките, включително срокове за отговор на заявките;

б) процедура за отстраняване на повреди и възстановяване на услугата и нейното качество;

в) качествени параметри на услугата;

г) условия за осигуряване на необходимата поддръжка на услугата;

д) уведомяване за промени в характеристиките на предоставяните услуги, които могат да влошат качеството на услугите, предоставяни на другата страна или да влошат качеството на услугите, предоставяни от тази друга страна на нейните крайни потребители.

4. Цени и механизъм за калкулиране на цените за ползване на услугата – ценовите условия за отдаване на абонатни линии под наем на едро следва да бъдат определените съгласно т. 5.3. от настоящото решение;

5. Стандартни договорни условия, включително обезщетения при неизпълнение на задълженията по предоставяне на услугите;

6. Друга относима информация, необходима за осъществяване на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро.”

(Продължение на становището на „Мобилтел” ЕАД)

Същевременно „Мобилтел” ЕАД предлага в т. 4.2 от Проекта на решение след изброяването на минимално необходимото съдържание на Типово предложение да се създаде нов параграф със следното съдържание:

„Включването на други условия в Типовото предложение за наемане/ отдаване под наем на абонатни линии на едро, различни от определеното минимално съдържание, не трябва да ограничават развитието на конкуренцията и да създават неравнопоставеност, както и да внасят неяснота при регламентиране на условията за реализиране на наемането на абонатни линии на едро.

Мотиви: Предложението е в съответствие с т. 5.1.5, раздел VII „Определяне на специфични задължения” от пазарния анализ, който е приложение към Проекта. В раздел VII, т. 5.1.5. от пазарния анализ КРС изрично е предвидила, че освен посоченото минимално съдържание на Типовото предложение, „БТК” АД може да включва само такива допълнителни условия, които не трябва да ограничават развитието на конкуренцията. Това изискване обаче не е включено в Проекта на Решението, поради което предлагаме същото да бъде допълнено. Предложението ни е в съответствие и с одобрения с Решение № 2430/19.12.2008г. проект на решение за определяне на пазарите на генериране и терминиране на повиквания в определено

местоположение на обществени телефонни мрежи, където изрично е предвидено такова задължение за „БТК” АД.”

Становище на КРС

Забележката се приема като се правят необходимите изменения в проекта.

(Продължение на становището на „Мобилтел” ЕАД)

„Мобилтел” ЕАД предлага задължението за достъп да се допълни, като на „БТК” АД се наложат и допълнителни задължения, като се създаде нова т. 4.3, както следва:

„4.3. Налага на „Българска телекомуникационна компания” АД следните задължения:

4.3.1. за ефективно предоставяне на услугата наемане/ отдаване на абонатни линии под наем - да не се обвързва ползването на услугата с ползване на допълнителни услуги на едро. –

4.3.2. ползването на услугата отдаване/ наемане на абонатни линии на едро да не се поставя в зависимост от изпълнението на необосновани изисквания като минимален срок за ползване.

4.3.3. да предлага услуги на едро, осигуряващи възможност за единно фактуриране от страна на алтернативните предприятия, които да съответстват на всяка съответна услуга на дребно, която е пусната на пазара.”

Мотиви: Посочените задължения се налагат с оглед установения конкурентен проблем - вертикално и хоризонтално пренасяне на пазарна сила на свързани пазари на едро и дребно от страна на „БТК” АД. Те намират израз в тактики за забавяне на предоставянето на определени услуги на едро от страна на историческото предприятие, обвързване на предлагането на услуги, въвеждане на необосновани изисквания за ползването на услугите, стратегическо планиране на продуктовите характеристики. Резултатите от посоченото дискриминационно поведение на „БТК” АД се изразяват в прилагане на ценова преса, повишаване на разходите на конкурентните предприятия, ограничаване на продажбите на пазара на дребно на конкурентите, както и „first mover advantage” в полза на „БТК” АД и имат като краен ефект затваряне на пазара на дребно. Посредством предложението по-широк обхват на задължението се цели да се избегне възможността на „БТК” АД да отказва на другите участници на пазара достъп до своята мрежа и предлагане на услугите на едро или да ги предлага при условия, които се приравняват на отказ.

Становище на КРС

Относно предложението за въвеждане на т.4.3.1, съществува нормативна забрана за обвързването на услуги, чл. 14, т.2. от Наредба № 1. По отношение минималния срок на договора, този въпрос е предмет на Типовото предложение. В случай, че „БТК” АД предложи минимален срок на договора, КРС ще прецени основанията за въвеждането на такъв и ще прецени дали подобна клауза следва да остане. Относно възможността за единно фактуриране, самата същност на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” предполага въвеждането на такова единно фактуриране.

(Продължение на становището на „Мобилтел“ ЕАД)

В случай, че КРС намира, че за ползването на услугата наемане/ отдаване на абонатни линии на едро е необходимо ползването на услуги по съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване, то такова задължение е необходимо да бъде включено в обхвата на задължението за достъп, както и съответно в съдържанието на Типовото предложение.

Становище на КРС

КРС не счита, че предоставянето на услугата предполага необходимост от предоставяне на съвместно ползване.

Д.1.6. Ценови ограничения

Д.1.6.1. Ценови ограничения по отношение на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“

1. Според „Космо България Мобайл“ ЕАД въпреки, че методологията „Retail-minus“ е подходяща по-принцип като вид ценови ограничения и е използвана на при налагането на задължение за ценови ограничения в редица държави-членки, като Ирландия, Италия и Норвегия, не е подходяща при определяне на цената на услугите за наемане на абонатни линии, поради следните мотиви:

Методологията „Retail-minus“ до известна степен излиза извън приложното поле на ЗЕС. Съгласно разпоредбата на чл. 221, ал. 2 от ЗЕС, КРС може да наложи на предприятия със значително въздействие върху съответния пазар на дребно специфични задължения като прозрачност, равнопоставеност и ценови ограничения, включително задължение за разходоориентираност. Съгласно ал. 3 на цитираната разпоредба, КРС с оглед защита на крайните потребители и стимулиране на ефективна конкуренция, може само в рамките на посочените по-горе задължения да наложи на предприятията със значително въздействие върху съответния пазар на дребно и задълженията, посочени в разпоредбата. В тази връзка поради обстоятелството, че методологията Retail-minus не е посочена в цитираната разпоредба, предлагаме да бъде обмислен вариант за изменение на същата с някои от посочените в чл. 221, ал. 3 методи.

На второ място, предприятието отбелязва, че в случай че въпреки горните съображения „Retail-minus“ бъде наложено като вид ценови ограничения, следва да се има предвид, че тя следва да бъде прецизирана. В Анализа е посочено, че цената за достъп на едро ще се формира като разлика между цената за достъп на дребно и разходите, които се извършват от „БТК“ АД за предоставяне на услугата достъп на дребно (avoidable costs). В тази връзка следва да се посочи, че в Анализа не е посочено точно коя „цена за достъп на дребно“ се има предвид – на основния план на „БТК“ АД, който е „БТК У дома 50“ или средна цена на дребно от всички цени на дребно за достъп. На становище сме, че „БТК У дома 50“ не би могло да се използва, тъй като в цената за достъп са включени 50 безплатни минути и следователно тя не би могла да бъде използвана като основа за изчисления. В допълнение считаме, че не може да бъде взета предвид и средна цена на дребно от всички абонаменти на „БТК“ АД. В този смисъл, в случай че изчисляването на цената на едро за достъп бъде определена въз основа на средно претеглената цена за достъп на дребно, би се стигнало до много силен натиск чрез печалбата (margin squeeze) от страна на „БТК“ АД. По отношение

на втория елемент, въз основа на който ще бъде формирана цената за достъп на едро (разходите, които се извършват от „БТК” АД за предоставяне на услуга достъп на дребно) не може да не отбележим, че нееднократно в Анализа се посочва от КРС, че разходите на „БТК” АД не могат да бъдат установени.

Предвид изложеното „Космо България Мобайл” ЕАД предлага, при налагането на ценови ограничения за предоставяне на услугата наемане/отдаване на абонатни линии на едро да бъде използвана методология, различна от методологията „Retail-minus”.

2. „Мобилтел” ЕАД счита, че методологията „Retail-minus”, която КРС предвижда да бъде приложена при определяне на цените за предоставяне на услугата отдаване/наемане на абонатни линии под наем на едро не е предвидена в ЗЕС като възможна мярка за ценови контрол. Предприятието посочва, че „както беше подробно обосновано в раздел I от настоящото становище, при определяне на задълженията за ценови ограничения при предоставяне на услуги на едро, КРС следва да има предвид по аналогия на закона разпоредбата на чл. 220, ал. 2, която предвижда методите за налагане на ценови контрол, включително ценови таван, сравнителен анализ и определяне на план за поетапно намаление. Нормата на чл. 221, ал. 3 не може да се приложи при регулиране на цени за предоставяне на услуги на едро, тъй като тя препраща към ал. 1 на същата разпоредба, която от своя страна има предвид регулиране на цени на ниво пазар на дребно. От друга гледна точка, и сред методите в чл. 221, ал. 3 на ЗЕС не е предвидена методологията „Retail-minus”. Отклоненията от законодателните норми, ще изложат крайното решение на КРС на риск от отмяна поради незаконосъобразност. Поради тази причина, предлагаме ценовия контрол, основан на „Retail-minus” да отпадне от Проекта.”

Също така „Мобилтел” ЕАД обръща внимание върху факта, че, „в настоящия Проект не е определен размер на процента, с който цените на услугата на едро следва да се различават от цените, които „БТК” АД предоставя за свои крайни клиенти. Това би довело до невъзможност за ефективно приложение на самото специфично задължение, тъй като КРС няма законосъобразен механизъм за последващото му определяне. Същевременно, съгласно анализа на комисията при прилагане на „Retail-minus”, „цената за достъп на едро се формира като разлика между цената за достъп на дребно и разходите, които се извършват от „БТК” АД за предоставяне на услугата достъп на дребно (т.нар. avoidable costs)”. Самата комисия обаче отбелязва, че не разполага с информация за разходите за предоставяне на услугата на едро, като изисква от „БТК” АД да представи информация с цел определянето им. На практика, това означава, че разходите няма да бъдат изчислени въз основа на одобрена система за определяне на разходите, което би създавало предпоставки за недостатъчна прецизност. Още повече, че КРС предвижда прецизиране на действащата система за определяне на разходите на „БТК” АД с оглед резултатите от прилагането на задължението за разделно счетоводство, което налага извода, че дори и настоящата система не предполага абсолютна достоверност на данните. От изложеното е видно, че до одобряване на промени в системата за определяне на разходите на „БТК” АД, няма да съществува сигурност относно ефективността на прилагането на методологията „Retail-minus” като форма на ценови контрол. Във връзка с изложеното, предлагаме на „БТК” АД да бъдат наложени задължения за ценови контрол, включително разходоориентираност на ниво предоставяне на услуги на едро, като т. 5.3 от раздел IX, б. А) на Проекта се измени, както следва:

„5.3. Налага на „Българска телекомуникационна компания” АД задължение за определяне на разходоориентирани цени за предоставяне на услугата наемане/

отдаване под наем на абонатни линии на едро, определени въз основа на система за определяне на разходите.”.

Във връзка с горното предложение „Мобилтел” ЕАД предлага в раздел IX, б. А) на Проекта да се създаде нова т. 5.4, в която да се предвиди, че до определяне на разходоориентирани цени въз основа на изменената система за определяне на разходите, „БТК” АД прилага цени за предоставяне на услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро, определени на основата на сравнителен анализ на цените на същите услуги на сравними конкурентни пазари на други държави-членки на ЕС. Според предприятието подобен подход би осигурил на първо място съответствие с разпоредбите на ЗЕС, както и с пазарните условия на територията на ЕС. „Мобилтел” ЕАД обръща внимание, че при определянето на ценови ограничения следва да бъдат взети предвид и действащите цени на „БТК” АД за предоставяне на достъп на дребно, с цел да не бъдат определени цени, които не осигуряват на предприятията възможност за конкурентни ценови оферти. Ефектът от мярката, съчетан с прилагане на ценови ограничения на пазара на дребно, ще доведе до несъмнено засилване на конкуренцията в сектора.

Във връзка с предходните предложения, „Мобилтел” ЕАД счита, че следва да се наложи на „БТК” АД задължение за разработване на система за определяне на разходите на ниво предоставяне на услуги на едро и в частност по отношение на услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро, т.е. трябва да бъде предвидено съответно изменение в съществуващата система за определяне на разходите. В допълнение предприятието предлага да бъде направено уточнението, че при влизане в сила на Препоръката на ЕК относно регулиране цените за терминиране във фиксирани и мобилни мрежи в рамките на ЕС, „БТК” АД следва да определя разходоориентирани цени въз основа на система за определяне на разходите, разработена в съответствие с цитираната препоръка и единен модел на система, изработен от КРС. Подобно уточнение е вече предвидено при регулирането на пазара на терминиране на трафик в индивидуални фиксирани мрежи. Тъй като системата, съобразно която „БТК” АД определя своите разходи е една и съща, то и моделът, въз основа на който е разработена системата следва да е единен.

С оглед на гореизложеното „Мобилтел” ЕАД предлага следната редакция на новата т. 5.4:

„5.4. До определяне на разходоориентирани цени въз основа на изменената система за определяне на разходите, „Българска телекомуникационна компания” АД прилага цени за предоставяне на услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро, определени на основата на сравнителен анализ на цените на същите услуги на сравними конкурентни пазари на други държави-членки на ЕС. При влизане в сила на Препоръката на Европейската комисия относно регулирането на цените за терминиране във фиксирани и мобилни мрежи в рамките на Европейския съюз, „Българска телекомуникационна компания” АД следва да определя разходоориентирани цени въз основа на система за определяне на разходите, разработена в съответствие с окончателната Препоръка на Европейската комисия относно регулирането на цените за терминиране във фиксирани и мобилни мрежи в рамките на Европейския съюз и единен модел на системата, изработен от КРС”.

Становище на КРС

Във връзка със становищата на „Космо България Мобайл” ЕАД и на „Мобилтел” ЕАД, че методологията “Retail-minus” е неподходяща за определяне на цените, свързани с предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” КРС обръща внимание, че по данни на Cullen International SA 18 държави-членки са

наложили горепосоченото задължение, като регулаторите в 15 от тях са приложили методологията „Retail-minus”. Посоченото, съчетано с насочеността на мярката (стимулира се конкуренцията на база услуги, а не на база инфраструктура) дава основание КРС да счита, че методологията „Retail-minus” при определяне на цените, свързани с предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, е подходящата методология.

По отношение на законосъобразността на предложената от КРС методология следва да се отбележи, че регулаторният орган може да наложи ценови контрол като установи липсата на конкуренция на съответен пазар. Ценовият контрол от своя страна се осъществява чрез различни методологии, включително разходоориентираност, Retail-minus, Cost plus, benchmarking. В конкретния случай след анализ на ситуацията на българския пазар и проучване на практиката на държавите-членки на ЕС, КРС счита за най-подходящо прилагането на методологията „Retail-minus” като форма на ценови контрол предвид необходимостта от бърз ефект върху конкуренцията на съответните пазари, както и с оглед възпрепятстване прилагането на ценова преса от страна на „БТК” АД във връзка с разпоредбите на чл. 219, ал. 6 от ЗЕС. КРС не споделя изразените в рамките на обсъждането становища, които ограничават правомощията на КРС във връзка с ценовия контрол до разпоредбите на чл. 220, ал. 2 и чл. 221, ал. 3 от ЗЕС. Принципът на ex-ante регулацията предполага предприемане на мерки, с които ще се изпълнят целите на закона, свързани с развитие на конкуренцията и защита интересите на потребителите. За постигане на тези цели освен методите на регулация по чл. 220, ал. 2 и чл. 221, ал. 3 от ЗЕС законодателят е предвидил и изискванията, посочени в чл. 219, ал. 5 и ал. 6. В рамките на своите правомощия КРС може да налага мерки, с които се гарантира, че ще бъдат изпълнени изискванията в цитираните разпоредби, което е и смисълът на ex-ante регулирането.

Задължението за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” е насочено към увеличаване на възможностите на алтернативните предприятия да предоставят услуги на пазара на дребно на крайните потребители, без ангажиране на значителни финансови средства и задължения за изграждане на инфраструктура. Въз основа на изложеното и отчитайки практиката на регулаторите в държавите-членки, наложители задължението, КРС е на мнение, че с оглед предотвратяване възможностите за антиконкурентно ценово поведение от страна на предприятието със значително въздействие върху пазара, намиращо израз в потискане на цените и/или на печалбата, използването на методологията „Retail-minus” е подходящо.

Като отчита, че пазарните условия в България се различават в значителна степен от пазарните условия на европейско ниво, като цените за месечен абонамент на „БТК” АД са значително по-ниски от тези, прилагани в държавите-членки, то предложението на „Мобилтел” ЕАД за прилагане на сравнителния подход при определяне на цените на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” не би могло да допринесе за определяне на цени, които да осигуряват на българските предприятия възможност за конкурентни ценови оферти и следователно ползването на сравнителния анализ няма да допринесе за развитие на конкуренция на пазарите на дребно.

Същевременно, КРС намира за основателни забележките за необходимостта от конкретизиране на цената, приложима спрямо крайните потребители на „БТК” АД, която следва да се редуцира с определен процент, с оглед определяне на цени на едро за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, като ще внесе необходимото допълнение в раздел VII, т. 5.1.6.2. от анализа.

3. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. в становището си „БТК” АД определя избора от КРС подход за определяне на цените на едро за предоставяне под наем на абонатна линия по принцип като подходящ. Едновременно с това, според предприятието методът, използван за определяне на конкретния размер на Retail minus е необоснован. „БТК” АД счита, че изборът на сравнима държава, направен на база на брой линии и пазарен дял, е некоректен и не може да даде реална представа за разходите в съответните мрежи. Предприятието е на мнение, че при налагане на мярка, базирана на сравнителен анализ, следва да се отчитат техническата реализация и развитие на съответните мрежи в сравнимите страни, различията в покупателната способност, икономиите от мащаба и като цяло да се ползва сравнителен анализ на база на разходите за сравнимите мрежи, а не брой линии и пазарен дял на операторите. Изборият от КРС подход, според „БТК” АД води до значително по-голяма неточност при определяне на адекватен размер на Retail Minus отколкото, прилагането на потвърдената от КРС и действаща Система.

„БТК” АД е на мнение, че предложените проценти за Retail Minus противоречат на цитирания принцип за формиране на отстъпката, базиран на avoidable costs. В съответствие с одобрената Система за определяне на разходите, пълният разход за 2008 г. за предоставяне на услугата месечен абонамент за обикновен телефонен пост е в размер на 10,89 ст. на месечна база. Разпределените разходи за билинг, събиране на вземания, общи присъщи разходи за дейността на компанията – административни, финансови, управленски и разходи за маркетинг и развитие са в размер на 1,36 лв. на месечна база, което съставлява 12.5% от пълния разход (avoidable costs за алтернативните оператори).

Според предприятието следва да се отбележи, че първоначалното ниво на Retail Minus, налагано в бошинството от държавите в ЕС, където подобна мярка е приложима, е между 10 и 12 %. В тази връзка „БТК” АД предлага първоначалното ниво на Retail minus, да бъде определено на тази база в размер не по-голям от 12%.

Становище на КРС

КРС не може да се съгласи с направения от „БТК” АД извод, че приложеният подход на сравнение води до неточности. Предвид факта, че сравнението се прави с историческите предприятия в държавите-членки на ЕС, това до голяма степен предполага сходна структура на мрежата и съответно сходна техническа реализация. По отношение на различията в покупателната способност следва да се отбележи, че конкретният размер на „Retail-minus” е определен като съотношение между цените на дребно на историческото предприятие на Австрия и съответно цените на едро на еквивалентните услуги на същото предприятие, при което са отчетени идентичният пазарен дял и броят активни линии на историческите предприятия в двете страни. Полученото съотношение неутрализира ефекта на различната покупателна способност, който би се проявил при сравнение на цените в двете държави.

Колкото до приложимите проценти при определяне на „Retail-minus”, в държавите-членки те са в границите от 10 % до 46,99 %.

Предвид изложеното, КРС не приема предложения от „БТК” АД процент на „Retail-minus”.

4. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. „Мобилтел” ЕАД счита, че възприетият от КРС подход при определяне на конкретния размер на цените на едро за месечен абонамент за услугата отдаване на абонатни линии под

наем на едро е непоследователен и свидетелства за противоречие в мотивите на комисията при налагането на предвиденото задължение. Предприятието посочва, че на стр. 9 от писмо с изх. № 04-04-115 от 16.03.2009 г. КРС отбелязва, че в съответствие с методологията *Retail-minus* **цената за достъп на едро се формира като разлика между цената за достъп на дребно и разходите, които се извършават от „БТК” ЕАД за предоставяне на услугата достъп на дребно.** Същевременно цитираният от комисията процент – 20% за месечен абонамент за абонаментен план „Стандартен бизнес”, 21% за среднопретеглената цена за месечен абонамент за „БТК ISDN 2B+D” и за цената за абонаментен план „БТК ISDN 30B+D” **представлява процентът, с който се редуцира месечната абонаментна такса, а не разликата между цената за достъп на дребно и разходите, които се извършават за предоставянето на услугата достъп на дребно.**

Становище на КРС

КРС не може да се съгласи, че възприетият подход е непоследователен и противоречив, тъй като същността на методологията “Retail-minus” е определянето на размера на разходите, с които следва да се намали една цена на дребно, за да се получи съответната цена на едро. В случая цената на едро се явява разлика между цена на дребно и необходими разходи за предоставяне на услугата на дребно. При посочената методология се анализират разходите, които са необходими за предоставяне на услугата на дребно, като се има предвид, че тези разходи не възникват при предоставяне на съответната услуга на едро. Когато се изрази процентно размерът на разходите, то определеният процент служи за намаляване на цената на дребно, за да се изчисли съответната цена на едро. Цената на едро пак е разлика, тъй като процентът може да се изрази и като стойност, която отговаря на определен размер на разходите. Ако определянето на размера на разходите, които се явяват присъщи за предоставяне на услугата на дребно, е твърде сложно или невъзможно, прието е да се ползва оценка на тези разходи на база сравнителен подход. При сравнителен анализ се избира конкретен процент, съответстващ на разходите, за които няма данни, като се търси подходящо съответствие на условията за предоставяне на услугата на дребно.

Пример за изчислението на цената на едро при зададен процент се представя по следния начин:

При цена на дребно от 18 лв. и процент на Retail minus от 20 % съответната цена на едро се изчислява по следния начин:

$$P_r = 18$$

$$\text{Retail minus} = 20 \%$$

$$P_{ws} = 18 - (18 \times 20\%) = 18 - 3,6 = 14,4, \text{ където}$$

P_r е цената на дребно,

P_{ws} е цената на едро.

Получената цена на едро е в размер на 14,4 лв.

Прилагайки на методологията “Retail-minus” в конкретния случай КРС директно определя този процент, въз основа на сравнителен анализ, т.е. процентът, с който се редуцира цената на дребно, за да се получи като резултат (разлика) цената на едро.

5. Във връзка с писмо на КРС с изх. № 04-04-115/16.03.2009 г. „Мобилтел” ЕАД счита, че е неясно защо е определен процент спрямо различна основа - **цена** за месечен абонамент за „Стандартен бизнес” и „БТК ISDN 30B + D” и **среднопретеглена цена** за месечен абонамент за ISDN 2B + D линии. Предприятието посочва, че КРС изрично е подчертала, че цените за домашни абонати са „обременени от задължението на

„БТК” АД за предоставяне на универсална услуга и съответно от условията за достъпност на цените за универсалната услуга”. Следва да се има предвид, че съгласно чл. 2, т. 1 от Наредба № 6 от 13.03.2008 г. за изискванията и параметрите на качеството за универсалната услуга, специалните мерки за хора с увреждания и реда за избор на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и за възлагане на задължението за предоставяне на универсалната услуга, обн., ДВ, бр. 32 от 25.03.2008 г., универсалната услуга включва свързване в определено местоположение към обществената телефонна мрежа и достъп до обществени телефонни услуги **независимо от използваната технология**. Същевременно, за определяне на цената на едро за отдаване/ наемане на ISDN 2B+D абонатни линии, КРС използва като приложима отправна точка за определяне на цената на едро, среднопретеглената цена на дребно за месечен абонамент за ISDN 2B+D линии, определена съобразно броя на домашни и бизнес абонати, ползващи такъв тип линии и съответните цени за месечен абонамент, приложими за служебни и домашни абонати. На практика, въпреки че е определила цените на дребно за домашни потребители като неподходяща база за определяне на цените на едро, КРС ги е взела предвид по отношение на цените на едро за отдаване под наем/ наемане на ISDN 2B+D линии. Предприятието счита, че КРС сама опровергава тезата си, че цените за домашни абонати не следва да бъдат взети предвид при определяне на цената на услугата отдаване на абонатни линии под наем на едро. От една страна това води до противоречие с изводите на самата комисия, а от друга не е ясно дали алтернативните предприятия ще получат реална възможност да оказват ефективен конкурентен натиск върху „БТК” АД по отношение на привличане на бизнес потребители и по отношение на възможността за предлагане на оферти на пазара на дребно, съпоставими с тези на „БТК” АД.

Становище на КРС

Както е посочено в анализа, за определяне на съответната цена на едро КРС ползва цената на дребно за месечен абонамент за бизнес абонати, тъй като цените за домашни абонати са обременени от задължението на предприятието за предоставяне на универсална услуга и съответно от задължението за достъпност на цената на универсалната услуга.

Вярно е цитираното от „Мобилтел” ЕАД, че съгласно чл. 2, т. 1 от Наредба № 6 за изискванията и параметрите на качеството за универсалната услуга, специалните мерки за хора с увреждания и реда за избор на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и за възлагане на задължението за предоставяне на универсалната услуга, обн. ДВ, бр. 32 от 25.03.2008 г. (Наредба № 6), универсалната услуга включва свързване в определено местоположение към обществената телефонна мрежа и достъп до обществени телефонни услуги **независимо от използваната технология**. Същевременно, съгласно чл. 3, ал. 1 от Наредба № 6 всяко предприятие, задължено да предоставя услугата по чл. 2, ал. 2, т. 1 от наредбата, е длъжно да удовлетвори всяко обосновано искане, подадено от краен потребител, за свързване в определено местоположение към обществената телефонна мрежа и да осигури достъп до обществената телефонна услуга с качество, чиито параметри са определени съгласно раздел V от Наредба № 6 и което не се разпростира върху цифровата мрежа с интеграция на услуги (ISDN). Видно от посоченото, твърдението на „Мобилтел” ЕАД относно некоректността при определянето на цените на едро за ISDN 2B+D линии е невярно.

6. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. в своето становище „Мобилтел“ ЕАД посочва, че при избора на определени тарифни планове, предлагани от „БТК“ АД, на практика не се вземат предвид индивидуалните оферти и отстъпки, които предприятието със значително въздействие предлага на своите крайни потребители съобразно обема на реализирания трафик. Подобен пропуск от страна на КРС в действителност ще осигури възможност на „БТК“ АД да предлага цени на дребно за определени потребители под цените на едро, които се прилагат по отношение на конкурентните предприятия. В последна сметка, според предприятието, ефектът от наложеното задължение би могъл да бъде обезсмислен, в случай че се вземат като основа за определяне на цените на едро единствено стандартните условия и тарифни планове, предлагани на пазара от „БТК“ АД.

Становище на КРС

Както е посочено в анализа, съгласно предложените ценови ограничения на ниво предоставяне на услуги на дребно тарифните планове на „БТК“ АД за крайните потребители подлежат на одобряване от КРС, за разлика от тарифните планове за крайни потребители, предлагани от „Мобилтел“ ЕАД. В тази връзка твърденията, че КРС не отчита потенциалните отстъпки, които „БТК“ АД би предложила, са неоснователни. Предложените от КРС ценови ограничения на ниво предоставяне на услуги на дребно не ограничават възможностите за предлагане на отстъпки от страна на „БТК“ АД. Контролът върху цените за достъп и повиквания в собствена мрежа и към други мрежи, обаче, включва изискването „БТК“ АД да предоставя в КРС не само цените, заедно с документите по ценообразуване за регулираните електронни съобщителни услуги, но и цените и документите за предлаганите промоции, пакети и съответно отстъпки. Последното гарантира ефективен регулаторен контрол по отношение на изпълнението на изискванията в чл. 219, ал. 5 и ал. 6 от ЗЕС.

7. В своето становище „Мобилтел“ ЕАД посочва, че цените на дребно за отдаване под наем на абонатни линии не са изрично включени в системата за определяне на разходите на „БТК“ АД, както комисията е отбелязала на стр. 13 от писмо с изх. № 04-04-115 от 16.03.2009 г. на КРС. Според предприятието това означава, че относно цените на дребно, съобразно които се определят цените на едро, съществува реална опасност да са определени значително над разходите за предоставяне на услугите, което отново осигурява възможност за „БТК“ АД да прилага индивидуални отстъпки по отношение на определени крайни потребители, особено що се отнася до бизнес потребители, които реализират по-големи обеми трафик.

Становище на КРС

В системата за определяне на разходите се включват услугите, към които се отнасят разходите при разпределянето им, а не цените на услугите. Цените за услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“ са свързани с услуга, която не е била предоставяна от „БТК“ АД. КРС е на мнение, че цените за услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“ не следва да бъдат разходоориентирани, тъй като предоставянето на тази услуга насърчава конкуренцията на база услуги, а не на база инфраструктура, т.е. не се стимулират инвестициите, което е в разрез с целите посочени в чл. 4 от ЗЕС и политиката на ниво Общност. Въпреки това, методологията “Retail-minus”, прилагана за определяне на цените на едро и съответните ценови ограничения, наложени на ниво предоставяне на услуги на дребно, гарантират, че

„БТК” АД не би имала възможност да прилага ценова преса спрямо алтернативните предприятия.

8. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. по отношение на еднократните цени за достъп, „Мобилтел” ЕАД отчита, че КРС запазва предходната си позиция, а именно че цените се определят като разлика между цената за достъп на дребно и разходите, които се извършват от „БТК” АД за предоставяне на услугата достъп на дребно. Предприятието посочва, че КРС не разполага с данни за разходите на „БТК” АД за предоставяне на тези услуги и те не са включени в системата за определяне на разходите. В изменената проектомярка, становището на КРС гласи, че за целите на определянето на еднократните цени за свързване въз основа на методологията *Retail-minus*, „БТК” АД следва да внесе подробни разчети за разходите за предоставяне на услугата на дребно заедно с описание на организацията и техническата реализация на услугата на дребно и на еквивалентната услуга на едро, като база за определяне на цената на услугата на едро ще бъде цената за откриване на телефонен пост за бизнес абонати в зависимост от вида на поста. Следователно представените от „БТК” АД разходи няма да бъдат изчислени въз основа на одобрената система за определяне на разходите, което поражда основателни съмнения в тяхната достоверност и до одобряване на промени в системата за определяне на разходите на „БТК” АД няма да съществува сигурност относно ефективността на прилагането на методологията *Retail-minus* като форма на ценови контрол. Поради тази причина, според предприятието, остава неясно как ще бъдат изчислени еднократните цени за достъп и въз основа на какви данни и в какъв срок ще бъдат определени приложимите цени.

Становище на КРС

Изразените съмнения от „Мобилтел” ЕАД по отношение на достоверността на данните за разходите за откриване на телефонен пост са неоснователни, тъй като откриването на телефонен пост е услуга, която е включена в обхвата на системата за определяне на разходите. Предвид факта, че услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” към момента не е предоставяна, е необходимо „БТК” АД да представи описание на организацията и техническата реализация на услугата с оглед определяне на евентуални допълнителни разходи, които биха могли да възникнат във връзка с техническата реализация на услугата. За определяне на цените на едро „БТК” АД следва да представи подробни данни за разходите, необходими за предоставяне на услугата на дребно с цел анализ и определяне на разходите, които не са необходими за предоставяне на услугата на едро.

КРС ще изиска горепосочената информация от „БТК” АД, но това не е основание да се прави заключение, че разходите за откриване на телефонен пост няма да бъдат определени въз основа на системата за определяне на разходите. Следователно изводът, посочен от „Мобилтел” ЕАД, е неверен. Още повече, КРС достатъчно ясно е описала в анализа как ще бъдат изчислени еднократните цени за услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”.

9. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. в становището си „Мобилтел” ЕАД посочва, че КРС определя процент, с който се редуцират цените за месечен абонамент въз основа на сравнителен анализ на избрана за сравнима държава Австрия, предвид сходството на броя PSTN линии и на пазарния дял. Същевременно обаче, според предприятието, в посочената таблица, в която е представен брой PSTN линии на историческия оператор и пазарния дял на всеки от тях в отделни държави,

липсва информация относно пазарния дял и брой PSTN линии в Австрия. „Мобилтел” изразява мнение, че по отношение на Австрия е представена информация единствено за цените на дребно и цените на едро за месечен абонамент за аналогови и ISDN 2B+D линии, като по този начин не могат категорично да се потвърдят изводите на комисията, че пазарните условия в Австрия са съпоставими с пазарните характеристики в България по отношение на разглежданите пазари.

Становище на КРС

Твърдението на „Мобилтел” ЕАД е невярно. КРС е представила в таблица информация за държавите-членки на ЕС, в които е наложено задължение за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, като са посочени броят PSTN линии на историческите оператори и пазарният им дял. В таблицата са представени и данните за Австрия.

10. В становището на „Мобилтел” е подчертано, че съгласно чл. 5 от ЗЕС, при прилагане на закона държавните органи следва да спазват принципите на законоустановеност, предвидимост и прозрачност. В допълнение, на основание на чл. 157, т. 2 от ЗЕС при определяне на специфични задължения, които комисията може да наложи, продължи, промени или отмени, тя трябва да спазва и принципа на обоснованост. В тази връзка, според „Мобилтел” ЕАД, предложената от КРС мярка е в противоречие с посочените принципи и е предпоставка за отмяна на решението, с което се налага, при евентуалното му оспорване.

Предвид изложеното предприятието поддържа предложението си да бъде наложено задължение на „БТК” АД да определя разходоориентирани цени за предоставяне на услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро, определени въз основа на система за определяне на разходите, а до определяне на разходоориентирани цени въз основа на изменената система за определяне на разходите, „БТК” АД да прилага цени за предоставяне на услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро, определени на основата на сравнителен анализ на цените на същите услуги на сравними конкурентни пазари на други държави-членки на ЕС. „Мобилтел” ЕАД посочва, че при влизане в сила на Препоръката на Европейската комисия относно регулирането на цените за терминиране във фиксирани и мобилни мрежи в рамките на Европейския съюз (Препоръка), „БТК” следва да определя разходоориентирани цени въз основа на система за определяне на разходите, разработена в съответствие с окончателната Препоръка.

Становище на КРС

Относно посоченото от „Мобилтел” ЕАД противоречие с разпоредбите на ЗЕС, КРС е представила становището си по-горе в т.Д.1.6.1 по т. 1 и т. 2 от забележките на предприятията.

Прилагането на методологията „Retail-minus” предполага прозрачност и предвидимост по отношение на прилаганите цени след определянето на конкретния размер, с който следва да се намали цената на дребно, тъй като механизмът на изчисление гарантира промяна на цената на едро при съответната промяна на цената на дребно.

КРС поддържа мнението си, че цените на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” не следва да бъдат разходоориентирани, тъй като посочената услуга не стимулира инвестициите в инфраструктура, което е в разрез с целите, посочени в чл.

4 от ЗЕС и политиката на ниво Общност. КРС подчертава, че определянето на цените въз основа на сравнителен анализ на цените на същите услуги на сравними конкурентни пазари не е в интерес на алтернативните предприятия. От 18 държави-членки на ЕС, в които е наложено задължение за отдаване на абонатни линии под наем, в 15 се прилага методологията „Retail-minus”, а цените на дребно, които се ползват за база за определяне на цените на едро, са значително по-високи от цените на дребно в България. В тази връзка КРС не счита за удачно сравнителният анализ да се базира на цените на същите услуги на сравними конкурентни пазари, тъй като това би било в ущърб на конкуренцията.

11. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. в становището си СЕК изразява несъгласие с подхода, предвид който при установяване на база за определяне на цените за услугата отдаване на абонатни линии под наем на едро се вземат предвид единствено цените на дребно за бизнес абонати. СЕК посочва, че в момента месечния абонамент за абонаментен план „Стандартен бизнес” е в размер на 18 лв. без ДДС, което означава, че при редуциране в размер на 20% на цената за отдаване под наем на абонатни линии, цената на едро ще бъде 14,4 лв. без ДДС, независимо дали алтернативният оператор желае да предоставя услугата на домашен или бизнес абонат.

Същевременно „БТК” АД предоставя на цена от 11,5 лв. без ДДС месечен абонамент за домашни абонати – план „БТК У Дома 50”. Този абонаментен план на „БТК” АД включва освен месечен абонамент за абонатната линия и 50 безплатни минути към селищни и междуселищни и международни номера от първа група. Според СЕК при цена на едро за наем на абонатна линия от 14,4 лв. нито един доставчик на телефонна услуга няма да бъде в състояние да се конкурира с офертите на „БТК” АД на пазара на домашните абонати, като по този начин, цял един пазарен сегмент (този на домашните абонати) ще остане резервиран за „БТК” АД, без възможност за навлизане на конкурентни предприятия на него.

СЕК не приема твърдението, че цените за домашни абонати, и в частност абонаментите планове „У дома” са обременени от задължението на „БТК” АД за предоставяне на универсална услуга. За „БТК” АД не съществува задължение в цената си за достъп да включва минути за безплатни разговори. Фактът, че го прави, според сдружението, е показателен за това, че и при цена от 11,5 лв. без ДДС за месечен абонамент, „БТК” АД има достатъчна печалба, за да покрие включването на 50 безплатни минути към селищни и междуселищни и международни номера.

СЕК счита, че с оглед запазване на принципа „retail minus”, намалението от 20% за цените на едро за отдаване на абонатни линии под наем трябва да се прави на база както цени за бизнес абонати, така и цени за достъп на домашни абонати, в зависимост от това дали алтернативното предприятие ще предоставя услугите си на домашен или бизнес абонат. В противен случай домашните абонати ще бъдат напълно изключени от обхвата на приложение на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”.

Становище на КРС

КРС изразява принципно съгласие с изразеното от СЕК становище, но в случай, че цените на фиксираната гласова телефонна услуга се формират на търговски принцип и/или не са под нивото на разходите за предоставянето ѝ, какъвто е случаят с услугите, предоставяни на бизнес абонати. Предвид факта, че с решение на КРС № 1317 от 20.06.2006 г. „БТК” АД е определена за предприятие със значително въздействие върху пазара на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови

телефонни услуги, съгласно чл. 95, ал. 1 от ЗД (отм.), по отношение на домашните абонати „БТК” АД е задължена да предоставя универсална услуга на достъпни цени, като в обхвата ѝ се включват услугите по първоначално свързване и достъп (абонамент). Същевременно, поради високия пазарен дял на дружеството нетните загуби от предоставяне на универсалната услуга не подлежат на компенсиране. В тази връзка, като отчита тежестта на задължението за предоставяне на универсална услуга, КРС не приема предложението за прилагане на “Retail-minus” методологията спрямо цените за домашни абонати.

КРС не може да приеме твърдението на СЕК, че цял един пазарен сегмент (този на домашните абонати) се резервира за „БТК” АД, тъй като са налице достатъчно възможности и търговски средства за предлагане от страна на алтернативните предприятия на атрактивни оферти, в случай че са заинтересовани да предоставят съответните услуги на домашни абонати.

12. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. по отношение на определяне на еднократни цени за свързване въз основа на методологията “retail minus”, СЕК счита, че конкретният размер на намалението трябва да бъде включен в Проекта, а не да се оставя неговото изчисление за по-късен момент. Липсата на еднократна цена за свързване на практика ще блокира започването на предоставянето на услугата на едро от „БТК” АД. За сдружението остава неясно и с какъв акт впоследствие КРС ще утвърди цената на едро за свързване, нито кога това ще се случи, поради което е наложително тази цена да се определи с разглеждания в момента Проект.

Становище на КРС

Както е посочено по-горе, предвид факта, че услугата към момента не е била предоставяна, КРС счита, че за целите на определянето на цените на едро за свързване „БТК” АД следва да представи описание на услугата, която ще предоставя, и подробни данни за разходите. Липсата на конкретна еднократна цена не би могла да блокира стартирането на услугата на едро, тъй като цените за предоставяне на услугата са част от Типовото предложение за предоставяне на абонатни линии под наем на едро, което подлежи на одобряване от КРС.

13. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. в становището си „Мобилтел” ЕАД предлага в раздел IX, б. А) на Проекта на решение да се създаде нова т. 5.5, в която като част от мерките за ценови контрол на „БТК” АД да бъде наложено задължение за намаляване на цената за ползване на услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро, в случай че определен краен потребител ползва широколентов достъп от „БТК” АД или от алтернативен доставчик, който предоставя услуги на пазара на дребно посредством предоставян от „БТК” АД необвързан достъп до абонатна линия или битстрийм достъп. Разликата между цената на едро за наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро, когато се отнася до потребители, които ползват само достъп до обществена телефонна мрежа и потребители, които ползват освен достъп до телефонна мрежа, още и широколентов достъп следва по всяко време да е най-малко същата като разликата в цената между споделен и пълен достъп на пазара на предоставяне на необвързан достъп до абонатна линия. С оглед на гореизложеното предприятието предлага следната редакция на новата т. 5.5:

„5.5. Налага на „Българска телекомуникационна компания“ АД задължение да предоставя с отстъпка услугата наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро в случаите, когато крайният потребител използва предоставяния му достъп освен за изходящи национални и международни повиквания и за ширококолов достъп, независимо дали съответният краен потребител използва услугата ширококолов достъп от „БТК“ АД или от друг алтернативен доставчик. В случаите уредени в тази точка, „БТК“ АД следва да предоставя такава отстъпка, че разликата между цената на едро за наемане/отдаване под наем на абонатни линии на едро, когато се отнася до потребители които ползват само достъп до обществена телефонна мрежа и потребители, които ползват освен достъп до телефонна мрежа, още и ширококолов достъп следва по всяко време да е най-малко същата като разликата в цената между споделен и пълен достъп на пазара на предоставяне на необвързан достъп до абонатна линия.“

Становище на КРС

Във връзка с горното предложение, КРС счита, че дружеството смесва услуги от различни пазари. В тази връзка следва да се отбележи, че при предоставен необвързан достъп до абонатна линия не е възможно предоставянето на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“, тъй като услугите са несъвместими. Същевременно, с оглед насърчаване на инвестициите в инфраструктура КРС намира за целесъобразно в Типовото предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро на „БТК“ АД да бъде наложено задължение, да предоставя услугата „необвързан достъп до абонатна линия“, при постъпило заявление, отнасящо се до линия върху която е предоставена услугата „отдаване на абонатна линия под наем на едро“, без да се дължи обезщетение на засегнатата страна.

КРС не счита, че е обосновано въвеждането на отстъпка при ползване на ширококолов достъп. Това са услуги от различни пазари. Услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“ се отнася за гласовия канал. Ширококоловият достъп е технически съвместим с услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“ и за този тип достъп има предвидено задължение за изготвяне на Типово предложение, в което се уреждат и ценовите въпроси.

14. Във връзка с писмо на КРС с изх.№ 04-04-115/16.03.2009 г. по т. 5.1.6.2. „Ценови ограничения по отношение на услугата отдаване на абонатни линии под наем на едро“ и по-точно становището на КРС, че „цените за месечен абонамент за услугата отдаване на абонатни линии под наем на едро, следва да се определят в зависимост от вида на линията, наета от алтернативното предприятие“, „Кейбълтел“ ЕАД и СЕК считат, че трябва да се разгледа и вариантът, при който чрез тези линии се предоставят ширококолови услуги (но не като допълнителни услуги към телефонната услуга, а като самостоятелни). В тази връзка регулаторът следва да определи справедлива средно претеглена цена за месечен абонамент на ADSL линия.

Становище на КРС

В предложенията си „Кейбълтел“ ЕАД и СЕК смесват услуги от различни пазари, поради което КРС не счита за обосновано налагането на ценови ограничения при ползване на ширококолов достъп в анализирания пазар. Следва да се отбележи, че услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“ е обвързана с предоставянето на гласова услуга, предмет на анализирания пазар, а

ширококоловият достъп е извън обхвата на тези пазари. В допълнение следва да се посочи, че ширококоловите услуги, предоставяни на пазар на едро, се разглеждат в анализа на пазара за предоставяне на ширококолов достъп на едро.

Д.1.6.2. Предложения за налагане на допълнителни задължения на ниво предоставяне на услуги на едро

1. В становището си „Мобилтел” ЕАД предлага в рамките на специфичните задължения на ниво предоставяне на услуги на едро, КРС да наложи задължение за прилагане на разделно счетоводство, като същевременно изключи задължението от обхвата на наложените задължения на ниво предоставяне на услуги на дребно. Предприятието счита, че КРС няма правомощие съгласно разпоредбата на чл. 221, ал. 2 от ЗЕС да налага задължение за разделно счетоводство по отношение на предоставяне на услуги на дребно. С оглед на това, „Мобилтел” ЕАД предлага да бъдат създадени нови т. 5.6 и 5.7 със следното съдържание:

„5.6. Продължава наложеното на „Българска телекомуникационна компания” АД задължение за водене на разделно счетоводство, като съдържанието на задължението се изменя съобразно изискванията, определени в Анекса от приложението към настоящото решение за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятия със значително въздействие на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

5.7. Задължението по т. 5.6. се изпълнява чрез въвеждане на разделно счетоводство съобразно форма и методология, определена от Комисията след провеждане на консултации с „Българска телекомуникационна компания” АД, като:

5.7.1. Консултациите се провеждат за срок от три месеца, считано от приемане на настоящото решение.

5.7.2. „Българска телекомуникационна компания” АД представя становище относно определените от Комисията правила за изготвяне на разделно счетоводство съгласно Анекса, от приложението към настоящото решение, за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятието със значително въздействие върху пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и върху пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, в срок до един месец, считано от приемане на настоящото решение.

5.7.3. Комисията определя форма и методология за въвеждане на разделно счетоводство след приключване на консултациите по т. 5.7.1.

5.7.4. „Българска телекомуникационна компания” АД изготвя и въвежда разделно счетоводство в срок до един месец от произнасянето на Комисията по т. 5.7.3.”

5.5. Досегашната т. 5.4. от раздел IX, б. А) на Проекта става т. 5.8.”

Становище на КРС

Следва да подчертае, че КРС поддържа принципната си позиция при налагане на специфичното задължение за разделно счетоводство, съдържаща се в анализа на пазара

на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, където по отношение на „БТК” АД като правопреемник на „БТК Мобайл” ЕООД, е посочено:

„... в съответствие с § 5 от преамбюла и чл. 4 на Препоръката⁴ от 2005 г., КРС е на мнение, че следва да конкретизира, че задължението за разделно счетоводство, наложено на съответните пазари за терминиране на трафик в определено местоположение и на генериране на трафик от определено местоположение, прилагано по отношение на цялостната дейност на предприятието, се отнася и до услугите, предлагани от предприятието на разглеждания пазар. Тъй като задължението за разделно счетоводство обхваща цялостната дейност на задълженото предприятие, то КРС счита, че отстраняването на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с възможностите за крос-субсидиране, следва да се осъществи чрез предприемането на съответните мерки на пазара, върху който „БТК” АД има най-голяма пазарна сила. Предвид изложеното КРС счита, че не е необходимо да наложи на настоящия пазар на „БТК” АД задължение за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство, тъй като такова е наложено на пазара на едро на терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи.”

В съответствие с горе цитираната принципна позиция КРС още веднъж посочва, че задължението за разделно счетоводство обхваща цялостната дейност на задълженото предприятие, включително и на пазарите, на които то не е определено като предприятие със значително пазарно въздействие, в съответствие с § 5 от преамбюла и чл. 4 на Препоръката от 2005 г. КРС е на мнение, че по този начин ще се осигури пълнота и съпоставимост на финансовата информация и ще се гарантира отстраняването на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с възможностите за крос-субсидиране. В този смисъл изрично налагане на задължението за разделно счетоводство не е необходимо, тъй като същото е наложено на пазарите на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи, което не изключва прилагането му и на пазарите, обект на анализа.

2. „Космо България Мобайл” ЕАД не споделят посоченото от КРС, че по задължението за водене на разделно счетоводство е в сила за „БТК” АД и предвид факта, че действието на това задължение е продължено и изменено чрез Решение на КРС № 237 от 17 Март 2009 г. за определяне на пазарите на генериране и терминиране от/в определено местоположение на обществената телефонна мрежа като съответни пазари, не е необходимо да бъде налагано изрично на пазарите на дребно, предмет на Проекта, предвид самостоятелността на съответните административни актове.

Според предприятието следва да се вземе предвид, че съгласно чл.1 от Препоръката на ЕК от 2005г. относно разделното счетоводство и системата за разходите във връзка с регулаторната рамка за електронните съобщения целта на налагането на това задължение е да се осигури висока степен на детайлизиране на информацията в сравнение с тази, която се предоставя обичайно към финансовите доклади на предприятията със значително въздействие на пазара, за да се представят по-ясни и детайлни данни за приходите и разходите на отделните дейности и услуги на предприятието. На регулаторните органи се препоръчва да изискват от предприятията със значително въздействие на пазара подробна и

⁴ Commission Recommendation of 19 September 2005 on accounting separation and cost accounting systems under the regulatory framework for electronic communications (2005/698/EC)

детайлна информация за разходите, приходите и заетия капитал. Тази информация следва да е достатъчно детайлизирана, за да може да се постигне съответствие със задължението за равнопоставеност, както и да се елиминира възможността за крос-субсидиране между услугите. В този смисъл, за да се спазва наложеното задължение за разделно счетоводство, КРС следва да осъществява изключително строг контрол за изпълнението му.

3. В становището на „Мобилтел“ ЕАД се посочва, че при анализа на ценовите ограничения, налагани на ниво предоставяне на услуги на едро, КРС е посочила, че в съответствие с § 5 от преамбюла и чл. 4 на Препоръката на ЕК от 2005 г. относно разделното счетоводство и системата за разходите във връзка с регулаторна рамка за електронните съобщения (Препоръка относно разделното счетоводство), не е необходимо изрично да налага задължение за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство на анализирания пазар, тъй като мярката, наложена на пазарите на едро за генериране/терминирание на повиквания от/в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи се отнася до цялостната дейност на предприятието. Независимо, че подчертава, че не се налага като специфично задължение на съответния пазар, КРС отново разглежда налагането на задължението за разделно счетоводство на ниво предоставяне на услуги на дребно. Същевременно обаче, въпреки че не е наложено на съответния пазар, комисията обсъжда пропорционалността на предвиденото задължение и подчертава значението му с оглед получените от него данни, които се явяват входни данни за системата за определяне на разходите, наложено като специфично задължение на предприятието.

В тази връзка „Мобилтел“ ЕАД счита, че съгласно т. 5 от преамбюла на Препоръката задължението за разделно счетоводство, следва да бъде изрично наложено на всеки един от пазарите, на които „БТК“ АД е определено като предприятие със значително въздействие на пазара, за да може да обхване други пазари, на които обаче предприятието няма значително въздействие.

Предприятието е на мнение, че възприетият от КРС поход не е аргументиран и не се обосновава от характеристиките и състоянието на пазара на мобилни мрежи и услуги в България, като подчертава, че с Решение на КРС № 1064/26.06.2008 г. и Решение на КРС № 1391/04.08.2008 г., комисията одобрява прехвърляне на индивидуална лицензия № 114-01053/04.11.2004 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт NMT и/или CDMA с национално покритие от „РТК“ ЕООД на „БТК“ АД, както и на индивидуална лицензия № 110-02889/14.10.2005 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна клетъчна мрежа по стандарт GSM с национално покритие и индивидуална лицензия № 111-03082/23.03.2006 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт UMTS с национално покритие от „БТК Мобайл“ ЕООД на „БТК“ АД. Според „Мобилтел“ ЕАД придобиването на индивидуалните лицензии за осъществяване на електронни съобщения по стандарт GSM и UMTS и предоставяне на NMT/CDMA мрежа придават на „БТК“ АД качеството на предприятие със значително въздействие на всички определени и анализирани от комисията до момента съответни пазари, които подлежат на ex-ante регулиране. **Предприятието посочва, че последното създава сериозна опасност от прехвърляне на пазарна сила на хоризонтално и вертикално свързани пазари, крос-субсидиране и от предлагане на пакетни услуги в нарушение на конкурентното законодателство и при цени под разходите за предоставяне на услугата. Този факт е недвусмислено отчетен от КРС при анализа и оценката на ефективността на съответния пазар. Поради това**

дружеството счита че в изпълнение на разпоредбата на чл. 169, ал. 3 от ЗЕС КРС следва да наложи на „БТК” АД задължение за разделно счетоводство. В цитираната норма е предвидено, че в случай че комисията прецени, че има възможност дадено предприятие да наруши забраната за крос-субсидиране, тя може да наложи на това предприятие задължение за осигуряване на разделно счетоводство.

„Мобилтел” ЕАД е на мнение, че КРС следва да наложи задължението за разделно счетоводство на ниво предоставяне на услуги на едро, като го изключи от обхвата на наложените задължения на ниво предоставяне на услуги на дребно, тъй като съгласно чл. 221, ал. 2 от ЗЕС, тя няма правомощия да го налага по отношение на предоставяне на услуги на дребно. В тази връзка дружеството предлага в проекта на решение, в частта относно задължения на едро да бъде посочено изрично, че се продължава наложеното на „БТК” АД задължение за водене на разделно счетоводство, като съдържанието му се изменя съобразно изискванията, определени в Анекса от приложението за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятия със значително въздействие на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

Становище на КРС

Във връзка със становищата на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД КРС поддържа изложените по-горе мотиви. Наред с това, КРС счита, че при позоваване на разпоредбите от препоръката не би следвало текстовете да се цитират буквално, а е необходимо да се проследи идеята на въведените препоръки към националните регулаторни органи. По принцип съгласно регулаторна рамка `2002 специфични изисквания към предприятията могат да бъдат въвеждани, когато те са определени за предприятия със значително въздействие върху пазара и когато предлаганите от тях услуги подлежат на регулиране. Съгласно препоръката се допуска въвеждане на задължения за предоставяне на информация, която ще се простира и върху услуги, които не подлежат на регулация. При условие, че препоръката допуска задължението за разделно счетоводство да се простира и върху услуги, които са извън регулация, то в още по-голяма степен това изискване може да се прилага по отношение на регулирани услуги при спазване на подхода задължението да се наложи на пазара, където предприятието има най-голяма пазарна сила и да обхваща останалите негови дейности. Този извод се подкрепя и от т. 1, второ предложение от Препоръката, където изрично е посочено, че целта на наложеното задължение за разделно счетоводство е да се осигурят справедливи, обективни и прозрачни критерии за определяне на разходите на предприятието за предоставяне на услуги, които са обект на ценови контрол. На съответния пазар, предмет на настоящото обсъждане, са наложени ценови мерки и в тази връзка за КРС са налице основанията да поиска при въвеждане на разделното счетоводство, както е наложено като задължение на съответните пазари на едро, да се включат и услугите, разглеждани на настоящия пазар с оглед осигуряване ефективност на мерките.

Относно приложимостта на чл. 169, ал. 3 от ЗЕС, задължението по тази разпоредба е свързано със задълженията за равнопоставеност и прозрачност. КРС е наложила задължение на „БТК” АД в предложениия смисъл, видно от XI.”А”.т.4.3. от проекта на решение.

4. В становището си СЕК изказва мнение, че наред задължението за определяне на цените за предоставяне на услугата наемане на абонатни линии на едро чрез прилагане на методологията „Retail-minus” следва да бъде включено и

допълнително задължение за „БТК” АД, а именно: „преди промяна на цените си на дребно да извършва съответна промяна на цената си на едро за наемане на абонатни линии, като промяната в цената на едро за наемане на абонатни линии предхожда с поне месец промяната на съответните цени на дребно. Така ще се гарантира точното прилагане на методологията „retail minus”, като всяка промяна на цените на дребно се предшества от адекватно изменение на цената на едро за наемане на абонатни линии.”

Становище на КРС

КРС отбелязва, че в основата на методологията “Retail-minus” е заложена връзка между цените на пазарите на дребно и цените на едро, с оглед предотвратяване на възможностите за прилагане на ценова преса или натиск върху печалбата, като с изменение на цената на услугата на дребно автоматично следва да бъде изменена цената на еквивалентната услуга на пазара на едро. В тази връзка няма необходимост предложеното от СЕК допълнение към задължението за отдаване на абонатни линии под наем на едро да бъде изрично посочено. Същевременно, предвид предложението на СЕК, КРС счита за целесъобразно в Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро да бъде наложено задължение за информиране на предприятията, сключили договор за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, както и публикуване на информацията за промени в нивата на цените на съответните цени на пазарите на дребно, въз основа на които се определят цените на едро, в срок един месец преди влизането им в сила.

Д.2. По отношение на задълженията, налагани на ниво предоставяне на услуги на дребно

Д.2.1. Задължения за равнопоставеност

1. В становището си „Космо България Мобайл” ЕАД предлага на „БТК” АД да бъде наложено задължение за равнопоставеност, което се изразява в забрана за дискриминация на отделните потребители при предлагане на сходни услуги. Видно от Анализа, допустимо е „БТК” АД да третира по различен начин различните участници, освен когато не го налагат обективни причини. Според становището на „Космо България Мобайл” ЕАД от Проекта на Решение на става ясно как ще се преценява налице ли са обективни критерии или не, както и кой ще преценява това. Поради горното би следвало КРС да включи в Проекта на Решение изброяване (не изчерпателно) на обективни критерии, както е предложено и по-долу.

Становище на КРС

Както се посочва в мотивите на анализа, целта на налагането на задължение за равнопоставеност е да се осигури разглеждането на подобните ситуации на пазара по подобен начин от предприятието със значително въздействие на съответния пазар по отношение на цена, информация и други условия, без значение към кой от потребителите се отнасят или се прилагат. КРС не би могла да посочи предварително критерии, те ще бъдат изследвани за всеки отделен случай. В самото становище на предприятието на практика не се съдържа предложение за критерии и доколкото се прави предложение за въвеждане на такива, изрично се посочва, че изброяването ще бъде неизчерпателно.

2. Във връзка с предвиденото в т. 1 от Проекта на решение на КРС продължаване на действието на наложеното на „БТК” АД задължение за равнопоставеност, в становището си „Мобилтел” ЕАД предлага съдържанието на т. 1 от Проекта на решението да бъде изменено, както следва:

„1.1. Задължава „Българска телекомуникационна компания” АД да не дискриминира отделни потребители при предлагането на услугите при сходни условия, като услугите се предлагат на крайните потребители при спазване принципа на равнопоставеност съобразно вида на използваната технология, категориите абонати, обема на трафика и начина на плащане и не се допускат предимства за отделни крайни потребители или група потребители при едни и същи услуги.

1.2. Налага забрана за обвързване на услугите за достъп с обществено достъпните национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на домашни и бизнес потребители, както и с другите предоставяни от „Българска телекомуникационна компания” АД услуги на крайните потребители.

1.3. Предоставя възможност на „Българска телекомуникационна компания” АД за обосновано обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет след сключване на най-малко 10 (десет) индивидуални договора за отдаване под наем на абонатни линии на едро.”

Или в алтернатива, в случай че горното предложение не бъде прието:

„1.3. Предоставя възможност на „Българска телекомуникационна компания” АД за обосновано обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет 120 дни след изпълнение на наложеното задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане на абонатни линии на едро.

1.4. Налага забрана за обвързване на услугите, предоставяни от „Българска телекомуникационна компания” АД в ценови пакет в случай, че крайните потребители нямат възможност да ползват услугите самостоятелно, т.е. необвързани в пакет. Настоящото задължение се отнася и за случаите, когато са изпълнени условията по предходната т. 1.3.

1.5. Налага задължение на „Българска телекомуникационна компания” АД да предоставя самостоятелно услугите, които се предлагат и като част от ценови пакет, на цени, които са идентични с цените на съответната услуга, когато се предлага като част от ценовия пакет.

1.6. Налага забрана на „Българска телекомуникационна компания” АД за свързано предоставяне на услуги. Настоящото задължение се отнася за нови и действащи свързани услуги. „Българска телекомуникационна компания” АД се задължава в срок до три месеца да приведе в съответствие с наложените задължения услугите по предходното изречение.”

1.7. Ограниченията по т. 1.2 и т. 1.4. се отнасят за нови и действащи ценови пакети. В срок до три месеца от влизане в сила на настоящото решение „Българска телекомуникационна компания” АД се задължава да приведе в съответствие с наложените задължения действащите ценови пакети.”

Във връзка с предложението от „Мобилтел” ЕАД са изложени следните мотиви:

Целта на забраната за обвързване е да предотврати затварянето на пазара чрез прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари, което би имало негативен ефект както върху конкуренцията, така и върху крайните потребители. В Ръководството

на Европейската Комисия (ЕК) относно приоритетите при прилагане на чл. 82 от Договора за създаване на Европейска общност към поведението на предприятия с господстващо положение⁵ е посочено, че обвързаното предлагане на продукти е практика, която има за цел да предостави на потребителите по-добри продукти или по-изгодни условия. На практика обаче тя може да доведе до антиконкурентен ефект, като рискът от антиконкурентно затваряне на пазара е по-висок, когато предприятието със значително въздействие на пазара превърне стратегията си в продължителна. С оглед избягване на възможността за необосновано обвързване на услуги, включени в обхвата на съответния пазар, считаме, че посоченото задължение следва да бъде наложено и по отношение на действащите ценови пакети, като бъде определен срок за привеждането им в съответствие с наложената забрана за обвързване. Едностранната промяна от страна на „БТК” АД в ценовите условия не би създавало затруднения за дружеството по отношение на промяна в действащите цени, предвид обстоятелството, че тази възможност е предвидена в Общите условия на „БТК” АД за предоставяне на различни услуги и към настоящия момент, като при такава промяна „БТК” АД уведомява потребителите като публикува промяната на цените в един ежедневник и/или на Интернет страницата си в срок от един месец преди влизането им в сила, като в този случай потребителите имат право да изпратят писмено предизвестие за прекратяване ползването на услугата преди новите цени да влязат в сила. Ако в посочения срок не изпратят предизвестие до „БТК” АД, че не са съгласни с промяната на цените, тази промяна влиза в сила след изтичането на едномесечния срок.

От конкурентно правна гледна точка забранено е свързаното предоставяне или предоставянето на услуги в пакет от предприятие с господстващо положение на съответния пазар, когато не се дава възможност за самостоятелно ползване на услугите извън пакета. Това правило не е абсолютно, като в Ръководството на ЕК е предвидено, че обвързаното предлагане на стоки или услуги може да представлява антиконкурентна практика и поведение **дори и в случаите, когато обвързаните продукти се предлагат и поотделно. Достатъчно е цената на обвързаните продукти да е по-висока от цената, когато те се предлагат в пакет.** С оглед на това „Мобилтел” ЕАД предлага да бъде създадена нова т. 1.5 съгласно предложения текст по-горе.

Становище на КРС

КРС счита, че с предложената редакция на текстовете на практика се отнемат всякакви възможности за провеждане на адекватна търговска политика от страна на „БТК” АД. Освен това, част от текстовете в предложението противоречат на разпоредбите на ЗЕС, тъй като се забранява нормативно установеното право на предприятията да предлагат услуги в ценови пакет. КРС счита, че наложените мерки биха били непропорционални и необосновани, ако с тях се влошава положението на потребителите на „БТК” АД, както и ако с тях се отнема възможността на предприятието да води търговска политика. С предложените мерки на практика би се стигнало до такава ситуация.

⁵ Communication from the Commission, Guidance on the Commission's Enforcement Priorities in Applying Article 82 EC Treaty to Abusive Exclusionary Conduct by Dominant Undertaking

Д.2.1.1. Забрана за необосновано обвързване на предоставяните услуги в ценови пакет

1. В становището си „БТК” АД посочва, че в проекта на анализ на КРС неправилно е достигнала до извода, че „БТК” АД не следва да предлага разнообразни пакети от услуги. Политиката на дружествата, които предлагат електронни съобщителни услуги е насочена към задоволяване на потребителските потребности и пакетите от услуги са практика в сектора. Фиксирани и мобилни оператори (конкуренти на „БТК” АД) предлагат различни пакети, като някои от тях могат да бъдат окачествени и като „необосновано обвързване”. Според „БТК” АД еднакъв подход следва да бъде възприет и по отношение на пакетите на господстващите мобилни оператори, които съчетават както фиксирана, така и мобилна гласова услуга. Предприятието дава пример с плана Нотебох на „Мобилтел” ЕАД, чрез който потребителите получават два номера (фиксиран и мобилен), включени минути към фиксирани мрежи, включени минути към потребители на „Мобилтел” ЕАД и високоскоростен пренос на данни, както и право безплатно да се ползва т.нар. Нотебох устройство. Месечната цена на този голям по обхват пакет е около 20 лева. От посочения пример е видно, че пакетът е даже по-комплексен от предлаганите от „БТК” АД и включва три важни елемента: мобилна услуга, фиксирана услуга и пренос на данни. „БТК” АД е на мнение, че господстващото положение на „Мобилтел” ЕАД на мобилния пазар му позволява да извлича предимства и да прехвърля своята пазарна сила на фиксирания пазар. Предвид горното, „БТК” АД счита, че КРС следва да оцени внимателно и поведението на други пазарни участници – както мобилни оператори, така и кабелни оператори, които активно предлагат пакети от услуги. Историческото предприятие подчертава, че пакетните услуги са практика в множество европейски страни и тяхното ограничаване би било във вреда на крайния клиент, още повече че дори законодателят в разпоредбите на ЗЕС не е приел ограничителен подход относно пакетите. Според предприятието, ако идеята на действащото право е била да се наложат рестрикции по отношение на пакетите – то те изрично щяха да са забранени, поради което считат, че КРС не следва да прилага стеснително тълкуване и на практика да ограничава пакетното предлагане на услуги.

Становище на КРС

Съгласно т. 5.2.1.1. от анализа във връзка с т.1.2.-1.4. от проекта на решение наложено на „БТК” АД задължение е, както следва:

- забрана за обвързване на услугите, предоставяни от „БТК” АД в ценови пакет в случай, че крайните потребители нямат възможност да ползват услугите самостоятелно, т.е. необвързани в ценови пакет;
- забрана за обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни от „БТК” АД, като ограничението отпада 90 дни след публикуване на Типовото предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро .

В тази връзка, неоснователни са твърденията, че КРС налага цялостна забрана на БТК за предоставяне на пакети. Условието на т. 1.2. е в съответствие с разпоредбите на ЗЕС, § 1, т. 79 от ДР на ЗЕС и в тази връзка не може да се говори за регулаторна намеса, с която се ограничават правата на предприятието. Въведеното изискване следва от закона, налагането му като специфично задължение е продиктувано от установената в рамките на анализа ситуация, при която „БТК” АД с определени свои пакети

ограничава правото на потребителите да ползват услугите в пакета и отделно, каквото е изискването на закона

Предвид гореизложеното КРС не споделя изложените от БТК доводи, според които на БТК се налагат прекалено рестриктивни мерки, които отнемат възможността на предприятието да развива нормално своята дейност.

По отношение забраната за обвързване на услугата достъп с други предлагани от „БТК” АД услуги след като се запозна с постъпилите становища във връзка с наложените ограничения и предвид направеното разграничение на ценовите пакети КРС намира, че посочената проекто-мярка следва да се измени. Както се посочи, за постигане на целите на наложената мярка не е подходящо механичното въвеждане на конкретен срок преди да се обсъдят детайлите във връзка с организиране на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” и необходимото време за това. В тази връзка, КРС счита за подходящо срокът за въвеждане на услугата да бъде определен с Типовото предложение. След изтичане на този срок ще се наложи забрана за обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни от предприятието услуги ценови пакети, в случай, че не е осигурено реалното ползване на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”. КРС счита, че така наложена мярката е подходяща с оглед установените конкурентни проблеми. В тази връзка се правят съответните изменения на систематичното място в анализа. Доколкото КРС следва да контролира поведението на другите участници на пазара, КРС е предприела необходимите мерки на съответните пазари, като е преценила какви са конкурентните проблеми на тези пазари и какви са пропорционалните мерки, които следва да се наложат.

В проекта на решение в раздел IX, б.А се създава нова т.4.3. със следното съдържание:

„4.3. В Типовото предложение се определя срок, в който „БТК” АД следва да осигури възможност за ползване на услугата.”

В проекта на решение в раздел IX, б.Б, т. 1.3. се изменя така:

„1.3. В случай, че „Българска телекомуникационна компания” АД не спази срока по т. IX, А, 4.3. на дружеството се забранява обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет до въвеждане на всички необходими изисквания с цел предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”.

2. В становището на СЕК се посочва, че видно от Анализа и КРС е достигнала до становището, че е налице хипотезата на чл. 221, ал. 4, т. 4 във връзка с ал. 3 от ЗЕС, а именно, че „БТК” АД прилага необосновано обвързване на услуги, като по този начин пренася пазарна сила от един на друг пазар на дребно. Обвързването на услуги от предприятие с господстващо положение на пазара, особено предприятие, притежаващо изключително висок пазарен дял като „БТК” АД, е изключително голям конкурентен проблем. СЕК подкрепя твърдението, че на „БТК” АД следва да бъде наложено именно горното специфично задължение, за да се намали възможността за потискане на конкуренцията от страна на историческия оператор. Предлагането на фиксирана телефонна услуга на ниска цена и обвързването ѝ с предоставянето на различни други услуги, така че клиентът да не избере да ползва никоя от тях самостоятелно, пречи в голяма степен на развитието на конкуренцията. Подобно поведение във всички случаи оказва влияние върху останалите участници на пазара, които не могат да предложат подобно многообразие от услуги като „БТК” АД на голям брой потребители, които са обвързани с компанията като исторически оператор.

Становище на КРС

Регулаторът счита, че с въведените изменения се постигат целите, както са посочени в становището на предприятието. При налагане на мярката КРС цели баланс между интересите на алтернативните предприятия и възможността на историческото предприятие да продължи да развива нормална търговска дейност. Забраната за необосновано обвързване на услуги се отнася до услугите на дребно, предоставяни на съответния разглеждан пазар, тъй като мярката е пряко свързана с реализирането на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”. КРС е предприела необходимите мерки на съответните пазари с цел да се предотврати евентуално увреждане на конкуренцията на тези пазари и на свързаните с тях.

(Продължение на становището на СЕК)

1. Съгласно т. 1.2. и т.1.3. от б.Б) на т. IX на Решението се налага забрана за обвързване на услугите, предоставяни от „БТК” АД в ценови пакети в случай, че крайните потребители нямат възможност да ползват услугите самостоятелно, както и за обвързване на услугите за достъп другите предоставяни от „БТК” АД услуги, като посочените задължения се отнасят само за нови ценови пакети.

СЕК счита, че задължението за предоставяне на отделните услуги необвързани в пакети трябва да се приложи и към заварените услуги на „БТК” АД. В противен случай „БТК” АД за дълъг период от време може да запази съществуващите си пакети, с което ефективно да избегне наложеното задължение за равнопоставеност. СЕК счита за по-удачно и целесъобразно на „БТК” АД да бъде предоставен определен срок (2 месеца), в който дружеството да приведе съществуващите си пакетни услуги в съответствие с наложените от КРС задължения.

Становище на КРС

По отношение на действащите ценови пакети от една страна КРС счита, че за чистите ценови пакети, чиито цени са били обект на регулиране, няма необходимост от преразглеждане на решенията на КРС. По отношение на ценовите пакети за свързани услуги, чиито цени не са били обект на регулиране, КРС отбелязва, че това съществено ще засегне интересите на крайните потребители, поради което е не мнение, че необходимостта от преразглеждане на действащите пакети би следвало да е предмет на ex post регулиране. В същото време, с наложените мерки на пазарите на едро КРС счита, че ще бъдат преодолените съществуващите в момента проблеми. Като се има предвид, че наложените ограничения са свързани пряко с реализирането на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, то ограничението се отнася до ценови пакети, които се формират от услугите на разглежданите пазари.

(Продължение на становището на СЕК)

Според СЕК при въвеждане на забраната за обвързване на услугите, предоставяни от „БТК” АД в ценови пакети в случай, че крайните потребители нямат възможност да ползват услугите самостоятелно, изрично трябва да се посочи и задължение за предоставяне на ADSL услуги на крайни потребители, независимо от това дали същите са абонати на обществената телефонна услуга, предоставяна от „БТК” АД (т.нар. “naked DSL”). СЕК счита, че предоставянето на подобна услуга на дребно е предпоставка и за предоставяне битстрийм достъп на алтернативен

оператор в случай, в който крайният потребител не е абонат на фиксираната телефонна услуга, предоставена от „БТК“ АД.

Становище на КРС

Както се посочи в становищата по-горе, забраната за необосновано обвързване в пакет се простира до услугите, които са предмет на разглеждане в настоящия анализ и които могат да бъдат предоставяни от алтернативните предприятия посредством услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро“. В тази връзка КРС счита, че забраната по настоящата проекто-мярка не се простира върху пакетите, представляващи комбинация между глас и ширококолов достъп. Наред с това, следва да се има предвид, че съгласно законовата дефиниция за ценови пакет услугите в него следва да могат да бъдат предоставяни и самостоятелно.

3. Във връзка с възможността за обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет 90 дни след изпълнение на наложеното задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане на абонатни линии на едро, в становището на „БТК“ АД се посочва, че е напълно необосновано обвързването на задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане на абонатни линии на едро с обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет.

Това се потвърждава от принципите на регулация, заложили в актовете на ЕС и прилагани в страните членки. Основен принцип е, че обвързване на задължение за предоставяне на услуги на едро с предоставяне на услуги на дребно се прави единствено при предоставяне на нови услуги от оператори с господстващо положение.

В „Принципите за ръководство на регулаторите при избор на подходящи мерки“ на групата на Европейските регулатори се посочва следното:

„Проблем може да възникне, ако операторът със значително влияние на пазара вече продава услуга на дребно, но няма неин еквивалент на едро. В случаите, в които услугата на едро е засегната с общо задължение за предоставяне (или когато Регулаторът налага на оператора да предоставя определена услуга на едро) операторът трябва да бъде задължен да предостави тази услуга бързо, след като това е било изискано. В такива случаи Регулаторът може да поиска краен срок за предоставянето. Ако операторът със значително въздействие на пазара не спазва този срок, ще дължи не само компенсация (както бе описано в по-горния параграф), но и забрана за използването на какъвто и да било мрежов ресурс, свързан с услугата на едро на себе си, докато това не е достъпно и за другите оператори. Това означава, че няма да може да получи привилегията на първи доставчик, предоставяйки услугите си на дребно докато отказва на останалите възможността да се конкурират като не предоставя нужните им мрежови ресурси“.

Наред с това в документа на същата организация (ERG (06) 33 Revised ERG Common Position on the approach to Appropriate remedies in the ECNS regulatory framework) се посочва, че предоставянето на услуги, обвързани в пакет, само по себе си не представлява нова услуга.

Очевидно принципите на регулация са, че задължения за обвързване на услуги на дребно с услуги на едро следва да произтичат единствено при предоставяне на нови услуги от операторите с господстващо положение.

Както е посочено в т. 2.1 по-горе, „БТК” АД предоставя на алтернативните оператори взаимно свързване, вкл. по отношение на „избор на оператор”, необвързан достъп – пълен и споделен и битстрийм достъп при условия, одобрени от КРС. Чрез тези услуги на едро алтернативни оператори могат да предоставят всички услуги на дребно, които дружеството предоставя на своите абонати, а именно:

- достъп до обществена телефонна услуга в определено местоположение;
- обществено достъпни телефонни услуги;
- ADSL услуги за широколентов достъп до интернет.

Предвид тези аргументи, „БТК” АД счита че обвързването на предоставяне на пакетни услуги със задължения за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане на абонатни линии на едро е необосновано и не държи сметка за европейската практика.

Становище на КРС

КРС още веднъж подчертава, че до решението за налагане на задължения на пазарите на дребно е достигнато след задълбочен анализ, който води до единствения извод, че е необходима регулаторна намеса. Решението е взето при изпълнение на условията на чл. 221, ал. 1, имплементиращи чл. 17, ал. 1 от Директивата за универсалната услуга, а именно, че наложените задължения на пазара на едро няма да могат сами по себе си да доведат до постигане на целта за създаване на ефективна конкуренция. Следователно принципното положение залегнало в Европейската правна рамка и имплементирана в българското законодателство е, че задължения на пазарите на дребно могат да се налагат, когато задълженията, наложени на пазарите на едро не са ефективни за постигане на целите, заложили в тези нормативни актове. КРС отчита, че комплексът от мерки за налагане на задължения на „БТК” АД на пазарите на едро е много вероятно да доведе като краен резултат постигането на споменатите цели, но също така, че съществува реалната и напълно възможна опасност тяхното действие да се прояви в един много късен момент. Този извод на регулатора се подкрепя от обстоятелството, че цитираните от „БТК” АД задължения се прилагат спрямо предприятието още при действието на отменения ЗД, но пазарните анализи не показват съществено развитие на конкуренцията до този момент. Следователно е необходима бърза и ефективна намеса от страна на регулатора за налагане на задължения на пазарите на дребно с цел защита интересите на потребителите. КРС отчита, че съществува реалната опасност „БТК” АД да използва своята позиция на предприятие със значително въздействие на пазара, за да упражни както натиск върху печалбата (margin squeeze), така и натиск върху цената (price squeeze) спрямо своите конкуренти на пазарите на дребно, с което да застраши ефективността на наложените мерки на пазарите на едро⁶. В тази връзка, КРС припомня, че централно място в Европейската регулаторна рамка и ЗЕС заема защитата на интересите на потребителите, която е и крайната цел на налаганите задължения. За постигането на тази цел е необходима бързата и навременна намеса от страна на регулатора.

КРС счита, че цитираният текст от Общата позиция на ERG⁷ не следва да се тълкува по описания от „БТК” АД начин, защото той касае един от възможните методи за създаване на стимули за предприятията, на които са наложени задължения, да съобразят поведението си с тях. Посоченият метод е израз на принципа, че по възможност задълженията трябва да бъдат формулирани по начин, който да създава

⁶ Обща позиция на ERG относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения – ERG (06) 33 final version – стр. 49.

⁷ Ibid, стр. 66, последен параграф на т. 4.2.4.2.

стимул за предприятията да ги спазват, което най-ефективно се постига, когато преимуществата от това са по-големи от облагите от тяхно неизпълнение⁸. Връщайки се отново до цитирания от „БТК” АД текст, видно е, че същият конкретизира принципа в контекста на една от възможните хипотези, а именно, когато предприятие със значително въздействие на пазара забавя предоставянето на еквивалентната услуга на пазара на едро и как да бъде формулирана възможната санкция за неизпълнение. Предвидената от КРС мярка е именно израз на посочения принцип и от гледна точка на „БТК” АД е стимул за по-бързо изпълнение на задължението за предоставяне на абонатни линии на едро.

По отношение на цитираното становище на Групата на Европейските регулатори (ERG), че предоставянето на услуги, обвързани в пакет, само по себе си не представлява нова услуга, КРС счита, че подобно становище няма отношение към изложените коментари от „БТК” АД. Цитираният текст от Общата позиция на ERG посочва един от утвърдените принципи за определяне на съответните пазари. По-конкретно, цитираният текст е от частта, в която ERG конкретизира насоките на Европейската комисия по отношение на подходите спрямо „развиващи” се пазари (emerging markets)⁹ и „нови услуги” означава услуги, които досега не са предлагани от предприятията и пазарът, на който се предлагат, е различен от идентифицираните досега. Поради специфичните особености на „развиващия се пазар”, трите критерия са неприложими и по начало такъв пазар не следва да бъде регулиран ex-ante, съответно конкурентните проблеми ще бъдат адресирани чрез приложение на конкурентното право ex-post. ЕК счита, че пакетните услуги не следва да бъдат определяни като нова услуга, принадлежаща към пазар, различен от съответните пазари, които включват съдържащите се в пакета услуги. КРС подчертава, че терминът „нови ценови пакети” в текста на предвидената забрана за обвързване е употребен в смисъл, че посочените задължения не се прилагат по отношение на сега действащи договори между „БТК” АД и потребителите.

В становището си „БТК” АД също изразява отношение, че предвидените задължения за предоставяне на „взаимно свързване, вкл. по отношение на избор на оператор, необвързан достъп – пълен и споделен и битстрийм достъп, при условия, одобрени от КРС” са достатъчни да дадат възможност на алтернативните предприятия да предоставят същите услуги. КРС вече посочи в своите становища по-горе, че подобни доводи са неоснователни. Самото съществуване на типови предложения или оферти не може да се приеме за наличие на алтернативна услуга на едро, която може да бъде използвана от предприятията с цел те да се конкурират при предоставяне на услуги на пазара на дребно. Резултатите от прилагането на необвързания достъп, от предоставянето на услугата „избор на оператор”, както и установеният пазарен дял на алтернативните предприятия на пазара на предоставяне на обществени телефонни услуги са достатъчни аргументи, които показват, че мерките на ниво пазари на едро не са достатъчни, за да осигурят развитие на конкуренцията. Обвързването на услуги на едро с услуги на дребно се прави в случаите, когато съществува опасност предприятието със значително въздействие върху пазара да постави в неизгодна позиция своите конкуренти. До тази ситуация може да се стигне както и когато се предоставя нова услуга на пазара, така и в ситуации, при които вече наложени задължения не водят до ефективно развитие на конкуренцията.

С оглед на изложеното дотук, КРС счита, че не са необходими промени в проекта за решение и приложенията към него, въз основа на становището на „БТК” АД по отношение на обвързването на задължение за изготвяне и публикуване на Типово

⁸ Ibid, cmp. 53.

⁹ Par. 27 of Framework Directive, Recommendation 2007, Explanatory note to Recommendation 2007, cmp. 17-18.

предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро с обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет. Доколкото КРС извършва промени в проекто-мярката, то с тях се цели да се постигне в максимална степен целта за нейното налагане, а именно създаване на предпоставки предприятието със значително въздействие върху пазара да осигури в разумни срокове предоставянето на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” като се предприемат мерки да не се стигне до увреждане на конкуренцията и в същото време засягане интересите на потребителите.

4. В становището си „Космо България Мобайл” ЕАД счита, че това специфично задължение би помогнало за създаване на условия за развитие на конкуренцията. Същевременно посочва, че конкретизацията на това задължение следва да бъде в различна от определената от КРС посока. Предприятието изразява мнение, че в случая не следва да бъде водещо изпълнението от страна на „БТК” АД на задължението за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане на абонатни линии на едро. „Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че възможността за „БТК” АД да обвързва услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет следва да се предоставя едва след сключване и прилагане на практика на най-малко един договор въз основа на Типовото предложение.

Становище на КРС

КРС споделя необходимостта от въвеждане на критерии, които ще доведат до ефективност на мярката. В същото време, както вече се посочи, КРС не счита за подходящо поставянето на възможността „БТК” АД да формира пакети в зависимост от поведението на някое от алтернативните предприятия. Наред с това, КРС отново подчертава, че не счита за подходящо наложената мярка да поставя в неизгодно положение потребителите, които имат сключени договори с „БТК” АД. В тази връзка КРС е изменила проекто-мярката по начин, чрез който счита, че се постига защита интересите на потребителите и на конкурентите на „БТК” АД.

5. Във връзка с посоченото в т. 1 от Проекта на решение на КРС, където се предвижда продължаване и изменение на наложеното на „БТК” АД задължение за равнопоставеност, „Мобилтел” ЕАД предлага съдържанието на т. 1 от Проекта на решение да бъде изменено, както следва:

„1.3. Предоставя възможност на „Българска телекомуникационна компания” АД за обосновано обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет след сключване на най-малко 10 (десет) индивидуални договора за отдаване под наем на абонатни линии на едро.”

Или в алтернатива, в случай че горното предложение не бъде прието:

„1.3. Предоставя възможност на „Българска телекомуникационна компания” АД за обосновано обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет 120 дни след изпълнение на наложеното задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане на абонатни линии на едро.”

В мотивите на „Мобилтел” ЕАД се посочва, че срокът от 90 дни по т. 1.4. от Решението (т. 1.3 съгласно предложената от „Мобилтел” ЕАД редакция), след изтичането на който „БТК” АД ще разполага с възможност за обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет, е кратък предвид констатираната до момента продължителност на преговорните процеси с „БТК”

АД и реалната възможност от забавяне при предоставяне на услугата наемане на абонатни линии на едро. Ефективност на задължението ще бъде осигурена едва след сключване на достатъчен брой споразумения, които да осигурят реална възможност на алтернативните предприятия да предлагат услуги за достъп на дребно. В случай, че предложението на „Мобилтел“ ЕАД за обвързване на предоставената на „БТК“ АД възможност с валидните договори не бъде прието, то предприятието счита, че предложеният от нас 120 – дневен срок е разумен и би осигурил възможност на алтернативните предприятия да предоставят съответните услуги на дребно.

Становище на КРС

Определеният брой от договори е непропорционална мярка, с която на практика не се решават поставените в становището проблеми. Категорично броят на сключените договори не е необходимо условие за реална конкуренция.

По отношение на срока, той не е обоснован в предложението.

6. В становището на СЕК се изразява несъгласие с предложената т. 1.4. от б.Б), съгласно която на „БТК“ АД се предоставя възможност да обвързва услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет 90 дни след изпълнение на наложеното задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане на абонатни линии на едро.

В становището се посочва, че и след влизане в сила на Типово предложение за наемане на абонатни линии на едро, трябва да остане да действа забраната спрямо „БТК“ АД да обвързва услугите за достъп с другите предоставяни на крайните потребители услуги. Наличието на отделна цена за достъп, невключваща пакет с минути за осъществяване на телефонни повиквания, дава възможност за директно сравнение на цените на дребно и цените на едро (за предоставяне на услуги по необвързан достъп до абонатната линия и за услуги по наемане на абонатни линии на едро), съответно установяване на ценова преса (или преса на печалбата) спрямо конкурентните предприятия. Без наличие на отделна, необвързана цена на услугата за достъп на дребно, съществува опасност от злоупотреба от страна на „БТК“ АД със своето господстващо положение, чрез манипулативно боравене със стойността на предлаганата услуга на дребно.

На следващо място, възможна е хипотеза, в която „БТК“ АД формално да е изпълнило задължението си за изготвяне и публикуване на Типово предложение за наемане на абонатни линии на едро, но да забави сключване на договорите с конкурентните предприятия с повече от 90 дни. При тази хипотеза, „БТК“ АД ще бъде освободена от забраната за обвързване на офертите за достъп и други услуги, без реално да е започнало предоставяне на услугата по отдаване под наем на абонатни линии на едро. Ето защо СЕК счита, че в случай, че се запази задължението по т. 1.4., то трябва да бъде променено, като срокът от 90 дни започне да тече не от датата на публикуване на Типово предложение, а от датата на получаване на уведомление от КРС за сключен договор за наем на абонатни линии на едро между „БТК“ АД и конкурентен оператор.

Становище на КРС

КРС изменя текста на проекто-мярката, като съобразява всички постъпили становища.

Д.2.2. Задължения за прозрачност

1. Съгласно становището на СЕК посочването на „данни за отстъпки“ на интернет страницата на компанията няма да доведе до постигане на целта, а именно осигуряване на прозрачност и равнопоставеност при предоставянето на услуги, а оттам и до постигане на основната цел - защита на конкуренцията. В конкретния случай и имайки предвид наложеното задължение за равнопоставеност, вкл. и забраната за необосновано обвързване на услуги, от СЕК се предлага „БТК“ АД да бъде задължена да публикува „обективните критерии“, на които следва да отговаря дадена категория потребители, за да могат да се възползват от отстъпките, като това е приложимо както за абонаментните планове, предлагани от „БТК“ АД, така и за отделни промоционални кампании.

По отношение на задължението за публикуване на определена финансова информация СЕК обръща внимание, че текстът следва да бъде приведен в съответствие с Проекта на Решение на КРС за определяне на пазарите за генериране и терминиране в определено местоположение на обществени телефонни мрежи, приет с Решение № 2430 от 19.12.2008 г. на КРС и изпратен на Европейската комисия и на националните регулаторни органи на страните-членки.

Становище на КРС

По отношение на обективните критерии КРС не счита, че такова изброяване е възможно предварително. Също така, КРС е на мнение, че подобно задължение не е необходимо. Съгласно ЗЕС отстъпки могат да се въвеждат като следва да се осигури възможност на всички абонати, отговарящи на предварително определените условия да се възползват от тях. В тази връзка КРС счита, че с наложеното задължение за публикуване на данните за отстъпки, във връзка със законовите изисквания, е достатъчно ясно, че „БТК“ АД следва да прави публични критериите, при които едно лице може да се възползва от определена отстъпка.

Видно от текста на мярката, същата се отнася до предоставяне на услуги на едро. Предвид наложените задължения на ниво услуги на едро, въвеждането на посоченото изискване и в рамките на мерките на ниво услуги на дребно не е необходимо. Също така, предоставянето на финансова информация в обхвата, посочен в т. 2.2. е задължение, което е наложено от КРС на вече разглежданите съответни пазари. В тази връзка, т. Б.2.2. и Б.2.3. се заличават.

2. Съгласно становището на „Мобилтел“ ЕАД, че задължението за публикуване и актуализиране на страницата в интернет и предоставяне при поискване на цените за достъп и всички видове потребителски цени в т. 2.1 от Проекта на решение следва да бъде разширено и формулирано както следва:

„2.1. цени за достъп, всички видове потребителски цени, включително данни за отстъпки при публично известни условия, промоционални цени и специални ценови пакети. Информацията трябва да е точна и ясна и да не подвежда крайните потребители по отношение на условията и цените, при които се предлагат съответните услуги.“

Мотивите на „Мобилтел“ ЕАД са, че предложението е в съответствие с изискванията на чл. 223, ал. 1 от ЗЕС, според който предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, публикуват ясна и точна информация за цените на пазарите на дребно, която не трябва да подвежда крайните

потребители по отношение на условията и цените, при които се предлагат съответните услуги. Според „Мобилтел” ЕАД с оглед яснота и избягване на възможностите за противоречиво тълкуване, задължението за прозрачност, което по силата на ЗЕС трябва да изпълняват всички предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни услуги, трябва да бъде прецизирано по отношение на „БТК” АД, като бъде пояснено и изрично в обхвата му да бъдат включени всички видове промоционални цени и отстъпки. Предприятието счита, че по този начин ще бъде осигурена пълна прозрачност на предлаганите от „БТК” АД ценови условия и ще бъде постигнато по-ефективно прилагане на останалите специфични задължения. Задължение за публикуване на предлаганите отстъпки, дори и тези с временен характер е наложено в Норвегия¹⁰.

Становище на КРС

Предложението се приема, като се правят изменения в т.Б.2.1., първо тире от проекта на решение, както и на систематичното място в анализа.

3. Съгласно становището на СЕК в т. 2.3. на б.Б) на т. IX на Решението е необходимо да се уточни кои цени „БТК” АД следва да публикува и актуализира на официалната си страница в интернет. Сред тези цени трябва да бъдат и цените за „необвързан достъп до абонатната линия”, „избор на оператор на преносна среда” и „отдаване на абонатни линии под наем на едро”.

Становище на КРС

Видно от текста на мярката, същата се отнася до предоставяне на услуги на едро. Предвид наложените задължения на ниво услуги на едро, въвеждането на посоченото изискване и в рамките на мерките на ниво услуги на дребно не е необходимо. В тази връзка т. Б.2.3. се заличава.

Д.2.3. Ценови ограничения

Д.2.3.1. Задължение за разделно счетоводство

1. „БТК” АД счита за незаконосъобразно наложеното задължение за разделно счетоводство на пазара на дребно като излага следните мотиви:

„Разпоредбата на чл. 221, ал. 2 от ЗЕС изчерпателно изброява специфичните задължения, които Комисията може да наложи на предприятия със значително въздействие върху съответния пазар на дребно, а именно:

- прозрачност;
- равнопоставеност;
- ценови ограничения, включително задължения за разходоориентираност.

Предприятието посочва, че при въвеждането на задължение за разделно счетоводство Комисията обосновава със значително въздействие върху пазарите на

¹⁰ Designation of Undertakings with Significant Market Power and Draft Decisions Imposing Specific obligations in the Retail markets for Fixed Telephony, 02. March 2006

достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и върху пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, които са услуги на дребно.

В тази връзка, не съществува нормативно основание посоченото специфично задължение да бъде в Анализа на пазари на дребно и Решението с наложените мерки, като неговото налагане би опорочило акта на Комисията.

Според предприятието това специфично задължение следва да отпадне от Анализа и Проекта на решение.

В становището е посочено, че следва да се има предвид, че в 18 страни членки на ЕС задължението за разделно счетоводство се налага на пазари на едро, а не на пазари на дребно.

По отношение на конкретните изисквания на разделното счетоводство, „БТК” АД счита, че следва да бъде взето предвид следното:

Разделното счетоводство е основен механизъм за осигуряване на задължението за равнопоставеност и доказване на липсата на кроссубсидиране между услугите на пазарите на едро. Наред с това, то е свързано и с изготвяне на посъвършена система за разпределение на разходите. Поради тази причина точното и детайлно определяне на обхвата и принципите му изискват най-задълбочено и подробно обсъждане на всички аспекти от прилагането.

Изискванията на регулатора описани в Приложение № 5 на Анекса, като цяло, отговарят на европейската практика.

Според „БТК” АД проблем би създал фактът, че в някои отношения те са твърде общи, а някои от задълженията могат да се тълкуват двояко. Така например, след обединяване на дейностите в една компания, дълготрайните активи и мрежовите елементи също ще са общи и част от тях ще се използват при предоставянето както на мобилни, така и на фиксирани услуги. Следователно бизнес единиците „опорна мрежа” и „мрежа за достъп” се отнасят и за двата вида услуги и ще могат да се обособят едва след предварително алокиране. Като пример за това твърдение може да бъде посочено предоставянето на мобилната услуга, при която се ползват услуги от фиксираната опорна мрежа (наети линии и SDH пренос и IP пренос), за да се постигне свързаност на национално ниво.

„БТК” АД посочва, че за обединено предприятие, което предоставя фиксирани и мобилни услуги, разделянето по отношение на елементи, участващи в предоставянето на отделни услуги, се осъществява извън счетоводно, за да се постигнат исканите данни.

В тази връзка предприятието счита, че е необходимо да се изчистят детайлите и да се прецизира обхватът на всяко едно от изискванията, като се отчетат реалните счетоводни възможности и произтичащите от тях възможности на системата за разходи.

Наред с това „БТК” АД счита, че има заложили некоректни от финансова гледна точка дефиниции при описанието на задължението за разделно счетоводство. Съгласно препоръките на ЕК регулаторният отчет е обобщено понятие, което включва отчет за приходи и разходи и отчет за зетия капитал. Въвеждането на задължение за „Регулаторен баланс” е неясно като съдържание и смисъл. В тази връзка предприятието е на мнение, че следва да бъде въведено понятието „Регулаторен отчет”, като конкретните елементи на отчета и тяхното изготвяне да бъдат конкретизирани при предвидените консултации.

Също така „БТК” АД поддържа тезата, че регулаторният отчет следва да се изготвя веднъж годишно в съответствие с предвидените препоръки на ЕК, а също така и в съответствие с финансово счетоводната политика на предприятието, което изготвя одитиран финансов отчет веднъж годишно и одитирането на съответствието между финансовия отчет и регулаторния отчет е възможно веднъж годишно.

Предприятието посочва, че следва да се има предвид, че предвиденият в Решението 3 месечен срок за обсъждане ще тече след като вече са утвърдени принципите. „БТК” АД предлага, с оглед по-конструктивното и резултатно обсъждане на задължението за разделно счетоводство, да му се даде възможност, на база на определените от Комисията правила за изготвяне на разделно счетоводство, в Анекса за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятието със значително въздействие върху пазарите, в срок от 3 месеца след влизане в сила на настоящото решение, да внесе проект за формата и методологията за въвеждане на разделно счетоводство.

Наред с това е необходимо да се удължи на 3 месеца срокът за представяне от „БТК” АД на становище относно определените от Комисията правила по изготвяне на разделно счетоводство, съгласно Анекса (т.3.4.2). Срокът от 1 месец е твърде кратък и няма да позволи подготвяне на задълбочено становище, което да даде възможност за по-бързо въвеждане след съгласуване с Комисията.

2. В становището си „Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че КРС предлага да бъде продължено наложеното задължение за водене на разделно счетоводство, като мотивира това с необходимостта от осигуряване на ефективна пречка за крос субсидиране. „Космо България Мобайл” ЕАД счита, че крос-субсидирането на услугите на дребно е основен проблем на конкуренцията на анализираните пазари и поради тази причина би следвало КРС стриктно да контролира доколко „БТК” АД спазва специфичното задължение за водене на разделно счетоводство.

3. „Мобилтел” ЕАД отбелязва, че КРС предлага да бъде продължено наложеното по реда на ЗД (отм.) задължение за водене на разделно счетоводство, като то е изменено съобразно изискванията, определени в Анекса от приложението към решението за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство.

Според „Мобилтел” ЕАД принципно задължението за разделно счетоводство, предвидено в чл. 166, т. 3 от ЗЕС следва да бъде налагано като самостоятелно задължение, а не като част от задължението за ценови ограничения по чл. 166, т. 5 от ЗЕС. В съответствие с изискванията на чл. 221, ал. 2 от ЗЕС обаче, посоченото задължение не може да бъде наложено като мярка на дребно. Във връзка с изложеното по-горе относно задълженията, налагани на ниво предоставяни услуги на дребно, „Мобилтел” ЕАД счита, че задължението за разделно счетоводство следва да бъде наложено именно като задължение на ниво предоставяни услуги на едро. Според чл. 169, ал. 1 от ЗЕС задължението за разделно счетоводство може да се налага при осъществяване на достъп и/или взаимно свързване. С оглед мотивите изложени по-горе и обосноваващи необходимостта от налагане на задължението за достъп, както и в съответствие с изискванията на чл. 173 от ЗЕС, според който задължението за предоставяне на достъп може да се наложи на предприятие със значително въздействие върху пазара по преценка на комисията, включително когато отказът за предоставяне или налагането на срокове и условия, което се приравнява на отказ, може да възпрепятства наличието на устойчив конкурентен пазар на услуги на дребно или е във вреда на крайните потребители, „Мобилтел” ЕАД е на мнение, че

задължението за разделно счетоводство следва да бъде наложено като мярка на ниво, предоставяни услуги на едро.

С оглед изложеното, „Мобилтел” ЕАД счита, че т. 3.1. и т. 3.4. от раздел IX, б. „Б” следва да отпаднат от раздел IX, б. „Б” и да бъдат включени при задълженията, налагани на ниво предоставяни услуги на едро. В случай, че предложението не бъде прието, препратката в т. 3.4. към т. 4.1. следва да бъде заменена с т. 3.1.

4. Според СЕК при въвеждане на разделно счетоводство счетоводната информация следва да се раздели не само за предоставяне на мобилни телефонни услуги и предоставяне на фиксирани телефонни услуги, но също така и счетоводната информация за предоставяне на xDSL услуги. Нуждата от подобно разделяне произтича от множеството обвързани оферти, предлагани от „БТК” АД, включващи предоставянето на фиксирани и/или мобилни телефонни услуги, в пакет с предоставяне на услугата ADSL.

Като допълнителна бележка по т. 3.4. на б.Б) на т. IX на Решението сдружението отбелязва, че съгласно чл. 221, ал. 2 на ЗЕС, КРС може да наложи на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар на дребно единствено специфичните задължения по чл. 166, ал. 2, т. 1, 2 и 5 от ЗЕС. Сред посочените задължения не фигурира задължението за въвеждане на разделно счетоводство. Ето защо СЕК смята за уместно КРС да прецени, дали подобно задължение не следва да бъде наложено като задължение на съответни пазари на едро, а не като задължение на ниво на предоставяне на услуги на дребно.

Становище на КРС

По отношение на възможностите за налагане на разделното счетоводство КРС е изложила своята принципна позиция в становището си относно задълженията на ниво пазари на едро от настоящия документ. Предвид позицията на „БТК” АД относно удължаване на срока за представяне на становище относно определените от КРС правила по изготвяне на разделно счетоводство, КРС пояснява, че този срок не се различава от определения от регулатора в решението, с което се налагат специфични задължения на пазарите на генериране и на терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи.

В допълнение относно забележката на „БТК” АД за налагане на задължението за разделно счетоводство на пазарите на едро в 18 държави членки, следва да се отбележи, че по данни на Cullen International SA11 в 13 държави-членки на ЕС е наложено задължението за разделно счетоводство във връзка с анализите на пазарите на дребно за достъп, като в 11 от тях задължението за разделно счетоводство е наложено като специфично задължение на ниво предоставяне на услуги на дребно.

По отношение на становището на „БТК” АД във връзка с коректността на дефинициите в задължението за разделно счетоводство КРС отбелязва, че в т. 7.1 от Анекса към Препоръката на ЕК от 8 април 1998 г.¹² е посочено, че предприятията изготвят отчет за приходите и разходите и баланс за отделните бизнес единици, като на фигури 7.1, 7.2, 7.3 и 7.4 са представени форматите на изискваните отчети. Препоръката на ЕК от 19 септември 2005 г. допълва и осъвременява препоръката на ЕК от 8 април 1998 г., но в нея не се предвижда изменение на конкретното съдържание на предложените формати с изключение на наименованието на баланса, което се заменя с

¹¹ Telecommunications, EU level, Market analysis database

¹² COMMISSION RECOMMENDATION of 8 April 1998 on interconnection in a liberalised telecommunications market (Part 2 - Accounting separation and cost accounting)

отчет за заетия капитал. Следва да се отбележи, че съдържанието на отчета за заетия капитал включва статиите за дълготрайните и краткотрайните активи, за задълженията и съответно за заетия капитал, каквото е съдържанието и на формата на регулаторен баланс, съгласно т. 7.1 от Анекса към Препоръката на ЕК от 8.04.1998 г. В този смисъл ако „БТК” АД счита, че понятието „отчет за заетия капитал” е по-ясно като съдържание и смисъл, КРС не възразява срещу промяна на наименованието на формата, предвид факта, че съдържанието не се променя. Въпреки това с оглед на факта, че предприятието не е представило възраженията си относно същия термин, използван в анализите на пазарите за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи, където е наложено задължение за разделно счетоводство, то КРС не приема предложената от дружеството промяна на наименованието на формата.

Въз основа на горепосоченото, предложението на „БТК” АД за промяна на наименованието на понятието „регулаторен баланс” на „регулаторен отчет” е неприемливо и некоректно предвид факта, че регулаторният отчет по своята същност се състои от няколко части, в т.ч. отчет за приходите и разходите и баланс (отчет за заетия капитал) съгласно чл. 4 от Препоръката на ЕК от 19.09.2005 г. По отношение на сроковете за представяне на регулаторни отчети, КРС подчертава, че представянето им за всяко шестмесечие е механизъм, осигуряващ ефективен контрол върху цените на крайните потребители. В допълнение, „БТК” АД не е оспорвала сроковете за представяне на регулаторни отчети в становището си по анализите на генериране и на терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи.

Във връзка с изразеното от „БТК” АД становище за възможността да възникнат евентуални проблеми във връзка с изискванията на регулатора, описани в Приложение № 5 на Анекса за разделно счетоводство, тъй като в някои отношения те са твърде общи, а някои от задълженията могат да се тълкуват двояко, КРС счита, че за решаването на такива и подобни проблеми са предвидени съответните консултации.

По отношение на предложението на „БТК” АД представи разработения от предприятието проект за разделно счетоводство, КРС посочва, че предприятието има възможност да направи това в рамките на предвидените в проекта на решение консултации.

Във връзка с предложението на СЕК за разделяне на информацията не само за предоставяне на мобилни телефонни услуги и за предоставяне на фиксирани телефонни услуги, но и за предоставяне на xDSL услуги, следва да се отбележи, че при разделянето на дейностите КРС има предвид дейност по предоставяне на услуги, чрез мобилна мрежа и дейност по предоставяне на услуги, чрез фиксирана мрежа. В този смисъл КРС включва xDSL услугите като част от дейността по предоставяне на услуги, чрез фиксираната мрежа. Предвид посоченото КРС е на мнение, че не е налице необходимост от изрично отделяне на посочената от СЕК дейност, тъй като КРС изисква разделяне на счетоводната информация освен по конкретните дейности, така и по услугите, включени в обхвата на съответната дейност, което от своя страна не налага изричното уточнение за разглеждане на цитираните от СЕК услуги като отделна дейност в Проекта.

Д.2.3.2. Задължение за разходоориентирани цени на пазарите на дребно

1. В становището си „Мобилтел” ЕАД посочва, че КРС предлага да бъде продължено действието на наложеното на „БТК” АД задължение за определяне на разходоориентирани цени въз основа на система за определяне на разходите и налага

ценови ограничения под формата на ценови таван по отношение на максимални цени за достъп на дребно и максимални цени за повиквания, като ценовите ограничения са в сила до изменение и прилагане на система за определяне на разходите.

В тази връзка „Мобилтел” ЕАД счита, че с оглед спазване на разпоредбата на чл. 221, ал. 1 от ЗЕС, КРС следва да обоснове обстоятелството, че налагането на специфичните задължения на пазара на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на пазара на терминиране на повиквания в определено местоположение, както и задълженията, наложени на ниво предоставяни услуги на едро на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, няма да доведе до създаване на необходимите условия за развитие на конкуренцията при осъществяване на електронни съобщения и подкрепа на интересите на крайните потребители. Това, според предприятието, би гарантирало законосъобразност и обоснованост на Проекта на решение. Предприятието счита, че при преценката на този въпрос в Проекта следва да бъде обосновано обстоятелството, че установените и потенциалните конкурентни проблеми на тези пазари няма да бъдат разрешени от наложените специфични задължения.

Становище на КРС

Както е отбелязано в анализа на пазарите за достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, не се очакват технологични промени и съществени изменения в условията за стимулиране на конкуренцията, които се характеризират като слабо конкурентни с високо ниво на концентрация, а наложеното на историческото предприятие задължение за предоставяне на услугата „избор на оператор на преносна среда” все още няма широко разпространение сред потребителите и поради тази причина влиянието ѝ върху пазара в посока стимулиране и развитие на конкуренцията е ограничено. Въз основа на тези заключения КРС счита за подходящо да наложи на „БТК” АД задължение за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, като цените за достъп (месечен абонамент) при предоставяне на услугата на едро се определят въз основа на цените за месечен абонамент на пазара на дребно, намалени с процент, определен от КРС въз основа на сравнителен анализ. В случай, че задължението за определяне на разходоориентирани цени на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение бъде премахнато, то „БТК” АД би имала възможността да приложи цени на съответните услуги на пазара на дребно, пречещи навлизането на конкурентите на съответните пазари.

Същевременно, позицията на КРС, във връзка с постъпилите становища относно сложността на формулата за ценови таван за повиквания към други мрежи и предложенията за замяната ѝ с изискване за разходоориентиран остатък е още един аргумент за необходимостта от налагане на задължението за определяне на разходоориентирани цени на пазарите на дребно за обществено достъпни телефонни услуги, с оглед осигуряване на необходимите условия за развитие на конкуренцията при осъществяване на електронни съобщения и в подкрепа на интересите на крайните потребители.

2. Във връзка с уточняване и прецизиране на задължението за водене на разделно счетоводство „Мобилтел ЕАД” е на мнение, че задължението за прилагане на система за определяне на разходите следва да бъде запазено, като

функционирането на системата за определяне на разходите на „БТК“ АД се приведе в съответствие със задължението за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство. В тази връзка предприятието предлага т. 3.5. от Проекта на решение да придобие следната редакция:

„3.5. Във връзка със задължението за прилагане на система за определяне на разходите:

3.5.1. „Българска телекомуникационна компания“ АД въвежда необходимите промени в действащата система за определяне на разходите с оглед измененото разделно счетоводство, като „Българска телекомуникационна компания“ АД представя на Комисията проект на промени в системата за определяне на разходите в 6-месечен срок от въвеждането на разделното счетоводство по т. 5.7.4. (съгласно предложената редакция от „Мобилтел“ ЕАД) от Раздел IX, б. Б от Проекта.

3.5.2. При влизане в сила на Препоръката на Европейската комисия относно регулирането на цените за терминиране във фиксирани и мобилни мрежи в рамките на Европейския съюз, „Българска телекомуникационна компания“ АД следва да определя разходоориентирани цени въз основа на система за определяне на разходите, разработена в съответствие с окончателната Препоръка на Европейската комисия относно регулирането на цените за терминиране във фиксирани и мобилни мрежи в рамките на Европейския съюз и единен модел на системата, изработен от КРС”.

„Мобилтел“ ЕАД мотивира предложението си с необходимостта от съответствие с наложеното съответно задължение на „БТК“ АД на пазара на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на пазара за терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи с Решение № 2430 от 19.12.2008 г. на КРС. Предвид обстоятелството, че моделът за определяне на разходите трябва да бъде единен и той ще бъде разработен в единна Система за определяне на разходите, която ще обхваща всички електронни съобщителни услуги, предоставяни от „БТК“ АД, „Мобилтел“ ЕАД предлага възприетият на тези пазари подход по отношение на Системата да бъде приложен и на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

3. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., Космо България Мобайл“ ЕАД отбелязва, че КРС поддържа позицията си за запазване на действащата система за пълно разпределяне на разходите FAC (Fully Allocated costs). В тази връзка предприятието поддържа изложеното в становището си по Проекта, че методологията за определяне на разходите следва да бъде заменена с методологията LRIC (Long Run Incremental Costs). Космо България Мобайл“ ЕАД посочва, че от КРС не е отчетено обстоятелството, че в проекта на Препоръка относно регулаторния подход при определяне на цените за терминиране във фиксирани и мобилни мрежи на Европейската комисия, която предстои да бъде приета в кратък период от време, изрично се определя и се препоръчва оценката на ефективните разходи да се основава на текущите разходи и на използването на подход „отдолу нагоре“ (bottom-up) за моделиране, използващ като съответна методология за отчитане на разходите Long Run Incremental Costs (LRIC). Предприятието отбелязва, че в по-голямата част от страните-членки на Европейския съюз се прилага системата LRIC, а не непрецизната и в много случаи неточна FAC.

Становище на КРС

Във връзка със забележките и предложенията на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД за прилагането на различна методология за разпределение на разходите, КРС пояснява, че методологията Long Run Incremental Costs (LRIC) е предпочитана при определяне на цени на услугите на едро, предвид факта, че посочената методология се базира на разходите на ефективен оператор и съответно премахва всички съществуващи неефективности, както и изключва общите разходи при формирането на съответните цени. По отношение на цените на дребно практиката в държавите-членки сочи, че като ценово ограничение се налага ценови таван или разходоориентираност въз основа на системи за определяне на разходите, които ползват непрецизната според „Космо България Мобайл” ЕАД методология за пълно разпределение на разходите. По данни на Cullen International SA, всички държави-членки, които са наложили задължения за разходоориентираност на пазарите на дребно, прилагат методологията за пълно разпределение на разходите.

Относно цитирания проект на Препоръка КРС подчертава, че видно от заглавието на документа, в него се урежда **определянето на цените за терминиране** във фиксирани и мобилни мрежи, т.е. цените на услуги на едро.

4. „Мобилтел” ЕАД отбелязва, че в писмото с изх. № 04-04-115/16.03.2009 г. КРС посочва, че прилаганата от „БТК” АД система за определяне на разходите следва да се допълни с оглед изричното включване на разходите за услугите на пазарите на дребно за достъп – откриване и месечен абонамент за ISDN постове и за повиквания към други мрежи (към фиксирани и към мобилни мрежи), които към настоящия момент не фигурират в нея, докато цените за услугите на пазарите на дребно за достъп – откриване и месечен абонамент за PSTN постове и повиквания в рамките на мрежата са обхванати в системата. Същевременно, в същия документ на няколко места е визирано, че системата за определяне на разходите на „БТК” АД обхваща **всички услуги**, предоставяни от дружеството, но с различна степен на детайлизация. Така например на стр. 13 в писмото си комисията посочва „В тази връзка и предвид становището на регулатора относно необходимостта от налагане на задължение за разходоориентирани цени на пазарите на дребно, КРС е на мнение, че прилаганата от „БТК” АД система за определяне на разходите следва да се допълни с оглед изричното включване на разходите за услугите на пазарите на дребно за достъп – откриване и месечен абонамент за ISDN постове, и за повиквания към други мрежи (към фиксирани и към мобилни мрежи), които към настоящия момент не фигурират в нея”, а на стр. 14 в противоречие с този текст комисията уточнява: „Същевременно, тъй като системата за определяне на разходите на „БТК” АД обхваща всички услуги, то предприятието следва да въведе необходимите промени в действащата система за определяне на разходите с оглед измененото разделно счетоводство с цел съобразяване с наложеното задължение на съответните пазари за терминиране на трафик в определено местоположение и на генериране на трафик от определено местоположение”. Следователно, според предприятието изложените мотиви са неясни и противоречиви и не позволяват да се установи дали система включва или не разходите на „БТК” АД за всички предоставяни услуги, както и дали изменението в системата е резултат от въвеждането на задължението за разходоориентираност на цените на пазарите на дребно или в резултат на задължението за разделно счетоводство. От друга страна, както при разглеждането на системата за определяне на разходи, така и при ценовите ограничения спрямо цените за повиквания към други фиксирани и мобилни мрежи, комисията е изключила мрежите от неподвижната радиослужба от типа „точка към много точки”, използващи негеографски номера като липсват мотиви за поставянето им извън

обхвата при налагане на посочените задължения. „Мобилтел” ЕАД счита, че мотивите на комисията следва да бъдат прецизирани в тази насока като бъде недвусмислено уточнено, дали тези мрежи следва да бъдат добавени при конкретизиране на отделните задължения.

5. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., „Транс Телеком” ЕАД счита, че задължението на „БТК” АД по т 5.2.3.2 раздел Система за определяне на разходите, с което се предвижда, че системата за определяне на разходите следва да се допълни с оглед изрично включване на разходите за услугите на пазарите на дребно за достъп-откриване и месечен абонамент на ISDN постове, и за повиквания към други мрежи (**към фиксирани, мобилни и мрежи от неподвижна радиослужба от типа ”точка към много точки”, използващи негеографски номера**). Дружеството е на мнение, че изключването на цените за повиквания към мрежи от типа ”точка към много точки”, използващи негеографски номера от това задължение ще увреди интересите на крайните потребители и ще създаде конкурентни проблеми.

Становище на КРС

Във връзка с възникналите неясноти по отношение на услугите, обхванати от системата за определяне на разходите на „БТК” АД, посочени в становището на „Мобилтел” ЕАД, КРС подчертава, че към настоящия момент системата обхваща всички предоставяни от дружеството услуги и съответно разходите по предоставянето им. Въпреки това услугите, които не попадат в обхвата на регулираните услуги, са представени от дружеството в категория „нерегулирани услуги” с недостатъчна степен на детайлизация. В тази връзка КРС изисква от „БТК” АД да внесе съответните изменения като представи услугите „откриване” и „месечен абонамент” за ISDN постове и повиквания към други мрежи (към фиксирани, мобилни мрежи и мрежи от неподвижна радиослужба от вида „точка към много точки”) и съответно разходите за предоставянето им с необходимата степен на детайлизация като останалите регулирани услуги.

Относно причините, пораждащи необходимостта от изменения на системата, следва да се отбележи, че те са комплексни, предвид факта, че задължението за разделно счетоводство е прецизирано и налага съответните изменения в системата за определяне на разходите, а от друга страна в обхвата на регулираните услуги се включват услуги, които към настоящия момент са били нерегулирани. В тази връзка с цел привеждане на системата в съответствие с прецизираното задължение за разделно счетоводство и допълването ѝ с детайлизирана информация за услуги, които към настоящия момент са в категорията „нерегулирани услуги”, системата за определяне на разходите на „БТК” АД следва да се измени.

Във връзка с пропуски за включване на услугата повиквания към мрежи от неподвижна радиослужба от типа „точка към много точки”, КРС приема забележките на „Мобилтел” ЕАД и „Транс Телеком” ЕАД като отбелязва, че е допусната техническа грешка, която ще бъде коригирана на съответното място в анализа.

Д.2.3.2.1. Разходоориентираност на цените за повиквания в собствената мрежа и ценови таван (ограничения) за цените на достъп

1. „БТК” АД счита, че наложеното задължение за определяне на цени на дребно като разходоориентирани на база на резултатите от Системата за определяне на разходите е непропорционално. В допълнение, според дружеството наложеното задължение за съобразяване на промените на цените на дребно със стъпките за промяна на цените на едро (цени за генериране и терминиране) ще доведе до още по силна диспропорция в регулацията.

„БТК” АД отбелязва, че при анализа на пазарите на едро, въпреки представените разходи на база на Системата, използваща FAC, КРС е счела за нужно налагането на Glide path на база на сравнителен анализ, като ограниченията не са съобразени с пълните разходи за минута разговор. В допълнение, по отношение на цените за генериране и терминиране е предвидено въвеждането на LRIC система за определяне на разходите. Предприятието счита, че предвиденото разработване и поддържане на две различни системи за определяне на разходите за цените на едро и дребно е в противоречие с регулаторната рамка на ЕС, предвиждаща еднакъв подход при регулиране на цените на едро и дребно. Според дружеството това ще доведе до силни диспропорции на цените на едро и цените на дребно. Предвид различните методики за определяне на разходите ще се стигне до прекомерен марж между цените на дребно и едро. Това би изкривило нормалната конкурентна среда и безспорно не е в интерес на крайните потребители.

Поддържането и резултатите от прилагането на двете различни системи едновременно ще породят необоснована финансова тежест за „БТК” АД.

В допълнение предприятието отбелязва, че ЗЕС по същество не променя ограниченията и изискванията по отношение определяне на цените на дребно. Действащите цени са одобрени от КРС. Предвид това, не следва да се въвеждат допълнителни изисквания към определянето на цените на дребно и да се изисква промяна на съществуващите цени, без конкретни убедителни аргументи в подкрепа на предположението, че предвидените нови задължения на пазарите на едро няма да са достатъчни за постигане на целите на регулирането.

Допълнителни аргументи в тази посока могат да бъдат приведени въз основа на Препоръките на ЕК във връзка с налагане мерки на пазарите подлежащи на ex-ante регулиране.

Според „БТК” АД прекалено високите цени не могат да бъдат конкурентен проблем по отношение цените на дребно за разговори в собствената мрежа. Трафичните услуги не попадат и в обхвата на универсалната услуга. Изводът по мнение на дружеството е, че липсват каквито и да било основания (правни или фактически) за регулиране на печалбата на предприятието.

„БТК” АД счита, че предвид липсата на сериозни фактически аргументи от страна на КРС, като най-тежка възможна форма на ценови контрол, в случая, би могло да бъде наложено задължение за формиране на цените на дребно въз основа на прилаганата и до сега „ценова кошница”, базирана на изменението на индекса на потребителските цени +/- фактор, който дава допълнителна възможност на регулатора за въздействие. Комбинирано със задължението за внасяне на цените в КРС един месец преди влизане в сила, това гарантира възможност за Регулатора да прави проучвания за ценова преса, включително и по елементи, и при необходимост да дава указания за изменение в законовия срок. Това би гарантирало и законосъобразност на окончателното решение на КРС.

Становище на КРС

КРС не може да се съгласи със становището на „БТК” АД, че наложеното задължение за разходоориентираност на цените на дребно е непропорционално, тъй като към момента дружеството има задължения да доказва, че цените на фиксираната гласова телефонна услуга, които КРС одобрява, са над разходите по предоставянето им. Следва да се отбележи, че посоченото задължение към настоящия момент се изпълнява от „БТК” АД, като дружеството представя информация за разходите за предоставяне на фиксираната гласова телефонна услуга от системата за определяне на разходите, което от своя страна доказва, че задължението не би донесло допълнителни тежести за дружеството.

Във връзка със забележката на „БТК” АД, че прилагането на различни методологии е в разрез с регулаторната рамка на ЕС КРС отбелязва, че практиката сочи, че на различните пазари се налагат различни ценови ограничения, включително различни методологии за разпределение на разходите. Още повече КРС посочва, че на пазарите на едро за генериране и терминиране на ниво Общност се наблюдава стремеж към налагане на методологията LRIC, предвид факта, че чрез нея се определят цени въз основа на разпределение на разходите на ефективен оператор. А по отношение на диспропорциите КРС отбелязва, че при формирането на цените на дребно основно значение имат цените на едро, т.е. при достигане на едни по-ниски цени на ниво на едро, няма разумна причина, поради която последното да не окаже влияние върху цените на дребно.

По отношение на цените за повиквания в собствена мрежа, задължението за прилагане на разходоориентирани цени определено не се налага във връзка с потенциална възможност от прилагане на прекалено високи цени. Напротив, тук се наблюдава вероятност от прилагане на хищнически цени и съответно затваряне на трафик в собствената мрежа.

Във връзка с гореизложеното КРС счита, че задължението за разходоориентираност на цените за повиквания в собствена мрежа е пропорционално задължение, което не предизвиква допълнителни тежести за „БТК” АД.

2. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., „Мобилтел” ЕАД счита, че мотивите на КРС, обосноваващи наложените задължения са противоречиви. Според „Мобилтел” ЕАД не е ясно как „БТК” АД ще представи разходоориентирани цени в срок от един месец, считано от постановяване на окончателно решение, при условие, че в тях се включват елементи за които е обосновано, че не кореспондират с разходите. Неясно е също, как от една страна, „БТК” АД представя разходоориентирани цени в срок от един месец от окончателното решение, а от друга страна се отчита, че цените не са разходоориентирани и следва да бъдат изменяни периодично.

Становище на КРС

КРС не може да приеме забележката на „Мобилтел” ЕАД, че е налице противоречие в мотивите на КРС, обосноваващи наложената разходоориентираност на цените за повиквания в собствена мрежа и съобразяването им с наложените цени за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение. Доколкото КРС поддържа мнението, че цените за генериране и терминиране не биха могли да се докажат чрез настоящата система, то това се дължи по-скоро на прилаганата от дружеството методология. Както е посочено по-горе, на ниво Общност цените за генериране и терминиране се определят въз основа на разходите на ефективен

оператор. В тази връзка КРС наложи на „БТК” АД ценови ограничения под формата на график за постепенно намаляване на цените въз основа на сравнителен анализ. Следва да се отбележи, че няма пречка за „БТК” АД да докаже разходоориентираност на цените за повиквания в собствена мрежа, тъй като посочените услуги са част от системата за определяне на разходите на дружеството и за определяне на тези цени не е необходима промяна на прилаганата методология за разпределение на разходите. А доказването на разходоориентирани цени в срок до един месец след влизане в сила на решението на КРС се налага във връзка с наложеното задължение за симетричност (еднаквост) на цените за повиквания към други фиксирани мрежи.

Както вече бе посочено, системата за определяне на разходите на „БТК” АД включва всички услуги, предоставяни от дружеството, и съответно разходите за предоставянето им. В тази връзка няма основание за изразените от „Мобилтел” ЕАД съмнения, че до внасяне на необходимите изменения в системата, свързани с прецизираното задължение за разделно счетоводство, разширяване обхвата на регулираните услуги и внасяне на съответното ниво на детайлизация в системата, цените на повикванията в собствена мрежа не биха били разходоориентирани.

3. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., „Мобилтел” ЕАД посочва, че във формулата за изчисляване на ценовия таван не са отразени намаленията за повиквания в рамките на собствената мрежа съобразно сроковете на поетапното намаление на цените за генериране и терминиране (какъвто подход комисията е приложила по отношение на повикванията към мобилни мрежи) от страна на „БТК” АД. Не е предвидено и задължение за „БТК” АД да изменя цените, определени въз основа на формулата в съответствие със сроковете на поетапното намаление на цените за генериране и терминиране на гласов трафик в определено местоположение на обществена телефонна мрежа. Според предприятието това създава неяснота и непрозрачност по отношение на метода, който „БТК” АД ще прилага за съответните намаления.

В случай че КРС не приеме горните аргументи, дружеството счита, че предложената от КРС формула за определяне на максималните цени на дребно за услуги в рамките на мрежата и за повиквания към други фиксирани мрежи следва да се измени, както следва:

$P_t \leq P_{t-1} (1 + CPI - X)$, където

P_t – цена на дребно;

P_{t-1} – цената на дребно преди изменението;

CPI – потребителски ценови индекс;

X – коефициент отразяващ повишена/намалена икономическа ефективност на оператора.

По мнение на „Мобилтел” ЕАД включването на допълнителен коефициент за коригиране на индекса на потребителските цени, който да се определя от КРС ежегодно и да отчита евентуалното повишение на оперативната, технологична и икономическа ефективност на предприятието, би представлявало коректив на инфлацията и би позволило прехвърлянето на част от икономическите ползи към крайните потребители.

Становище на КРС

КРС не приема аргументите на „Мобилтел” ЕАД, тъй като предложената от КРС формула за ценовия таван се отнася за цените за достъп. Графикът за поетапно намаление на цените за генериране и терминиране се отнася за трафични услуги и съответно има връзка с цените за разговори, а достъпът е нетрафична услуга. Доколкото намаленията в трафичните услуги не оказват влияние върху нетрафичните такива, то КРС не приема забележката на „Мобилтел” ЕАД.

Още повече, не става ясно защо в становището си „Мобилтел” ЕАД посочва, че ценовият таван се отнася както за услугите в собствена мрежа, така и за повиквания към други фиксирани мрежи, предвид факта, че КРС ясно е разграничила ценовите ограничения, предвидени за предоставяните услуги в собствена мрежа, и ценовите ограничения, предвидени за повиквания към други фиксирани мрежи и/или мобилни мрежи. В тази връзка КРС не приема предложените от „Мобилтел” ЕАД изменения във формулата с оглед на факта, че явно е налице пропуск от страна на дружеството. В допълнение КРС посочва, че неефективността не е конкурентен проблем, който е относим към пазарите на дребно.

КРС подчертава, че е предвиден ценови таван за услугите в собствена мрежа единствено и само за услугите за достъп, с което се цели да се гарантира достъпността на цените за населението с цел защита интересите на крайните потребители. Следва да се отбележи, че определянето на максимални цени не задължава „БТК” АД да прилага максимално допустимата цена. Още повече предвид факта, че анализирания пазари са с намаляващ растеж що се отнася до брой абонати и приходи, както сочи и анализа в раздел IV, т. 3, то КРС е на мнение, че „БТК” АД не би имало интерес от драстично повишаване на цените за достъп.

4. Според СЕК налагането на ценови таван – максимални цени на дребно за услуги в рамките на мрежата на „БТК” АД е мярка, която защитава крайните потребители от необосновано повишение на цените.

В същото време, „БТК” АД е свободно да намалява цените си или да променя структурата им (еднократна цена за обаждане + цена на минута) по начин, по който да увреди интересите на конкурентите си. Това може да стане чрез налагане на т.нар. „хищнически цени”. Поради това СЕК счита, че е удачно като отделно специфично задължение на „БТК” АД да бъде наложена забрана за налагане на хищнически цени (“predatory pricing”).

Становище на КРС

Забележките на СЕК, че „БТК” АД е свободна да намалява цените си или да променя структурата им, е невярна. Както е посочено в анализа, КРС допуска възможността за прилагане на хищнически цени и с оглед предотвратяването им, КРС налага на „БТК” АД задължение за разходоориентираност на цените на услугите на дребно, предоставяни в собствена мрежа и симетричност (еднаквост) на цените за повиквания към други фиксирани мрежи.

5. СЕК счита, че всяко намаление на цените на дребно за достъп и за повиквания в рамките на мрежата на „БТК” АД трябва да се предхожда от съответна промяна на цените на едро на компанията за взаимно свързване и необвързан достъп. Услугите на дребно трябва да могат да се предлагат на крайните потребители най-рано един месец след осигуряване на възможност за ползване на

съответните услуги на едро от заинтересованите предприятия при условия, осигуряващи възможност за ефективна конкуренция. В процедурата по одобряване на измененията в условията на дребно, „БТК” АД следва да внесе в Комисията и предложението за изменение в условията на едро.

Становище на КРС

Предложените от КРС задължения за „БТК” АД на съответните пазари на едро предвиждат обвързване на условията за предоставяне на услуги с условията на пазарите на дребно. Цените за взаимно свързване и необвързан достъп са обект на регулиране в анализа на пазарите за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на пазара на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение.

Д.2.3.2.2. По отношение ценовите ограничения за повиквания към други мрежи

1. „БТК” АД счита за необосновано налагането на ценови таван за услугите за разговори от мрежата на „БТК” АД към мрежите на други оператори, тъй като „затварянето” на мобилните мрежи на операторите с господстващо положение на пазара на мобилни услуги доведе до значително намаляване на трафика към тези мрежи, като на практика услугата за разговори от фиксирани към мобилни мрежи е напълно взаимозаменяема. В същото време, високите цени за терминиране в тези мрежи води до субсидиране на тези оператори от страна на „БТК” АД. Дружеството счита, че въвеждането на ценово ограничение за разговори между фиксирани и мобилни мрежи допълнително ще утежни този баланс в ущърб на фиксираните предприятия.

Предприятието изтъква, че високите цени за терминиране в тези мрежи води до субсидиране на тези оператори от страна на „БТК” АД. Анализът на данни в „БТК” АД показва, че за последните седем години „БТК” АД е загубило пряко от разликата между цените на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД за терминиране на трафик от фиксирани и мобилни общо около 250 000 000 лв., а за периода 2005 – 2007 г. – 97 117 000 лева. Това е и част от преките щети, нанесени на българските потребители, провеждащи разговори от фиксирани към мобилни мрежи.

Според „БТК” АД въвеждането на ценово ограничение за разговори между фиксирани и мобилни мрежи допълнително ще утежни този баланс в ущърб на фиксираните предприятия. В допълнение, предприятието посочва, че приложените в анализа формули за максималните цени за повиквания към други мрежи са необяснимо сложни, без ясно икономическо съдържание и изискват допълнителни указания, за да бъдат приложени адекватно, като от тази гледна точка предлага да отпадне задължението за ограничаване на цените на дребно за разговори към други мрежи.

В заключение „БТК” АД посочва, че счита, „че наложената мярка, за регулиране на всяка отделна цена на услуга на дребно (достъп, селищен разговор, междуселищен разговор и т.н.) е връщане към периода на регулиране на цените на „БТК” АД при започване на ребалансирането (Методиката от 1998 г.). Мярката може да има ефект в период на ускорено нарастване на цените, но „БТК” АД приключи основното ребалансиране на цените на дребно и в последните две години провежда последователна политика за регулярното им намаляване. Този факт

обезсмисля налагането на ценови ограничения и то в конкурентна среда, предлагаща голямо разнообразие на услуги, а от там и конкурентни цени”.

Становище на КРС

КРС счита, че аргументите на „БТК” АД относно намаление на трафика от фиксирани към мобилни мрежи, доказващи заменяемостта на разговорите от фиксирана към мобилна мрежа с разговори от мобилна към мобилна мрежа са относими към настоящата пазарна ситуация, в която е налице ценова дискриминация по отношение на цените за терминиране в мобилните мрежи на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД, основана на произхода на повикването. КРС, предвид изразеното становище за липсата на пълна заменяемост на услугата за разговори от фиксирани към мобилни мрежи, обръща внимание, че със специфичните задължения, наложени на пазара на едро на терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи, се премахва асиметричността на цените за терминиране в индивидуални мобилни мрежи, основана на произхода на повикването. В тази връзка КРС намира изтъкнатия от „БТК” АД аргумент за налагане на ценови таван за необоснован в хоризонта от следващите две години и не приема становището на дружеството, че въвеждането на ценово ограничение за разговори между фиксирани и мобилни мрежи допълнително ще утежни този баланс в ущърб на фиксираните предприятия.

Същевременно, КРС изразява съгласие с изтъкнатия от „БТК” АД аргумент, че предприятието е приключило основното ребалансиране на цените на дребно и в последните две години провежда последователна политика за регулярното им намаляване, поради което налагането на задължение за ценови таван по отношение на всяка отделна цена на услуга на дребно (достъп, селищен разговор, междуселищен разговор и т.н.) е относимо във връзка с изискванията за достъпност, както това е посочено в анализа.

Предвид горното, и с оглед създаване на необходимите условия за развитие на конкуренцията на разглежданите пазари и в подкрепа на интересите на крайните потребители, КРС променя предложеното задължение за ценови ограничения под формата на ценови таван със задължение за разходоориентираност на цените за повиквания (селищни, междуселищни и международни, които не са ограничени от определен обем минути) в рамките на собствената мрежа, съобразно сега действащата система за определяне на разходите, а след нейното изменение и на задължение за разходоориентираност по отношение на цените за достъп (откриване и месечен абонамент, без включени в него минути) и на цените за повиквания от фиксираната мрежа на „БТК” АД към други фиксирани и към мобилни мрежи.

2. „Космо България Мобайл” ЕАД отбелязва, че основна компонента от цената на фиксираната телефонна услуга е първоначалната цена за селищен и междуселищен разговор (call set-up charge), въведена преди няколко години от „БТК” АД, като първоначалната цена от 0.11 лева без ДДС ще бъде над три пъти по-висока от най-скъпата регулирана услуга на едро през 2010 г. – двоен транзит, видно от Проекта на Решение, изпратено на Европейската комисия и регулаторните органи на страните-членки, което е неприемливо, имайки предвид техническата реализация на услугите.

„Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че предложената формула за определяне на максимални цени за повиквания към други мрежи е неразбираема. Предприятието подкрепя идеята на КРС да бъде въведена регулация на тези цени на дребно на „БТК” АД, с цел осигуряване на условия за ефективна конкуренция, но счита, че е неясно каква е стойността на компонентата G и каква е нейната логика.

Във формулата, по която се изчислява тази компонента, е допусната грешка, като формулата следва да бъде изяснена или поправена, съобразно идеите на КРС.

„Космо България Мобайл” ЕАД отбелязва, че изрично следва да бъде уточнен за какъв период ще бъде отчитан индексът на потребителските цени (CPI), като този период следва да бъде относим с периода на индексване на цените на дребно от страна на „БТК” АД.

3. „Мобилтел” ЕАД счита, че включването на потребителски ценови индекс отразяващ инфлацията, съгласно данни от НСИ при определяне на максималните цени на дребно за повиквания в собствената и към други мрежи, води до възпроизвеждане на инфлацията, което е в ущърб на интересите на крайните потребители. Предприятието предлага да се предвиди допълнителен коефициент за коригиране на потребителските цени, който да се определя от КРС ежегодно и който би дал възможност да бъде отчетено евентуалното повишение на оперативната, технологична и икономическа ефективност на оператора. „Мобилтел” ЕАД предлага формулите за разговори в мрежата на „БТК” АД да придобие следния вид:

$$P_t \leq P_{t-1} (1 + CPI - X), \text{ където}$$

P_t – цена на дребно;

P_{t-1} – цената на дребно преди изменението;

CPI – потребителски ценови индекс;

X – коефициент отразяващ повишена/намалена икономическа ефективност на оператора.

По отношение на формулата за разговори към други мрежи „Мобилтел” ЕАД отбелязва, че на практика с предложената формула за изчисление на индикатора G се допуска процента на намаление на нормата на печалба на „БТК” АД да бъде по-малък от процента на намаление на цените на едро за терминиране от фиксирана в мобилна мрежа, което от своя страна води до това цените на дребно на „БТК” АД за повиквания от фиксирана в мобилна мрежа също да бъдат намалени с по-малък процент от процентното намаление на цените на едро.

„Мобилтел” ЕАД предлага от формулата за изчисление на индикатора G да отпадне делителя $[R_t - 1 / (P_t - 1 - R_t - 1)]$, като в резултат всяко намаление на цените на едро ще води до същото справедливо процентно намаление на цените на дребно, което и изцяло в интерес на крайните клиенти и формулата би следвало да изглежда по следния начин:

$$G = (R_t - R_{t-1}) / R_{t-1}$$

„Мобилтел” ЕАД счита, че следва да се предвиди срок, в който КРС ще изменя наложения ценови таван, като мотивира становището си с одобрените с Решение № 2429 и с Решение № 2430 от 19.12.2008г. на КРС проекти на решения за определяне на пазарите на терминиране в индивидуална мобилна мрежа и за генериране и терминиране на повиквания в определено местоположение на обществени телефонни мрежи КРС наложи план за поетапно намаляване на следните цени:

- за терминиране в индивидуални мобилни мрежи, като цените са приложими и за тримата участника на пазара;
- за терминиране в индивидуални фиксирани мрежи, като цените са приложими за всички участници на пазара и
- за генериране на повиквания, приложими за „БТК” АД.

Предвидените стъпки за поетапно намаление на цените са на 3 и 6 месеца.

В допълнение предприятието обръща внимание на факта, че изменена Система за разходите, приведена в съответствие с измененото разделно счетоводство ще може да бъде одобрена от КРС не по-рано от 9 месеца след окончателно приемане на решението, предприятието счита, че в Проекта на решение трябва да се предвиди изрично, че КРС може на определен срок да изменя наложените по т. 3.3. максимални цени, като в решението следва да се посочат и конкретните срокове, в които КРС може да изменя наложените максимални цени, с цел гарантиране в максимална степен интересите на крайните потребители.

4. СЕК счита, че на „БТК” АД следва да бъде наложено задължение при намаление на цените за взаимно свързване на едро да внесе в Комисията и предложение за изменение в цените за повиквания към други мрежи на дребно, така както това изискване е наложено в раздел X, т.1.2.1 от Проекта на решение, който е Приложение към Решение № 2430/19.12.2008 г., тъй като изменението в цените на едро и дребно следва да е паралелно и да влиза в сила едновременно, в противен случай, ако формулата се прилага единствено и само при инициатива от страна на „БТК” АД да променя цените на дребно, не би могъл да се постигне конкурентен резултат.

Становище на КРС

КРС намира, че отбелязаното от „Космо България Мобайл” ЕАД, че „основна компонента от цената на фиксираната телефонна услуга е първоначалната цена за селищен и междуселищен разговор (call set-up charge), въведена преди няколко години от „БТК” АД, като първоначалната цена от 0.11 лева без ДДС ще бъде над три пъти по-висока от най-скъпата регулирана услуга на едро през 2010 г. – двоен транзит” е коректно само в случаите, когато обществените повиквания са с времетраене до една минута. Данните на „БТК” АД обаче сочат, че средната продължителност на най-кратките видове разговори – селищни повиквания, предназначени за служебни абонати в часове на силен трафик е 1,48 минути.

КРС приема за основателни забележките на предприятията, относно необходимостта от уточняване на периодите, за които ще бъде отчитан индексът на потребителските цени (CPI), както и относно сложността на формулата, с която се ограничава максималният размер на цените за повиквания към други мрежи, предвид на което променя формулата, като последната се отнася единствено до повикванията от фиксираната мрежа на „БТК” АД към мобилни мрежи.

Новата формула е включена в текста на проекта за анализ в т. 5.2.3.2.3.

*5. СЕК счита, че посочената в раздел VII, т. 5.2.3.3. формула за определяне на максималните цени за повиквания към други мрежи не е достатъчно прецизна. В нея „Р” е определено като **коригирана цена** за повиквания към други мрежи. Видно от начина на намиране на стойността на „Р”, като и на неговото участие във формулата за определяне на максималната цена за повиквания към други мрежи, то „Р” не би могло да се дефинира като цена, а по-скоро като индекс за печалба, тъй като не представлява самостоятелна „цена” на услуга. Освен това във формулата, определяща стойността на „G” СЕК счита, че е допусната техническа грешка като не са поставени скоби в числител и знаменател при извършване на съответното действие делене. Сдружението е на мнение, че същата следва да придобие посочения по-долу запис:*

$$G = \frac{(R_t - R_{t-1})}{R_{t-1}}$$

$$R_{t-1} / (P_{t-1} - R_{t-1})$$

СЕК изказва мнение, че за да може да бъде изчислен, макар и приблизителен максимален размер на цени на дребно за повиквания към други мрежи, при първа стъпка на промяна в цените на едро за генериране и терминиране е необходимо да бъде посочен периодът, за който се взима потребителският ценови индекс, чрез който се измерва процента на инфлацията. В настоящият момента при липса на конкретизиране не може да бъде взето отношение по евентуалния ефект за развитие на конкуренцията, който би имало, приложението на посочената формула. В Правилата за определяне на цените на фиксираната гласова телефонна услуга е използван потребителският ценови индекс, чрез който се измерва процента на инфлацията, като е посочен периода, за който се взима потребителският ценови индекс.

Становище на КРС

КРС приема за основателни бележките за наличието на техническа грешка във формулата, която поради отпадането ѝ в предложения вид няма да бъде отразена в анализа, както и относно необходимостта да бъде посочен периодът, за който се взима потребителският ценови индекс, чрез който се измерва процентът на инфлацията.

6. СЕК счита, че налагането на ценови таван за в бъдеще би ограничило необоснованото повишение на цените за повиквания към други фиксирани мрежи, но не би решило проблема с това, че тези цени са необосновано високи към настоящия момент. **Ето защо е необходимо на първо място да бъдат намалени тези цени, като се предвидят техните максимални стойности, след което да им се поставя ценови таван за техни бъдещи увеличения по предложени от КРС формули.**

Предложението е мотивирано от факта, че към момента цените за обаждания към други национални фиксирани мрежи са нерегулирани и „БТК” АД определя тяхната цена по свое усмотрение. Сдружението отбелязва, че съществуват различни цени на фиксираните гласови телефонни услуги в зависимост от това дали повикването е към мрежата на „БТК” АД или към мрежата на конкурентен оператор на фиксирана телефонна мрежа. Докато при повикване към друг абонат на „БТК” АД цената на минута селищен разговор при стандартен тарифен план е **1,5 ст.**, в часове със силен трафик и **безплатно** в часове със слаб трафик, при разговори с абонати на конкурентен оператор цените на минута са съответно **3 ст.** в часовете със силен трафик и **2,7 ст.** в часовете със слаб трафик. Видно е, че независимо от еднаквата първоначална цена на разговора от 13,2 ст., разликата в цените при обаждания към различни фиксирани мрежи е значителна и в часовете със слаб трафик при продължителен разговор тази разлика е в пъти. Посоченото предложение се налага и от факта, че съгласно предвидената формула за определяне на максималните цени за повиквания към други мрежи съдържа параметър, а именно B_{t-1} , който следва да бъде определен в един значително по-късен период от време, а междувременно „БТК” АД ще е в състояние безконтролно да повиши цените за този тип повиквания и да затвори трафика в своята мрежа.

Сдружението за електронни комуникации обръща внимание върху факта, че нееднократно е изразявало своята позиция, че прилаганите от „БТК” АД цени за фиксирани гласови телефонни услуги за селищни разговори за повиквания до други фиксирани оператори са неразходоориентирани и съдържат елементи на ценообразуване, основаващи се единствено на значителното въздействие на „БТК” АД

на пазара на фиксираните гласови телефонни услуги, поради което СЕК счита, че КРС следва да предприеме незабавни мерки за редуциране на наложените от „БТК” АД цени за повиквания към конкурентните мрежи.

Становище на КРС

КРС изразява принципно съгласие със становището на СЕК, поради което допълва анализа, като въз основа на заключенията от него предлага на „БТК” АД да бъдат наложени подходящи специфични задължения.

(Продължение на становището на СЕК)

СЕК счита, че налагането на ценови таван – максимални цени на дребно за услуги в рамките на мрежата на „БТК” АД е мярка, която защитава крайните потребители от необосновано повишение на цените.

Същевременно сдружението отбелязва, че в същото време, „БТК” АД е свободно да намалява цените си или да променя структурата им (еднократна цена за обаждане + цена на минута) по начин, по който да увреди интересите на конкурентите си. Това може да стане чрез налагане на т.нар. „хищнически цени”, поради което дружеството счита, че е удачно като отделно специфично задължение на „БТК” АД да бъде наложена забрана за налагане на хищнически цени (“predatory pricing”).

Също така сдружението намира, че всяко намаление на цените на дребно за достъп и за повиквания в рамките на мрежата на „БТК” АД трябва да се предхожда от съответна промяна на цените на едро на компанията за взаимно свързване и необвързан достъп. Според СЕК услугите на дребно трябва да могат да се предлагат на крайните потребители най-рано един месец след осигуряване на възможност за ползване на съответните услуги на едро от заинтересованите предприятия при условия, осигуряващи възможност за ефективна конкуренция, а в процедурата по одобряване на измененията в условията на дребно, „БТК” АД следва да внесе в Комисията и предложението за изменение в условията на едро.

Становище на КРС

КРС изразява принципно съгласие с изразеното от СЕК становище относно това, че налагането на ценови таван – максимални цени на дребно за услуги в рамките на мрежата на „БТК” АД е мярка, която защитава крайните потребители от необосновано повишение на цените. Същевременно с това счита, че съчетаването на задължение за разходоориентирани цени за повиквания в собствената мрежа със задължение за ценови таван, предвид динамиката на развитие на пазара, може да създаде проблем в ситуация, когато прилагането на ценовия таван има за резултат прилагане на цени, които не са разходоориентирани. Предвид посоченото и отчитайки заключенията от пазарния анализ, КРС предлага на „БТК” АД да бъдат наложени задължения за прилагане на разходоориентирани цени за повиквания в рамките на мрежата на предприятието.

Във връзка с изразеното от СЕК становище относно необходимостта всяко намаление на цените на дребно за достъп и за повиквания в рамките на мрежата на „БТК” АД да се предхожда от съответна промяна на цените на едро на компанията за взаимно свързване и необвързан достъп, КРС е на мнение, че тъй като цените, прилагани на пазарите на дребно, са свързани с цените на пазарите на едро, е необходимо да има обвързаност между тях при промяната им. В тази връзка в анализа е предвидено изменение на цените на дребно в съответствие със стъпките за намаление

на цените на пазарите за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи.

7. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., „Транс Телеком“ ЕАД счита, задължението за разходоориентираност на цените следва да включва и разходоориентираност на цените за повиквания към мрежи от вида „точка към много точки“. „Транс Телеком“ ЕАД твърди, че изключването на последните цени ще увреди интересите на крайните потребители и ще създаде конкурентни проблеми. „Транс Телеком“ ЕАД предлага да се използва понятието мрежи, чрез които се предоставя фиксирана телефонна услуга, предвид идентичност с използваните в Разрешенията за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – номера, за осъществяване на електронни съобщения чрез обществена електронна съобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана телефонна услуга понятия и избягване тясната дефиниция на понятието фиксирана мрежа съгласно Списъка на мрежите и услугите, чрез които са предоставят обществени електронни съобщения при спазване на общи изисквания.

Становище на КРС

КРС намира забележката на „Транс Телеком“ ЕАД за основателна, предвид факта, че е допусната техническа грешка и цените за повиквания към мрежи от типа „точка към много точки“ са пропуснати. В тази връзка КРС прави необходимото уточнение, като посочва че цените на повикванията към мрежи от типа „точка към много точки“ следва да са еднакви с цените за междуселищни разговори. Последното е отразено на систематичното място в анализа.

Във връзка с предложението за промяна на понятието мрежи, чрез които се предоставя фиксирана телефонна услуга КРС счита, че не е необходимо изменение на терминологията.

8. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., според „БТК“ АД предвиденото задължение за изравняване на цените в мрежата с тези към други фиксирани мрежи пренебрегва допълнителните разходи, свързани с реализирането на взаимното свързване, като: разходите за портове, линии и точки за свързване; допълнителни елементи от мрежата, участващи при осъществяване на повиквания към други мрежи. Според „БТК“ АД това задължение не отразява и ограничава спецификите на тарифната политика на, според която за различните групи потребители се прилага различно таксуване. Предприятието отбелязва, че доколкото в договорите за взаимно свързване не е предвидена клауза плащанията за терминирания трафик в други мрежи да бъдат извършвани само след събиране на вземанията от крайните потребители, на практика не се отчита наличието на висок кредитен риск и възможността за увеличаване на задлъжнялостта на компанията при невъзможност от плащания на дължимите суми, в случай на несъбиране на вземанията от крайните клиенти. В тази връзка „БТК“ АД отбелязва, че действащите цени на дребно в собствената мрежа, в които има включена първоначална цена за свързване, са определени на базата на средната продължителност на разговорите от потребителите, която е различна за потреблението към други фиксирани мрежи в различните часови интервали. Това е и причината за различни цени за разговори в слаб трафик.

Според „БТК“ АД не може да се направи еднозначно съответствие между цените в мрежата на „БТК“ АД, които са осреднени на географски принцип на

селищни и междуселищни, и цените за терминиране на повиквания, диференцирани според точката за достъп за съответния оператор в различни сегменти на мрежата за локален, метро, единичен и двоен сегмент. Твърдението си „БТК” АД мотивира със следните факти:

- Разходите на минута разговор към други фиксирани мрежи са с 95% по-високи от разходи за минута разговор в мрежата на „БТК” АД;
- Средната продължителност на разговорите към други фиксирани мрежи е средно с 46% по-висока от средната продължителност на разговорите в мрежата на „БТК” АД, като за бизнес абонати в часовете на силен трафик дори достига 62%.

„БТК” АД счита, че следва да има свободата да определя цени за повиквания към други мрежи на база на съответното ниво за достъп за съответния оператор и в съответствие с потреблението на своите крайни потребители.

„БТК” АД предлага като най-тежко ограничение и единствената възможна пропорционална мярка да бъде наложено задължение за прилагането на ценови таван на база изменението на индекса на потребителските цени би била според.

Становище на КРС

Предвиденото задължение за изравняване на цените в мрежата с тези към други фиксирани мрежи не пренебрегва допълнителните разходи, свързани с реализирането на взаимното свързване, тъй като разходите за портове, линии и точки за свързване не се отнасят към трафичните услуги. „БТК” АД определя цените за нетрафичните услуги, включително услугите за свързване, и таксува предприятията за тези услуги по взаимното свързване независимо дали се ползват или не трафични услуги.

По отношение на наличието на некоректни клиенти следва да се отбележи, че има различни механизми, чрез които „БТК” АД може да събере вземанията си. Още повече, не може да се приеме твърдението, че се увеличава кредитният риск и възможността от увеличаване на задлъжнялостта на предприятието при невъзможност за плащания на дължими суми поради несъбиране на вземания, тъй като последното зависи от политиката на предприятието спрямо некоректните потребители. Посочената от „БТК” АД ситуация би могла теоретично да възникне и при липса на взаимно свързване с алтернативни предприятия, т.е. предоставяне на услуги единствено в рамките на мрежата. Предвид изложеното, КРС не може да приеме горното твърдение на „БТК” АД за обстоятелство, което следва да се вземе предвид при определянето на цените на дребно за повиквания към други мрежи.

Във връзка с одобрените от КРС цени за повиквания в собствена мрежа следва да се отбележи, че „БТК” АД, в съответствие с нормативните изисквания, е доказала, че те са над нивото на разходите за предоставяне им. Както е посочено в анализа, предвид факта, че КРС налага симетричността по отношение на цените за терминиране във фиксираната мрежа на „БТК” АД и във фиксираните мрежи на останалите предприятия, осъществяващи и имащи право да осъществяват дейност на пазарите, предмет на настоящия анализ, различията в разходите за повиквания в собствената мрежа и за повиквания към други фиксирани мрежи са пренебрежими. Това твърдение се потвърждава и от еднаквите тарифи за междуселищни разговори в часове на силен трафик, прилагани по отношение на повиквания в рамките на мрежата на „БТК” АД и за повиквания към други фиксирани мрежи. В допълнение следва да се подчертае, че няма данни, представени от „БТК” АД, които доказват твърденията на дружеството.

Предвид факта, че цените за повиквания в рамките на собствената мрежа са над разходите и пренебрежимите разлики по отношение на повикванията към други мрежи,

КРС е на мнение, че няма основание за прилагане на различни цени спрямо повиквания към други фиксирани мрежи и тези, прилагани спрямо повиквания в рамките на собствената фиксирана мрежа.

9. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., „Кейбълтел“ ЕАД и СЕК предлагат в т. 5.2.3.2.2 „Ценови ограничения спрямо цените за повиквания към други фиксирани мрежи“ КРС следва да включи и наложи на „БТК“ АД задължение за симетричност (еднаквост) на цените, прилагани за повиквания в собствената мрежа с тези, прилагани за повиквания към други фиксирани мрежи за негеографски номера от обхвата „700“ и „800“, които към момента съществено се различават и създават условия за „изтласкване на конкуренцията и засилване на пазарната си сила“.

Становище на КРС

Повикванията към номер „800“ са безплатни за абонатите и в тази връзка налагането на ограничения е неприложимо. По отношение на номерата от обхват „700“, съгласно дефиницията в § 1, т. 29 услугата е без допълнително таксуване за викация. В тази връзка не би следвало тарифата за повиквания към тези номера да се различава от тарифата за повиквания, която се прилага от съответното предприятие за съответния абонат.

Д.2.3.2.3. Ценови ограничения спрямо цените за повиквания към мобилни мрежи

1. „БТК“ АД счита, че не следва да бъде въвеждана регулация на цените към мобилни мрежи на пазара на дребно преди да бъде анализиран ефектът от предвидената мярка на едро върху цените за избор на оператор за разговори към мобилни мрежи. Посочени са мотиви във връзка с прилагане на законовия принцип на равнопоставено регулаторно третиране. Според „БТК“ АД с така наложената мярка този принцип не бива защитен. Фиксираният оператор със значително въздействие върху пазара бива подложен на свръхрегулация на пазарите на едро на генериране и терминиране, а в същото време се стига дори до регулиране на печалбата му на пазара на дребно на фиксирани разговори. Същевременно според „БТК“ АД, въпреки наложените от КРС мерки по отношение на пазара на терминиране в индивидуални мобилни мрежи, субсидирането на мобилните оператори от абонатите на фиксирани мрежи ще продължи през целия период на регулиране (до края на 2010 г.).

„БТК“ АД твърди, че в анализа на пазарите на едро за генериране и терминиране във фиксирани мрежи, въпреки доказаните по-високи разходи за генериране/терминиране, КРС е определила цени за терминиране/генериране в двоен сегмент, като е наложил намаления от 62% до 67% до средата на 2010 г. От тази гледна точка, при изчисляване на потребителски цени, следва да се отчитат реално доказаните разходи, а не наложени цени на база сравнителен анализ.

В тази връзка, „БТК“ АД предлага регулация на цените за разговори от фиксирани към мобилни мрежи да бъде въведена едва след достигане на близки до разходоориентирани ценови нива за терминиране в мобилни мрежи, т.е. нива съизмерими със средноевропейските цени за мобилно терминиране, които ще бъдат постигнати едва от средата на 2010 г.

Становище на КРС

КРС не може да приеме забележките на „БТК“ АД, че не е отчетен вероятният дисциплиниращ ефект на избора на оператор за повиквания към други мрежи. Нещо повече, ситуацията към момента сочи, че цитираната от дружеството услуга не е оказала значително влияние върху състоянието на пазара като цяло. Въпреки предвидените мерки на пазарите на едро за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи и пазара на терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи КРС е на мнение, че те няма да имат незабавен ефект по отношение на крайните потребители. В допълнение КРС подчертава, че до момента „БТК“ АД намалява цените на дребно повиквания към мобилни мрежи само при намаление на цените за терминиране в мобилните мрежи, като не променя стойността на задържания остатък при промяна на цената си за генериране в определено местоположение. В тази връзка КРС предвижда регулиране на цените на повиквания към мобилни мрежи с оглед защита на потребителите и прехвърляне на икономически ползи към тях.

Относно наложените ограничения на пазарите на едро, КРС е представила становището си в анализите на съответните пазари, които не са предмет на настоящия анализ.

КРС не приема предложението на „БТК“ АД за регулиране на цените на повиквания към мобилни мрежи след достигане на близки до разходоориентираните ценови нива за терминиране в мобилни мрежи, съизмерими със средноевропейските цени за терминиране в мобилни мрежи. КРС е на мнение, че поетапното намаление на цените на едро следва да се отрази и на цените на дребно. Тъй като цените на едро участват във формирането на цените на дребно, всяка промяна (намаление или увеличение) на цените на едро следва да се отрази върху цените на дребно. Последното е в полза на крайните потребители от една страна, а от друга страна практиката сочи, че намалението на цените на дребно води до ръст в потреблението и повишаване на печалбата.

2. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., „Мобилтел“ ЕАД отбелязва, че предложената от комисията формула, която определя максимално допустимата цена, прилагана от „БТК“ АД за повиквания към мобилни мрежи, макар и подобрена в сравнение с първоначалното предложение на КРС, все още не гарантира нормални условия за развитие на конкуренцията, тъй като позволява акумулирането на свръхпечалба от страна на дружеството. „Мобилтел“ ЕАД предлага до определяне на разходоориентирани цени за генериране, максимално допустимата норма на печалба, прилагана от „БТК“ АД да се определя като се вземе предвид наложението от КРС план за поетапно намаление на цените за генериране на трафик от определено местоположение на обществена телефонна мрежа. „Мобилтел“ ЕАД посочва, че дори при отчитане на плана за поетапно намаление на цените за генериране в двоен сегмент, съгласно Решение на КРС № 2430/19.12.2008 г. нормата на печалба на „БТК“ АД се запазва прекомерно висока, като при всички стъпки на намаление е между 2 и 3 пъти по-висока от съответно приложимата цена за генериране. Поради тази причина, предприятието счита, че няма основания „БТК“ АД да определя крайна цена за повиквания към мобилни мрежи, която допълнително да увеличава печалбата на дружеството, като определя норма на печалба, която е в пъти по-висока от цената за генериране в двоен сегмент, поради което предлага формулата да бъде допълнително преработена.

Становище на КРС

Забележката на „Мобилтел” ЕАД относно *акумулирането на свръхпечалба от страна на „БТК” АД* е невярна предвид факта, че предложената от КРС формула отразява както намалението на цените за терминиране, така и допълнително намаляване на задържания от „БТК” АД остатък (retention). Задържаният остатък е разликата между цената на дребно и цената за терминиране, платима от дружеството на мобилните предприятия. Не става ясно защо „Мобилтел” ЕАД сравнява нормата на печалба на „БТК” АД с цената за генериране, която също е наложена от КРС въз основа на сравнителен анализ. Видно от представеното от „Мобилтел” ЕАД сравнение, в резултат на регулаторните мерки поетапно намалява и печалбата на „БТК” АД, икономическите ползи от която се прехвърлят към крайните потребители. Следва да се отбележи, че за целия период печалбата на дружеството намалява с около 55 % за силен трафик и с 68 % за слаб трафик. В тази връзка твърдението на „Мобилтел” ЕАД за акумулиране на свръхпечалба звучи нелогично на фона на представените от самото дружеството данни. Предвид изложеното КРС не приема предложението на „Мобилтел” ЕАД за промяна на формулата, тъй като предложението не е аргументирано.

3. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., „Транс Телеком” АД счита, че задължението за прилагане на ценови таван следва да се допълни и със задължението за прилагане на ценови таван за повиквания към мрежи то вида „точка към много точки”, тъй като цените за повиквания към тези мрежи не са подлежали на регулиране. Предприятието предлага този подход да бъде приложен и по отношение на съществуваща цена, т.е. тя следва да бъде намалена, като предлага това да е цената за междуселищни повиквания, предвид факта, че видно от ценовата листа на дружество „БТК” АД е приложила идентични цени за двата вида повиквания.

Становище на КРС

КРС е отразила забележката на „Транс Телеком” ЕАД на систематичното място в анализа.

4. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., СЕК предлага в т. 5.2.3.4 да се включи задължение за „БТК” АД да представя в КРС цените за повиквания както към собствени, така и към други фиксирани мрежи за негеографски номера от обхвати „700” и „800” един месец преди тяхното публикуване.

Становище на КРС

Повикванията към номер „800” са безплатни за абонатите и в тази връзка налагането на ограничения е неприложимо. По отношение на номерата от обхват „700”, съгласно дефиницията в §1, т.29 услугата е без допълнително таксуване за викация. В тази връзка не би следвало тарифата за повиквания към тези номера да се различава от тарифата за повиквания, която се прилага от съответното предприятие за съответния абонат.

Д.2.3.3. Предварително предоставяне информация за цените на регулираните електронни съобщителни услуги и ценовите пакети

1. В становището си „Мобилтел” ЕАД предлага задължението на „БТК” АД да предоставя цените на регулираните електронни съобщителни услуги един месец преди тяхното публикуване да бъде изменено както следва:

“3.7. Продължава действието на наложеното на Българска телекомуникационна компания” АД задължение за предварително предоставяне на информация за цените на регулираните електронни съобщителни услуги, като изменя същото както следва: Задължава „БТК” АД да предоставя информация за цените на регулираните електронни съобщителни услуги, предлаганите отстъпки и промоционални цени, както и ценовите пакети, един месец преди тяхното публикуване, заедно с документите по тяхното ценообразуване и доказателства за спазване на изискванията по чл. 219, ал. 5 и 6 от ЗЕС. Посоченото задължение обхваща както стандартните ценови условия, така и временните.”

Във връзка с направеното предложение „Мобилтел” ЕАД изтъква следните мотиви:

„В т. 5.2.3.3. от анализа е предвидено, с оглед разпоредбите на чл. 219, ал.1 от ЗЕС и във връзка със защита на интересите на крайните потребители, КРС счита, че на „БТК” АД, определена като предприятие със значително въздействие на съответния пазар и на което са наложени ценови ограничения, следва да се запази законовото изискване за представяне на цените на регулираните електронни съобщителни услуги и на ценовите пакети в КРС преди тяхното публикуване. С оглед разрешаване на констатираните конкурентни проблеми на прехвърляне на ценови вертикални предимства и привеждане в съответствие на текста на решението с приложението към него, към съдържанието на задължението следва да бъдат добавени ценовите пакети, предлаганите отстъпки и промоционални цени.”

Становище на КРС

КРС приема направеното от „Мобилтел” ЕАД предложение за добавяне на предварително предоставяне на цените на регулираните електронни съобщителни услуги - тарифи, ценови пакети, промоции и отстъпки, включително такива, които обхващат услуги, предоставяни на разглеждания пазар заедно с услуги, предоставяни на други пазари.

2. Във връзка с писмо на КРС изх. № 04-04-115/16.03.2009 г., „БТК” АД счита за напълно необосновано задължение за внасяне на информация един месец предварително, при промяна на цени или ценови условия за достъп до ISDN и за разговори към мобилни мрежи. Предприятието посочва, че мотивите за това биха се потвърдили от резултатите от анализ на достъпа до ISDN. По отношение на разговорите към мобилни мрежи, аргументите на „БТК” АД са свързани с изискванията на еднакво регулаторно третиране и пропорционалност на наложените мерки. Според дружеството от правна страна промоциите и цените на услугите (стандартни и пакетни оферти) се различават съществено – както по правните си характеристики, така и по пазарните си белези. В тази връзка предприятието счита за напълно оправдано КРС да бъде информирана от „БТК” АД за промоциите в тридневен срок преди тяхното стартиране.

Мотивът за това предложение е, че промоцията не може да окаже съществено въздействие върху пазарната среда и по никакъв начин не засяга конкурентните отношения. Още повече, че от гледна точка на защита на конкуренцията промоции със срок до два месеца по правило не засягат установените отношения между конкурентите и имат изцяло пропотребителски ефект. Това е отчетено и в настоящия режим за внасяне на промоции, където срокът е 14 дни преди пускане на продукта пазара.

В същото време, КРС е определила интензитета на наложения ценови контрол по отношение на абонатната линия на едро въз основа на сходство с мерките наложени на Австрийския пазар. Предвид това „БТК“ АД счита, че ако КРС продължи да поддържа тази своя позиция и при постановяване на окончателния проект на решение, то би следвало по подобие на Австрийския регулатор, да освободи от регулиране промоции до три месеца за регулираните услуги на дребно, предмет на настоящия анализ. Последните ще бъдат внасяни за сведение по реда, приложим за нерегулираните услуги, като по този начин КРС ще следи за потенциални антиконкурентни ефекти.

Становище на КРС

По отношение на изключването от обхвата на регулираните услуги на ISDN достъпа и повикванията към мобилни мрежи КРС е на мнение, че в анализа е обоснована необходимостта от регулиране на горепосочените услуги. В тази връзка и съгласно чл. 219, ал. 1 от ЗЕС предприятието е длъжно да предоставя в КРС цените на регулираните услуги, заедно с документите по ценообразуването им, един месец преди тяхното публикуване.

Отчитайки факта, че ценовият пакет е пакет от две или повече услуги, чиито цени са различни от цените на всяка от услугите, ако същите услуги се предоставят извън пакета, и във връзка с разпоредбите на чл. 219, ал. 5 от ЗЕС КРС е предвидила подобен режим и за ценовите пакети, предлагани от дружеството.

Относно твърдението на „БТК“ АД за промоциите, КРС подчертава, че тъй като не е налице законова дефиниция за промоция и предвид разпоредбите на чл. 219, ал. 5 от ЗЕС, КРС счита, че е налице основание за налагане на такъв режим и за промоциите и отстъпките, предлагани от дружеството, с оглед необходимостта от оценка на влиянието и ефекта върху конкуренцията и конкурентната среда като цяло.

По отношение на предложеното от „БТК“ АД освобождаване от регулиране на промоции до три месеца за регулираните услуги на дребно, предмет на настоящия анализ, КРС отбелязва, че предмет на сравнителния анализ е прилаганият процент за определяне на месечен абонамент за абонатна линия под наем, а не сравнение с практиката на Австрийския регулатор.

3. „Космо България Мобайл“ ЕАД счита, че задължението за предварително предоставяне на информация за цените на електронни съобщителни услуги, върху които са наложени специфични задължения на пазарите на дребно, на ценовите пакети, промоции и отстъпки следва да се допълни с налагането на задължение за контрол на цените на крайните потребители. Мотивите, посочени от предприятието са във връзка с идентифицираните конкурентни проблеми както в Проекта, така и в практиката, а именно прилагането на необосновано обвързване на услуги (чл. 221, ал. 4, т. 4 от ЗЕС) и налагане на цени, които пречат конкуренцията, а оттам и навлизането на други предприятия на съответния пазар (чл. 221, ал. 4, т. 2 от ЗЕС). Според „Космо България Мобайл“ ЕАД аргументите, че КРС изпълнява изискванията

на чл. 219, ал. 5 и ал. 6 от ЗЕС би следвало да бъдат по-скоро обвързани с разпоредбата на чл. 221, ал. 3 във връзка с ал. 4 от ЗЕС.

Становище на КРС

По отношение на предложението за прилагане на ценови контрол в съответствие с чл. 221, ал. 3 от ЗЕС, КРС подчертава, че е предложен ценови контрол по отношение на цените на дребно, който, видно от анализа, включва разходоориентираност на цените за повиквания в собствена мрежа, симетричност (еднаквост) на цените за повиквания към други мрежи и ценови таван за цените за достъп и повиквания към мобилни мрежи. Задължението за предварително представяне на информация за цените и документите по ценообразуване е наложено съгласно чл. 219, ал. 1 от ЗЕС, с което се гарантира възможността на регулатора да осъществява ефективен контрол по изпълнението на наложените ценови ограничения, съгласно чл. 221, ал. 3 от ЗЕС. В тази връзка КРС приема информативно становището на „Космо България Мобайл” ЕАД, предвид факта, че в него няма конкретни предложения за изменение и/или допълнение на предложеното задължение.

4. „Мобилтел” ЕАД посочва, че задължението за предварително предоставяне на информация за цените на електронни съобщителни услуги, върху които са наложени специфични задължения на пазарите на дребно, на ценовите пакети, промоции и отстъпки следва да се допълни с уточнението, че задължението е относимо и за прилаганите от „БТК” АД отстъпки.

Становище на КРС

КРС е на мнение, че такова допълнение по отношение на задължението за предоставяне в КРС на информация за цените един месец преди тяхното публикуване не е необходимо.

Е. Редакционни коментари

1. В становището си „Мобилтел” ЕАД отбелязва, че е налице разлика между наложените с Проекта на решение и определените в Раздел VII, т. 5 от проекта на анализ специфични мерки и мерките посочени в Раздел I „Резюме”.

Становище на КРС

КРС намира за коректна бележката като ще отстрани констатираните различия.

Ж. Становище на ЕК

В рамките на проведената процедура по обсъждане на проекта на пазарен анализ с ЕК в установения, съгласно ЗЕС и Рамковата директива, едномесечен срок постъпили бележки и коментари на ЕК по представения проект. ЕК е разделила пазарния анализ на две отделни преписки, а именно: Преписка BG/2009/0912: Обществени телефонни услуги на дребно, предоставяни на домашни и бизнес потребители в определено местоположение и Преписка BG/2009/0911: Пазари за достъп до обществена телефона

мрежа в определено местоположение за домашни и бизнес потребители, съдържащи забележки съгласно член 7, параграф 3 от Директива 2002/21/ЕО

По отношение на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни и за бизнес потребители

1. Независимо, че включването на безжичните широколентови услуги в пазара на достъп не оказва влияние върху становището на ЕК по отношение на анализа на този пазар и факта, че КРС не предлага налагането на мерки спрямо безжичните широколентови услуги за достъп ЕК счита, че не може да се направи еднозначен извод дали потребителите биха заменили теснолентовото с широколенново свързване единствено с цел получаване на достъп до гласови услуги. В своето становище ЕК отбелязва, че потребителите основно заменят теснолентовото с широколенново свързване с цел получаване на високоскоростни интернет услуги. ЕК обръща внимание, че в съответствие с принципите на конкурентното право, продуктите характеристики и предвидената употреба не са достатъчни, за да се демонстрира дали два продукта са взаимозаменяеми. Поради това функционалната взаимозаменяемост или сходните характеристики не могат, сами по себе си, да представляват достатъчен критерий, тъй като реакциите на потребителите по отношение на относителната промяна на цените може също така да бъдат предопределени и от други обстоятелства. Следователно, от функционална гледна точка безжичният широколентов достъп е по-скоро само отчасти взаимозаменяем с теснолентовите линии за достъп. Функционалните разлики биват отразявани чрез по-високите цени на безжичния широколентов достъп в сравнение с теснолентовия достъп.

ЕК отбелязва, че КРС не предоставя изчерпателен анализ – по-специално, ценовата структура на теснолентовите продукти за достъп и на включените в определения от нея пазар широколентови продукти за достъп (за да докаже, че в резултат на малко, но съществено и трайно увеличение на цената (SSNIP) потребителите биха преминали от тесноленново свързване към използването единствено на широколенново свързване). Поради това ЕК не може да вземе окончателно становище по отношение на това дали безжичните широколентови продукти за достъп са част от пазара на достъп на дребно в България, което обаче не оказва влияние върху крайното становище на ЕК по настоящия анализ. Включването на тези продукти не опорочава крайния резултат от анализа, тъй като КРС не предвижда налагане на мерки по отношение на безжичните широколентови услуги за достъп.

В тази връзка ЕК призовава КРС да пристъпи към по-задълбочена оценка на заменяемостта в рамките на следващия анализ на пазара.

Становище на КРС

КРС разглежда като част от пазара само случаите, при които безжичните технологии (GSM/UMTS, CDMA, WiMAX и др.) се използват за достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение - т.е. до крайни потребители на мрежи, използващи географски номера. В тези случаи широколентовият достъп се използва за предоставяне на обществена телефонна услуга в определено местоположение, която е обект на пазарния анализ.

Същото е потвърдено и в Раздел V, т. 4.1.1. Видове достъп до обществена телефонна мрежа, където се отбелязва, че достъп до крайни потребители, използващи географски номера, се осъществява чрез мрежи, в част от които се използва безжична технология (GSM/UMTS, CDMA, WiMAX и др.).

КРС счита, че наличието на три лицензирани предприятия, предоставящи обществени телефонни услуги в определено местоположение чрез широколентов

безжичен достъп, следва да бъде отчетено в рамките на анализа, независимо от все още ниския относителен пазарен дял, който тези предприятия имат към настоящия момент.

Към момента тези предприятия посредством безжичен достъп предлагат на потребителите гласова телефонна услуга в определено местоположение (необвързана с предоставяния от тях безжичен широколентов достъп до Интернет) на цени, съизмерими с цените на тесноленовите фиксирани гласови услуги, предлагани от „БТК“ АД. В следващата таблица са сравнени актуални оферти на „Транс Телеком“ ЕАД, „Мобилтел“ ЕАД и „БТК“ АД за предоставяне на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители.

	„Транс Телеком“ ЕАД	„Мобилтел“ ЕАД	„БТК“ АД
Име на услугата	Трансфон	M-tel Voicebox	У дома 50
Вид достъп	WiMAX	GSM/UMTS	PSTN
Инсталационна такса	18 лв.	0 лв.	24 лв.
Месечна такса	11 лв.	14,90 лв.	13,80 лв.
Забележка	1 пост, безсрочен договор	1 пост, едногодишен договор	1 пост, безсрочен договор

Забележка: Посочените цени включват ДДС. Офертите са актуални към 09.06.2009 г.

Източник: Официалните сайтове на предприятията.

Като се има предвид, че независимо от използваната технология за осъществяване на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, предприятията, които използват за целта безжични технологии, са реални участници на пазара с произтичащите за тях права и задължения, както и че е напълно възможно да бъде доказана взаимозаменяемостта на този вид достъп с теснолентовите линии за достъп, КРС счита за обосновано включването им в продуктовия пазар.

Вземайки предвид препоръката на ЕК, КРС ще извърши по-задълбочена оценка на заменяемостта на теснолентовия достъп и широколентовия безжичен достъп в рамките на следващия анализ на пазара на достъпа до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, съобразно развитието на националния пазар.

По отношение на пазарите на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение; обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение; обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение и обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение

ЕК има бележки във връзка с прилагането на теста на трите критерия, както и по принцип по отношение регулирането на пазарите на дребно. Комисията припомня, че с цел да се установи дали първият критерий е спазен, националните регулаторни органи трябва да докажат, че в рамките на разглеждания период бариерите за навлизане на пазара са високи и дълготрайни и възпрепятстват навлизане, което би ограничило въздействието върху пазара. Според ЕК, не могат да бъдат направени категорични заключения дали регулирането на пазара на едро е довело до намаляване на бариерите за навлизане на българския пазар до такава степен, че да бъде изпълнен първият критерий. В тази връзка, Комисията признава, че макар услугите „избор на оператор за всяко повикване“ и „избор на оператор на абонаментна основа“ да съществуват в България от

2005 г., пазарните дялове на предприятията, които ги предлагат на своите абонати остават ниски на разглежданите пазари.

Във връзка с втория критерий – липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара, ЕК посочва, че въз основа на предоставената от КРС информация е трудно да се прецени дали новите участници на пазара са в състояние да повлияят върху ценовото поведение на БТК.

Имайки предвид „очевидно слабата тенденция към ефективна конкуренция“, Комисията призовава КРС да оцени ефективността на своите мерки за пазара на едро и, ако прецени, че те са недостатъчни или неефективни, да ги преразгледа най-късно по време на следващия преглед на пазара, като според експертите на ЕК, КРС следва едновременно да следи дали първият и вторият критерии са все още изпълнени.

КРС счита, че в рамките на анализа е извършено подробно изследване доколко са покрити трите критерия, в резултат на което е обоснован и аргументиран изводът, че разглежданите съответни пазари подлежат на ex-ante регулация (стр. 125-132 от нотифицирания проект на анализ).

КРС не отрича ролята на регулацията на ниво едро за конкурентната среда на пазарите на дребно, но направеният анализ е показал, че към оценявания момент, въпреки досега действащите мерки на едро, по отношение на разглежданите пазари все още съществуват значителни бариери за навлизане. В анализа са посочени и конкретни аргументи в тази връзка – висока степен на концентрация, икономии от мащаба, вертикална интеграция.

Във връзка с втория критерий КРС е спряла изрично вниманието си на мярката на едро „избор на оператор на преносна среда“. Отново следва да се изтъкне обаче, че пазарите продължават да са с висока степен на концентрация. За да стигне до този извод КРС се е позовала и на конкретни данни и показатели. За да заключи, че пазарите са високо концентрирани, КРС е стъпила на показателите ННІ и CR, които поддържат значителни нива. В анализа са посочени и тенденциите в съотношението на пазарните дялове на отделните предприятия, които също не водят до извод, че е налице тенденция за стимулиране и развитие на конкуренцията или че такава ще се прояви във времеви хоризонт на анализа.

В хода на националното общественно обсъждане не са постъпили никакви възражения от заинтересованите предприятия във връзка с прилагането на теста за трите критерия.

В своите бележки ЕК не отрича покриването към настоящия момент на трите критерия, а по-скоро отправя препоръка към следващия кръг пазарни анализи и периода преди тях. Комисията изрично посочва, че „...конкуренцията в наскоро либерализирания български пазар не се е развила в достатъчна степен...“. Следва да се отчете в тази връзка, че, следвайки ЗЕС, Методиката, както и най-добрите европейски практики, КРС извършвайки следващия кръг пазарни анализи ще изследва подробно състоянието на конкуренцията на съответните пазари, като ще отчете ефекта на всички наложени мерки – както на едро, така и на дребно. В случай, че в резултат от бъдещите анализи бъде установено, че бариерите за навлизане на съответния пазар са отпаднали или че съществува тенденция към развитието на ефективна конкуренция, това ще рефлектира и върху решението на КРС по повод тези последващи анализи.

КРС поддържа позицията, че невинаги е възможно с мерки на едро да бъде постигната ефективна конкуренция на пазарите на дребно. Какви ще са обаче ефектите на наложените мерки след двегодишен период от време и какви ще са тенденциите за следващия двугодишен период, ще бъде установено в резултат на следващия анализ.

По тази причина КРС счита, че анализът, както и решението, с което той ще бъде приет, не следва да бъдат променяни спрямо нотифицираните при съобразяване с бележките на Комисията.

По отношение предложените регулаторни мерки ЕК признава, че независимо от наложените в миналото регулаторни задължения, конкуренцията в наскоро либерализирания български пазар не се е развила в достатъчна степен, но същевременно е загрижена относно свръхрегулиране на равнището на пазара на дребно. Тя напомня, че целта на Рамковата директива е да намали постепенно специфичните ex ante правила, ако нарасне конкуренцията на пазарите, и по-специално да концентрира регулаторната намеса на равнището на пазар на едро, като регулирането на дейностите на дребно се използва като последно възможно средство и след внимателна преценка. В тази връзка КРС се приканва да следи пазарните развития и да оцени по време на следващия пазарен преглед дали мерките на равнище на пазара на едро сами по себе си ще бъдат достатъчни да се постигнат целите от член 8 от Рамковата директива и, ако е необходимо, да оттегли мерките, прилагани за дейностите на дребно.

КРС напълно споделя позицията на ЕК относно целите на Рамковата директива и отново посочва, че при всеки кръг пазарни анализи отчита състоянието на пазарите и наличието на ефективна конкуренция към съответния актуален момент и времеви хоризонт, съобразявайки се с всички оказващи влияние фактори. ЗЕС (чл. 221) предвижда, че цените на дребно следва да бъдат регулирани от КРС, когато последната прецени, че мерките, касаещи достъп и взаимно свързване, както и тези, касаещи избор на оператор, няма да доведат до постигане на целите по чл. 4 от закона (възпроизвеждащи чл. 8 от Рамковата директива). В този смисъл, КРС е и законово обвързана да прецени какъв е обосновано очакваният ефект от налагане на мерките за достъп и взаимно свързване, както и за избор на оператор, преди да подложи цените на дребно на ex ante регулация. Настоящият анализ е показал, че към сегашния момент мерките на едро не са в състояние само по себе си да доведат до постигане на целите на чл. 4 от ЗЕС. В този смисъл КРС счита, че представеният проект съответства на принципите на регулаторната рамка и е достатъчно обоснован от гледна точка на наложените мерки. Въз основа на бележката на ЕК, че КРС следва да *оцени по време на следващия пазарен преглед дали мерките на равнище на пазара на едро сами по себе си ще бъдат достатъчни да се постигнат целите от член 8 от Рамковата директива* и в рамките на законовите си правомощия КРС ще извърши необходимият анализ.

Предвид посоченото, приемайки бележката на ЕК и съгласявайки се с нея, КРС счита, че анализът, както и решението, с което той ще бъде приет, не следва да бъдат променени спрямо нотифицираните.

IV. Състояние на цялостния пазар на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение

Според Разяснителната бележка на ЕК от 2007 г. цялостният пазар на дребно на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, може да бъде дефиниран като „осигуряване на свързаност или достъп (в определено местоположение или географски адрес) до обществена телефонна мрежа с цел предоставяне на възможност за реализиране на изходящи и/или входящи телефонни разговори, както и на свързани с тях услуги”¹³.

В настоящия раздел КРС разглежда предприятията, които осъществяват дейност на цялостния пазар на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, както и информация за неговото състояние в рамките на разглеждания минал тригодишен период (2005-2007 г.)¹⁴. Съответните пазари, явяващи се съставни елементи на този цялостен пазар на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, са определени в раздел V на настоящия документ.

1. Участници на пазара

До края на 2002 г. изключителни права за предоставяне на обществена телефонна услуга чрез фиксирана мрежа са предоставени на „Българска телекомуникационна компания” (БТК) АД¹⁵. Дружеството осъществява дейност въз основа на лицензия с комплексен характер за изграждане, развиване, поддържане и използване на далекосъобщителни мрежи на територията на Република България и за предоставяне на обществени далекосъобщителни услуги чрез тях.¹⁶

Процесът на либерализация и създаване на предпоставки за развитие на конкуренцията на пазара на фиксирани телефонни мрежи и услуги в България стартира през 2003 г. с предоставянето на първите лицензии на алтернативни на „БТК” АД предприятия за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана далекосъобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга (индивидуална лицензия № 116А) и за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата „избор на оператор” (индивидуална лицензия № 116Б).

До средата на 2007 г. дейността по предоставянето на електронни съобщителни услуги чрез фиксирана мрежа се осъществява в съответствие с разпоредбите на ЗД, който предвижда режим на индивидуално лицензиране при осъществяване на далекосъобщения с използването на ограничен ресурс – номера от Националния

¹³ Разяснителна бележка от 2007 г., стр.21

¹⁴ В раздела са разгледани предприятията, притежаващи индивидуални лицензии от типа № 116А и № 116Б или регистрации по обща лицензия № 204, издадени съгласно ЗД (отм.), както и еквивалентните им разрешения и уведомления по ЗЕС. Въпреки, че индивидуална лицензия от типа № 117А също позволява предоставянето на обществени телефонни услуги в определено местоположение, предприятията, притежаващи такава лицензия, не са разгледани в този раздел. Анализ на взаимозаменяемостта при търсенето и предлагането, чрез която КРС изключва от съответните пазари (съответно и от цялостния пазар на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение) тези предприятия, е представен в точка 4 на раздел 5 на документа.

¹⁵ На основание чл. 18, ал. 4 от Конституцията на Република България, с § 10, ал.1 от Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) на Закона за далекосъобщенията (ЗД) е установен държавен монопол върху предоставяне на обикновена телефонна услуга (селищна, междуселищна, международна и транзитна) между крайни точки на фиксираната телефонна мрежа до 31 декември 2002 г.

¹⁶ Лицензия № Д/01-01 издадена Комитета по пощи и далекосъобщения и в сила от 01.11.1993 г., в последствие е изменяна и допълвана от Държавната комисия по далекосъобщения през 1999г. и от Комисията за регулиране на съобщенията през 2005 г., 2006 и 2007 г.

номерационен план. С приемането на ЗЕС режимът на индивидуално лицензиране при осъществяване на обществени електронни съобщения с използването на ограничен ресурс – номера от Националния номерационен план е заменен с разрешителен режим при осъществяване на този вид дейност.

В таблица № 1 е представена справка за алтернативните предприятия, на които е предоставено правото да предоставят обществена телефонна услуга в определено местоположение (с издадени лицензии от типа №116А и №116Б), за периода 2003 - 2007г.:

Таблица 1

Справка за алтернативните предприятия с право да предоставят обществено достъпна телефонна услуга в определено местоположение и достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор” в периода 2003-2007 г.

					Наименование на предприятието	Лицензия от типа 116 А	Лицензия от типа по 116 Б
към. 31.12.2007 г.	към. 31.12.2006 г.	към. 31.12.2005 г.	към. 31.12.2004 г.	към. 31.12.2003 г.	„Кейбълтел” ЕАД *	Да	Да
					(до 31.12.2006 г. „Глобалтех България”)		
					„Източна телекомуникационна компания” АД	Да	Да
					„Некском-България” ЕАД	Да	Да
					„Нетплюс” ООД	Да	Да
				към. 31.12.2004 г.	„Орбител” ЕАД	Да	Да
					„България Телеком Нет” АД	Да	Не
					„Вестител БГ” АД	Да	Да
					„Спектър Нет” АД	Да	Да
					„Телеком Партнърс Нетуърк” ЕАД	Да	Не
					„Транс Телеком” ЕАД	Да	Да
					„Евроком Кабел Мениджмънт България” ЕООД	Да	Не
					„Голд Телеком България” АД	Не	Да
					„Ай Ти Ди Нетуърк” АД	Да	Да
					„Космо България Мобайл” ЕАД	Да	Да
					„Мобилтел” ЕАД	Да	Не
					„Нет Ис Сат” ООД	Да	Не
					„Ново” ЕАД	Да	Не
					„Скат ТВ” ООД	Да	Не
					„Телеком 1” ООД	Да	Не
					„БТК-НЕТ” ЕООД	Не	Да
					„Глобъл Комюникейшън Нет” ЕАД**	Да	Не

Източник: КРС

* Лицензията по 116Б е издадена през 2005 г.

** С Решение на КРС № 1277 от 10 Октомври 2007 г. на предприятието е предоставен за ползване индивидуално определен ограничен ресурс – номера и се задължава да спазва условията на типова индивидуална лицензия № 116 А

Забележка: Считано от 07.05.2008 г. предприятието „Телеком Партнърс Нетуърк” ЕАД е преименувано на „Интеруут България” ЕАД. По тази причина в частите на документа, в които се отразява минал период (напр. състоянието на пазарите и техния анализ), предприятието се споменава с предишното си наименование, докато в частите, в които се извършва прогноза за бъдещ период (определянето на предприятия със значително въздействие на пазарите, определянето на специфични задължения), предприятието е адресирано с новата си фирма – „Интеруут България” ЕАД.

Към края на 2007 г. предприятията с издадена лицензия от типа №116А, които имат право да предоставят обществени телефонни услуги в определено местоположение (вкл. историческото предприятие), са 20 на брой. От тях, към същата дата, реално осъществяващите дейност участници на пазара на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение са 16 (не осъществяват дейност предприятията „България Телеком Нет” АД, „Нетплюс” ООД, „Скат ТВ” ООД и „Глобъл Комюникейшън Нет” ЕАД).

Към края на 2007 г. общо 12 предприятия имат правото да предоставят обществени телефонни услуги в определено местоположение чрез „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа” въз основа на издадени индивидуални лицензии от типа №116Б. Към същия момент седем от тези предприятия реално предоставят посочените услуги на дребно („Нексом България” ЕАД, „Орбител” ЕАД, „Спектър Нет” АД, „Транс Телеком” ЕАД, „Голд Телеком България” АД, „Ай Ти Ди Нетуърк” АД и „БТК-НЕТ” ЕООД).

Обществени телефони

Обществени телефонни услуги в определено местоположение в България могат да се предоставят и чрез използването на обществени телефони¹⁷.

Съгласно ЗД (отм.) "Обществен телефон" е телефонен апарат, достъпен за обществото и за използването на който се плаща чрез монети, жетони, дебитни/кредитни или предварително платени карти. Предоставянето на тази услуга се осъществяваше въз основа на регистрация по Обща лицензия № 204 за осъществяване на далекосъобщения при предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез обществени телефонни апарати. Съгласно същата регистрираният беше длъжен да осигурява непрекъсната, качествена и надеждна работа на обществените телефонни апарати 24 часа в денонощието, 7 дни в седмицата. Към момента, съгласно разпоредбите на ЗЕС и приложимото законодателство, подобно задължение не е налице по отношение на предприятията, които не предоставят универсална услуга. От друга страна, средствата за разплащане не са изчерпателно изброени, а акцентират на възмездния характер на услугата. Основните елементи, характеризиращи обществените телефони са обществена достъпност и специално устройство – телефонен апарат, като в случая е водещ по отношение характера на услугата.

За предприятието, задължено да предоставя универсална услуга (УУ) чрез обществени телефони са регламентирани по-детайлни задължения, включително и предоставяне на услугата 24 часа, 7 дни в седмицата, както и задължения, свързани с хората в неравностойно положение.

Към края на 2007 г. предприятията с регистрация по Обща лицензия № 204 за осъществяване на далекосъобщения при предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез обществени телефонни апарати съгласно ЗД (отм.) или подали уведомление за предоставяне на достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони съгласно ЗЕС са осем на брой, от които пет са декларирали, че през 2007 г. са осъществявали дейност чрез обществени телефони и кабинки за обществено ползване.

Участник в този сегмент на цялостния пазар на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, е и историческото предприятие „БТК”

¹⁷ Според § 1, т.38 от Допълнителните разпоредби на ЗЕС „обществен телефон” е обществено достъпен телефонен апарат (специално устройство), за използването на който средствата за плащане могат да са монети и/или кредитни/дебитни карти, и/или предварително платени карти, включително карти, използвани чрез набиране на кодове.

АД, което предоставя услугата за достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени апарати в съответствие с предоставената му индивидуална лицензия с комплексен характер № 100-00001/28.01.2005 г. и като част от задължението му за предоставяне на универсална услуга.

В Таблица 2 са представени предприятията, осъществяващи обществени електронни съобщения чрез обществени телефони и кабинки за обществено ползване.

Таблица 2

Предприятия с право да предоставят услугата "достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони" в периода 2005 г. - 2007 г.

Наименование на предприятието	Осъществяващи дейност в периода 01.01.2005 г. - 31.12.2005 г.	Осъществяващи дейност в периода 01.01.2006 г. - 31.12.2006 г.	Осъществяващи дейност в периода 01.01.2007 г. - 31.12.2007 г.
"БТК" АД	Да	Да	Да
"РТК" ООД ("Мобика")*	Да	#	#
"Булфон" ЕАД	Да	Да	Да
"Интертел" ЕООД	Не	Не	Не
"Спектър Нет" АД	Не	Да	Да
"Екстел" ООД	#	Да	Не
"Нексом-България" ЕАД	#	Не	Да
"Диалог" ЕООД	#	#	Не
"Транс Телеком" ЕАД	#	#	Да
"БГ ОУПАН.НЕТ" ООД	#	#	Да

Източник: КРС

* Заличена регистрация с Решение № 163 на КРС от 26.01.2006 г.

за съответния период предприятието не е било оторизирано да предоставя услугата "достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони"

Забележка: „Нексом-България” ЕАД и „Транс Телеком” ЕАД предоставят достъп до обществени телефонни услуги чрез кабинки за обществено ползване и post-paid телефонни апарати.

2. Предоставяни обществено достъпни телефонни услуги

В Приложения 1 и 2 е представена информация по предприятия за предоставяните от тях през 2007 г. на дребно обществени телефонни услуги в определено местоположение.

Към края на 2007 г. шестнадесет предприятия, предоставящи обществена телефонна услуга предлагат услугата „откриване на телефонен пост” (Приложение 1).

Услуги за достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор за всяко повикване” се предлагат от всички седем активни предприятия, предоставящи достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор” (Виж Приложение 2). Потребителите на услугата „избор на оператор за всяко повикване” могат да осъществяват междуселищни и международни повиквания. Единствено „Орбител” ЕАД предоставя възможност за осъществяване на повиквания към мобилни наземни мрежи. „Орбител” ЕАД е и единственото предприятие, което предлага услугата „избор на оператор на абонаментна основа”, като абонатите на тази услуга имат възможност да осъществяват междуселищни и международни разговори, както и повиквания към мобилни наземни мрежи.

Всички предприятия, предоставящи обществени телефонни услуги в определено местоположение през 2007 г. предлагат на своите абонати възможност за осъществяване на национални повиквания (селищни, междуселищни повиквания и повиквания към мобилни наземни мрежи) и международни повиквания. Услуги за

достъп до негеографски номера за услуги „700“, „800“ и „90“ в собствената мрежа и разговори към мрежи от неподвижна радиослужба от вида „точка към много точки“ се предоставят единствено от историческото предприятие.

През последните години все по-голямо значение за развитието на конкуренцията придобива и навлизането на различни видове пакетни услуги (Виж Приложение 3). Към 31.12.2007 г. алтернативните предприятия, предоставящи обществено достъпни телефонни услуги в определено местоположение, които предлагат на своите абонати пакетни услуги са осем на брой („Вестител БГ“ АД, „Евроком Кабел Мениджмънт България“ ЕООД, „Кейбълтел“ ЕАД, „Космо България Мобайл“ ЕАД, „Мобилтел“ ЕАД, „Нексом-България“ ЕАД, „Нет Ис Сат“ ООД и „Транс Телеком“ ЕАД). Шест от тях предлагат двойна услуга в разновидността ѝ обществено достъпна телефонна услуга в определено местоположение и достъп до интернет, а три други предлагат и обществено достъпна телефонна услуга в определено местоположение съвместно с телевизия.

Утвърдилите се вече на пазара предприятия („Мобилтел“ ЕАД и „Космо България Мобайл“ ЕАД), предоставящи обществени телефонни услуги чрез мобилни наземни мрежи стартираха през 2007 г. и в началото на 2008 г. предоставянето на пакетни услуги, включващи фиксирана и мобилна телефонна услуга, с което в страната се сложи начало на конвергенцията между фиксирани и мобилни услуги.

Три от алтернативните предприятия, притежаващи лицензии от типа №116А, „Транс Телеком“ ЕАД, „Нексом България“ ЕАД и „Мобилтел“ ЕАД, са лицензирани и да предоставят услуги чрез безжични мрежи от типа „точка към много точки“. Това дава възможност на предприятията да предоставят на абонатите си обществени телефонни услуги в определено местоположение, използвайки за тази цел именно безжичен достъп. „Транс Телеком“ ЕАД и „Нексом-България“ ЕАД предлагат на клиентите си пакет от обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение и достъп до интернет при използване на технологията WiMAX.

Най-разпространена сред абонатите на пакетни услуги е тройната услуга в разновидността обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение, достъп до интернет и телевизия и се предлага от предприятията, предоставящи обществена телефонна услуга чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио-и телевизионни програми.

Към края на 2007 г. освен историческото предприятие още пет предприятия предоставят достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони и кабинки за обществено ползване (Таблица 2). Услугите, до които имат достъп потребителите на обществени телефони и кабинки за обществено ползване са: провеждане на селищни, междуселищни и международни разговори, както и разговори към мобилни наземни мрежи, и включително достъп до услугите за спешни повиквания без използване на монети, жетони, карти или други платежни средства.

3. Фиксирани телефонни постове на предприятията, предоставящи обществени телефонни услуги в определено местоположение

На фиг. 1 е представен броят на телефонните постове на „БТК“ АД и алтернативните предприятия, предоставящи обществена телефонна услуга чрез фиксирана мрежа за периода 2005 - 2007 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 1

Към края на периода броят на фиксираните телефонни постове в България е намалял с 4% спрямо предходната година. Въпреки наблюдаващата се плавна тенденция на спад в общия брой за целия период, следва да се отбележи, че постове на алтернативните предприятия се увеличават в абсолютно и относително изражение. През 2007 г. спрямо 2006 г. техният брой е нараснал почти 3 пъти, като към края на годината достига относителен дял от 2,5%, изчислен спрямо общия брой фиксирани постове в България. В края на разглеждания период 97,5% от фиксираните телефонни постове в България все още са на историческото предприятие.

Фиг. 2 представя динамиката в показателите фиксирана телефонна плътност по население и домакинства за периода 2005 - 2007 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 2

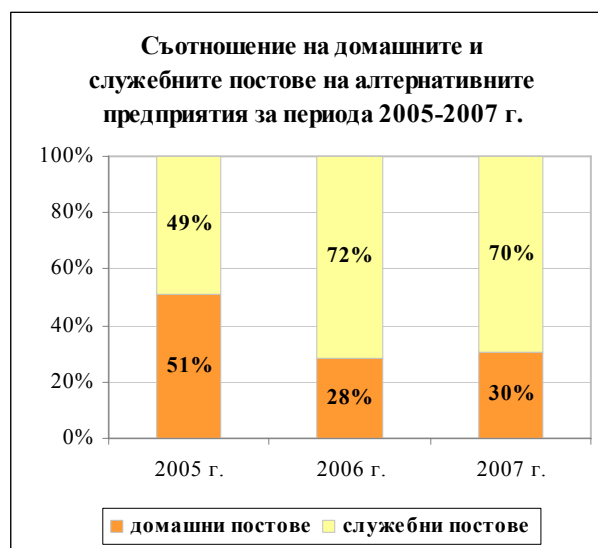
За разглеждания период е налице понижение в стойността и на двата показателя: фиксирана телефонна плътност по население и по домакинства. Стойността на показателя фиксирана телефонна плътност по население намалява с 1 пункт всяка година, а на показателя фиксирана телефонна плътност по домакинства с 4 пункта ежегодно за целия период. Въпреки намалението в стойността на показателя фиксирана телефонна плътност по домакинства, към края периода¹⁸ тя остава традиционно висока (66%), което показва, че над половината от домакинствата в страната имат фиксиран телефон.

За целия период съотношението домашни:служебни фиксирани телефонни постове не се променя и е 5:1. Различно е обаче това съотношение за „БТК” АД и алтернативните предприятия. Докато за „БТК” АД за целия период това съотношение е 6:1, то за алтернативните предприятия през последните две години то е 1:2 (фиг. 3 и 4).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 3

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 4

Декларираните данни от предприятията, предоставящи достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони сочат, че по отношение на общия брой на обществените телефони не се наблюдават значителни изменения за разглеждания период като цяло. Към 31.12.2007 г. се отчита намаление на общия брой на обществените телефони с 3% спрямо предходната година.

¹⁸ При изчислението на плътността по домакинства броят телефонни постове на домашни абонати към края на всяка от годините (2005, 2006 и 2007 г.) е съотнесен към наличните данни за броя на домакинствата от последното преброяване на НСИ от 2001 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 5

Показателят „Брой обществени телефони на 1 000 жители” в страната също се запазва относително стабилен за периода като варира в границите от 1,99 до 2,10 (фиг. 6).

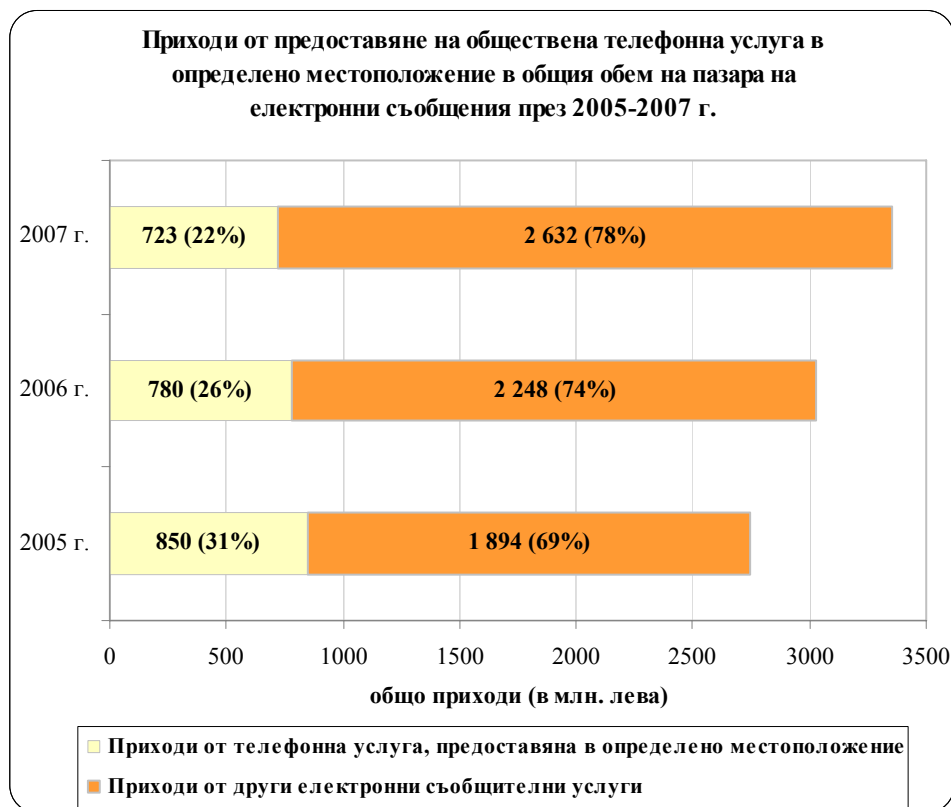
Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 6

4. Приходи от предоставяне на обществени телефонни услуги в определено местоположение

Към края на 2007 г. приходите от предоставяне на обществени телефонни услуги в определено местоположение¹⁹ възлизат на 723 млн. лв. (фиг. 7) и намаляват с 7% спрямо предходната година. За периода 2005 – 2007 г. това намаление е общо 15%.

¹⁹ При изчисление на приходите от предоставяне на телефонни услуги за взети предвид: приходи от предоставяне на достъп (такси за откриване на телефонни постове и месечен абонамент); приходи от трафик на абонати (осъществени национални и международни разговори, вкл. приходите от обществени телефонни услуги чрез обществени телефони и кабинки за обществено ползване); приходи на

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 7

Наблюдава се тенденция на плавно намаляване на относителния дял на приходите от фиксирани телефонни услуги в общия обем на пазара на електронни съобщителни мрежи и услуги за разглеждания период (фиг. 7). Към края на 2007 г. дялът на приходите от фиксирани телефонни услуги съставлява 22 % от общия обем на пазара на електронни съобщителни мрежи и услуги²⁰. В допълнение, дялът на приходите от предоставяне на достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони в общите приходи от предоставяне на обществени телефонни услуги в определено местоположение намалява от 1,9 % в началото на разглеждания период до 0,8 % в края на 2007 г.

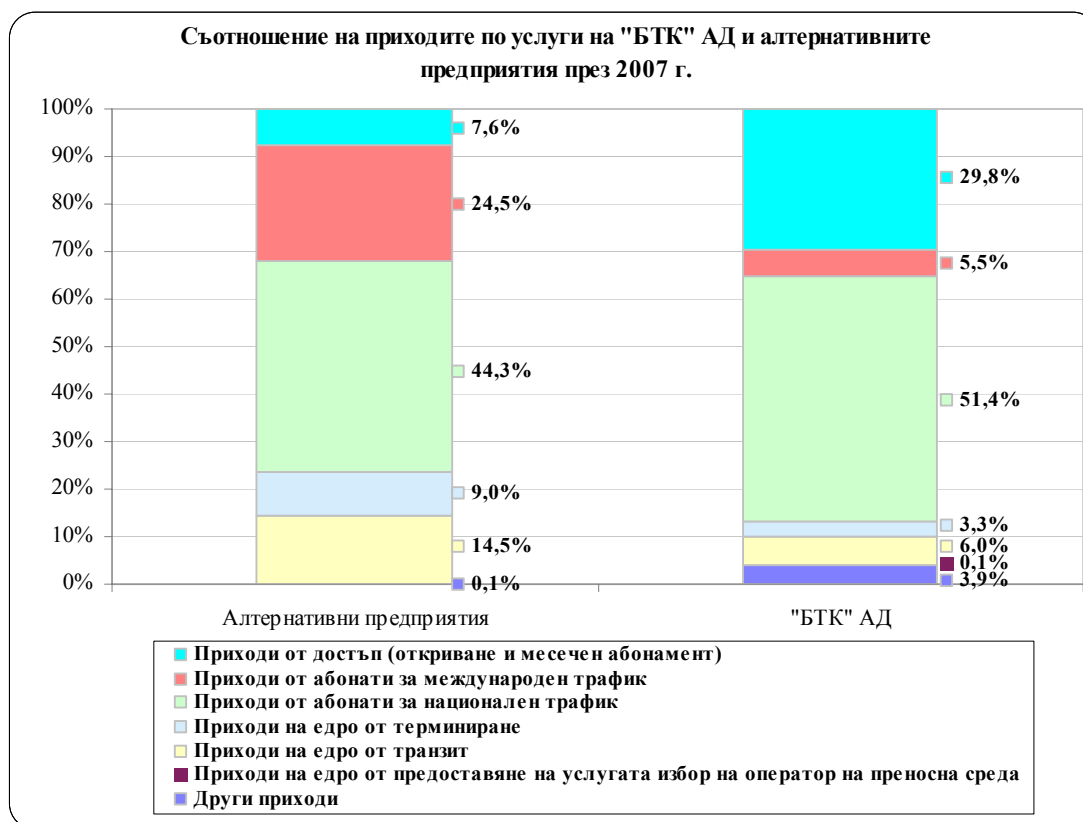
Основно перо в приходите на „БТК” АД и алтернативните предприятия²¹ (съответно над 51% и над 44%) са приходите от абонати при осъществяване на изходящи национални повиквания, които включват селищни и междуселищни разговори, както и разговори към мобилни наземни мрежи, мрежи от типа „точка към много точки” с национален код за достъп и към негеографски номера²².

едро (транзит и терминиране на трафик, както и приходи от услугата избор на оператор на преносна среда) и други приходи (физическа реализация на взаимно свързване, други нетрафикни приходи).

²⁰ Общият обем на пазара на електронни съобщителни мрежи и услуги включва приходите от фиксирани услуги, мобилни услуги, линии под наем, пренос на данни и достъп до Интернет, услуги, предоставяни чрез кабелна телевизия, неподвижни спътникови мрежи, мрежи от вида „точка към много точки” и други електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

²¹ Не са включени приходите от предоставяне на обществени телефонни услуги чрез обществени телефони и кабинки за обществено ползване.

²² Включват: персонален номер с формат на номерата 700XYZZZ, безплатен достъп с формат на номерата 800XYZZZ и услуги с добавена стойност с формат на номерата 90XYTZZZ.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 8

За разлика от някои от алтернативните предприятия, които се стремят да привлекат клиенти чрез безплатно откриване на телефонни постове и без месечна такса или с минимални такива, историческото предприятие реализира близо 30% от приходите си от месечен абонамент и такси за откриване на телефонни постове. От своя страна алтернативните предприятия формират 1/4 от приходите си от проведени от абонатите изходящи международни повиквания.

В края на 2007 г. предприятията, предоставящи достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони и кабинки за обществено ползване отчитат приходи от 5,4 млн. лв. Въпреки отчетения ръст към края на 2007 г. в сравнение с предходната година (6%), за периода 2005-2007 г. като цяло се наблюдава значително намаление на приходите от обществени телефонни услуги чрез обществени телефони и кабинки за обществено ползване. Отчетените към края на периода приходи от тази дейност са намалели с 66 % спрямо края на 2005 г.

V. Определяне на съответния пазар

1. Въведение

КРС определя съответните пазари, върху които извършва анализ за наличието на ефективна конкуренция, съобразно списъка от пазари, посочени в Препоръката за съответните пазари.

Съгласно т. 5 от Преамбюла на Препоръката за съответните пазари и чл. 6, ал. 1 от Методиката, при определянето на даден пазар за съответен се вземат предвид принципите на конкурентното право, както и следните три критерия, които се прилагат кумулативно:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара;
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред;
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите за навлизане на пазара и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

Съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или пазари на дребно, като всеки от тях се състои от продукти и географски пазар (чл. 8, ал. 1 и 2 от Методиката).

Продуктовият пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които могат да се приемат от потребителите като взаимозаменяеми по отношение на техните характеристики, предназначение и цени (чл. 8, ал. 3 от Методиката).

Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни географски райони (чл. 8, ал. 4 от Методиката).

Анализът за наличието на ефективна конкуренция следва да отчита бъдещото развитие, като пазарите се дефинират, вземайки под внимание очакваните или предполагаеми технологични или икономически промени в рамките на разумен времеви хоризонт, свързан с периода до изготвянето на следващия анализ. Съгласно чл. 2 от Методиката, КРС периодично на всеки две години определя съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, проучва, анализира и оценява нивото на конкуренция на съответните пазари и при установяване липсата на ефективна конкуренция определя предприятия със значително въздействие на съответния пазар.

Пазарите следва да бъдат анализирани като се вземе предвид технологичната неутралност, отнасяща се до използваната инфраструктура при предоставяне на електронни съобщения (чл. 8, т. 1 от Рамковата директива и чл. 4, ал. 2, т. 2 от ЗЕС), както и принципите на конкурентното право (чл. 15, т. 3 от Рамковата директива и чл. 150, т. 1 от ЗЕС).

2. Пазари, подлежащи на ex-ante регулиране, според Препоръките за съответните пазари на ЕК от 2003 и 2007 г.

В Препоръката за съответните пазари от 11 февруари 2003 г.²³ ЕК посочва шест пазара на дребно, подлежащи на ex-ante регулиране и свързани с предоставянето на достъп до обществена телефонна мрежа и на обществено достъпни телефонни услуги в определено местоположение, :

- достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители;
- достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за бизнес потребители;
- обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение;
- обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение;
- обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение;
- обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение²⁴.

По отношение на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение в Разяснителната бележка към Препоръката на ЕК за съответните пазари от 11 февруари 2003 г. е направено разграничение на пазарите на достъп за домашни потребители и за бизнес потребители. Това разграничение е породено от обстоятелството, че обикновено съществуват различия при договаряне на условията за предоставяне на услугите на двата вида потребители. От гледна точка на предприятията, предоставящи достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги разходите за обслужване на домашни и бизнес клиенти могат да бъдат в значителна степен различни.²⁵

Отчитайки развитието на съответните пазари на ниво ЕС в посока създаване на конкурентни условия, както и практиката на националните регулаторни органи на държавите-членки на ЕС по отношение на пазарните анализи, Европейската комисия ревизира списъка с пазари, в следствие на което в Препоръката на ЕК за съответните пазари, подлежащи на ex-ante регулиране от 17 декември 2007 г.²⁶, двата пазара на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни и бизнес потребители са групирани в един общ пазар на достъп.²⁷

Същевременно пазарите на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители и на бизнес потребители в определено местоположение, отпадат от списъка с пазари, подлежащи на ex-ante регулиране, в резултат на изводите, направени от ЕК въз основа на натрупания опит от

²³ COMMISSION RECOMMENDATION of 11 February 2003 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services

²⁴ Препоръка за съответните пазари от 11.02.2003 г., Приложение, т. 1-6

²⁵ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 11.02.2003 г., стр. 16 и стр. 17.

²⁶ COMMISSION RECOMMENDATION of 17 December 2007 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services

²⁷ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 17.12.2007 г., стр. 22 и стр. 28.

нотификациите на държавите-членки на ЕС и при отчитането на развитието на съответните пазари на ниво ЕС в посока създаване на конкурентни условия. В Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 17 декември 2007 г. е посочено основание за направените заключения, а именно, че регулирането на съответния пазар на едро (пазара на генериране на повижавания в определено местоположение на обществени телефонни мрежи), включително налагането на задължения за предоставяне на услуги за достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор” и „избор на оператор на абонаментна основа”, оказва значително влияние върху бариерите за навлизане на пазарите на дребно на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение²⁸.

В България до средата на 2007 г. извършването на анализ и оценка на съответните пазари, определянето на оператори със значително въздействие върху тях, както и налагането на съответни специфични задължения в резултат на анализите се извършваше съгласно ЗД (отм.) и Методика за условията и реда за определяне на оператори със значително въздействие върху пазара, приета с постановление на Министерски Съвет № 155 от 5 юли 2004 г. (отм.).

Въз основа на гореспоменатата Методика КРС ежегодно е извършвала проучване на съответния пазар и въз основа на резултатите от това проучване с мотивирано решение е определяла предприятия със значително въздействие върху определен пазар и налага специфични задължения съгласно ЗД (отм.).

Един от пазарите, на който са извършени анализи и са определени предприятия със значително въздействие, е пазарът на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги²⁹. Неколкократно за периода 2004-2006 г. с Решения на КРС № 1748/16.09.2004 г., 1742/12.09.2005 г. и 1317/20.06.2006 г. „БТК” АД е определяна за предприятие със значително въздействие върху този пазар и във връзка с това на дружеството са наложени задължения, свързани с:

- взаимно свързване;
- предоставяне на необвързан достъп;
- предоставяне на специфичен достъп;
- предоставяне на линии под наем от минималния пакет;
- съвместно ползване на помещения, далекосъобщителни съоръжения, канали, кули и други;
- предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга.

Съгласно § 7 от Предходните и допълнителните разпоредби на ЗЕС, след отмяната на ЗД, наложените задължения на операторите със значително въздействие върху пазара, свързани с достъп и взаимно свързване, съвместно разполагане и съвместно ползване на помещения и съоръжения, специфичен достъп, достъп до абонатните линии, „избор на оператор на преноса”, предоставянето на линии под наем и на универсална далекосъобщителна услуга се запазват до влизане в сила на решенията на КРС, с които се налагат специфични задължения на предприятия, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар по реда на ЗЕС. Предвид гореизложеното и с оглед необходимостта от потвърждаване, промяна или отмяна на така наложените задължения по отношение на услугите за достъп до фиксирани телефонни мрежи и фиксирани гласови телефонни услуги, следва КРС да приложи теста на трите критерия съгласно чл.152, ал.5 от ЗЕС по отношение на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни

²⁸ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 17.12.2007 г., стр. 28.

²⁹ Съгласно ЗД (отм.), чл. 45, ал. 2, т. 1

услуги, предоставяни в определено местоположение, за да се установи дали на национално ниво тези пазари попадат в обхвата на пазарите, подлежащи на ex-ante регулиране. В случай, че тестът на трите критерия потвърди това, КРС ще пристъпи към определянето им за съответни пазари, както и към по-нататъшен анализ, имащ за цел да оцени ефективността на конкуренцията на всеки от пазарите.

В допълнение, съгласно т. 17 от Препоръката на ЕК от 17.12.2007 г. националните регулаторни органи следва да приложат теста на трите критерия по отношение на пазарите, които са отпаднали от списъка с пазари, подлежащи на ex-ante регулиране, с цел преценка дали поради специфичните особености на разглежданите национални пазари те не подлежат все още на ex-ante регулиране.

Вземайки предвид разпоредбите на националното законодателство и Европейската регулаторна рамка и отчитайки специфичните особености на пазара на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение в България, КРС прилага теста на трите критерия за с цел оценка доколко пазарите на обществени телефонни услуги на дребно подлежат на ex-ante регулиране. В тази връзка и с цел изследване от гледна точка на търсенето и предлагането на взаимозаменяемостта на услугите, съотносими към обществените телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, КРС обособява две групи пазари на дребно:

- достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, включително:
 - достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители;
 - достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за бизнес потребители.
- обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, включително:
 - обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение;
 - обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение;
 - обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение;
 - обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение.

3. Прилагане на теста на трите критерия

За да се установи дали разглежданите пазари на национално ниво попадат в обхвата на пазарите, подлежащи на ex-ante регулиране, е необходимо да бъде извършен анализ, който да изследва дали са изпълнени кумулативно следните три критерия с оглед определянето на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни във фиксирано местоположение:

- наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара;
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право.

Нужно е да се отчете също дали тези критерии ще продължат да бъдат изпълнени и в двугодишния период до следващото определяне, анализ и оценка на съответните пазари.

3.1. Наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара

Структурни бариери

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречат на навлизането на пазара³⁰.

Достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение

Структурните бариери за навлизане на пазара са от съществено значение на пазарите на достъп до обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение. За предприятие, което би имало намерение да навлезе на тези пазари са налице две възможности:

- изграждане на собствена мрежа за достъп, или
- използване на вече изградена мрежа на друго предприятие чрез закупуване на услуги на едро (напр. необвързан достъп до абонатна линия или наети линии).

В първия случай структурните бариери за навлизане на пазара се изразяват в необходимост от извършването на значителни по обем инвестиции за изграждане на инфраструктура – обществена телефонна мрежа, чрез която да се предоставят услуги в определено местоположение. Една значителна част от тези високи първоначални капиталови вложения са разходи, които не могат да бъдат възстановени при евентуално напускане на пазара.

Във втория случай бариерите се изразяват в наличие на предприятие на разглеждания пазар, притежаващо контрол върху инфраструктура (изградена мрежа с национално покритие), която не може лесно да бъде дублирана и реализираща икономии от мащаба благодарение на големия обем трафик и многобройни абонати и зависимостта на другите доставчици от ползването на достъп на едро до тази инфраструктура.

Тези особености на пазара пораждат неравноправни условия между историческото предприятие и навлизащите потенциални конкуренти, като затрудняват или възпрепятстват навлизането на последните на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение.

Обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение

По отношение на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение следва да се отбележи, че наличието на задължение за историческото предприятие да предоставя на едро услугата „избор на

³⁰ Чл. 7, ал. 1 от Методиката

оператор на преносна среда” до голяма степен влияе върху структурните бариери за навлизане на тези пазари. Така навлизането не е съпроводено с необходимост от влагането на значителни по обем разходи за изграждането на собствена мрежа за достъп. Въпреки това, пред предприятията, желаещи да предоставят достъп до обществени телефонни услуги чрез услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа” съществуват бариери за навлизане на пазара. Като основна структурна бариера за навлизане и развитие на разглежданите пазари може да бъде посочен фактът, че на пазара на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение в България е налице висока степен на пазарна концентрация в полза на историческото предприятие „БТК” АД. Неговите относителни дялове на база трафик и приходи от телефонни услуги на дребно продължават да надхвърлят 96% към края на 2007 г., пет години след стартирането на процеса на либерализация на пазара. Това позволява на историческото предприятие да реализира значителни *икономии от мащаба*, както и да се възползва от своята *вертикална интеграция*. Предприятията, предоставящи услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа” предоставят обществени телефонни услуги на абонатите на историческото предприятие чрез закупуване на услуги на едро за генериране на повиквания от неговата мрежа. По този начин историческото предприятие действа като доставчик на пазара на едро и същевременно предлага услуги на крайните потребители на пазара на дребно, на който се конкурира с потребителите на своите услуги на едро.

Правни или регулаторни бариери

Правни или регулаторни бариери са бариери, които не се основават на икономическите условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение³¹.

Достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и обществено достъпни (национални и международни) телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение

Съгласно отменения вече ЗД (в сила до май 2007г.) и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, предоставянето на фиксирани мрежи и/или услуги (вкл. услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата „избор на оператор”) и фиксиран безжичен достъп се извършваше въз основа на индивидуална лицензия за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс, което само по себе си представлява правно-регулаторна бариера. Въпреки отмяната на лицензионния режим с влизането в сила на ЗЕС, регулаторни бариери за навлизане на пазара продължават да са налице, тъй като осъществяването на дейността по предоставянето на обществени телефонни услуги е пряко свързано с използването на ограничен ресурс - номера от Националния номерационен план и честоти от радиочестотния спектър на Република България, чието управление и ефективно използване се осъществява с оглед защита на обществен интерес. Съгласно чл. 79 от ЗЕС за осъществяването на електронни съобщения чрез използването на ограничен ресурс се изисква разрешение от КРС.

³¹ Чл. 7, ал. 2 от Методиката

3.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Прилагането на този критерий е свързано с оценка на конкуренцията на пазара, без да се взема предвид наличието на високи бариери за навлизане на съответния пазар. Разглежда се възможността на пазар, характеризиращ се със съществени структурни, правни и регулаторни бариери да съществуват други структурни или пазарни особености, които да обосноват наличието на ефективна конкуренция. Предприятие, навлизащо на такъв пазар, би могло да е конкурентно, ако е налице:

- съществена динамика на пазарните дялове на предприятията, осъществяващи дейност на този пазар;
- динамично развиващ се пазар от гледна точка на навлизането на нови технологии и конвергенция на мрежи и услуги.

Счита се, че на развиващи се от гледна точка на иновационни технологии и конвергенция на мрежите пазари, е по-вероятно да възникне конкуренция между участниците на пазара, отколкото между същите участници на един „статичен“ пазар.³²

КРС разглежда показателите пазарен дял и степен на насищане на пазарите на **достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение** с цел да се преценят възможностите за стимулиране и развитие на конкуренцията:

- *динамика на пазарните дялове на предприятията*

Към края на 2007 г. все още 97,5% от фиксираните телефонни постове в България са собственост на историческото предприятие. Следва да се отбележи, че в разглеждания период 2005 – 2007 г. се наблюдава увеличение на броя на телефонните постове на алтернативните предприятия, предоставящи достъп до обществена телефонна услуга в определено местоположение. Към края на 2007 г. общият брой на тези постове е нараснал почти три пъти в сравнение с предходната година. В същото време това увеличение не може да повлияе на условията на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение поради малкия относителен дял, който телефонните постове на алтернативните предприятия формират спрямо общия брой на фиксираните телефонни постове в България. За разглеждания период пазарният дял на фиксираните постове на алтернативните предприятия се изменя, както следва: от 0,3% през 2005 г. на 2,5% през 2007 г.

- *степен на насищане (наличие на възможност за привличане на нови потребители)*

За периода 2001-2007 г. в България се наблюдава трайна тенденция за намаление на броя на фиксираните телефонни постове. За периода, засегнат в настоящия анализ (2005 – 2007 г.), това намаление е с 4% през 2006 г. в сравнение с 2005 г. и със същия процент през 2007 г. в сравнение с предходната година. Показателят плътност, изчислен чрез съотнасяне на броя телефонни постове към броя на населението за разглеждания период намалява с 1 пункт годишно. По тази причина може да се направи заключението, че на пазара на достъп до обществена телефонна мрежа в България е налице ограничена възможност за привличане на нови потребители. В бъдеще развитието на пазара в по-голяма степен ще се изразява основно в преразпределение на настоящите клиенти и в незначителна степен – в привличането на нови.

За да се оценят възможностите за развитие на конкуренцията на **пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение**, освен отчитането на пазарните дялове на участниците на пазарите и

³² Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 17.12.2007 г., стр. 9 и стр. 10.

тяхната динамика, е необходимо да се прецени и доколко наложеното на историческото предприятие задължение за предоставяне на услугата „избор на оператор на преносна среда” е повлияло на разглежданите пазари.

Като цяло в периода 2005 - 2007 г. пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, се характеризират като слабо конкурентни с високо ниво на концентрация.³³ Следва да се отбележи, че към края на 2007 г. услугата „избор на оператор” в разновидностите ѝ за всяко повикване и на абонаментна основа все още няма широко разпространение сред потребителите и поради тази причина влиянието ѝ върху пазара в посока стимулиране и развитие на конкуренцията е ограничено. Делът на абонатите на историческото предприятие, възползвали се от услугата „избор на оператор” през периода не достига дори 1%. За същия период делът на трафика в минути, реализиран от абонати, ползващи услугата „избор на оператор” в общия обем на междуселищните повиквания, повикванията към мобилни мрежи и към мрежи от вида „точка към много точки” и международните повиквания нараства от 1,2% през 2005 г. до 3% през 2006 г. и съответно до 3,6 % през 2007 г.

Влияние върху конкурентната среда от гледна точка на въвеждането на нови технологии и услуги на **пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение** биха могли да окажат:

- технологичното развитие на пазара – от една страна използваните технологии за пакетен пренос на информация при изграждането на мрежите на алтернативните предприятия са оптималните към момента, а от друга – историческото предприятие разполага с добре развита инфраструктура, в която продължава да инвестира. Не е налице възможност за технологично надграждане на мрежите на опериращите на пазара предприятия, което да доведе до конкурентни предимства;
- предоставянето на услуги чрез мрежи от типа „точка към много точки” с национален код за достъп – тези услуги се предлагат на потребителите в България от едно предприятие от края на 2007 г. Имайки предвид ниската степен на покритие на мрежата на предприятието, която ограничава достъпа на потребителите до подобна услуга, и все още ограниченото потребление на подобни услуги сред тях към момента на извършване на анализа, може да се предположи, че за периода до следващия анализ предлагането на подобен вид услуги не би повлияло съществено конкурентната среда;
- конвергенцията на мрежи и услуги – в края на 2007 г. и началото на 2008 г. две от мобилните предприятия („Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД) започнаха да предоставят конвергентни услуги, обвързващи мобилна и фиксирана гласова телефонна услуга за бизнес и домашни потребители. Въпреки това, предвид факта, че тези услуги са нови и тяхното разпространение тепърва предстои, не се очаква те да окажат съществено влияние върху пазарната ситуация на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение в рамките на разглеждания период;
- очакваните окрупнявания на пазарните участници – КРС е на мнение, че в бъдещия период до две години съществува реална възможност на разглежданите

³³ Виж Точка 4. Пазари на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на домашни потребители и бизнес потребители от раздел VI. Анализ и оценка на съответните пазари.

пазари да настъпи окрупняване, изразяващо се в придобиването или сливането на пазарни участници. Пример за подобна сделка е очакваното сливане на две от предприятията, предоставящи достъп и обществени телефонни услуги в определено местоположение – „Евроком Кабел Мениджмънт България“ ЕООД и „Кейбълтел“ ЕАД³⁴. Сливването на двете компании се очаква да се случи най-рано през 2009 г., поради което КРС е на мнение, че то или евентуални други подобни бъдещи сделки няма да окажат съществено влияние върху пазарната ситуация в рамките на периода;

- въвеждането от 1 януари 2009 г. на преносимост на номерата за фиксирани мрежи - КРС счита, че преносимостта на номерата би могла да окаже влияние върху развитието на конкуренцията. Все пак, опитът от въведената преносимост за мобилни мрежи показва, че не би могло да се очаква това влияние да бъде съществено в рамките на разглеждания бъдещ двугодишен период.

Във връзка с гореизложеното, отчитайки националните условия и вземайки предвид факторите, които оказват влияние върху услугите за **достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение**, в периода до следващия пазарен анализ КРС не се очаква технологични промени и съществени изменения в условията за стимулиране на конкуренцията, които да окажат съществено влияние върху пазарната ситуация.

3.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Общото заключение дали даден пазар подлежи на ex-ante регулиране зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда, установена на пазара, в резултат на удовлетворяването на първите два критерия.

В България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията е Комисията за защита на конкуренцията. Нейната дейност се основава преди всичко на ex-post регулиране. В този случай регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществената разлика спрямо прилагането на ex-ante регулация, където налагането на определени мерки има за цел да се предотврати нарушаването на условията за конкуренция. В този случай контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол. КЗК прилага ex-ante контрол единствено що се касае до оценки на концентрации на стопанска дейност, от което следва че възможността по силата на конкурентното право да бъдат наложени подходящи превантивни мерки за предотвратяване ограничаването на конкуренцията, е поставено в пряка зависимост от евентуалното осъществяване на сливания, вливания, придобивания или други форми на концентрация в сектора.

Като пример може да се посочи липсата на възможност по правилата на конкурентното право да се наложат задължения, свързани с осигуряване на достъп до изградените мрежи от предприятията на пазара. Ex-post регулирането предвижда предприемането на мерки, едва когато се установи, че вече е налице необоснован отказ за предоставяне на достъп, което води до нарушаване на конкуренцията. Прилагането на този принцип не позволява да бъдат предприети адекватни мерки, които превантивно да въздействат на поведението на участниците на пазара и да създадат такива правила, които да не водят до необосновани откази за достъп, освен ако не се касае за случаи на концентрации между предприятия. В резултат на това, в рамките на

³⁴ Концентрацията е разрешена от КЗК с решение № 819/25.09.2008 г.

конкурентното право липсва ефективна възможност за преодоляване на идентифицираните по-горе структурни бариери, като например наличието на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана. Не са налице възможности, при спазване принципите на конкурентното право, да бъдат приложени такива мерки, които да премахнат възможността от препятстване на достъпа до тази инфраструктура.

Ex-post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързан с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. Този принцип на регулиране обаче не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения на предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията за конкуренцията. В тази връзка, липсата на възможност въз основа на нормите на конкурентното право да се предприема конкретни мерки за бързо и ефективно въздействие върху условията за предоставяне на **достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение** на практика отнема възможността за стимулиране на конкуренцията на разглежданите пазари.

Следва да се отбележи и обстоятелството, че принципите за последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от предприятията, която ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин се отнема възможността за предприемане на бързи и адекватни мерки с цел да се преодолее нарушаването на конкуренцията.

Като се има предвид посоченото, с оглед установените високи и непреходни бариери и липсата на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията, налагането от конкурентния регулаторен орган на имуществените санкции за вече извършени нарушения са недостатъчен механизъм за преодоляване на тези бариери, дори и санкциите да бъдат налагани в чести случаи. За ефективното развитие на пазарите за **достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение** е необходимо предприемането на мерки, които да могат да предотвратят извършването на нарушения, увреждащи конкуренцията, което не може да се постигне със заложените в ЗЗК принципи за последващо (ex-post) регулиране.

3.4. Заключение

В следствие на приложения тест на трите критерия по отношение на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, КРС прави заключение, че разглежданите пазари удовлетворяват трите кумулативно приложени критерия, следователно предполагат ex-ante регулиране.

В Разяснителната бележка³⁵ се обръща внимание на факта, че удовлетворяването на трите критерия не означава автоматично, че е необходимо регулиране на съответните пазари. То е необходимо само в случаите, когато се докаже наличието на едно или няколко предприятия със значително въздействие върху тях.

³⁵ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 17.12.2007 г., стр.11

4. Съответен продуктов пазар

Съгласно чл. 9 от Методиката съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице взаимозаменяемост при търсенето и взаимозаменяемост при предлагането.

Взаимозаменяемост при търсенето е налице, когато при относително малко, но постоянно повишаване на цената на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга потребителите са склонни да пренасочат търсенето си към други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които са в състояние да я заменят на базата на техните характеристики, предназначение и цени.³⁶

Взаимозаменяемост при предлагането е налице, когато вследствие на малко, но постоянно повишаване на цената за предоставяне на електронната съобщителна мрежа и/или услуга предприятия, които не осъществяват електронни съобщения и не предоставят електронни съобщителни услуги на съответния пазар са в състояние в краткосрочен план, до 1 (една) година, да навлязат на него без значителни допълнителни разходи за материални и нематериални дълготрайни активи, допълнителни инвестиции, стратегически решения и други.³⁷

4.1. Взаимозаменяемост при търсене и предлагане

При определяне на продуктовете пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение КРС, отчитайки особеностите на националния пазар на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, изследва взаимозаменяемостта при търсене и при предлагане на електронни съобщителни услуги, съотносими към обществената телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение чрез обществена телефонна мрежа.

В таблица 3 са представени съотносимите към обществената телефонна услуга електронни съобщителни услуги, които следва да бъдат разгледани от гледна точка на взаимозаменяемостта при търсене и предлагане с цел дефиниране на продуктови пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

³⁶ Чл. 10, ал. 1 от Методиката

³⁷ Чл. 11, ал. 1 от Методиката

Таблица 3

Съотносими към обществената телефонна услуга електронни съобщителни услуги, които следва да бъдат разгледани от гледна точка на взаимозаменяемостта при търсене и предлагане

Продук- тови пазари	Групи пазари на дребно	
	Достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение:	Обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение:
	- достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители; - достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за бизнес потребители	- обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение; - обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение; - обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение; - обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение
Електронни съобщителни услуги, които следва да бъдат разгледани от гледна точка на взаимозаменяемостта при търсене и предлагане спрямо групите пазари	- видове достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение - и - обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение	
	- достъп до обществена телефонна мрежа за домашни потребители - и - достъп до обществена телефонна мрежа за бизнес потребители	- обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни потребители - и - обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес потребители
	- достъп до фиксирана мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение - и - достъп до мобилна наземна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни чрез мобилна наземна мрежа	
	- достъп до фиксирана мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение - и - достъп до мрежа от вида „точка към много точки” и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни чрез мрежа от вида „точка към много точки”	
		- обществено достъпни национални телефонни услуги - и -обществено достъпни международни телефонни услуги
		- повиквания от географски към географски номера - и - повиквания от географски към негеографски номера³⁸;

³⁸ Вкл. мобилни номера, негеографски номера за предоставяне на услуги чрез обществена мрежа от неподвижна радиослужба от вида „точка към много точки”, негеографски номера за услуги 700, 800 и 90.

		- обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение <i>и</i> - обществени телефонни услуги, предоставяни чрез обществени телефони
--	--	---

4.1.1. Видове достъп до обществена телефонна мрежа

Съгласно § 1, т. 41 от Допълнителните разпоредби на ЗЕС обществената телефонна услуга е дефинирана като „обществена електронна съобщителна услуга за пренасяне на глас и звук в реално време, чрез която се осъществяват национални и международни повиквания и достъп до услуги за спешна помощ, посредством номер или номера от национален или международен номерационен план, която може да включва една или повече от следните услуги: предоставяне на услуги чрез оператор, справки за телефонни номера, телефонни указатели, предоставяне на обществени телефони, предоставяне на услуга при специални условия, предоставяне на специални средства за хора с увреждания или лица със специални социални нужди, и/или предоставяне на негеографски услуги”³⁹.

От представените дефиниции може да бъде направен изводът, че има три основни изисквания, на които трябва да отговаря мрежата на едно предприятие, за да бъде определена тя като обществена телефонна мрежа, а услугите, предоставяни чрез нея да бъдат разглеждани като част от пазара на дребно на обществени телефонни услуги:

1. Обменът на съобщения да се осъществява в реално време (да бъдат спазени изискванията за качество на услугата, съобразно действащите в Република България нормативни актове, стандарти и технически спецификации);

2. Мрежата да предоставя възможност за осъществяване на национални и международни повиквания, както и достъп до допълнителни услуги, сред които услуги за спешна помощ (мрежата да предоставя възможност за взаимно свързване с други електронни съобщителни мрежи);

3. Обменът на съобщения да се осъществява посредством номер или номера от национален или международен номерационен план.

Достъп до обществени телефонни мрежи, отговарящи на представените изисквания, може да се осъществи по различни начини в зависимост от типа предприятие, предоставящо услугата, както и от използваната технология⁴⁰. Към края на 2007 г. в България достъп до обществени телефонни мрежи, чрез които се предоставят обществени телефонни услуги в определено местоположение може да се осъществи чрез:

- **Аналогова абонатна линия (PSTN)**

Осъществява се чрез един канал, даващ възможност за пренос на глас, пренос на факсимилни съобщения и пренос на данни с максимална скорост 56 kbit/s. Това е най-разпространеният вид абонатен достъп и традиционно се предоставя чрез усукана метална двойка като се използва разговорната честотна лента.

³⁹ ЗЕС, Допълнителни разпоредби, § 1, т. 41

⁴⁰ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 17.12.2007 г., стр.22

- **Цифрова абонатна линия (ISDN)**

Представлява цифров телефонен канал със скорост 64 kbit/s или кратна на нея, позволяващ ползването на набор от услуги. Има две разновидности:

Основен достъп ISDN BRA (Basic Rate Access) или ISDN (2B+D)

Линията разполага с два В-канала, всеки от които със скорост 64 kbit/s и един D-канал за сигнализация със скорост 16 kbit/s и позволява две едновременни повиквания за глас или данни (към един и същ или различни абонати). Двата В-канала могат да се обединят и използват за пренос на данни със скорост 128 kbit/s. Този вид достъп е предназначен за домашни и малки бизнес абонати, както и за свързване на учреденски централи с малък капацитет.

Първичен достъп ISDN PRA (Primary Rate Access) или ISDN (30B+D)

Линията разполага с 30 В-канала за данни, всеки от които със скорост 64 kbit/s и един сигнализационен (D-канал) със скорост 64 kbit/s, което съответства на скорост 2 048 kbit/s на пренасяне на цифровия сигнал. Достъпът е предназначен само за бизнес абонати и почти винаги се използва заедно с учреденска централа (УАТЦ).

- **Кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радиотелевизионни програми (CATV мрежа)**

Кабелните мрежи за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми представляват хибридни оптично-коаксиални мрежи (HFC). Тези мрежи позволяват освен предоставяне на радио и телевизионни програми и на широколентов достъп до интернет и телефонна услуга, базирана на интернет протокол.

- **Безжични мрежи**

Безжичните мрежи се използват за достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение в следните случаи:

- при предоставяне на фиксирана телефонна услуга чрез мобилни наземни мрежи (като част от конвергентна услуга);
- за достъп до крайни потребители на мрежи, използващи географски номера, при които в част от мрежата се използва безжична технология (CDMA, WiMAX и др.).

Техническата реализация на пренасянето на повиквания при различните видове достъп са:

- комутация на канали – при PSTN и ISDN;
- комутация на пакети – при IP-базирани мрежи.

Всеки от изброените по-горе видове достъп позволява на крайните потребители да използват пълен набор от обществени телефонни услуги – да осъществяват входящи и изходящи повиквания, пренос на факсимилни съобщения и данни. По тази причина, въпреки използваните различни видове комутация, КРС счита, че всеки от разглежданите видове достъп следва да бъде разглеждан като част от съответния пазар на дребно на достъп до обществена телефонна мрежа, тъй като функционалността, която всеки вид достъп предоставя на крайните потребители, е аналогична.

4.1.2. Достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение

КРС анализира взаимозаменяемостта при търсене и предлагане на услугите за достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и обществените телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

Взаимозаменяемост при търсене

Обикновено услугите за достъп до обществена телефонна мрежа и обществената телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение, се предлагат на крайните потребители заедно, което обаче не следва да се разглежда като предпоставка за отнасянето им към един пазар⁴¹. За да се прецени дали конкретните услуги принадлежат към един пазар е необходимо те да бъдат разгледани от гледна точка на тяхната взаимозаменяемост при търсенето.

Услугите за достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и обществените телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение са услуги, които от гледна точка на техните характеристики и предназначение следва да се разглеждат като взаимодопълващи се, а не като взаимозаменяеми поради факта, че наличието на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение е необходимо условие за ползването на обществени телефонни услуги в определено местоположение (например за осъществяването на национални и международни повиквания).

С навлизането на услугата за достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор“ на пазара на електронни съобщителни услуги в България от 2005 г. потребителите имат възможност да ползват двете услуги (достъп до обществена телефонна мрежа и обществени телефонни услуги) независимо една от друга.

В този смисъл, ако предприятие, предоставящо достъп до обществена телефонна мрежа и обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение повиши цената на телефонната услуга, това може да предизвика съответни действия от страна на крайните потребители, които биха могли да изберат друг доставчик на обществена телефонна услуга.

Взаимозаменяемост при предлагане

С оглед на размера на инвестициите, необходими за изграждането на обществена телефонна мрежа, чрез която да се осъществява достъп до обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение, както и необходимостта от извършване на разходи за ползване на ограничен ресурс, може да се направи заключение, че е малко вероятно в краткосрочен план предприятие, предоставящо единствено услугата „избор на оператор“ да предложи услугата достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение в резултат на малко, но постоянно увеличение на цената на услугата достъп до обществена телефонна услуга в определено местоположение.⁴²

⁴¹ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 17.12.2007 г., стр.23

⁴² Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 17.12.2007 г., стр.23

Анализирайки взаимозаменяемостта при търсене и взаимозаменяемостта при предлагане на услугата за достъп до обществена телефонна мрежа и обществените телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, КРС прави заключение, че двете услуги не принадлежат към един пазар.

4.1.3. Достъп до обществена телефонна мрежа за домашни потребители и достъп до обществена телефонна мрежа за бизнес потребители

КРС анализира взаимозаменяемостта при търсене и предлагане на услугите за достъп до обществена телефонна мрежа за домашни потребители в определено местоположение и услугите за достъп до обществена телефонна мрежа за бизнес потребители в определено местоположение.

Взаимозаменяемост при търсене

И двата вида достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение - за домашни и бизнес потребители функционално са идентични поради факта, че се предоставят чрез една и съща инфраструктура и имат еднакви качествени характеристики. Следва да се отбележи обаче, че домашните и бизнес потребителите имат различни потребности от гледна точка на ползвания от тях достъп. Някои от услугите са предназначени само за едната група потребители – първичният ISDN достъп, например, се ползва само от бизнес потребители. Домашен потребител не би могъл да използва ефективно капацитета, който предлага първичният ISDN достъп, още повече, че този вид достъп обикновено се използва заедно с учреденска централа (УАТЦ). Различните нужди на домашните и бизнес потребителите пораждат търсене на различни услуги на пазара, което от своя страна предопределя разглеждането на отделни пазари за домашни и бизнес потребители.

Един от основните фактори, които оказват влияние на потребителското търсене на националния пазар на достъп до обществена телефонна мрежа е цената за достъп, която стандартно включва такса за откриване на телефонен пост и месечен абонамент за телефонен пост. В таблица № 4 са посочени актуалните през 2007 г. цени на историческото предприятие за откриване на телефонен пост според вида достъп.

Таблица 4

Цени за откриване на телефонен пост и месечен абонамент на „БТК” АД, актуални към 31.12.2007 г. (в лв., вкл. ДДС)

Видове потребители	Видове постове		
	Обикновен телефонен пост / АСЛ	ISDN BRA (2B+D)	ISDN PRA (30B+D)
Откриване на телефонен пост (в лв., вкл. ДДС)			
Домашни потребители	24.00	84.00	-
Бизнес потребители	84.00	120.00	720.00
Месечен абонамент за телефонен пост (в лв., вкл. ДДС)			
Домашни потребители	13.80*	18.00	-

Бизнес потребители	21.60	42.00	804.00
--------------------	-------	-------	--------

Източник: Цени за продажби на дребно на „БТК“ АД, София, февруари 2007 г.

* План „БТК У Дома 50” (Стандартен план)-прав пост с включени 50 минути за селищни и междуселищни разговори или 25 импулса при централи без възможност за таксуване по време

Видно от таблицата по-горе, цените за откриване и за месечен абонамент за телефонен пост на бизнес абонати са в пъти по-високи от цените за съответния вид достъп, предлаган на домашни абонати. Следователно, може да се предположи, че домашните потребители не биха възприели двата вида достъп като взаимозаменяеми услуги.

Взаимозаменяемост при предлагане

Предприятията, предоставящи достъп до обществена телефонна мрежа имат различен маркетингов подход и предлагат различни услуги, в зависимост от това към коя потребителска група е насочена услугата. Често срещана практика в сайтовете на предприятията, предлагащи достъп до обществени телефонни услуги в определено местоположение е обособяването на отделни категории, съответно за домашни и бизнес потребители. Освен това, различните договорни срокове, условия и ценови структури, включващи процентни отстъпки в зависимост от размера на дължимата сума, са фактори, които предполагат, че услугите, предназначени за домашни и за бизнес потребители, следва да се отнесат към различни съответни пазари.

Следва да се отбележи и фактът, че предприятията, предоставящи достъп до обществена телефонна мрежа в България разграничават домашните от бизнес потребителите чрез персоналния им идентификатор. За домашните потребители този идентификатор е Единния граждански номер (ЕГН), а за бизнес потребителите това е Единния идентификационен код (ЕИК).

Основната част от предприятията, предлагащи достъп до обществена телефонна услуга в определено местоположение в България имат оферти както за домашни, така и за бизнес потребители. Данните, предоставени от алтернативните предприятия сочат, че към края на 2007 г. 70 % от техните активни абонатни постове са служебни. Пет от тези предприятия са посочили, че обслужват само бизнес потребители като абонати на услуги за достъп до обществена телефонна услуга в определено местоположение.

Малко вероятно е предприятие, което е изградило стратегия за обслужване на бизнес потребители, разчитайки на големи обеми трафик и комплексни решения за бизнеса да премине към предлагане на услуги за домашни потребители вследствие на малко, но постоянно повишаване на цената на услугите за домашни потребители, както и обратното.

Анализирайки взаимозаменяемостта при търсене и при предлагане на услугите за достъп до обществена телефонна мрежа за домашни и за бизнес потребители в определено местоположение, КРС прави заключение, че съществуват отделни пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители и за бизнес потребители.

4.1.4. Обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни потребители и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес потребители

КРС анализира взаимозаменяемостта при търсене и предлагане на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни потребители, и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес потребители.

Взаимозаменяемост при търсене

Както при достъпа до обществена телефонна мрежа, така и при обществено достъпните телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, търсенето на потребителите зависи от една страна от техните потребности, а от друга – от цената на услугата. Цената, която крайният потребител заплаща за проведените разговори обикновено е резултат от множество фактори – избрания абонаментен план, дестинацията на повикванията, часовата зона, в която се провеждат разговорите и др. В много случаи бизнес потребителите ползват отстъпки в зависимост от обема трафик, който далеч надвишава този на домашните потребители. Това означава, че за много бизнес абонати ще е по-изгодно да запазят тези отстъпки, вместо да ползват услуги, предназначени за домашни потребители, в случай на относително малко, но постоянно ценово увеличение на услугите за бизнес потребители. От друга страна едно домакинство трудно би могло да достигне такъв обем трафик, който да доведе до постигане на същите отстъпки, както при бизнес абонатите. Поради това не може да се приеме, че при относително малко, но постоянно увеличение на цената на обществената телефонна услуга, предназначена за домашни потребители, последните биха ползвали услуги, предназначени за бизнес абонати.

Услугите, предназначени за бизнес потребители са приспособени към техните специфични потребности от гледна точка на използваните брой постове, различни видове допълнителни услуги и схеми на потребление. По-голяма част от допълнителните услуги, които са предназначени за бизнес клиенти (виртуална частна мрежа - VPN, възможност за аудио конференции и др.) не се предлагат на домашни потребители. Поради това КРС счита, че е малко вероятно при относително малко, но постоянно увеличение на цената на телефонните услуги за бизнес потребители голям брой бизнес абонати да се преориентират към услуги, предназначени за домашни потребители.

Взаимозаменяемост при предлагане

Предприятията, предоставящи обществена телефонна услуга в определено местоположение, делят клиентите си на домашни и бизнес, като изграждат своята маркетингова, ценова и сервизна политика в зависимост от нуждите на тези два вида целеви групи. Акцентът в ofertите за домашни потребители обикновено е поставен върху абонаментни планове с включени т.нар. „безплатни минути” и върху пакетни услуги, включващи обществена телефонна услуга и кабелна телевизия; обществена телефонна услуга и достъп до интернет или обществена телефонна услуга, кабелна телевизия и достъп до интернет. Предложенията за бизнес клиенти са насочени към анализиране на нуждите на отделния потребител и предлагане на комплексни решения за офиса и съответната бизнес организация, които биха могли да включват: проектиране на цялостна комуникационна инфраструктура, доставка, инсталиране, конфигурация, последващи настройки и поддръжка на изградената инфраструктура, обучение на персонала, изграждане на VPN и други. По отношение на ценовата

политика, насочена към бизнес клиенти, практика е и прилагането на скала за ценови отстъпки при реализиран обем трафик.

Поради съществените разлики в прилаганата от предприятията маркетингова политика спрямо различните видове потребители на обществени телефонни услуги КРС е на мнение, че е малко вероятно предприятие, което е изградило стратегия за обслужване на бизнес потребители, разчитайки на големи обеми трафик и комплексни решения за бизнеса да премине към предлагане на услуги за домашни потребители вследствие на малко, но постоянно повишаване на цената на услугите за домашни потребители, както и обратното.

Анализирайки взаимозаменяемостта при търсене и при предлагане на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни и за бизнес потребители, КРС прави заключение, че съществуват отделни пазари на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни потребители и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес потребители.

4.1.5. Достъп до фиксирана мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и достъп до мобилна наземна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни чрез мобилна наземна мрежа

КРС оценява потенциалната взаимозаменяемост на достъпа до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и мобилния достъп, спазвайки принципа на технологична неутралност по отношение на мрежите. Двата вида достъп, както и двата вида обществено достъпни телефонни услуги се разглеждат от гледна точка на тяхната взаимозаменяемост при търсене и предлагане.

Взаимозаменяемост при търсене

Имайки предвид националните особености на пазара на обществени телефонни услуги, наблюдаваната конвергенция на мрежи и услуги, както и някои сходни функционални характеристики на услугите, предоставяни чрез обществена телефонна мрежа в определено местоположение и чрез мобилна наземна мрежа, КРС отчита, че е налице възможност от гледна точка на търсенето на дребно да съществува взаимозаменяемост между двата типа услуги.

И двата вида услуги имат много общи характеристики, свързани с възможността за осъществяване и за приемане на повиквания, възможност за ползване на широколентови услуги и др. Мобилната телефонна услуга притежава и уникални за нея характеристики, които не могат да бъдат открити при фиксираната услуга, основната от които е мобилността.

Имайки предвид казаното дотук и разглеждайки особеностите на националния пазар, КРС е на мнение, че съществува възможност потребителите на фиксирани услуги да са склонни да предпочетат уникалните за мобилната услуга характеристики, отказвайки се от фиксираната телефонна услуга при относително малко, но постоянно повишаване на цената на фиксираната услуга (да заместят фиксираната услуга с мобилна). От гледна точка на потенциалната взаимозаменяемост на фиксирана с мобилна услуга е възможно двете услуги да бъдат разглеждани като част от един пазар.

От друга страна обаче според КРС е много малко вероятно потребителите на мобилни услуги да се откажат от уникалните характеристики, предлагани им от мобилната услуга, и да предпочетат да я заменят с фиксирана такава при относително малко, но постоянно повишаване на цената на мобилната услуга. От тази гледна точка, отнасяща се до потенциалната взаимозаменяемост на мобилна с фиксирана услуга, двете услуги не би трябвало да бъдат разглеждани като част от един пазар.

От казаното дотук може да бъде направен изводът, че от гледна точка на потребителското търсене между фиксирани и мобилните телефонни услуги в България е *възможно да бъде доказана асиметрична взаимозаменяемост* – потребителите на фиксирани услуги са склонни да ги заменят с мобилни, но потребителите на мобилни услуги не биха ги заменили с фиксирани. Ако е налице асиметрична взаимозаменяемост, то двете услуги формират различни продуктови пазари⁴³.

Освен възможността да бъде доказана асиметрична взаимозаменяемост, според КРС са налице и редица други факти, които доказват, че фиксираната телефонна услуга и мобилната телефонна услуга не са част от един пазар.

Фигура 9 показва изменението на фиксираната и мобилната плътност за периода 2005-2007 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 9

Въпреки наблюдаваната от последните години тенденция на намаление на фиксираната телефонна плътност и на увеличение на мобилната, следва да се отбележи, че потребителите на обществени телефонни услуги в определено местоположение не са склонни да заменят изцяло достъпа в определено местоположение с мобилен достъп. Мобилната телефонна плътност в България се увеличава с много по-големи темпове в

⁴³ Изследването на асиметричната взаимозаменяемост е базирано на икономическа обосновка на термина в разработката *Asymmetric substitutability: theory and some applications*, Kris De Jaegher, Utrecht School of Economics, Utrecht University (както на стр. 19-21 в документа е детайлно разглеждана асиметричната взаимозаменяемост между мобилни и фиксирани телефонни услуги)
<http://www.uu.nl/uupublish/content/08-02.pdf>

сравнение с намалението на фиксираната телефонна плътност, което дава основание да се предположи, че потребителите на телефонни услуги в по-голямата си част ползват както фиксиран, така мобилен достъп. Запазването на фиксирания достъп от страна на потребителите до голяма степен се дължи на възможностите, които той предоставя за ползване и на други услуги, различни от обществената телефонна услуга. За домашните потребители това са пакетните услуги или ползването на DSL достъп, а за бизнес потребителите – услугите за пренос на данни, достъп до интернет и възможността за ползване на учреденски телефонни централи.

Друг важен фактор, който според КРС влияе на потребителите при вземане на решение дали да заменят фиксирания с мобилен достъп, е цената на различните видове повиквания. Взаимозаменяемост при търсенето може да бъде налице, когато цените на съответните електронни съобщителни услуги са еднакви или сходни.⁴⁴ В таблица 5 са поместени среднопретеглените цени на дребно, изчислени въз основа на данни за приходите и трафика в минути за повиквания, генерирани от фиксирани и от мобилни мрежи.

Таблица 5

Среднопретеглени цени на дребно за повиквания от фиксирани и мобилни мрежи през 2007 г.⁴⁵

Вид трафик	Среднопретеглена цена за повиквания (в лв./минута)	Вид трафик	Среднопретеглена цена за повиквания (в лв./минута)
В рамките на дадена фиксирана мрежа	0,055	В рамките на дадена мобилна мрежа	0,060
От фиксирана мрежа към друга фиксирана мрежа*	0,095	От мобилни към други мобилни мрежи	0,367
От фиксирана мрежа към мобилна мрежа	0,571	От мобилна мрежа към фиксирана мрежа	0,200
От фиксирани мрежи към мрежи извън страната	0,349	От мобилни мрежи към мрежи извън страната	0,992

* селищни и междуселищни разговори

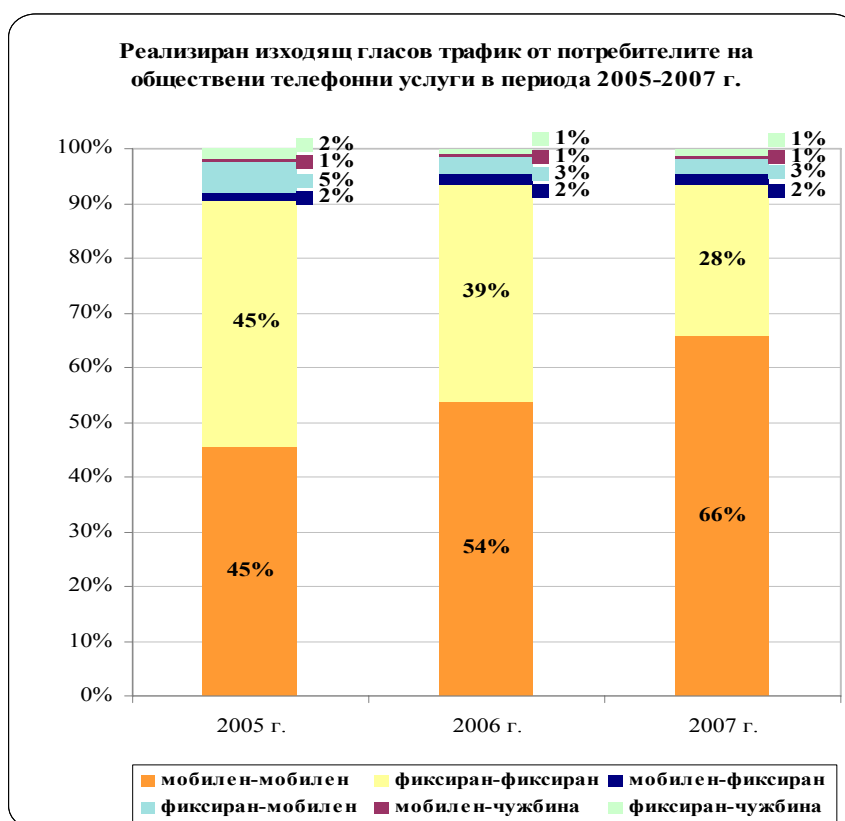
От поместените в таблицата среднопретеглени цени е видно, че единствено цените на повикванията в рамките на дадена фиксирана мрежа и в рамките на дадена мобилна мрежа (on-net повиквания) са съпоставими. Ако един потребител реши да замени своя фиксиран достъп с мобилен, а в същото време голяма част от реализирания от него изходящ трафик представлява повиквания към фиксирана мрежа, то е малко вероятно той да възприеме повикванията от фиксирана мрежа към друга фиксирана мрежа и от мобилна мрежа към фиксирана мрежа като взаимозаменяеми, тъй като разликата в среднопретеглените цени на двата типа повиквания е над два пъти. Същият би бил изводът при съпоставяне на среднопретеглените цени на международните повиквания (в случай, че голяма част от извършените от потребителя повиквания са към потребители извън страната), където разликата е почти три пъти.

⁴⁴ Чл. 10, ал. 3 от Методиката

⁴⁵ Среднопретеглените цени са изчислени като отношение на приходите от абонати за проведени разговори (в лева) към реализирания трафик (в минути). Изчисляването на този показател се налага поради наличието на изключително голямо разнообразие на абонаментни планове на участниците на пазара, което прави съпоставянето на цените практически невъзможно.

Съпоставянето на среднопретеглените цени за повиквания, генерирани съответно от фиксирана и от мобилна мрежа, води до заключението, че за да оптимизират разходите си за осъществяване на телефонни повиквания потребителите на гласови телефонни услуги биха ползвали едновременно фиксиран и мобилен достъп и телефонна услуга. Това заключение е в съответствие и с направения по-горе извод на база на данните за изменението на плътността на фиксираната и мобилната телефонна услуга.

За склонността на потребителите да използват едновременно както фиксиран, така и мобилен достъп и телефонна услуга говори и фиг. 10, която представя изменението на дяловете на различния тип гласов трафик, реализиран от потребителите на обществени телефонни услуги (както фиксирани, така и мобилни) в периода 2005-2007 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 10

От графиката се вижда, че относителните дялове на повикванията от фиксиран телефон към мобилен телефон, от мобилен телефон към фиксиран телефон, от фиксиран телефон към чужбина и от мобилен телефон към чужбина в общия реализиран изходящ гласов трафик се запазват почти непроменени в периода 2005-2007 г., независимо от голямото нарастване на броя потребители на мобилни услуги и намаляването на броя фиксирани телефонни постове. От друга страна, от графиката ясно се вижда тенденцията потребителите да заменят повикванията от фиксиран към фиксиран телефон с повиквания от мобилен към мобилен. Замяната на единия тип повиквания с другия от страна на потребителите е неоспорима според КРС, но тя не говори за взаимозаменяемост на фиксираната гласова телефонна услуга с мобилна като цяло, а по-скоро за нарастващото предпочитание потребителите да комуникират посредством мобилните си телефони в случай, че са абонати на мобилни мрежи. Що се отнася до останалите видове повиквания, потребителите запазват своите навици,

разграничавайки фиксираните от мобилните услуги и използвайки ги по-скоро като допълващи се, отколкото като взаимозаменяеми.

Друг довод в подкрепа на тезата, че двете услуги не са взаимозаменяеми, е стартиралото в края на 2007 г. и началото на 2008 г. предлагане на пакетни услуги, включващи фиксирана и мобилна гласова телефонна услуга от страна на две от мобилните предприятия в България. КРС е на мнение, че ако потребителите считаха двете услуги за взаимозаменяеми, те не биха имали никакъв интерес към подобен пакет и мобилните предприятия изобщо не биха започнали да го предлагат.

Не на последно място може да се отбележи, че според проведено проучване на Евробарометър⁴⁶ в периода декември 2005г. – януари 2006г. 36% от българите заявяват, че са склонни да заменят своя фиксиран телефон с мобилен в случай, че цените, предлагани от предприятията, предоставящи фиксирани услуги и предприятията, предоставящи мобилни услуги, са еднакви.

Взаимозаменяемост при предлагане

При оценката на взаимозаменяемостта при предлагането КРС изследва възможността вследствие на малко, но постоянно повишаване на цената на достъпа до обществена телефонна мрежа в определено местоположение предприятие, предоставящо електронни съобщителни услуги чрез мобилна наземна мрежа, да се насочи към предлагането на продукт, чиито характеристики от гледна точка на качество и цена максимално да се доближават до характеристиките на фиксирания достъп и обществените телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

Предприятие, което е получило разрешение да предоставя обществено достъпна телефонна услуга чрез мобилна наземна мрежа, не би могло да предложи фиксиран достъп до фиксирана телефонна мрежа и обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение, без да извърши съответното адаптиране на производствените си ресурси, свързано с разход на ресурси и време. Пред такова предприятие съществуват и правни и регулаторни бариери за навлизане на пазара, тъй като осъществяването на дейността по предоставянето на обществени телефонни услуги в определено местоположение е пряко свързано с получаване на разрешение за използване на ограничен ресурс – географски номера .

Въз основа на изложените по-горе аргументи и конкретни данни КРС стига до заключението, че както от гледна точка на търсенето, така и от гледна точка на предлагането не е налице взаимозаменяемост на достъпа до фиксирана телефонна мрежа и до мобилна наземна мрежа, както и взаимозаменяемост на обществено достъпните телефонни услуги, предоставяни чрез двата вида достъп. Следователно достъпът и обществено достъпните телефонни услуги, предоставяни чрез фиксирана мрежа, и съответните услуги, предоставяни чрез мобилна мрежа, не следва да се разглеждат в един пазар. Този извод се подкрепя както от решения на КЗК⁴⁷, текстове в Разяснителната бележка на Европейската комисия⁴⁸, редица решения на Европейската комисия по даване на разрешения за концентрации⁴⁹, така и от

⁴⁶ *Special Eurobarometer 249 / Wave 64.4 – TNS Opinion & Social*

⁴⁷ *Решение на КЗК №102/2005, стр. 16 и Решение на КЗК № 504/2008, стр. 26-27.*

⁴⁸ *Разяснителна бележка, придружаваща Препоръката на Комисията 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г. за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на ex-ante регулиране, издадена на основание на Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за общата регулаторна рамка за електронните съобщителни мрежи и услуги, стр. 20.*

⁴⁹ *Case COMP/M.5148 - DEUTSCHE TELEKOM /OTE; Case COMP/M.4947 -VODAFONE / TELE2 ITALY /TELE2 SPAIN; Case COMP/M.4809 -FRANCE TELECOM /MID EUROPA PARTNERS / ONE.*

практиката на държавите-членки на ЕС, нотифицирали пазарни анализи на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

Анализирайки взаимозаменяемостта при търсене и взаимозаменяемостта при предлагане на достъп до фиксирана телефонна мрежа и до мобилна наземна мрежа КРС прави заключение, че двата вида достъп не принадлежат към един пазар.

Анализирайки взаимозаменяемостта при търсене и при предлагане на обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение чрез фиксирана мрежа и чрез мобилна наземна мрежа КРС прави заключение, че двата вида услуги не принадлежат към един пазар.

4.1.6. Достъп до фиксирана мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и достъп до мрежа от вида „точка към много точки” и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни чрез мрежа от вида „точка към много точки”

Предоставянето на обществени телефонни услуги чрез мрежи от типа „точка към много точки” може да се извършва както чрез използване на географски номера, така и чрез негеографски номера с национален код за достъп. Използването на съответните номера се определя от технологията, начина на изграждане на мрежата и пазарната политика на предприятието. В случаите, когато използваната технология позволява ограничена подвижност (номадност) на абонатите, услугите могат да бъдат предоставяни чрез негеографски номера с национален код за достъп. Именно тези услуги КРС разглежда като алтернатива на повикванията от определено местоположение на обществени телефонни мрежи.

Взаимозаменяемост при търсене

При оценка на взаимозаменяемостта при търсене следва да се има предвид, че услугите, предоставяни чрез географски и негеографски номера с национален код за достъп имат различни характеристики. Въпреки, че и двете услуги могат да бъдат предоставяни в определено местоположение чрез обществена телефонна мрежа, липсата на обвързаност на негеографския номер с определено географско местоположение е характеристика, която отличава в значителна степен двата типа услуги. Услугите, предоставяни в определено местоположение посредством негеографски номера дават на крайните потребители допълнителна възможност за промяна на местоположението, в което се предоставя услугата. Потребителите могат да използват услугата навсякъде, където мрежата на предприятието, на което са абонат, има покритие. Тази възможност липсва при услугите, предоставяни чрез географски номера, тъй като всеки номер е обвързан с определен географски адрес. Все пак, възможността за подвижност на абонатите е ограничена само в зоната на покритие на мрежата, която към момента е в рамките на населеното място.

От друга страна, повиквания чрез мрежи от типа „точка към много точки” с национален код за достъп се предлагат на потребителите в България от едно единствено предприятие от края на 2007 г. Имайки предвид характеристиките на двете услуги, ниската степен на покритие на мрежата на предприятието, което ограничава достъпа на потребителите до услуги чрез мрежи от типа „точка към много точки” с национален код за достъп, както и все още ограниченото потребление на подобни услуги към момента на извършване на анализа, КРС достига до заключението, че осъществяването на повиквания чрез негеографски номера с национален код за достъп

от мрежи от типа „точка към много точки“ не може да бъде прието за взаимозаменяемо на повикванията от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и не се очаква това да се промени в разглеждания бъдещ двугодишен период.

Взаимозаменяемост при предлагане

При оценката на взаимозаменяемостта при предлагането КРС изследва възможността вследствие на малко, но постоянно повишаване на цената на достъп до фиксирана телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение предприятие, предоставящо електронни съобщителни услуги чрез мрежа от вида „точка към много точки“ и обществени телефонни услуги чрез негеографски номера с национален код за достъп да се насочи към предлагането на продукт, които максимално да се доближава от гледна точка на качество и цена до фиксирания достъп и обществените телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

Поради наличието на високи и непреходни структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на пазарите на достъп до фиксирана телефонна мрежа и обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение⁵⁰ може да се предположи, че предприятие, предоставящо услуги чрез мрежа от вида „точка към много точки“ и обществени телефонни услуги чрез негеографски номера с национален код за достъп не би могло в краткосрочен план да навлезе на пазарите на достъп до фиксирана телефонна мрежа и обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение без допълнителни разходи за материални и нематериални дълготрайни активи, допълнителни инвестиции, необходимост от издаване на съответно разрешение и др. Следователно не е налице взаимозаменяемост от гледна точка на предлагането на достъпа до фиксирана телефонна мрежа и обществено достъпната телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение и достъпа до мрежа от вида „точка към много точки“ и съответните телефонни услуги, предоставяни чрез негеографски номера с национален код за достъп.

Анализирайки взаимозаменяемостта при търсене и при предлагане на достъп до фиксирана телефонна мрежа и до мрежа от вида „точка към много точки“ КРС прави заключение, че двата вида достъп не принадлежат към един пазар.

Анализирайки взаимозаменяемостта при търсене и при предлагане на обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение чрез фиксирана мрежа и чрез негеографски номера с национален код за достъп, предоставяна чрез мрежа от вида „точка към много точки“ КРС прави заключение, че двата вида услуги не принадлежат към един пазар.

4.1.7. Обществено достъпни национални телефонни услуги и обществено достъпни международни телефонни услуги

Може да се твърди, че по отношение на изходящите телефонни повиквания абонатите не възприемат селищните, междуселищните и международните повиквания като взаимозаменяеми. Следователно може да се счита, че отделните видове повиквания принадлежат към различни пазари на дребно. От друга страна увеличението на цената на една от тези услуги би могло да стимулира предприятие, предоставящо другите видове телефонна услуга да предприеме всички необходими

⁵⁰ Раздел V. „Определяне на съответния пазар“ т. 3.1. „Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара“

действия на пазара на едро, за да може да предоставя съответната услуга на дребно. Въпреки това, съществуват някои специфични обстоятелства, които могат да ограничават възможностите на предприятията да предоставят пълния набор от продукти на пазара на едро на международни телефонни услуги.⁵¹

Взаимозаменяемост при търсене

От гледна точка на взаимозаменяемостта при търсенето международните телефонни повиквания, независимо от дестинацията им, не се възприемат от абонатите като взаимозаменяеми с националните телефонни повиквания. Основната причина за това е липсата на функционална взаимозаменяемост на двата вида повиквания, изразяваща се в обстоятелството, че ако потребителят има потребност да осъществи повикване към лице, пребиваващо извън границите на Република България, то той не би осъществил национално повикване.

Взаимозаменяемост при предлагане

При оценката на взаимозаменяемостта при предлагането на национални и международни телефонни услуги следва да се прецени дали при малко, но постоянно увеличение на цената на международните телефонни услуги предприятие, предоставящо само национални телефонни услуги би започнало да предлага и международни телефонни услуги. Както и обратното – дали при малко, но постоянно увеличение на цената на националните телефонни услуги предприятие, предоставящо само международни услуги, би започнало да предлага и национални такива. И в двата случая за да започне предлагане на национални/международни услуги, едно предприятие трябва да сключи голям брой договори за взаимно свързване с предприятия, предоставящи обществено достъпни телефонни услуги на националния пазар или в чужбина. Според КРС и в двата случая това би отнело технологично време, което би попречило на предприятието да навлезе за кратък период на интересувания го пазар и да се възползва от създалата се ситуация, извличайки печалба като предоставя национални/международни разговори на по-ниски цени от хипотетичния монополист. Освен това в случай, че едно предприятие възнамерява да започне да предоставя международни повиквания, то е налице нужда от изграждането на допълнителна собствена инфраструктура за физическа реализация на международното свързване или наемането/закупуването на услуги на едро, чрез които то да бъде осъществено.

От друга страна, КРС е на мнение, че съществуват съществени различия в конкурентните условия на пазарите на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес и домашни потребители, и пазарите на обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес и домашни потребители. За това свидетелства и динамиката на общия пазарен дял на алтернативните предприятия, изчислен на база трафик от реализирани международни повиквания. В периода 2005 – 2007 г. пазарният дял на алтернативните предприятия се е увеличил с близо 14 пункта, докато изменението на съответния показател, отнасящ се до обществено достъпни национални телефонни услуги е по-малко от 2 пункта. Друга особеност на пазара на обществено достъпни международни телефонни услуги, е че основната част от международния трафик, реализиран от алтернативните предприятия през 2007 г. се дължи на проведени международни разговори от бизнес абонати (93%).

⁵¹ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 11.02.2003 г, стр. 17.

Анализирайки взаимозаменяемостта при търсене и при предлагане на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, КРС прави заключение, че двата вида разглеждани услуги не принадлежат към един пазар.

4.1.8. Повиквания към географски номера и повиквания към негеографски номера (негеографски номера, използвани за осъществяване на повиквания към мобилна мрежа, негеографски номера за осъществяване на повиквания към мрежа от неподвижна радиослужба от вида „точка към много точки“, негеографски номера, определени от кодове за достъп до национални негеографски услуги „700“, „800“, „90“ и кратки национални кодове с първа цифра „1“)

Съгласно т.6 от Допълнителната разпоредба на ЗЕС, географският номер е номер от Националния номерационен план, част от цифрите на който имат географско значение и които се използват за маршрутизация на повиквания към физическо местоположение на крайна точка на електронна съобщителна мрежа. Понятието "негеографски номер" е дефинирано в т. 33 от Допълнителната разпоредба на ЗЕС като номер от Националния номерационен план, който не е географски и не е обвързан с географско място, като номерата за мобилни услуги, безплатни телефонни услуги, услуги с добавена стойност и други.

С цел дефиниране на продуктовете пазари на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни и бизнес потребители, КРС следва да прецени доколко повикванията от географски към географски номера и от географски към негеографски номера могат да се определят като взаимозаменяеми от гледна точка на търсенето или предлагането. За целта, следва да се разгледат следните видове повиквания от географски номера към номера, които не са обвързани с географско място:

- повиквания към мобилни наземни мрежи;
- повиквания към мрежи от неподвижна радиослужба от вида „точка към много точки“ с национален код за достъп;
- повиквания към номера за комутируем достъп до Интернет;
- повиквания към негеографски номера от типа 700XYZZZ, 800XYZZZ, 90XYTZZZ и кратки номера.

Взаимозаменяемост при търсене

От гледна точка на търсенето може да се предположи, че потребители на обществено достъпна телефонна услуга в определено местоположение не биха възприели повиквания към по-горе изброените негеографски номера като взаимозаменяеми на повикванията към географски номера. Въпреки, че с оглед високото проникване на мобилни услуги в България (виж фиг. 9) може да се очаква, че голяма част от крайните потребители на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, имат възможност да извършват и приемат повиквания посредством лични мобилни телефони, то същото не може да се каже за останалите видове негеографски номера. По тази причина КРС е на мнение, че от гледна точка на търсенето повикванията към географски и негеографски номера не се възприемат от крайните потребители като достатъчно взаимозаменяеми, за да могат да бъдат причислени към един и същ пазар на дребно.

Взаимозаменяемост при предлагане

За предприятие, предоставящо обществени телефонни услуги в определено местоположение с възможност за повиквания само към географски номера няма да представлява значителна трудност да започне да предоставя възможност за повиквания и към негеографски номера в резултат на малко, но постоянно повишаване на цената на повиквания от географски към негеографски номера от страна на хипотетичен монополист. За предоставянето на възможност за абонатите с географски номера на такова предприятие да осъществяват повиквания и към негеографски номера е необходимо единствено предприятието да сключи договори за взаимно свързване със съответните предприятия, в мрежите на които следва да се терминира повикването. Предлагането на тази услуга не би следвало да е съпроводена с необходимост от реализиране на значителни допълнителни разходи за въпросното предприятие поради обстоятелството, че предприятията, предоставящи обществени телефонни услуги в определено местоположение, използват една и съща инфраструктура за осъществяване на повиквания към географски номера и към негеографски номера.

В Разяснителната бележка към Препоръката на Европейската комисия от 11.02.2003 г. е посочено, че определянето на по-ограничен пазар е уместно в случай, че взаимозаменяемост от гледна точка на предлагането не съществува или е ограничена.⁵²

Анализирайки взаимозаменяемостта при търсене и при предлагане на повиквания от географски към географски номера и от географски към негеографски номера, КРС прави заключение, че от гледна точка на предлагането повикванията от географски към географски номера и към негеографски номера принадлежат към един и същ пазар на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

4.1.9. Обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и обществени телефонни услуги, предоставяни чрез обществени телефони

Съгласно т. 38 от Допълнителната разпоредба на ЗЕС "обществен телефон" е обществено достъпен телефонен апарат, за използването на който средствата за плащане могат да са монети и/или кредитни/дебитни карти, и/или предварително платени карти, включително карти, използвани чрез набиране на кодове.

Взаимозаменяемост при търсене

Обществените телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и обществените телефонни услуги, предоставяни чрез обществени телефони биха могли да се разглеждат като взаимозаменяеми от гледна точка на потребителя поради следните сходни характеристики:

- пренасяне на глас в реално време;
- възможност за осъществяване на изходящи национални и международни повиквания;
- възможност за осигуряване на безплатен достъп до услуги за спешни повиквания.

Следва да се отчете обаче, че за периода на анализа потребителите на обществените телефони в страната нямат възможност да получават входящи

⁵² Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 11.02.2003 г., стр. 17.

повиквания, поради което услугите предоставяни чрез обществени телефони биха могли само частично да заменят обществената телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение. За това говорят потреблението и приходите от обществени телефонни услуги: относителният дял на изходящия трафик, реализиран чрез обществени телефони през 2007 г. е едва 0,4% от целия изходящ трафик в минути, реализиран в мрежи, чрез които се предоставят обществени телефонни услуги в определено местоположение, докато приходите от тези услуги съставляват само 0,8% от всички приходи от обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

Взаимозаменяемост при предлагане

Разглеждайки взаимозаменяемостта при предлагането на двете услуги следва да бъде отчетено наличието на високи и непреходни структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на съответния пазар, разгледани в раздел V, точка 3. „Прилагане на теста на трите критерия” и по-конкретно необходимостта от използването на ограничен ресурс – номера от Националния номерационен план. Следователно може да се направи заключение, че е малко вероятно предприятие, предоставящо достъп до обществено достъпни телефонни услуги чрез обществени телефони да започне да предоставя обществена телефонна услуга в определено местоположение за домашни или бизнес потребители вследствие на малко, но постоянно увеличение на цената.

Анализирайки взаимозаменяемостта при търсене и при предлагане на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и чрез обществени телефони КРС прави заключение, че двата вида разглеждани услуги не принадлежат към един пазар.

5. Съответен географски пазар

Съгласно Насоките за пазарните анализи и оценката на значително въздействие върху пазара и чл. 14, ал. 1 от Методиката, географският обхват на съответния пазар в сектора на електронните съобщения традиционно се определя въз основа на два главни критерия:

- покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
- наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези критерии географският пазар може да бъде определен като местен, регионален, национален или обхващащ територията на две или повече страни (например общоевропейски пазар, пазар, обхващащ територията на Европейското икономическо пространство, или глобален пазар).

Съгласно чл. 152, ал. 3 от ЗЕС, географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни райони.

Вземайки предвид разпоредбите на европейското и националното законодателство, КРС определя *територията на Република България* за географски пазар на пазарите за достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение. Националният обхват на разглежданите пазари може да се обоснове и с обстоятелството, че предприятията,

предоставящи съответните услуги, са лицензирани или имат издадено разрешение да предоставят тези услуги на територията на Република България.

6. Заключение

Във връзка с гореизложеното, КРС достигна до следните заключения по отношение определянето на съответните пазари:

Съответните продуктови пазари, обект на този анализ, са:

1. *Пазар на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители* – включващ следните видове достъп до обществени телефонни мрежи, чрез които се предоставят услуги в определено местоположение на домашни потребители: аналогов, ISDN, чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио-телевизионни програми, безжичен;

2. *Пазар на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за бизнес потребители* – включващ следните видове достъп до обществени телефонни мрежи, чрез които се предоставят услуги в определено местоположение на бизнес потребители: аналогов, ISDN, чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио-телевизионни програми, безжичен;

3. *Пазар на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение* – включващ следните услуги:

- селищни повиквания от географски номер на домашни потребители към друг географски номер;
- междуселищни повиквания от географски номер на домашни потребители към друг географски номер;
- повиквания от географски номер на домашни потребители към негеографски номер (негеографски номер, използван осъществяване на повиквания към мобилна мрежа, негеографски номер за осъществяване на повиквания към мрежа от неподвижна радиослужба от вида „точка към много точки”, негеографски номер, определен от кодове за достъп до национални негеографски услуги „700”, „800”, „90” и кратки национални кодове с първа цифра „1”);

4. *Пазар на обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на домашни потребители в определено местоположение* – включващ повиквания от географски номер на домашни потребители към номера, принадлежащи към националните номерационни планове на други страни;

5. *Пазар на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение* – включващ следните услуги:

- селищни повиквания от географски номер на бизнес потребители към друг географски номер;
- междуселищни повиквания от географски номер на бизнес потребители към друг географски номер;
- повиквания от географски номер на бизнес потребители към негеографски номер (негеографски номер, използван осъществяване на повиквания към мобилна мрежа, негеографски номер за осъществяване на повиквания към мрежа от неподвижна радиослужба от вида „точка към много точки”, негеографски номер, определен от кодове за достъп до национални

негеографски услуги „700“, „800“, „90“ и кратки национални кодове с първа цифра „1“);

6. *Пазар на обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на бизнес потребители в определено местоположение* – включващ повиквания от географски номер на бизнес потребители към номера, принадлежащи към националните номерационни планове на други страни.

Географският обхват на всеки един от разглежданите съответни пазари е *територията на Република България*.

При изследването на взаимозаменяемостта на услугите от гледна точка на търсене и предлагане, които са съотносими към обществените телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение бяха обособени две групи пазари на дребно – пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение (пазари с поредни номера 1 и 2 от представените по-горе) и пазари на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение (пазари с поредни номера 3, 4, 5 и 6 от представените по-горе). КРС смята да запази това групиране и при анализа и оценката на ефективността на конкуренцията на всеки един от разглежданите съответни пазари, като определя участниците не на всеки съответен пазар поотделно, а по групи пазари.

Пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение включват мрежите за достъп на всички активни към момента на извършване на анализа предприятия (общо шестнадесет), предоставящи на дребно на своите потребители достъп до обществени телефонни услуги в определено местоположение – мрежата на историческото предприятие „Българска телекомуникационна компания“ АД и на петнадесет алтернативни предприятия: „Ай Ти Ди Нетуърк“ АД, „Вестител БГ“ АД, „Евроком Кабел Мениджмънт България“ ЕООД, „Източна телекомуникационна компания“ АД, „Интеруут България“ ЕАД, „Кейбълтел“ ЕАД, „Космо България Мобайл“ ЕАД, „Мобилтел“ ЕАД, „Некском България“ ЕАД, „Нет Ис Сат“ ООД, „Ново“ ЕАД, „Орбител“ ЕАД, „Спектър Нет“ АД, „Телеком 1“ ООД и „Транс Телеком“ ЕАД.

Пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение включват мрежите на всички активни към момента на извършване на анализа предприятия (общо осемнадесет), предоставящи обществено достъпни телефонни услуги в определено местоположение както на своите потребители, така и на потребители на други предприятия посредством „избор на оператор“ (за всяко повикване) и „избор на оператор на абонаментна основа“ – мрежата на историческото предприятие „Българска телекомуникационна компания“ АД и на седемнадесет алтернативни предприятия: „Ай Ти Ди Нетуърк“ АД, „БТК-НЕТ“ ЕООД, „Вестител БГ“ АД, „Голд Телеком България“ АД, „Евроком Кабел Мениджмънт България“ ЕООД, „Източна телекомуникационна компания“ АД, „Интеруут България“ ЕАД, „Кейбълтел“ ЕАД, „Космо България Мобайл“ ЕАД, „Мобилтел“ ЕАД, „Некском България“ ЕАД, „Нет Ис Сат“ ООД, „Ново“ ЕАД, „Орбител“ ЕАД, „Спектър Нет“ АД, „Телеком 1“ ООД и „Транс Телеком“ ЕАД.

При евентуална поява на ново предприятие, осъществяващо електронни съобщения посредством обществена телефонна мрежа и предоставящо на дребно достъп и/или обществени телефонни услуги в определено местоположение, би следвало то да бъде включено в един или няколко от разглежданите съответни пазари.

VI. Анализ и оценка на съответните пазари

1. Въведение

След определяне на границите и участниците на всеки от съответните пазари на дребно (раздел V от документа) и въз основа на събраната информация по реда на раздел III на Методиката, КРС извършва анализ на съответния пазар, който има за цел да оцени:

- наличието на предпоставки, възпрепятстващи функционирането на пазара и ефективната конкуренция, които могат да позволят на едно или повече предприятия, участници на съответния пазар, самостоятелно или съвместно, да имат господстващо поведение до степен на съществена независимост от конкуренти, потребители и крайни потребители;
- наличието на възможности за прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари⁵³.

Според чл. 14, ал. 2 от Рамковата директива и чл. 24 от Методиката предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители.

Ефективна конкуренция на съответния пазар е налице, когато нито едно предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги самостоятелно или съвместно с други предприятия, няма значително въздействие върху този пазар⁵⁴.

2. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията и определяне на предприятия със значително въздействие върху съответния пазар

Според чл. 75 от Насоките господстващо положение на даден пазар се установява по редица критерии и преценката за него се основава на перспективен анализ, обхващащ бъдещ период от две години, като се вземат предвид съществуващите пазарни условия. Като отправна точка в анализа и показател за наличието на пазарна мощ обикновено се използват пазарните дялове. Самото наличие на висок пазарен дял обаче не е достатъчно, за да се установи наличие на господстващо положение.

Освен пазарния дял, критериите, които се използват за измерване на пазарната мощ на съответните предприятия зависят от конкретните характеристики на съответния пазар. Националните регулаторни органи са тези, които следва да определят кои критерии са най-подходящи за анализиране на пазарното присъствие⁵⁵. Част от критериите, които могат да бъдат използвани за установяване наличието на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар са посочени в чл.156, ал.3 и 4 от ЗЕС и в чл. 35 и 36 от Методиката.

⁵³ Чл. 23 от Методиката

⁵⁴ Чл. 25, ал. 2 от Методиката

⁵⁵ Чл. 77 от Насоките

При анализа на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и на обществено достъпна телефонна услуга в определено местоположение за домашни и бизнес потребители и за определянето на предприятие / предприятия със значително въздействие на пазара освен пазарните дялове на предприятията и тяхната динамика КРС разглежда и следните критерии:

- *наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар;*
 - *наличие на икономии от обхвата и мащаба;*
 - *контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана;*
 - *наличие на вертикална интеграция;*
- *недостатъчна или слаба покупателна способност;*
- *цени и ценова политика;*
- *наличие на продуктово разнообразие.*

КРС счита, че при анализа за установяване наличието на значително въздействие върху съответните пазари не е релевантно да бъдат анализирани подробно всички критерии, които са залегнали в Насоките за пазарните анализи и оценката на значително въздействие върху пазара⁵⁶, както и в ЗЕС и Методиката. Част от тези критерии не биха променили съществено резултатите от анализа, тъй като са установени високи бариери за навлизане на пазара⁵⁷. По тези причини анализът съгласно критерии като общ размер на предприятието, липса на потенциална конкуренция, както и наличие на лесен или привилегирован достъп до капиталовите пазари и/или финансови ресурси не би променил по никакъв начин изводите, направени по отношение на определянето на предприятие / предприятия със значително въздействие върху пазарите.

По отношение на критерия “добре развита дистрибуторска и пласментна мрежа”, КРС е на мнение, че той отново не би променил по никакъв начин изводите, направени по отношение на определянето на предприятия със значително въздействие върху пазара. „БТК” АД като историческо предприятие притежава добре развита дистрибуторска и пласментна мрежа. Тази мрежа обхваща както множеството центрове за обслужване на клиенти, локализирани на територията на цялата страна, които са собственост на предприятието или на независими дистрибутори, действащи от името и за сметка на предприятието, така и информационни номера за обслужване на клиенти, които могат да бъдат избирани безплатно или на цената на градски разговор. Алтернативните предприятия от друга страна, освен традиционните центрове и информационни номера за обслужване на клиенти, развиват и специфични за дейността си похвати за обслужване на клиенти, например on-line услуги, включващи регистрация, плащания, проверка на суми по сметка, статистика за проведени разговори и др. Следователно, според КРС наличието на добре развита дистрибуторска и пласментна мрежа не би повлияло на изводите от анализа, свързани с определянето на предприятия със значително въздействие на съответните пазари.

⁵⁶ Във връзка с чл. 78 от Насоките

⁵⁷ Разгледани при прилагането на теста на трите критерия за определяне на дадения пазар като подлежащ на ex-ante регулиране – раздел V, т.3.

3. Пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители и за бизнес потребители

3.1. Пазарен дял

При извършването на анализа КРС определя дела на всяко от предприятията, осъществяващи дейност на съответния пазар. За установяване наличието на предприятие/предприятия със значително въздействие на пазара е необходимо да се отчетат както размера на пазарните дялове на участниците на разглеждания пазар, така и устойчивостта им във времето.

Европейската практика в тази област сочи, че пазарни дялове, надвишаващи 50% са сами по себе си доказателство за наличие на значително въздействие на анализирания пазар, освен при наличие на изключителни обстоятелства. По правило за предприятия с пазарен дял под 25% не се счита, че е налице значително въздействие върху пазара⁵⁸.

При оценка на дяловете на предприятията на съответния пазар се взема предвид и степента на пазарна концентрация. Тя може да се изчисли чрез използването на показателите индекс на Херфиндал-Хиршман (HHI) и коефициент на концентрация (CR)⁵⁹.

Индексът на Херфиндал-Хиршман се изчислява по формулата:

$$H = \sum_{i=1}^n ПД_i^2,$$

където:

$ПД_i$ е пазарният дял на i -тия участник, в %;

n – броят на участниците на съответния пазар.

В съответствие с получената стойност за H , съответният пазар може да се определи като:

- нормален конкурентен пазар с ниско ниво на концентрация – при стойности на H под 1000;
- сравнително конкурентен пазар със средно ниво на концентрация – при стойности на H от 1000 до 2000;
- слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация – при стойности на H над 2000.

Коефициентът на концентрация се определя по формулата:

$$CR_k = \sum_{i=1}^k ПД_i,$$

където:

$ПД_i$ - пазарен дял на i -тия участник, в %

k - броят на участниците с най-голям пазарен дял (обикновено $k = 3$ или $k = 4$).

В съответствие с получената стойност за CR_3 и CR_4 , съответният пазар може да се определи като:

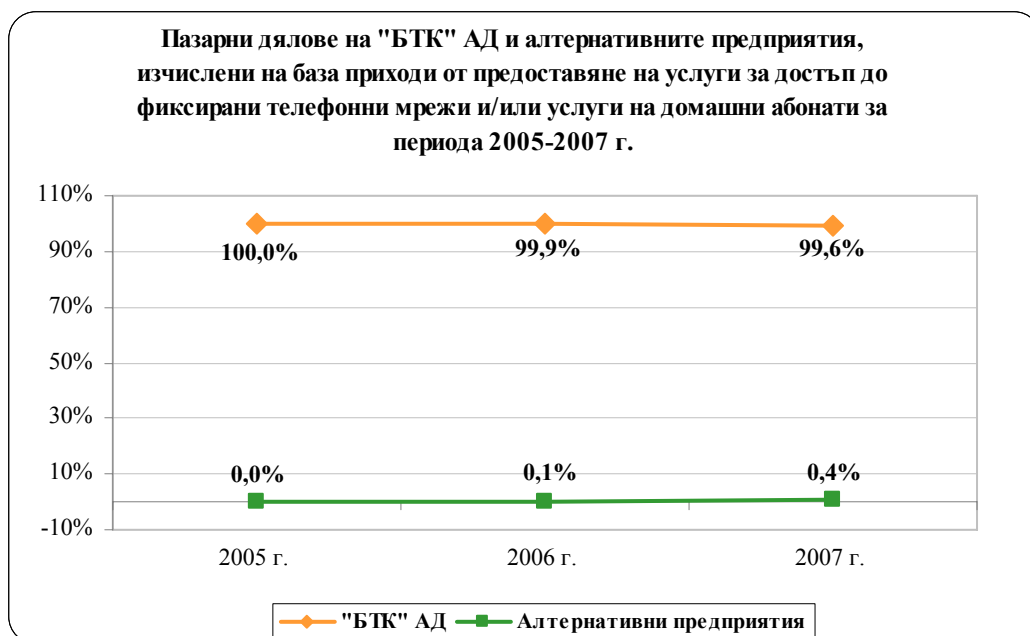
⁵⁸ Чл. 75 от Насоките

⁵⁹ Чл. 34 от Методиката

- нормално конкурентен пазар с ниско ниво на концентрация - при CR_3 по-малък от 40 и CR_4 по-малък 50;
- сравнително конкурентен пазар със средно ниво на концентрация – при стойности на CR_3 от 40 до 70 и на CR_4 от 50 до 85;
- слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация - при стойности на CR_3 над 70 и на CR_4 над 85.

Пазарни дялове на историческото предприятие и на алтернативните предприятия на база приходи от предоставяне на услуги за достъп⁶⁰

За разглеждания период (2005 – 2007 г.) не се наблюдава съществена динамика на пазарните дялове на историческото предприятие и на алтернативните предприятия, изчислени на база приходи от предоставяне на услуги за достъп на домашни абонати (включително приходи от откриване на телефонен пост и месечен абонамент). Пазарният дял на „БТК“ АД е намалял едва с 0,4 пункта в сравнение с 2005 г. и към края на 2007 г. има стойност 99,6%.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 11

Въз основа на горепосочените данни, индексът на Херфиндал-Хиршман (ННН), изчислен на база приходи от предоставяне на достъп до обществена телефонна мрежа на домашни потребители е със стойност 9 917 към края на разглеждания период. Стойността на показателя свидетелства за слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация.

Таблица 6 представя изчислените коефициенти на концентрация CR_k на база приходи от предоставяне на достъп до обществена телефонна мрежа на домашни потребители през 2007 г., където k е броят на участниците с най-голям пазарен дял на разглеждания пазар.

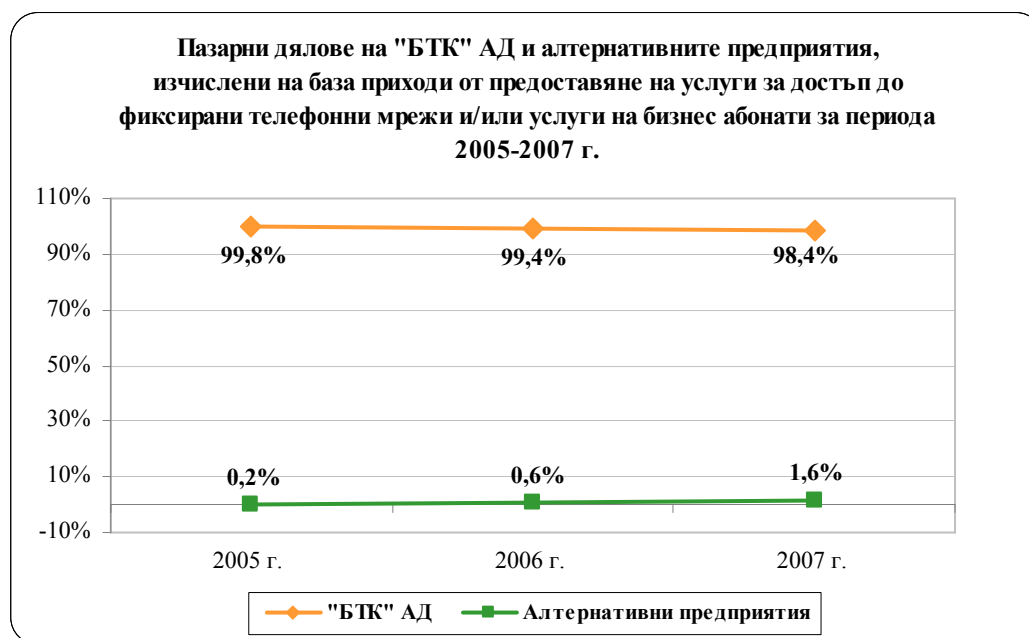
⁶⁰ Приходите обхващат: откриване на телефонни постове и месечен абонамент

Таблица 6

Коефициенти на концентрация за 2007 г.	
CR ₁	99.58
CR ₂	99.85
CR ₃	99.91
CR ₄	99.97

Видно от таблицата, стойностите на CR₃ и CR₄ надвишават съответно 70 и 85, което характеризира пазара на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение като слабо конкурентен с високо ниво на концентрация.

При изчисление на пазарните дялове на „БТК“ АД и алтернативните предприятия на база приходи от предоставяне на услуги за достъп на бизнес абонатите се наблюдава сравнително по-изразена динамика. Данните показват, че за периода 2005-2007 г. алтернативните предприятия са увеличили общия си пазарен дял с 1,4 пункта. Въпреки това историческото предприятие запазва своя висок относителен дял, като към края на 2007 г. стойността му е 98,4%.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 12

Индексът на Херфиндал-Хиршман (ННІ), изчислен на база приходи от предоставяне на достъп до обществена телефонна мрежа на бизнес потребители има стойност 9 676 към края на разглеждания период. Стойността е по-ниска от съответния показател, изчислен за пазара на достъп за домашни потребители, но въпреки това далеч надхвърля 2000, което говори за слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация.

Изчислените коефициенти на концентрация CR_k на база приходи от предоставяне на достъп до обществена телефонна мрежа на бизнес потребители през 2007 г. също потвърждават заключението, направено по-горе и характеризират пазара като слабо конкурентен с високо ниво на концентрация. От таблица 7 е видно, че стойностите на CR₃ и CR₄ значително надвишават съответно 70 и 85.

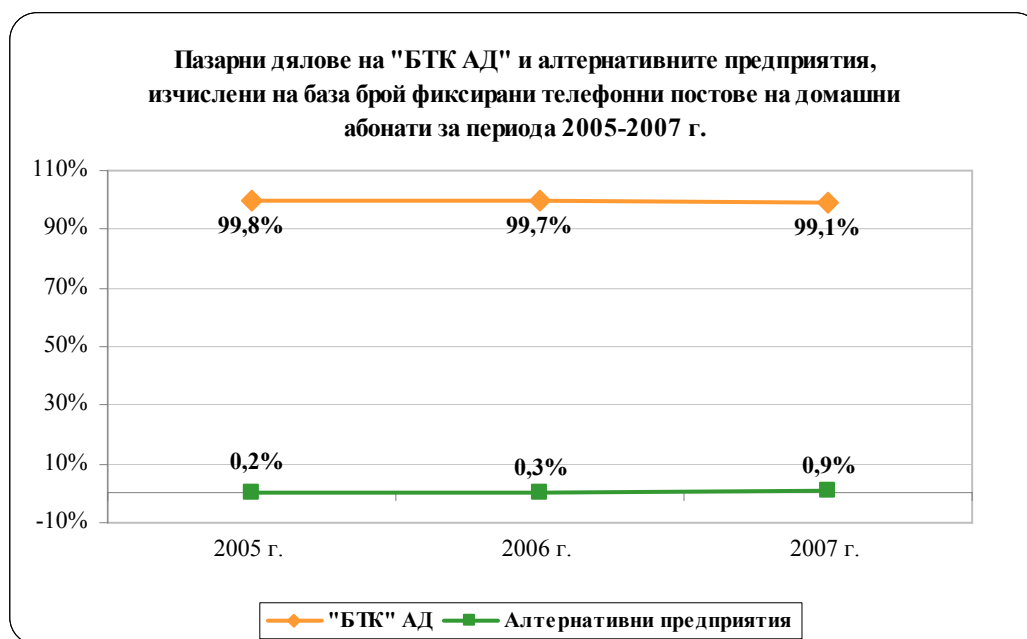
Таблица 7

Коефициенти на концентрация за 2007 г.	
CR ₁	98,36
CR ₂	99,15
CR ₃	99.31
CR ₄	99.67

Пазарни дялове на историческото предприятие и на алтернативните предприятия на база брой постове

При изчисляването на пазарните дялове на историческото предприятие и на алтернативните предприятия на пазара на достъп следва да бъде разгледан и показателят брой постове поради факта, че с цел привличане на абонати алтернативните предприятия предлагат услуги за достъп до обществена телефонна услуга без инсталационна такса или с минимална такава. По тази причина пазарните дялове, изчислени на база приходи от откриване на телефонни постове и месечни абонаменти не представят достатъчно точно разпределението и динамиката на пазара.

Фигура 13 показва изменението в пазарните дялове, изчислени на база брой постове на домашни абонати за периода 2005 – 2007 г.

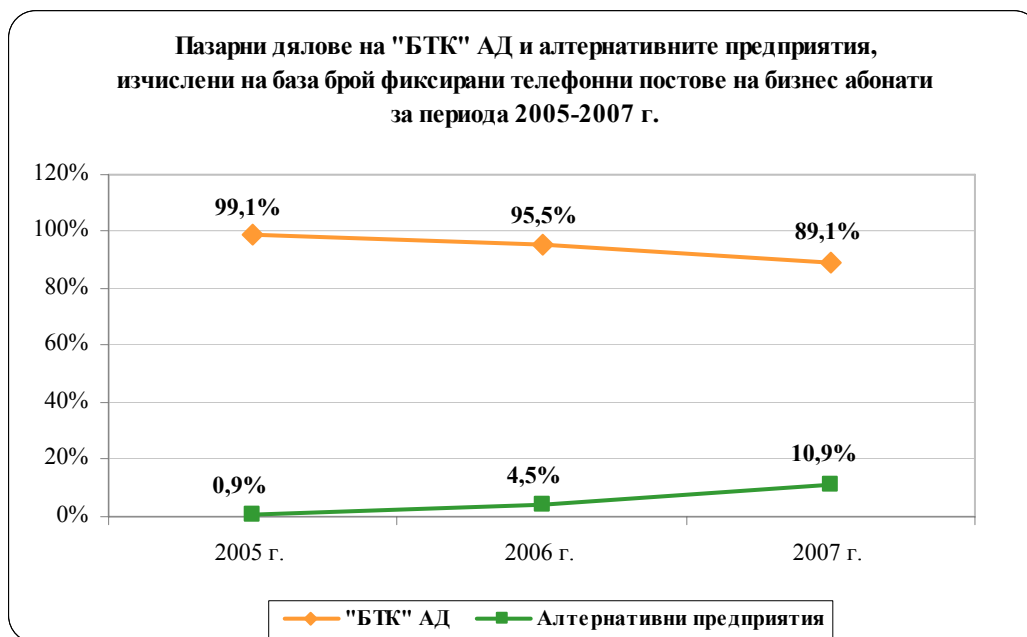

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 13

Видно от фигурата по-горе, не е налице съществена динамика при пазарните дялове на историческото предприятие и алтернативните предприятия. Пазарният дял на „БТК“ АД през 2007 г., изчислен на база брой фиксирани постове на домашни абонати спада с едва 0,7 пункта, сравнено с 2005 г. и задържа ниво над 99 %.

По-чувствително изменение е налице в пазарния дял на историческото предприятие, изчислен на база телефонни постове на бизнес абонати. За разглеждания период спадът в пазарния дял на „БТК“ АД е с 10 пункта, в резултат на което към края на 2007 г. достига 89,1% (Фиг. 14).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 14

За разглеждания тригодишен период общите относителни дялове на алтернативните предприятия на пазарите на достъп за домашни и бизнес абонати показват различна динамика в зависимост от базата, въз основа на която са изчислени. Данните сочат, че измененията на общите пазарни дялове, изчислени на база приходи от достъп и постове на домашни потребители за разглеждания период са съответно увеличение с 0,4 пункта при пазарните дялове, изчислени на база приходи и с 0,7 пункта при пазарните дялове, изчислени на база постове. В същото време на пазара на достъп за бизнес потребители измененията са следните: по отношение на пазарните дялове, изчислени на база приходи, се наблюдава увеличение с 1,4 пункта и с 10 пункта при пазарните дялове, изчислени на база постове. Различията показват, че алтернативните предприятия се стремят да завладеят по-висок пазарен дял при постове на бизнес абонатите, като реализират незначителен ръст по отношение на приходите от достъп. Въпреки това, към края на периода общият им пазарен дял, изчислен на база брой постове, на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за бизнес и домашни потребители продължава да бъде едва 2,5%.

3.2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар

Наличието на бариери за навлизане на пазара може да създаде предпоставки за упражняване на пазарна мощ от дадено предприятие. Такива бариери ограничават потенциалната конкуренция, която може да окаже влияние върху поведението на историческото предприятие и по-специално върху ценовата му политика. Бариерите за навлизане на пазарите за достъп са свързани както с наличието на икономии от мащаба, така и с вертикалната интеграция и контрола върху инфраструктура, която не може да бъде лесно дублирана.

3.2.1. Икономии от мащаба

Икономии от мащаба възникват, когато с нарастване обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните

разходи за единица. Такива икономии се наблюдават, когато процесът на производство и реализация на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга е съпроводен с високи фиксирани и същевременно ниски променливи разходи.

Отчитайки обхвата на предоставяните от „БТК” АД услуги на територията на цялата страна и значителния брой абонати, КРС заключава, че предприятието е в позиция да реализира икономии от мащаба при предоставянето на фиксиран достъп. Като се вземе предвид, че „БТК” АД е основното предприятие, което предоставя достъп, разходите за единица е вероятно да бъдат много по-ниски от тези на алтернативните или новонавлизащите предприятия на този пазар. С цел ефективно да се конкурират с историческото предприятие те трябва да извоюват достатъчно голям пазарен дял. За да постигнат това е необходимо да предложат на крайния потребител цени, които да са по-ниски от тези на историческото предприятие, което би довело до затруднения при покриване на разходите.

3.2.2. Икономии от обхвата

Икономии от обхвата възникват, когато средните разходи за единица продукция са по-ниски като резултат от общ процес на производство/предоставяне на няколко електронни съобщителни мрежи и/или услуги от дадено предприятие. Когато това предприятие присъства на голям брой пазари, то има възможност да разпределя разходите между по-голям обхват от услуги⁶¹.

При пазарите за достъп възникват значителни икономии от обхвата, което се дължи на тенденция към обвързване на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение в пакет с други електронни съобщителни услуги. Пример за такива услуги са: предлагането на достъп до обществена телефонна услуга в определено местоположение заедно с достъп до Интернет и/или телевизия.

Широката гама услуги, които предоставя „БТК” АД чрез инфраструктурата си (като например услугите по предоставяне на линии под наем, достъп до Интернет, гласови услуги), ѝ позволяват да разпредели постоянните разходи по дейността върху всички предлагани услуги и по този начин да се възползва от значителни икономии от обхвата. За новонавлизащите предприятия възможността да извлекат изгода от икономии от обхвата е свързана с необходимост от навлизане на много пазари едновременно, което би увеличило значително разходите им и би направило по-трудно покриването им при напускане на пазара.

Възможността на „БТК” АД да печели от такива икономии от обхвата е индикатор за наличието на значителни бариери за навлизане на пазарите за достъп.

3.2.3. Наличие на вертикална интеграция

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие, включително свързани с него лица, действа/(-т) като доставчик на услуги на пазара на едро и същевременно предлага/(-т) услуги на крайни потребители на пазара на дребно, като на пазара на дребно се конкурира/(-т) с потребителите на своите услуги, предложени на пазара на едро. Наличието на вертикална интеграция може да представлява бариера за навлизането на нови конкуренти на съответните пазари на едро и дребно, да създава преимущества пред съществуващите конкуренти на тези

⁶¹ В тази връзка в Приложение 4 към настоящия документ е представен списък на индивидуалните лицензии и регистрации по общи лицензии, притежавани от предприятията, участници на разглежданите съответни пазари

пазари и потенциално да създава възможност за прехвърляне на пазарна сила от единия на другия пазар.

През 2007 г. на сегмента „линии под наем” освен историческото предприятие действащи са още дванадесет алтернативни предприятия. Въпреки това, „БТК” АД запазва високия си относителен дял, като реализира 92,15% от приходите от предоставяне на линии под наем. Историческото предприятие притежава и 100% пазарен дял, изчислен на база приходи от предоставяне на необвързан достъп до абонатна линия. Към края на разглеждания период (2005 – 2007 г.) „БТК” АД реализира над 99% от приходите от предоставяне на дребно на услуги за достъп до обществена телефонна мрежа във фиксирано местоположение и около 96% от приходите от предоставяне на обществена телефонна услуга в определено местоположение. Делът на историческото предприятие на пазара на достъп до обществена телефонна мрежа, изчислен на база брой фиксирани телефонни постове в България е 97,5%. Това позволява на „БТК” АД да действа като основен или единствен доставчик на услуги на пазарите на едро и едновременно с това да предлага услуги на крайни потребители на пазарите на дребно, като на пазарите на дребно се конкурира с потребителите на своите услуги, предлагани на пазарите на едро.

Високите пазарни дялове на „БТК” АД, изчислени на пазарите на линии под наем, предоставяне на необвързан достъп и фиксирана телефонна услуга създават на историческото предприятие съществени преимущества пред неговите конкуренти. От една страна „БТК” АД е в състояние да предлага услуги на дребно за достъп и обществени телефонни услуги в определено местоположение, без да е поставено в зависимо положение от другите участници на пазара. От друга страна, дружеството притежава силни позиции при водене на преговори с алтернативните предприятия на пазарите на генериране и терминиране, тъй като изграждането на собствена инфраструктура, която ще позволи достъп до крайни абонати от страна на другите участници на пазара на фиксирана телефонна услуга предполага влагането на значителни по размер разходи за продължителен период от време.

3.2.4. Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има право на собственост или контрол върху електронна съобщителна мрежа, за изграждането на която потенциалните конкуренти ще трябва да направят значителни по размер разходи за продължителен период от време и която му дава възможност да следва поведение независимо от другите доставчици. Контролът, упражняван от дадено предприятие върху подобна инфраструктура може да е съществена бариера за навлизане на потенциални конкуренти на пазара.

В България историческото предприятие притежава изградена електронна съобщителна мрежа с национално покритие, което на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение му позволява да следва поведение, независимо от конкурентите. Потенциалните участници на пазара е необходимо да направят значителни по размер разходи за изграждането на подходяща инфраструктура, които трудно биха могли да бъдат покрити при излизане от пазара. Копирането на съществуващата инфраструктура в контекста на разглежданите пазари като цяло е икономически неоправдано (или от техническа гледна точка – невъзможно), особено при наличието на други алтернативни решения (например необвързан достъп до абонатна линия, разгръщане на кабелни или оптични мрежи), които са по-икономични и изискват по-малко капиталови ресурси. Възможността за закупуване на необвързан достъп все още не е популярна сред алтернативните предприятия в

България и към момента на извършване на анализа те не използват тази възможност за предоставяне на услуги. В последните години алтернативните предприятия, участници на пазара на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, започват изграждането на кабелни, оптични и безжични мрежи, чрез които да предоставят достъп до обществена телефонна услуга на крайните абонати, включително в пакет с услуги за достъп до интернет и/или телевизия. Въпреки това, към края на разглеждания период общите им пазарни дялове, изчислени на база брой постове на домашни и бизнес абонати, са съответно 0,9% при домашните абонати и 10,9% при бизнес абонатите. Пазарният дял на историческото предприятие края на 2007 г. е 97,5%, изчислен на база общо телефонни постове на домашни потребители и бизнес клиенти. Със силно изразената си йерархична структура и национално покритие инфраструктурата на „БТК” АД не може лесно да се дублира от икономическа гледна точка и поради тази причина представлява много висока бариера за навлизане на пазара.

3.3. Недостатъчна или слаба покупателна способност

При оценка съгласно този критерий на пазарите на дребно се отчита дали дадено предприятие има потребители със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие върху конкуренцията и ограничават способността на предприятието да следва поведение независимо от своите потребители. Такава покупателна способност е налице, когато тези потребители закупуват голям дял от предлаганите от предприятието електронни съобщителни мрежи и/или услуги, реализират значителна част от постъпленията на предприятието, добре са информирани за алтернативни предприятия, предлагащи сходни електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и са в състояние да преминат лесно и без значителни разходи към електронни съобщителни мрежи и/или услуги, предлагани от други предприятия. Ако се установи, че дадено предприятие няма потребители, за които са налице изброените характеристики, може да се приеме, че потребителите на предприятието имат недостатъчна или слаба покупателна способност.

Характерно за домашните потребители (домашните абонати) на пазара на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение е обстоятелството, че въпреки големия им брой, поотделно формират малък дял от приходите на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Поради тази причина, те не биха могли да повлияят върху поведението на доставчиците на услуги на пазара и да упражнят въздействие върху конкуренцията.

От гледна точка на предприятията може да се предположи, че колкото е по-голям пазарният им дял, изчислен на база брой постове, толкова е по-ограничено влиянието, което абонатите могат да упражняват върху тях. Поради тази причина може да се направи заключение, че абонатите на историческото предприятие не са в състояние да оказват въздействие върху неговото поведение.

Покупателната способност на **бизнес потребителите на пазара на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение** зависи както от техния брой, така и от приходите, които формират за съответното предприятие. За историческото предприятие бизнес абонатите представляват около 15% от общия брой абонати и едновременно с това формират близо 31% от приходите от достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение. Следва да се отбележи, че общите приходи от достъп, реализирани от бизнес абонати представляват малко повече от 9% от общите приходи на „БТК” АД от предоставяне на обществени телефонни услуги чрез фиксирана мрежа. Броят абонати на историческото предприятие, приходите от които представляват 25% от общите приходи от

предоставяне на фиксирана телефонна услуга на дребно е над (търговска тайна), което предполага, че отделни абонати не биха могли да ограничат способността на предприятието да следва поведение, независимо от своите потребители.

При алтернативните предприятия, особено при тези от тях, които предлагат услуги само за бизнес абонати или са стартирали дейност през последната година, съществува възможност бизнес абонатите да ограничат способността на предприятието да следва поведение независимо от своите потребители. Данните сочат, че 70% от постове на алтернативните предприятия са на бизнес абонати. Голяма част от тези предприятия (7 предприятия) са посочили, че броят абонати, чийто приходи представляват 25% от общите приходи на предприятието, са в границите от 1 до 10 абоната. Въпреки, че е възможно тези абонати да имат относително силна покупателна способност, тяхното влияние върху разглежданите пазари за достъп като цяло е ограничено, главно поради малките пазарни дялове, наблюдавани при алтернативните предприятия.

От представената информация КРС стига до заключението, че покупателната способност на домашните и на бизнес потребителите, закупуващи услуги за достъп до обществени телефонни мрежи в определено местоположение, е силно ограничена и те не могат по никакъв начин да окажат влияние на условията и цените, при които предприятията на разглежданите пазари предлагат и реализират тези услуги.

3.4. Цени и ценова политика

До средата на 2007 г. извършването на анализ и оценка на пазара на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани телефонни услуги⁶² и определянето на оператори със значително въздействие върху пазара се извършваше съгласно ЗД (отм.) и Методиката за условията и реда за определяне на оператори със значително въздействие върху пазара, приета с постановление на Министерски Съвет № 155 от 5 юли 2004 г. (отм.). Въз основа на извършените анализи в периода 2004-2006 г. „БТК” АД е определяна за предприятие със значително въздействие на пазара на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани телефонни услуги. Наложеният на предприятието задължения засягат и цените за предоставяне на фиксирана телефонна услуга. Като предприятие със значително въздействие на пазара на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани телефонни услуги на „БТК” АД е наложено и задължение за предоставяне на универсална услуга.

Съгласно законовите разпоредби и нормативните изисквания, посочени в индивидуалната лицензия на „БТК” АД, дружеството следва да определя цени на услугите, които отговарят на следните условия:

- да не съдържат елементи на ценообразуване, основаващи се единствено на значителното въздействие върху съответния пазар;
- да не съдържат отстъпки, които нарушават възможностите за конкуренция от страна на други предприятия, предоставящи съответната услуга;
- да не създават предимства за отделни потребители на същата или сходна услуга;
- цените да са над нивото на разходите за предоставянето на услугата;
- задължение за формиране на цените на фиксираната гласова телефонна услуга в съответствие с Правилата за определяне на цените на фиксираната гласова

⁶² Съгласно ЗД (отм.), чл. 45, ал. 2, т. 1

телефонна услуга⁶³ (Правилата) и въз основа на разходите по предоставяне на услугата.

Съгласно Правилата и Методиката за условията и реда за определяне на достъпността на цената на универсалната далекосъобщителна услуга⁶⁴ (Методиката), операторите могат да променят цените на фиксираната гласова телефонна услуга на всеки три месеца, като в т. IV от Правилата са посочени елементите, които се съдържат в потребителската ценова кошница.

Цените, включени в кошницата са: цени за първоначално свързване към мрежата, цени за месечен абонамент и цени за разговори (селищни, междуселищни и международни). Нарастването на цените на отделните елементи в рамките на кошницата е ограничено от общ ценови таван, чиято максимална стойност е равна на производението от индекса на изменение на потребителските цени и индекса на изменение на brutния вътрешен продукт. Цените на пазарите на дребно, отнасящи се до разговори с абонати на други мрежи (фиксираны и мобилни), към момента не се регулират.

По отношение на цените на дребно на фиксирани телефонни услуги на конкурентните на „БТК“ АД предприятия, следва да се отбележи, че те не се регулират, а задълженията на тези предприятия се отнасят до публикуване на цените на достъпни за потребителите места, както и в Интернет, и до уведомяване на КРС за влизане в сила на нови цени или за изменение на действащи такива.

Имайки предвид по-горе изложеното и обстоятелството, че една част от алтернативните предприятия предлагат безплатно откриване на телефонни постове, с цел привличане на нови клиенти, може да се предположи, сравнението на цените за достъп на историческото предприятие с цените за достъп на алтернативните предприятия е неприложимо.

3.5. Наличие на продуктово разнообразие

Според чл. 35, ал. 6 от Методиката при оценка съгласно критерия наличие на продуктово разнообразие се отчита дали дадено предприятие предоставя широка номенклатура от електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния или друг пазар, което му дава възможност да ги предлага свързани една с друга или „в пакет“. Ако дадено предприятие е със значително въздействие върху разглеждан съответен пазар, предлагайки подобни услуги, то може да ограничи конкуренцията на този или на друг пазар (т.е. да прехвърли своето значително въздействие върху друг съответен пазар), както и възможностите за навлизане на нови предприятия на съответния или друг пазар на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

КРС намира, че понастоящем няма единно схващане относно точното съдържание на термините „свързани услуги“ и „пакетни услуги“. В следващата част термините са дефинирани от КРС, базирайки се на практиката на Европейските съдилища, на Европейската комисия, както и на незадължителните ѝ документи – насоки и препоръки.

Свързаните услуги (tying) се наблюдават в ситуацията, когато една услуга се предлага само ако бъде закупена заедно с друга услуга, като последната може да бъде закупена и поотделно. В този случай е прието първата да се определя като „свързана“ (tied), а втората – „свързваща“ (tying) услуга. Услугите могат да бъдат свързани както технологично⁶⁵, така и договорно. Но дори и когато два продукта не са свързани въз

⁶³ Правилата са приети с Решение на КРС № 1050/15.04.2004 г.

⁶⁴ Методиката е приета с постановление на Министерския съвет № 229/31.08.2004 г.

⁶⁵ T-210/01 General Electric v Commission [2005]II-5575, пар. 406.

основа на договор, а поради тяхната същност или нормална употреба, могат да бъдат определени за свързани⁶⁶.

Пакетните услуги (bundling) включват две или повече електронни съобщителни услуги, предлагани от дадено предприятие заедно, при което услугите се предоставят във фиксирани, предварително определени пропорции и условия. Пакетните услуги най-общо биват два вида – „чист пакет” или „смесен пакет”, като разграничителния елемент е дали потребителят има възможност да закупи някоя от услугите в пакета отделно.

Чист пакет (pure bundling) представляват две или повече електронни съобщителни услуги, предлагани от дадено предприятие заедно, като крайният потребител **няма** възможност да закупи всяка една от услугите поотделно. При свързаните услуги е налице зависимост между тях – ако потребителят има желание да закупи дадена услуга, то той е задължен от предприятието да закупи и друга.

Смесен пакет (mixed bundling, commercial tying или across-the-board rebates) е предлагането на две или повече услуги като крайният потребител **има** възможност да закупи всяка една от услугите поотделно. В случая предимство за крайния потребител е по-ниската цена, която той заплаща в случай, че закупи пакет от услуги в сравнение с цената, която би заплащал той, ако закупи всяка една от услугите поотделно⁶⁷. Подобна ситуация обичайно не създава конкурентни проблеми, но са налице случаи, когато смесени пакети са били определени като такива с ефект на свързване⁶⁸.

Подобно разделение на двата вида пакети следва и ЕК в своята Обяснителна Бележка от 2007 г.⁶⁹, както и в Насоките на ЕК относно приложението на Чл. 82 от ДЕО⁷⁰. Следва също да се има предвид, че при чисти пакети и двете услуги са „свързани”, докато при смесените – нито една от тях като се има предвид казаното по-горе относно възможността да имат „свързващ ефект”.

Четиринадесет от предприятията, предоставящи на дребно достъп до и обществени телефонни услуги в определено местоположение, предоставят електронни съобщителни услуги и на други пазари и съответно имат възможност да ги обвързват една с друга⁷¹. На разглежданите пазари има примери както за предлагани свързани услуги, така и за пакетни услуги. Според КРС самото предоставяне на такива услуги не представлява неправомерно действие само по себе си. Неправомерно би било единствено, ако предприятието, което предоставя пакетни и/или свързани услуги, използва това за ограничаване на ефективната конкуренция на един или няколко пазара.

Предоставянето на пакетни/свързани услуги при историческото предприятие „БТК” АД е свързано с предоставяните от него оферти на пазарите на дребно на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни и бизнес потребители и на пазарите на дребно на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на

⁶⁶ C-333/94 P Tetra Pak II [1996] ECR I-5951, *нап.* 37.

⁶⁷ T-210/01 General Electric v Commission [2005] II-5575, *нап.* 406.

⁶⁸ Case 85/76 Hoffman-La Roche [1979] ECR 461, *нап.* 111; Coca-Cola Italia Undertaking [2005] OJ L253/21, Digital Undertaking (2005) Commission Press Release IP/97/868).

⁶⁹ Explanatory memorandum of the Commission recommendation on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (2007/879/EC), *сmp.* 15 (в *полюето*).

⁷⁰ Guidance on the Commission's Enforcement Priorities in Applying Article 82 EC Treaty to Abusive Exclusionary Conduct by Dominant Undertakings, Brussels, 3 December 2008 COM(2008), *нап.* 47;

⁷¹ Списък на индивидуалните лицензи и регистрациите по общи лицензи, притежавани от предприятията, участници на разглежданите съответни пазари е представен в Приложение 4 към настоящия документ

домашни и бизнес потребители. Те са свързани с обвързването на повикванията и достъпа до обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение (абонамент) или обвързването на достъпа до обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение (абонамент) с предоставянето на други електронни съобщителни услуги, като например достъп до широколентови и/или мобилни услуги.

Пример за свързани услуги е условието на „БТК” АД, което задължава потребителите, ползващи ADSL услуги за широколентов достъп до Интернет да ползват и услугата достъп до обществено достъпна телефонна услуга, предоставяна в определено местоположение (абонамент), тъй като съгласно Общите условия за предоставяне на услугата „БТК ADSL” активирането на услугата става след подаване на заявка от абонат на съответния телефонен пост. Това от своя страна води до невъзможност за потребителите да заявят самостоятелно ползване на услугата ADSL⁷².

Видно от таблиците по-долу историческото предприятие предоставя на крайните си потребители (домашни и бизнес абонати) услугата достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, която обикновено е обвързана с предоставянето на определен обем минути за разговори. Посочените по-долу пакети, които съгласно посочените по-горе дефиниции, могат да бъдат определени като „чисти пакети”, са предоставяни от „БТК” АД през 2007 г.:

Таблица 8

Планове за домашни абонати

План	Месечен абонамент в лв., с ДДС	Включени минути/импулси за селищни и междуселищни разговори	
		Централа с възможност за таксуване на разговорите по време	Централа без възможност за таксуване на разговорите по време
БТК У дома 50 (Стандартен план) - прав	13,80	50 минути	25 импулса
БТК У дома 50 (Стандартен план) – дуплекс	13,20	50 минути	26 импулса
БТК У дома 150	18,00	150 минути	
БТК У дома 250	24,00	250 минути	
БТК У дома 350	30,00	350 минути	
Социални планове – домашни абонати	Месечен абонамент в лв.	Централа с възможност за таксуване на разговорите по време	Централа без възможност за таксуване на разговорите по време
БТК Минимум	7,80	30 минути за селищни разговори	15 импулса
<i>Планове в обхвата на УУ:</i>			
Ограничен план/План за ограничено ползване	3,72	20 минути за селищни разговори	10 импулса
План за инвалиди	1,80	160 минути за селищни разговори	80 импулса

⁷² След изтичане на срока на общественото обсъждане на проекта за анализ „БТК” АД със свое писмо уведоми КРС за старта на предоставяне на услугата „чист ADSL (naked ADSL)” от 19 февруари 2009 г. с публикуване на Общите условия и ценовата листа на страницата на „БТК” АД в Интернет - www.btc.bg.

Планове за бизнес абонати

План	Месечен абонамент в лв., с ДДС	Включени минути за селищни и междуселищни разговори
Стандартен план/Обикновен телефонен пост	21,60	-
Планове "БТК Офис"		
БТК Офис 35	42,00	300
БТК Офис 50	60,00	500
БТК Офис 85	102,00	1 000
БТК Офис 750	900,00	4 000
Социални планове – бизнес абонати		
План за социални и здравни заведения	4,20	1 000 минути за селищни разговори (при централи с възможност за таксуване по време) 500 импулса (при централи без възможност за таксуване по време)

Друг пример за електронни съобщителни услуги, предлагани от историческото предприятие в ценови пакет, е сезонната промоция „Почивай активно”, предлагана през лятото на 2008 г., включваща достъп, национални и международни повиквания, както и повиквания към мобилната мрежа на „БТК” АД.

В резултат от провеждането на споменатата промоция значително се увеличават потреблението и приходите от терминиране в мобилната мрежа на „БТК” АД. Този случай е пример на хоризонтално крос-субсидиране на мобилната мрежа чрез обвързване в пакет на различни гласови услуги. Последното от своя страна би довело до „затваряне на пазара”, предвид факта, че с изключение на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД, никое от конкурентните предприятия, предоставящи обществени телефонни услуги в определено местоположение, не е в състояние да предостави на пазара на дребно подобна оферта.

Промоционалната оферта „Почивай активно” е един конкретен пример от налаганата от началото на 2008 г. продуктова и ценова политика от „БТК” АД, насочена към предоставяне на различни пакети, обвързващи електронни съобщителни услуги от различни пазари на дребно. За активността на предприятието в това отношение говори и предложението му да включи във всички свои фиксирани телефонни тарифни планове за бизнес и домашни потребители, включващи достъп и обем минути разговори („БТК У дома” и „БТК Офис”) и минути към своята мобилна мрежа (предложението е внесено за одобрение в КРС през месец август 2008 г.). Със свои решения № 1960 и № 1961 от 11 септември 2008 г. КРС отхвърли предложените тарифни планове, изисквайки от историческия оператор да премахне от включения в пакета обем минути повикванията към своята мобилна мрежа.

С оглед гореизложеното и имайки предвид високите пазарни дялове на „БТК” АД на всички разглеждани съответни пазари на дребно (т. 3.1., 4.1. и 4.2. на раздел VI), КРС счита, че при липса на регулиране са налице реални условия за ограничаване на конкуренцията от страна на историческото предприятие чрез предоставянето на свързани и/или пакетни услуги. Чрез това свое поведение историческото предприятие има възможност да упражнява както натиск чрез печалбата (margin squeeze), така и натиск чрез цената (price squeeze) върху конкурентните си предприятия и съответно да ги изтласка от пазарите на дребно.

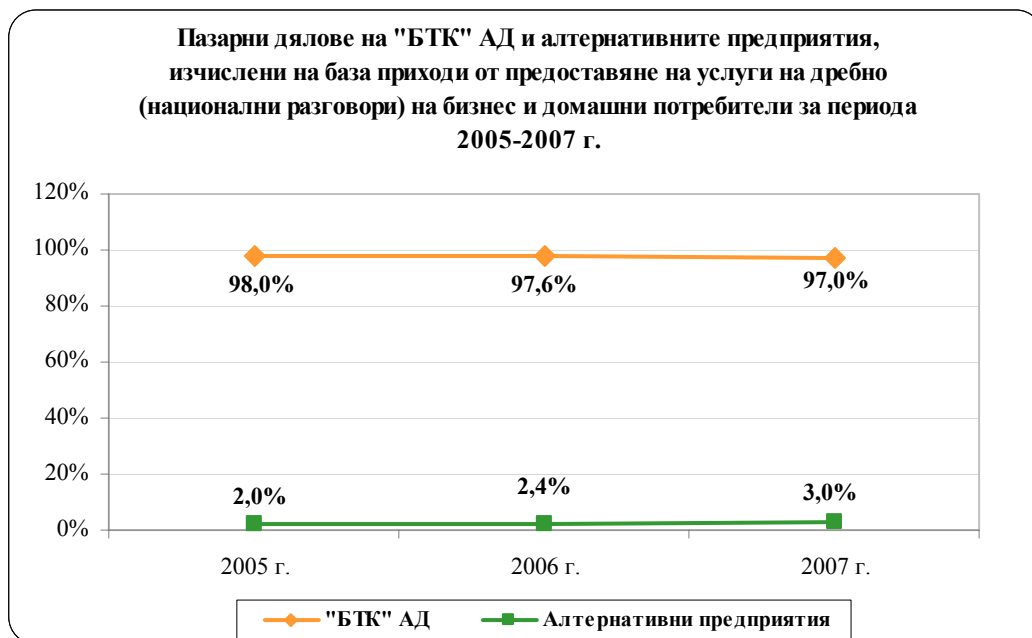
КРС отчита и факта, че голяма част от конкурентните на „БТК” АД предприятия също предлагат на своите потребители пакети, включващи услуги за достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение (абонамент) и неограничен обем разговори в мрежата на съответното дружество (on-net calls) на цена от 0,00

лв./мин. От друга страна се наблюдава и тенденция на нарастване на предлагането на двойна услуга (double play – гласова услуга и телевизия или интернет) и тройна услуга (triple play - гласова услуга, телевизия и интернет) от страна на алтернативните предприятия, собственици на кабелни мрежи за пренос и/или разпространение на радио–телевизионни програми – „Евроком Кабел Мениджмънт България” ЕООД, „Кейбълтел” ЕАД и „Вестител” АД. Все пак, поради ниските дялове на алтернативните предприятия на пазарите на дребно на обществени телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, както и поради факта, че относителният дял на приходите от абонамент за фиксирана телефонна услуга, предоставяна съвместно с други електронни съобщителни услуги под формата на пакетна услуга представлява едва 0,1% от общия обем на пазара на фиксирани телефонни услуги, КРС не счита, че обвързването на подобни услуги от страна на алтернативните предприятия би повлияло отрицателно на създадената конкурентна среда.

4. Пазари на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на домашни и бизнес потребители

4.1. Пазарни дялове на предприятията, предоставящи обществено достъпни национални телефонни услуги в определено местоположение на домашни и бизнес потребители

Данните от фиг. 15 показват, че за разглеждания период пазарният дял на „БТК” АД, изчислен на база приходи от домашни и бизнес абонати за проведени национални разговори⁷³, плавно намалява и към края на 2007 г. достига 97,0 %.

Забележка: За 2005 г. и 2006 г. КРС не разполага с данни поотделно за бизнес и домашни потребители.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 15

⁷³ Приходите от национални разговори включват: селищни разговори (в собствената мрежа и към други фиксирани мрежи), междуселищни разговори (в собствената мрежа и към други фиксирани мрежи) и повиквания към негеографски номера.

За периода 2005-2006 г. част от предприятията не са предоставили данни, разпределени за домашни и бизнес потребители, поради тази причина показателите, изчислени по-долу, се отнасят само за 2007 г.

Към края на 2007 г. пазарният дял на „БТК” АД, изчислен на база **приходи от домашни потребители за проведени национални разговори** се задържа изключително висок – 99,4 %. Индексът на Херфиндал-Хиршман (ННІ) отчита стойност 9 880, а изчислените коефициенти на концентрация (Таблица 9) надхвърлят граничните стойности, което е показател, че пазарът на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни потребители се характеризира с високо ниво на концентрация.

Таблица 9

Коефициенти на концентрация за 2007 г.	
CR ₁	99,40
CR ₂	99,85
CR ₃	99,93
CR ₄	99,97

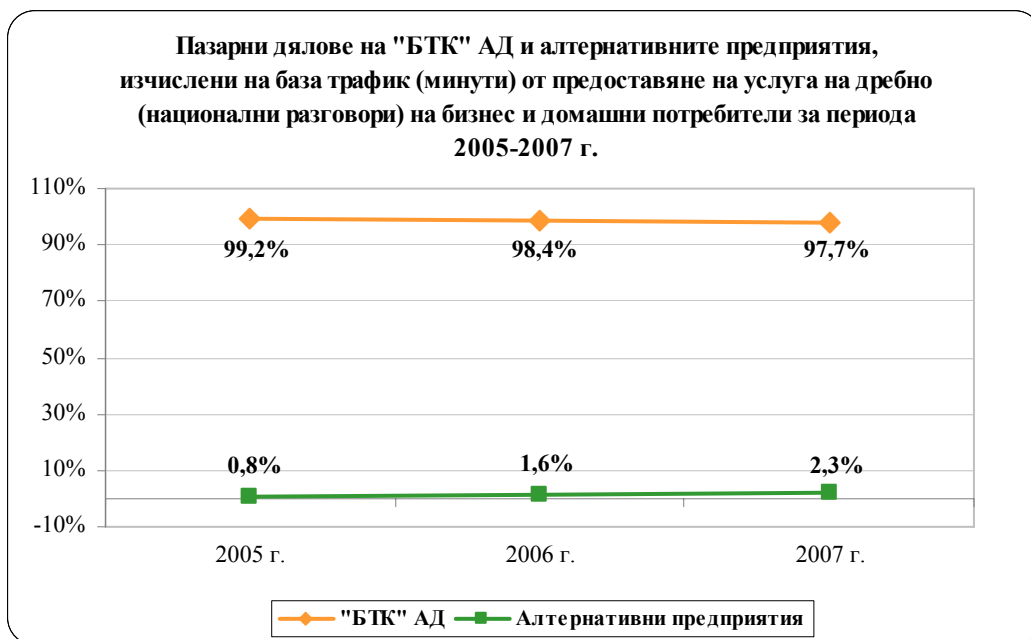
През 2007 г. алтернативните предприятия са реализирали 4,6 % от общите **приходи, реализирани от бизнес потребители за проведени национални разговори**. Делът на реализираните приходи на алтернативните предприятия от бизнес абонати в общия обем на приходите от бизнес абонати за междуселищни повиквания достига 7,4 %. Това се дължи до голяма степен на провеждането на междуселищни разговори чрез услугата „избор на оператор”, които формират 69% от приходите на алтернативните предприятия за проведени междуселищни разговори от бизнес абонати.

Изчислените показатели индекс на Херфиндал-Хиршман (ННІ), чиято стойност възлиза на 9 106 и коефициентите на концентрация CR_k, представени в Таблица 10 показват, че пазарът на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес потребители е слабо конкурентен с високо ниво на концентрация.

Таблица 10

Коефициенти на концентрация за 2007 г.	
CR ₁	95,38
CR ₂	97,90
CR ₃	98,96
CR ₄	99,37

Пазарните дялове на „БТК” АД и алтернативните предприятия, изчислени на база трафик в минути от предоставяне на обществено достъпни национални разговори на домашни и бизнес потребители, показват, че за периода 2005 – 2007 г. алтернативните предприятия са увеличили пазарния си дял с 1,5 пункта.

Забележка: За 2005 г. и 2006 г. КРС не разполага с данни поотделно за бизнес и домашни потребители.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 16

За периода 2005-2006 г. част от предприятията не са предоставили данни, разпределени за домашни и бизнес потребители, поради тази причина показателите, изчислени по-долу, се отнасят само за 2007 г.

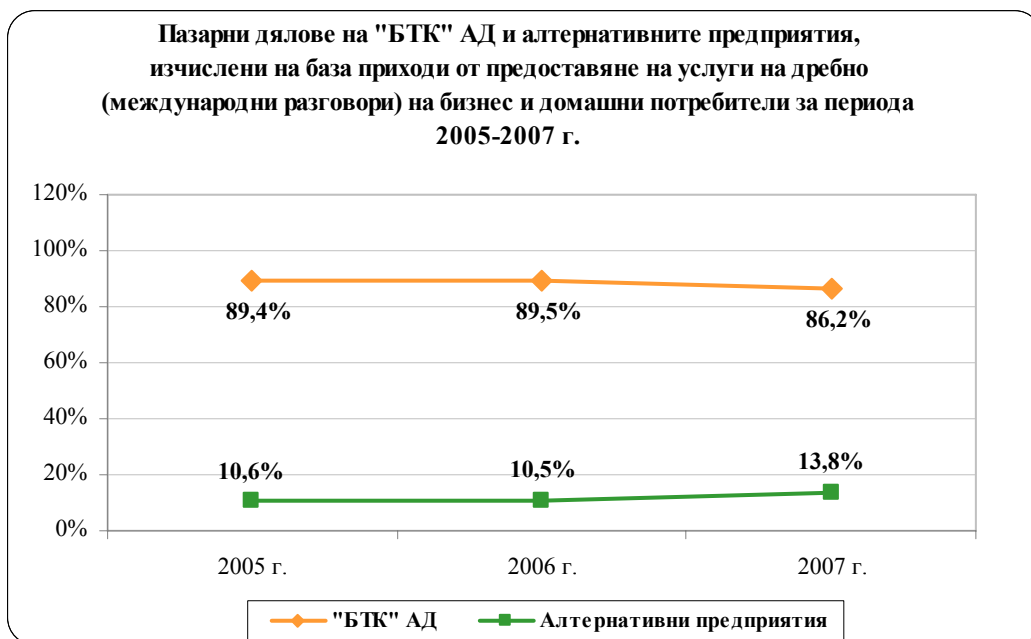
Данните към края на 2007 г., предоставени от предприятията, предоставящи обществено достъпни национални повиквания **за домашни потребители** показват, че историческото предприятие запазва значителен пазарен дял, изчислен на база трафик – 99,4%. Това се дължи до голяма степен на факта, че домашните абонати на „БТК” АД реализират 99,4% от трафика на селищните повиквания на домашни абонати и 99,3% от трафика на междуселищните разговори и разговорите към негеографски номера (вкл. и към мобилни наземни мрежи).

На пазара на **бизнес потребителите** делът на историческото предприятие, изчислен на база трафик от национални повиквания е 95,4%, което е с 4 пункта по-малко от съответния пазар за домашни потребители.

4.2. Пазарни дялове на предприятията, предоставящи обществено достъпни международни телефонни услуги в определено местоположение на домашни и бизнес потребители.

На пазарите на обществено достъпни международни телефонни услуги за бизнес и домашни потребители се наблюдава по-ясно изразена тенденция на нарастване на пазарните дялове на алтернативните предприятия в сравнение с пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни национални телефонни услуги.

За периода 2005 – 2007 г. общият пазарен дял на алтернативните предприятия, изчислен на база приходи от абонати за проведени международни разговори, се увеличава от 10,6% през 2005 г. на 13,8 % в края на разглеждания тригодишен период. Въпреки това историческото предприятие продължава да държи основната част от пазара – 86,2% от реализираните приходи от осъществени международни повиквания от домашни и бизнес потребители.

Забележка: За 2005 г. и 2006 г. КРС не разполага с данни поотделно за бизнес и домашни потребители.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 17

За периода 2005-2006 г. част от предприятията не са предоставили данни, разпределени за домашни и бизнес потребители, поради тази причина показателите, изчислени по-долу се отнасят само за 2007 г.

Към края на 2007 г. пазарният дял на „БТК” АД, изчислен на база **приходи от домашни потребители за проведени международни разговори**, възлиза на 97,1 %. Индексът на Херфиндал-Хиршман (HHI) отчита стойност 9 434, а изчислените коефициенти на концентрация (Таблица 11) надхвърлят граничните стойности, което показва, че пазарът на обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни потребители се характеризира с високо ниво на концентрация.

Таблица 11

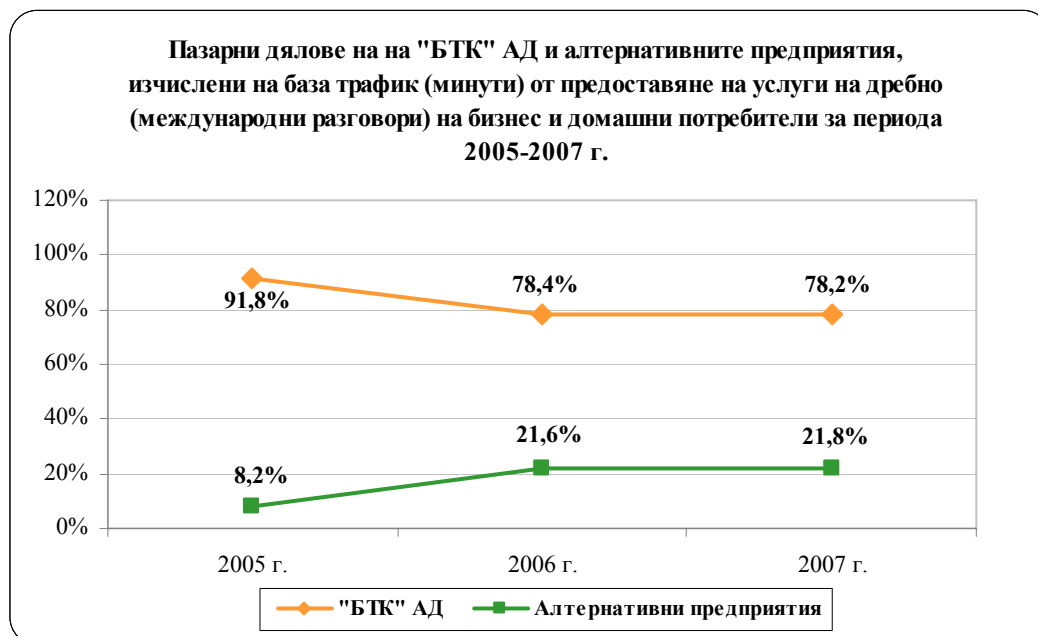
Коефициенти на концентрация за 2007 г.	
CR ₁	97,11
CR ₂	98,25
CR ₃	99,27
CR ₄	99,62

На пазара на обществено достъпни международни разговори, предоставяни в определено местоположение за бизнес потребители, алтернативните предприятия реализират 21,8 % от общите приходи от международни повиквания.

Таблица 12

Коефициенти на концентрация за 2007 г.	
CR ₁	78,17
CR ₂	87,52
CR ₃	91,84
CR ₄	94,86

Индексът на Херфиндал-Хиршман бележи стойност от 6223, която надвишава значително граничната стойност от 2000. Коефициентите на концентрация CR_k също показват, че пазарът на обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес потребители е слабо конкурентен с високо ниво на концентрация (Таблица 12).

Забележка: За 2005 г. и 2006 г. КРС не разполага с данни поотделно за бизнес и домашни потребители.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 18

За периода 2005-2006 г. част от предприятията не са предоставили данни, разпределени за домашни и бизнес потребители, поради тази причина показателите, изчислени по-долу се отнасят само за 2007 г.

Увеличеният пазарен дял на алтернативните предприятия се дължи основно на трафика от международни повиквания, реализирани от бизнес абонати. 48,2% от международния трафик, отчетен от алтернативните предприятия на пазара на бизнес абонати е реализиран от абонати на историческото предприятие, ползващи услугата „избор на оператор“. Съответният дял, изчислен за пазара на домашни потребители, е 19,6%. Като цяло 46% от международния трафик, реализиран от алтернативните предприятия е осъществен от абонати (бизнес и домашни) на историческото предприятие, ползващи услугата „избор на оператор“.

4.3. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар

Наличието на бариери за навлизане на пазара може да осигури условия за дадено предприятие да упражни пазарна мощ. Такива бариери ограничават потенциалната конкуренция, която може да окаже влияние върху поведението на историческото предприятие и по-специално върху ценовата му политика. Бариерите за навлизане на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги в определено местоположение са свързани както с наличието на икономии от мащаба и от обхвата, така и с вертикалната интеграция.

4.3.1. Икономии от мащаба

Икономии от мащаба възникват, когато с нарастване на обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните разходи за единица. Такива икономии се наблюдават, когато процесът на производство и реализация на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга е съпроводен с високи фиксирани и същевременно ниски променливи разходи.

Като се вземе предвид обхвата на предоставяните от „БТК” АД услуги на територията на цялата страна и значителния брой абонати, КРС прави заключение, че предприятието е в позиция да реализира значителни икономии от мащаба при предоставянето на фиксирани телефонни услуги. Пазарните дялове на историческото предприятие, изчислени на база трафик, реализиран от домашни и бизнес абонати за осъществяване на национални повиквания (97,7%) и международни повиквания (78,2%) му осигуряват възможност да реализира съществени икономии от мащаба. С цел ефективно да се конкурират с „БТК” АД, алтернативните предприятия трябва да извоюват достатъчно голям пазарен дял на пазарите на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на домашни и бизнес потребители. За целта е необходимо да предложат на крайния потребител по-благоприятни условия или цени, които да са по-ниски от тези на историческото предприятие, което би могло да породи затруднения при покриване на разходите.

4.3.2. Икономии от обхвата

Икономии от обхвата възникват, когато средните разходи за единица продукция са по-ниски, като резултат от общ процес на производство/предоставяне на няколко електронни съобщителни мрежи и/или услуги от дадено предприятие. Когато дадено предприятие присъства на голям брой пазари, то има възможност да разпределя разходите си между по-широк обхват от услуги.

„БТК” АД е историческото предприятие на пазара на фиксирани мрежи и услуги, което същевременно присъства и на други пазари на електронни съобщения и предоставя широка номенклатура от услуги като линии под наем, пренос на данни, достъп до Интернет, гласови услуги и други чрез своята мрежа. За новонавлизащите предприятия възможността да извлекат изгода от икономии от обхвата е свързана с необходимостта от навлизане на много пазари едновременно, което би увеличило разходите им и би направило по-трудно покриването им при напускане на пазара.

4.3.3. Наличие на вертикална интеграция

На пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на бизнес и домашни потребители наличието на вертикална интеграция е от съществено значение. Силните позиции на дадено предприятие на пазара на едро на повикване, генерирано от фиксирана точка на обществена телефонна мрежа, биха могли да окажат влияние на конкурентните условия на пазарите на дребно на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

В периода 2005-2007 г. единственото предприятие, което предоставя услуга на едро за генериране на повиквания „избор на оператор на преносна среда за осъществяване на междуселищни и международни разговори” в България е

историческото предприятие „БТК” АД⁷⁴, от което произтича и неговият 100%-тов пазарен дял на пазара на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи. По този начин историческото предприятие се явява единствен доставчик на услуга на едро – „избор на оператор на преносна среда за осъществяване на междуселищни и международни разговори” за всяко повикване, свързана с услугите на дребно по предоставяне на обществено достъпни телефонни услуги в определено местоположение, като на пазарите на дребно се конкурира с купувачите на предлаганата от него услуга на едро.

4.4. Недостатъчна или слаба покупателна способност

Наличието на потребители със силни позиции при водене на преговори може да ограничи възможностите на предприятие, предоставящо електронни съобщителни мрежи и/или услуги да действа независимо на пазара. От гледна точка на търсенето такава позиция може да се породи от големия размер на клиента и/или обем услуги, който купува.

По отношение на пазарите на обществено достъпни национални телефонни услуги и на обществено достъпни международни телефонни услуги за домашни потребители може да се предположи, че отделните абонати не притежават значителна покупателна способност на купувачи, тъй като въпреки големия си брой, реализират поотделно пренебрежимо малък дял от приходите/трафика на предприятията.

Само най-големите клиенти, реализиращи значителни обеми трафик биха могли да оказват влияние на доставчиците на обществено достъпни телефонни услуги от гледна точка на покупателната способност. **Бизнес организациите, които осъществяват голям обем национални и международни разговори, са привлекателни клиенти за доставчиците на обществени телефонни услуги във фиксирана точка.** Такива клиенти могат да породят конкуренция на пазара на електронни съобщителни мрежи и/или услуги поради значителния обем на услугите, които ползват, като по този начин упражняват своята покупателната способност.

От данните, предоставени от историческото предприятие е видно, че относителният дял на сумата на приходите на дребно от десетте най-големи клиента на „БТК” АД за 2007 г. е едва (търговска тайна). Следователно, те не биха могли да оказват влияние върху историческото предприятие в такава степен, че да повлияят на пазарното му поведение. В повечето случаи тяхното влияние би се изразило в договаряне на различни отстъпки, въз основа на обема на реализирания трафик.

В същото време седем от алтернативните на „БТК” АД предприятия, предоставящи обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, посочват, че относителният дял на сумата на приходите на дребно от десетте най-големи абоната надвишава 25% от общите им приходи от предоставяне на фиксирана телефонна услуга на дребно. Това е индикатор, че тези клиенти биха могли да упражнят своята покупателната способност, ограничавайки способността на алтернативните предприятия да следват поведение на пазара, независимо от своите потребители. Въпреки това тяхното влияние върху разглежданите пазари на обществено достъпни телефонни услуги като цяло е ограничено, главно поради малките пазарни дялове, наблюдавани при алтернативните предприятия.

⁷⁴ „БТК” АД предоставя услуги за генериране на повиквания съгласно задълженията му като предприятие със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и фиксирани гласови телефонни услуги, свързани с публикуването на Типово предложение за взаимно свързване.

От представената информация КРС стига до заключението, че покупателната способност на домашните и на бизнес потребителите, закупуващи обществени телефонни услуги в определено местоположение е силно ограничена и те не биха могли да оказват влияние на условията и цените, по които предприятията на разглежданите пазари продават тези услуги.

4.5. Цени и ценова политика

Цените на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение от „БТК” АД са диференцирани според вида на повикването, според часовата зона или деня, в които се провеждат повикванията⁷⁵ и според мрежа в която се терминира повикването (обаждане до абонат на собствената мрежа или до абонат на други мрежи).

Както е отбелязано в т. 3.4. към раздел VI. „Цени и ценова политика”, до момента регулирането на цените на фиксирани телефонни услуги засяга само цените на повиквания в рамките на мрежата на историческото предприятие. Липсата на регулация на цените на повиквания към фиксирани мрежи на алтернативните предприятия би могла да предостави на историческото предприятие възможност да определя по-високи цени за повиквания извън собствената си мрежа.

В таблица 13 са представени цени за селищни и междуселищни повиквания в мрежата на историческото предприятие, одобрени с Решение на КРС № 2205 от 28.10.2008 г., и цени за селищни и междуселищни повиквания към други фиксирани мрежи, публикувани на сайта на „БТК” АД.

Таблица 13

Цени за селищни и междуселищни повиквания на абонати на „БТК” АД (в лв. с ДДС)

Стандартно таксуване	Селищни повиквания		Междуселищни повиквания	
	в собствената мрежа	към други фиксирани мрежи	в собствената мрежа	към други фиксирани мрежи
Първоначална цена	0,132			
Силен трафик	0,018	0,036	0,084	0,084
Слаб трафик	0,000	0,032	0,000	0,048

Видно от таблицата цените за селищни повиквания от абонати на „БТК” АД към други фиксирани мрежи в страната в часове на силен трафик са два пъти по-високи от цените за тези повиквания в рамките на мрежата на историческото предприятие. За селищни и междуселищни повиквания в рамките на мрежата в часове на слаб трафик абонатите на „БТК” АД заплащат само първоначалната цена, докато за повикванията към абонати на други фиксирани мрежи, освен с първоначална такса се таксуват с цени за минута, съответно 0,032 лв. за селищни повиквания и 0,048 лв. за междуселищни повиквания

От гледна точка на разходите, имайки предвид, че симетричността в цените за терминиране, прилагани от историческото предприятие и алтернативните предприятия, предоставящи обществени телефонни услуги в определено местоположение, „БТК” АД не би следвало да определя цени за повиквания в собствената мрежа и към други фиксирани мрежи, които да се различават съществено. Това се потвърждава и от факта,

⁷⁵ Силен трафик - работни дни от 08:00 до 20:00 час и слаб трафик - работни дни от 20:00 до 08:00 часа, събота, неделя и официалните празници.

че предприятието определя еднакви тарифи за междуселищни повиквания в рамките на собствената си мрежа и към други фиксирани мрежи в часове на силен трафик.

Въз основа на по-горе изложеното по отношение на цените и обстоятелството, че пазарният дял на историческото предприятие в края на 2007 г., изчислен на база фиксирани телефонни постове е 97,5 %, може да се предположи, че прилагането на по-високи цени за повиквания към други фиксирани мрежи създава предпоставки за затваряне на трафика в мрежата на „БТК” АД. Това в най-голяма степен засяга потребителите, провеждащи повиквания в часове на слаб трафик.

4.6. Наличие на продуктово разнообразие

Според чл. 35, ал. 6 от Методиката при оценка съгласно критерия наличие на продуктово разнообразие се отчита дали дадено предприятие предоставя широка номенклатура от електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния или друг пазар, което му дава възможност да ги предлага свързани една за друга или „в пакет”. Ако дадено предприятие е със значително въздействие върху разглеждан съответен пазар, предлагайки подобни услуги, то би могло да ограничи конкуренцията на този или на друг пазар (да прехвърли своето значително въздействие върху друг съответен пазар), както и възможностите за навлизане на нови предприятия на съответния или друг пазар на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Както беше разгледано в т. 3.5. на настоящия раздел VI, налице са реални условия за ограничаване на конкуренцията от страна на историческото предприятие чрез предоставянето на свързани и/или пакетни услуги. Чрез това свое поведение историческото предприятие има възможност да упражнява както натиск чрез печалбата (margin squeeze), така и натиск чрез цената (price squeeze) върху конкурентните си предприятия и съответно да ги изтласка от пазарите на дребно.

5. Определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара

5.1. Определяне на предприятия със значително въздействие върху пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни и бизнес потребители

В резултат на извършения пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглежданите пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни и бизнес потребители, вземайки предвид изводите, направени при анализа на всеки един от разглежданите критерии, а именно:

- изключително високи пазарни дялове на „БТК” АД, изчислени на база брой постове и приходи от предоставяне на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, както и изчислени индекс на Херфиндал-Хиршман и коефициенти на концентрация със стойности, свидетелстващи за слабо конкурентни пазари с високо ниво на концентрация;
- наличие на високи и непреходни бариери за навлизане и разширяване на разглеждания пазар, свързани с:
 - икономии от мащаба и обхвата, от които се възползва „БТК” АД;
 - вертикална интеграция, наблюдавана при осъществяването на дейността на „БТК” АД;

О инфраструктура, която не може лесно да се дублира, каквато представлява мрежата на „БТК” АД;

- липса на потребители (домашни и бизнес) със силни позиции при водене на преговори, които имат възможност чрез своята покупателна способност да окажат въздействие върху условията и цените, при които „БТК” АД предоставя достъп до обществена телефонна мрежа и
- наличие на възможност за ограничаване на конкуренцията от страна на „БТК” АД чрез предоставянето на свързани и/или пакетни услуги,

КРС достигна до заключението, че следва да определи „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху съответните пазари:

- пазар на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни потребители; и
- пазар на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за бизнес потребители.

5.2. Определяне на предприятия със значително въздействие върху пазарите на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение на домашни и бизнес потребители

В резултат на извършения пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглежданите пазари на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни и бизнес потребители, вземайки предвид изводите, направени при анализа на всеки един от разглежданите критерии, а именно:

- изключително високи пазарни дялове на „БТК” АД, изчислени на база трафик (минути) и приходи от предоставяне на обществено достъпни национални и международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни и бизнес потребители, както и изчислени индекс на Херфиндал-Хиршман и коефициенти на концентрация със стойности, свидетелстващи за слабо конкурентни пазари с високо ниво на концентрация;
- наличие на високи и непреходни бариери за навлизане и разширяване на разглеждания пазар, свързани с:
 - О икономии от мащаба и обхвата, от които се възползва „БТК” АД;
 - О вертикална интеграция, наблюдавана при осъществяването на дейността на „БТК” АД;
- липса на потребители (домашни и бизнес) със силни позиции при водене на преговори, които имат възможност чрез своята покупателна способност да окажат въздействие върху условията и цените, по които „БТК” АД предоставя обществено достъпни национални и международни телефонни услуги
- наличие на предпоставки за затваряне на трафик в мрежата и
- наличие на възможност за ограничаване на конкуренцията от страна на „БТК” АД чрез предоставянето на свързани и/или пакетни услуги,

КРС достигна до заключението, че следва да определи „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху съответните пазари:

- пазар на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни потребители;
- пазар на обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за домашни потребители;
- пазар на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес потребители;
- пазар на обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение за бизнес потребители.

VII. Определяне на специфични задължения

1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса

1.1. На пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение

Резултатите от анализа на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение сочат, че „БТК” АД, в качеството си на предприятие със значително въздействие на съответния пазар, предоставящо услугата достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, е собственик на мрежа, чието дублиране би изисквало прекалено големи разходи, което от своя страна представлява висока бариера за навлизане на пазара. Последното създава условия за потенциално антиконкурентно поведение от страна на „БТК” АД, с цел изтласкване на конкуренцията и затваряне на свързаните пазари на дребно. Като отчита, че не са налице предпоставки, които биха довели до съществени промени на конкурентните условия на разглеждания пазар в перспектива за следващите две години, както и с оглед възпиране на възможностите за прилагане на антиконкурентни практики, КРС счита, че е необходимо да бъдат наложени специфични задължения или съответно да бъде продължен срокът на действие на наложените задължения на предприятието със значително въздействие върху пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение.

1.2. На пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение

Въз основа на заключенията от анализа на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение „БТК” АД е определено като предприятие със значително въздействие върху съответните пазари на дребно. Както е посочено по-горе следва да се отбележи, че „БТК” АД контролира инфраструктура, която не би могла лесно да се дублира, което представлява висока бариера за навлизане на съответните пазари, създаваща предпоставки за потенциално възникване и прилагане на антиконкурентни практики с цел изтласкване на съществуващите конкуренти и/или възпиране навлизането на пазара на нови конкуренти. Последното от своя страна уврежда конкурентните условия и води до затваряне на пазара.

Наред с това КРС счита, че както към настоящия момент, така и в перспектива не са налице предпоставки, които биха довели до промени в конкурентната среда и до намаляване на цените на услугите на разглежданите пазари, поради което е налице необходимост на предприятието със значително въздействие върху пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение да бъдат наложени специфични задължения или съответно да бъде продължено действието на наложените текущи задължения.

Отчитайки липсата на ефективна конкуренция пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, установени в резултат от пазарния анализ, както и наличието на потенциални конкурентни проблеми, КРС счита, че е налице законово основание на предприятието със значително въздействие на съответните пазари да бъде определено и наложено поне едно от специфичните

задължения, или съответно да бъде продължено действието на вече наложено специфично задължение, регламентирани от ЗЕС.

Отчитайки изводите за необходимостта от регулаторна намеса КРС счита, че пазарите, обект на настоящия анализ следва да бъдат наложени следните специфични задължения:

Задължения на ниво предоставяне на услуги на едро:

- Задължение за предоставяне на услугата „избор на оператор” и/или „избор на оператор на абонаментна основа” – чл. 135, ал. 1 от ЗЕС;
- Задължение за достъп до и използване на специфични мрежови съоръжения за отдаване на абонатни линии под наем на едро – чл. 166, ал. 2 т. 4 и чл. 173 от ЗЕС;
- Задължение за прозрачност - чл. 221, ал. 2 и във връзка с чл. 166, ал. 2, т. 1 от ЗЕС;
- Задължение за равнопоставеност (недискриминация) - чл. 221, ал. 2 и във връзка с чл. 166, ал. 2, т. 2 от ЗЕС;
- Задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро. чл. 167 ал. 3 от ЗЕС;
- Задължение за ценови ограничения - чл. 221, ал. 2 и ал. 3 и във връзка с чл. 166, ал. 2, т. 5 от ЗЕС.

Задължения на ниво предоставяне на услуги на дребно:

- Задължения за равнопоставеност – чл. 221, ал. 2 и във връзка с чл. 166, ал. 2, т. 2 от ЗЕС;
- Забрана за необосновано обвързване на предоставяните услуги в ценови пакет – чл. 216, ал. 2 от ЗЕС;
- Задължения за прозрачност – чл. 221, ал. 2 и във връзка с чл. 166, ал. 2, т. 1 от ЗЕС;
- Ценови ограничения – чл. 221, ал. 2 и във връзка с чл. 166, ал. 2, т. 5 от ЗЕС.

2. Цели и принципи при избор на специфични задължения

В съответствие с резултатите от пазарния анализ, установените пазарни дефекти, свързани със значителното въздействие на предприятието върху съответните пазари, КРС следва да избере и наложи специфични задължения на предприятието със значително въздействие върху съответните пазари, по начин осигуряващ постигане на целите, определени в чл. 4 от ЗЕС, а именно:

1. Развитие на конкуренцията;
2. Развитие на единния вътрешен пазар на електронни съобщения на Общността;
3. Подкрепа интересите на гражданите.

В съответствие с разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС при избора на специфичните задължения КРС следва за спазва следните принципи:

- Обоснованост – специфичните мерки, които регулаторът може да налага, да отговарят на действащите нормативни изисквания;

- Пропорционалност – да са посочени причините за налагане на специфичните мерки за всяко предприятие, като тежестта на задължението се съобразява с целения резултат.

3. Текущи задължения

По силата на § 5, ал. 3 от ПЗР на ЗД (отм.), Решение № 1748/16.09.2004 г., Решение № 1742/12.09.2005 г. и Решение №1317 от 2006 г. на КРС и на основание § 7 от ПЗР на ЗЕС, от влизане в сила на ЗД (отм.) до настоящия момент за оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и фиксирани гласови телефонни услуги е определено „БТК” АД.

На основание § 7 от ПЗР на ЗЕС във връзка с Решение № 1317 от 2006 г. на КРС „БТК” АД е задължено да продължи да изпълнява предвидените в ЗД (отм.) и в индивидуална лицензия № 100-0001 от 28.01.2005 г. задължения. Задълженията, относими към съответните пазари, предмет на настоящия анализ, са както следва:

I. На първо място „БТК” АД има задължение за предоставяне на универсална услуга, което намира отражение в посока намаление на средно претеглените цени в мрежата на „БТК” АД, при отчитане на задължението за предлагане на пакети със социална насоченост. При действието на ЗД (отм.) универсалната далекосъобщителна услуга е услуга с определено качество, която се предоставя на всеки краен потребител независимо от географското му местоположение на достъпна цена. Елементите на услугата са:

1. първоначално свързване към обществена фиксирана телефонна мрежа в крайна точка от нея и достъп до фиксирани гласови телефонни услуги (абонамент), осигуряващи възможност за осъществяване на селищни, междуселищни и международни повиквания;

2. достъп до фиксирана гласова телефонна услуга чрез обществени телефонни апарати;

3. телефонен указател за номерата на абонатите на фиксираните мрежи и предоставяне на телефонни справочни услуги за номерата на абонатите на фиксираните и мобилните мрежи, като посоченият елемент не е относим към настоящия анализ;

4. безплатен достъп до услугите за спешни повиквания;

5. осигуряване на достъп до фиксирани гласови телефонни услуги при специални условия и/или осигуряване на крайни устройства, където това е подходящо, за инвалиди или лица в неравностойно положение.

Конкретните параметри на задължението на „БТК” АД бяха регламентирани както в подзаконови актове – Наредба № 15 от 2.09.2004 г. за условията и реда за осигуряване на универсалната далекосъобщителна услуга и качеството, на което тя отговаря (обн. ДВ, бр. 85/2004 г.), Методика за условията и реда за определяне достъпността на цената на универсалната далекосъобщителна услуга (обн., ДВ, бр. 78 от 2004 г.) и Правила за изчисляване на нетните загуби на обществените оператори от предоставянето на универсална далекосъобщителна услуга (обн., ДВ, бр. 52/2005 г.), така и в индивидуалната лицензия на дружеството.

Съгласно ЗЕС универсалната услуга е набор от услуги с определено качество, предлагани на всички крайни потребители независимо от географското им местоположение на територията на страната на достъпна цена, като същата включва:

1. свързване в определено местоположение към обществената телефонна мрежа и достъп до обществени телефонни услуги независимо от използваната технология;

2. осигуряване на обществени телефонни апарати с определено качество, които осигуряват провеждане и на безплатни спешни повиквания към национални номера и към единния европейски номер за спешни повиквания "112";

3. осигуряване на телефонен указател с номера на всички абонати на обществени телефонни услуги, като посоченият елемент не е относим към настоящия анализ;

4. осигуряване на телефонни справочни услуги, достъпни за всички крайни потребители, включително ползващите обществени телефони;

5. осигуряване на безплатни спешни повиквания към национални номера и към единния европейски номер за спешни повиквания "112";

6. осигуряване на достъп до обществени телефонни услуги, включително услугите за спешни повиквания, телефонен указател и справочни услуги за хора с увреждания, подобни на ползваните от другите крайни потребители.

Конкретните параметри, свързани с предоставянето на универсалната услуга, са регламентирани в актовете, приети в приложение на ЗЕС, а именно – **Наредба № 6**, Методика за определяне на цените и ценовите пакети на универсалната услуга (обн., ДВ, бр. 94 от 31.10.2008 г.), Правила за изчисляване на нетните загуби от предоставяне на универсална услуга.

Задължението на „БТК” АД за свързване в определено местоположение е свързано с наличие на обосновано искане от страна на абонатите, като критериите в режима на ЗД (отм.) са, че това е всяко първо заявление, подадено от краен потребител за свързване в крайна точка на обществена фиксирана телефонна мрежа, намираща се в рамките на населено място или селищно образувание на територията на Република България. Към настоящия момент за обосновано се счита искане за свързване на първи телефонен пост в рамките на населено място и отнасящи се до постоянния адрес на крайния потребител.

Във връзка с изискването за определяне на достъпна цена на универсалната услуга при действието на ЗД (отм.) и Методика за условията и реда за определяне достъпността на цената на универсалната далекосъобщителна услуга „БТК” АД определя размера на цената ѝ като достъпна за следните услуги:

1. първоначално свързване към обществена фиксирана телефонна мрежа в крайна точка от нея;

2. достъп до фиксирани гласови телефонни услуги (месечен абонамент), осигуряващи възможност за осъществяване на селищни, междуселищни и международни повиквания;

3. достъп до фиксирана гласова телефонна услуга чрез обществени телефонни апарати;

4. достъп до телефонен указател за номерата на абонатите на фиксираните мрежи;

5. достъп до телефонни справочни услуги за номерата на абонатите на фиксираните и мобилните мрежи;

6. достъп до фиксирани гласови телефонни услуги при специални условия, като цените по т. 1 и 2 се определят въз основа на потребителска кошница за месечно потребление.

Достъпността на цената на услуга се определя въз основа на следните принципи:

1. отчитане на разходите по предоставяне на услугата;

2. географско осреднение на цената за територия, на която операторът предоставя услугата;

3. заменимост на услугите по чл. 3 със съответни алтернативни далекосъобщителни услуги;

4. отчитане равнището на действащите към момента цени на услугите по чл. 3;

5. отчитане влиянието на индекса на потребителските цени, умножен с индекса на изменение на brutния вътрешен продукт.

Към момента новата методика вмениява като задължение на предприятията, предоставящи част или цялата универсална услуга да определят като достъпни цените за свързване в определено местоположение към обществената телефонна мрежа, отнасящо се до обосновано искане за свързване, подадено от краен потребител; поддръжка на достъп до обществени телефонни услуги (месечен абонамент/стандартен план); ценови пакет за хора с увреждания; ценови пакет за хора със специални социални нужди; ценови пакет за хора с ниски доходи.

Във връзка с предоставянето на универсалната услуга се предвижда механизъм на компенсиране предоставянето на същата в случаите, когато предоставянето ѝ представлява несправедлива тежест за задълженото предприятие. С оглед на това е създаден и Фонд за компенсиране на универсална услуга. До момента не е постъпвало заявление за компенсиране от „БТК” АД.

II. Във връзка с определянето на „БТК” АД за оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани телефонни мрежи и фиксирани гласови телефонни услуги под регулация попадат цените на фиксираната гласова телефонна услуга. При формиране на същата „БТК” АД следва да спазва следните изисквания:

1. да не включва елементи на ценообразуването, основаващи се единствено на значителното си въздействие върху пазара;

2. да не включва отстъпки, които нарушават възможностите за конкуренция от страна на други обществени оператори за съответната услуга;

3. да не създава предимства за отделни потребители на същата или сходна услуга;

4. да определя цените на услугите над нивото за разходите по предоставянето им;

5. да определя цените в съответствие с Правилата за определяне на цените на фиксираната гласова телефонна услуга;

6. да определя цените на базата на потребителска ценова кошница за месечно потребление, като елементите ѝ са идентични с горепосочените.

Цената на фиксираната гласова телефонна услуга съдържа цена за първоначално свързване към мрежата, цена за месечен абонамент и цена за потребление на телефонни разговори, като цените на пазарите на дребно, прилагани от „БТК” АД в рамките на собствената им мрежа, се регулират чрез Правила за определяне на цените на фиксираната гласова телефонна услуга. Определянето на посочената цена се извършва на базата на потребителска кошница за месечно потребление, която съдържа следните елементи:

1. първоначално свързване към мрежата за откриване на телефонен пост на домашен абонат;

2. първоначално свързване към мрежата за откриване на телефонен пост на бизнес абонат;

3. месечен абонамент за телефонен пост на домашен абонат;
4. месечен абонамент за телефонен пост на бизнес абонат;
5. селищни телефонни разговори от телефонен пост на домашен абонат;
6. междуселищни телефонни разговори от телефонен пост на домашен абонат;
7. международни телефонни разговори от телефонен пост на домашен абонат;
8. селищни телефонни разговори от телефонен пост на бизнес абонат;
9. междуселищни телефонни разговори от телефонен пост на бизнес абонат;
10. международни телефонни разговори от телефонен пост на бизнес абонат.

Цените по т. 1 и т. 3 се определят въз основа на Методика за условията и реда за определяне достъпността на цената на универсалната далекосъобщителна услуга. „БТК” АД разработва разчет за кошницата, при който месечното потребление от телефонни разговори се представя от общия брой минути и допълнителен разчет на кошницата, при който месечното потребление от телефонни разговори се представя чрез общия брой импулси. Нарастването на цените на отделните елементи в рамките на кошницата е ограничено от общ ценови таван, чиято максимална стойност е равна на производението от индекса на изменение на потребителските цени и индекса на изменение на brutния вътрешен продукт, като правилата залагат и ограничения при определяне на цените. Цените на пазарите на дребно, отнасящи се до разговори с абонати на други мрежи (фиксирани и мобилни), не се регулират.

III. Предвид разпоредбата на § 5, ал. 3 от ПЗР на ЗД (отм.) и решение № 1748/16.09.2004 г., решение № 1742/12.09.2005 г. и решение № 1317 от 2006 г. на КРС, както и на основание разпоредбата на § 7 от ПЗР на ЗЕС, до настоящия момент за оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и фиксирани гласови телефонни услуги е определено „БТК” АД.

С оглед посоченото „БТК” АД е задължено да продължи да изпълнява предвидените в ЗД (отм.), подзаконовите актове по неговото прилагане и в издадената на предприятието индивидуална лицензия № 100-0001 от 28.01.2005 г. задължения „БТК” АД има задължение да предоставя услугата „избор на оператора на преносната среда” за всяко повикване и на абонаментна основа като основна услуга по взаимно свързване, като задължението е в сила от 01.01.2005 г.

Първоначално задължението на „БТК” АД се отнася до междуселищни и международни разговори, а като с Решение 1445/11.07.2008 г. на КРС задължението на „БТК” АД се разширява и в него се включват и разговори към мобилни мрежи, като услугите не се предоставят чрез обществени телефони.

Конкретните параметри на задължението на „БТК” АД, както и процедурите и начините на заплащане, са регламентирани в Типовото предложение за взаимно свързване, одобрено с Решение № 572 от 30 март 2006 г. на КРС (потвърдено с окончателно Решение на Върховен административен съд от 13.02.2008 г.).

Услугите за „избор на оператор на преносна среда”, които „БТК” АД ще предоставя, осигуряват пренос на повиквания, инициирани от абонати на „БТК” АД към други абонати на „БТК” АД, към абонати на други предприятия или на телекомуникационни оператори, предоставящи гласови услуги на територията на други държави, като „БТК” АД пренася повикванията и ги насочва през мрежата си към точка на взаимно свързване с предприятието, която е най-близко до крайната точка на мрежата на „БТК” АД, от която произлиза повикването, за приемането им от предприятието с цел по-нататъшно пренасяне и насочване на повикванията през мрежата му. Услугите се предоставят при условие, че е осигурен достатъчен мрежов

капацитет (който е осигурен въз основа на удовлетворена заявка за капацитет) за предоставяне на услугите по взаимно свързване за трафик в съответствие със заложеното в Типовото предложение и се предоставят само за повиквания, инициирани посредством абонатни линии, свързани към цифрови локални централи от мрежата на „БТК“ АД, за услугата „избор на оператор на абонаментна основа“.

4. Конкурентни проблеми

Наличието на конкурентни проблеми на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, се разглежда от КРС в съответствие с Общата позиция⁷⁶ на Групата на Европейските регулатори (ERG), в която е посочено, че под „конкурентен проблем“ се разбира всяко пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, чрез което се цели конкурентите да не се допуснат да навлязат на пазара, да се изтласкат от пазара или да се експлоатират потребителите. В цитирания документ ERG посочва, че налагането на специфични задължения на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, в светлината на регулаторна рамка 2002, не предполага задължителна злоупотреба с господстващо положение. Съгласно Общата позиция на ERG специфични задължения могат да бъдат наложени и когато е налице възможност, при определени обстоятелства, идентифицираните конкурентни проблеми да възникнат като потенциални.

Отчитайки препоръките, произтичащи от Общата позиция на ERG, както и с оглед изводите относно необходимостта от регулаторна намеса на пазарите на дребно на фиксирана телефония се идентифицират конкурентни проблеми, които са относими както към предоставянето на достъп до фиксирана мрежа, така и към реализиране на повиквания. Следва да се отбележи, че КРС изрично посочва потенциални конкурентни проблеми, които са относими само към единия тип пазари на дребно. Както е посочено в анализа, „БТК“ АД е определена за предприятие със значително въздействие върху пазара на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги⁷⁷. Като отчита установената и в настоящия анализ значителна пазарна мощ на предприятието⁷⁸, КРС е на мнение, че пазарното поведение на историческия оператор е фактор, който в значителна степен влияе върху състоянието на конкуренцията и върху поведението на останалите участници на разглежданите пазари. Вземайки предвид посоченото, както и очакванията, че не са налице предпоставки, които биха довели до съществени промени в конкурентната среда, КРС разглежда възможността от възникване на потенциални конкурентни проблеми, при липса на регулация на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, както следва:

4.1. Прехвърляне на вертикални предимства

Най-общо под прехвърляне на вертикални предимства се разбира всяко пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху пазара, целящо прехвърляне на пазарна сила от един пазарен сегмент на друг, потенциално конкурентен сегмент. В позицията на ERG е посочено, че прехвърлянето на вертикалните предимства може да бъде дефинирано като практика на предприятие,

⁷⁶ Обща позиция на ERG относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения – ERG (06) 33 final version – стр.25

⁷⁷ Виж раздел VI от документа

⁷⁸ Виж раздел VI от документа

което оперира както на пазара на едро, така и на вертикално свързаните с него пазари на дребно, като същевременно е обявено за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро. Предприятието със значително въздействие върху пазара на едро обикновено притежава оборудване и мрежа, които са от изключителна важност за развиване на дейността на конкурентите му и това му позволява да прехвърли своята пазарна сила на потенциално конкурентни пазари на дребно. Ако това прехвърляне на пазарна сила се осъществи успешно, предприятието би имало значително въздействие както на пазара на едро, така и на свързаните пазари на дребно.

Прехвърлянето на вертикални предимства на пазарите на дребно се проявява в случаите, при които вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие не е в състояние да се възползва изцяло от господстващото си положение на пазара на едро. Например, ако предприятието със значително въздействие на пазара е обект на стриктен ценови контрол по отношение на предоставяне на услуги на пазара на едро, то би имало мотиви да прехвърли пазарната си мощ на свързаните пазари на дребно. В тази връзка следва да се отбележи, че при стриктен регулаторен контрол на пазарите на едро се наблюдава възникване на множество конкурентни проблеми от типа прехвърляне на вертикални предимства на свързаните пазари на дребно. Въпреки това балансираният регулаторен контрол както на пазарите на едро, така и на пазарите на дребно, дава възможност за осигуряване на добра конкурентна среда.

Обичайно, практиката на прехвърляне на вертикални предимства се изразява в:

4.1.1. Отказ за съвместна търговия/отказ на достъп

Предприятие със значително въздействие на пазара на едро би опитало да увеличи и пренесе пазарната си мощ на свързаните пазари на дребно, като откаже достъп или съвместна търговия на алтернативните предприятия, опериращи на потенциално конкурентни пазари на дребно, като такова поведение води до затваряне на пазара. Отказът за съвместна търговия води до увреждане на конкурентната среда в случаите, при които предприятието със значително въздействие на пазара контролира оборудването (input), което е от съществено значение за другите предприятия на пазара, за да могат да осъществяват дейността си и да се конкурират на пазарите на дребно. В случай, че е налице достатъчна конкуренция на пазарите на дребно, която се дължи например на потенциални конкурентни мрежи/технологии, отказът на достъп не би довел до ограничаване на конкуренцията на пазарите на дребно.

Като отказ на достъп се определя и ситуация, при която предприятията със значително въздействие върху пазара предоставят достъп въз основа на прекомерни/неприемливи условия.

КРС счита, че като предприятие със значително въздействие на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, „БТК” АД би имало мотиви да откаже достъп на предприятия, предлагащи конкурентни услуги на свързаните пазари на дребно. Такова поведение би ограничило конкуренцията на пазарите на дребно на фиксирана телефония. Следва да се отбележи, че голяма част от конкуренцията на пазара на дребно се основава на достъп чрез услугата генериране на повикване на „БТК” АД. За повечето от конкурентите на „БТК” АД на практика няма алтернативна услуга като входящ ресурс (input), въз основа на която да се предоставят телефонни услуги на пазара на дребно. Следователно отказът на достъп може да доведе както до изтласкване от пазара на настоящите предприятия, така и до спиране навлизането на потенциални конкуренти. Същевременно „БТК” АД има мотиви да отхвърли достъп предвид факта, че по този начин предприятието би било в състояние да елиминира повечето си конкуренти на свързаните пазари на

дребно, което от своя страна предоставя възможност за прилагане на високи цени и извличане на по-високи печалби от този пазар. В тази връзка би могло да се каже, че отказът на достъп е един от ключовите конкурентни проблеми на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

Предвид гореизложеното КРС счита, че отказът на достъп е потенциален конкурентен проблем по отношение на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, в случай на отмяна на текущите задължения за предоставяне на достъп и предоставяне на услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа”, наложено на „БТК” АД, по реда на отменения ЗД. Следва да се отбележи, че е налице потенциална възможност за възникване на посочения конкурентен проблем на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, предвид факта че от страна на „БТК” АД до настоящия момент не се е предлагала еквивалентна услуга на пазара на едро, която да дава възможност на алтернативните предприятия да предлагат услугата достъп на крайни потребители. В тази връзка КРС е на мнение, че отказът на достъп е проблем, подлежащ на ex-ante регулиране.

4.1.2. Прехвърляне на неценови вертикални предимства

Прехвърляне на неценови вертикални предимства може да включва редица прояви на дискриминационно поведение от страна на предприятието със значително въздействие върху пазара на едро по отношение на предоставянето на услуги на конкурентните предприятия и предоставянето на услуги за собствени нужди, необходими за предоставяне на услуги на свързаните пазари на дребно. Това е особено относимо в случаите, при които предприятие със значително въздействие върху пазар на едро е обект на регулирани цени за достъп, което от своя страна прави проявата на ценова дискриминация невъзможна.

Конкурентните проблеми от типа прехвърляне на неценови вертикални предимства включват основно тактики на отлагане, предоставяне на пакетни/свързани услуги, дискриминация по отношение на качеството и незаконно използване на информация за конкурентите. Посочените конкурентни проблеми са разгледани подробно нататък в настоящия документ. Следва да се отбележи, че тези конкурентни проблеми в повечето случаи предоставят на предприятието със значително въздействие върху пазара възможност да се възползва от „предимството на първия навлизащ”⁷⁹ на свързаните пазари на дребно, като по този начин ограничава възможностите на конкурентите си за навлизане на посочените пазари.

Дискриминационно използване или непредоставяне на информация

Дискриминационно използване или непредоставяне на информация се отнася за ситуация, при която предприятие със значително въздействие върху пазара неправомерно отказва достъп до своята мрежа, като отказва да предостави необходимата информация на конкурентите си за приемане на споразуменията за предоставяне на услуги на едро, което възпрепятства осъществяваната от алтернативните предприятия дейност на свързаните пазари на дребно. Пример за такова поведение е отказът на предприятието със значително въздействие върху пазара на едро да предостави на конкурентите си информация за бъдещи промени в топологията на мрежата. В този случай липсата на информация би довела до повишаване на

⁷⁹ Виж раздел VII, т. 4.1.2, Умишлено забавяне или отлагане

разходите на алтернативните предприятия или до невъзможност от тяхна страна за предоставяне на услуги на дребно, което се приравнява на отказ за съвместна търговия.

Посоченият конкурентен проблем е свързан преди всичко с пазарното поведение на предприятията със значително въздействие върху пазара при сключване на договори за взаимно свързване. Съществува възможност за възпрепятстване на конкуренцията посредством създаване на условия, които забавят осъществяването на взаимното свързване или на практика отказват новонавлизащите предприятия от участие на пазара.

При 100% пазарен дял на „БТК” АД на пазара на едро на генериране и на терминиране⁸⁰ и липса на регулиране следва да се отчете, че дружеството би имало мотиви да откаже предоставянето на необходимата за осъществяване на взаимното свързване информация, затваряйки по този начин свързаните пазари на дребно и затвърдявайки позициите си на предприятие със значително въздействие там. Евентуалните загуби, възникнали от затварянето на пазара, несъмнено биха били много по-малки за историческото предприятие („БТК” АД) от тези за алтернативните предприятия. За последните е неизбежно да могат да предлагат на своите потребители възможност да осъществяват повиквания към потребители на „БТК” АД, докато историческото предприятие може в много по-голяма степен да си позволи да не предоставя възможност на потребителите си да осъществяват повиквания към потребители на алтернативните предприятия, предвид ограничения им брой. В тази връзка КРС е на мнение, че дискриминационно използване или непредоставяне на информация е потенциален конкурентен проблем както за пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, така и за пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и е налице необходимост от ex-ante регулиране.

Умишлено забавяне или отлагане

Както е отбелязано в Общата позиция на ERG, потенциален конкурентен проблем при вертикално интегрираните предприятия е тактиката на забавяне – понякога наричана „натиск при предоставянето” (provisioning squeeze). В конкретния случай тактиката се отнася преди всичко до пазарното поведение на предприятията със значително въздействие върху пазара при сключване на договори за взаимно свързване. Тактиката на забавяне се дефинира като поведение, при което предприятието със значително пазарно въздействие не отказва да предоставя услуги на своите конкуренти на пазара на дребно, но те получават необходимите услуги на по-късен етап, в сравнение с получаването на услугата, необходима за предоставяне на услуги на дребно от самото предприятие със значително въздействие върху пазара на едро.

Тактиките на забавяне се проявяват в различни форми, като продължителни преговори или симулиране на технически проблеми. Мотивите за такова поведение са два вида. На първо място, в случай, че разглежданият пазар на дребно е отворен за конкуренция, която би довела до намаляване на печалбите на предприятието със значително въздействие върху пазара, то използва тактиката за забавяне на навлизането на пазара, за да защити монополната си печалба. Другият случай се отнася за ситуация, при която на пазара на дребно историческото предприятие предлага нова услуга. Тогава тактиката на забавяне допринася за постигане на предимството на първия навлизащ, което не би било възможно, ако необходимата услуга на едро бъде предоставена едновременно на всички конкуренти на пазара на дребно.

⁸⁰ Виж раздел VII, т. 2.2.1 от приложението към Решение на КРС № 237/17.03.2009 г.

Посредством ненужно дълги преговори за достъп или позоваване на несъществуващи технически проблеми предприятието със значително въздействие върху пазара цели създаването на несигурност у конкурентите, както и увеличаване на разходите им. Така разгледано забавянето на преговорите или на предоставянето на услугите по генериране на повиквания на едро би могло да се приравни на отказ от достъп.

Предимството на първия навлизащ се отнася до икономическото предимство на предприятието, появило се първо на пазара, в сравнение с конкурентите, които навлизат на по-късен етап на същия пазар. Предимството на първия навлизащ от гледна точка на предлагането се проявява като ефекта на мрежата⁸¹ и редуциране на разходите, предвид реализирането на икономии от мащаба. От гледна точка на търсенето предимството на първия навлизащ е резултат от ефекта на затваряне на потребителите (lock-in effects). Така се увеличават необходимите за навлизане на пазара разходи на конкурентите и се ограничават продажбите им.

Следва да се отбележи, че към настоящия момент на „БТК ” АД са наложени задължения за предоставяне на услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа” при условията на Типово предложение за взаимно свързване, одобрено от КРС. Въпреки това, КРС счита, че е налице вероятност предприятието да прилага тактика на забавяне в случай че няма времеви ограничения за реализиране на услугите на едро, отчитайки факта, че „БТК” АД има интерес да не предоставя услугите достъп и генериране на повиквания с цел увеличаване на пазарната си сила. Предвид факта, че тактиката на забавяне води до увреждане на конкурентните условия и засяга интересите на крайните потребители, КРС е на мнение, че посочената тактика, представлява потенциален конкурентен проблем както по отношение на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, така и по отношение на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, при липса на ex-ante регулиране.

Пакетни/свързани услуги

Понятието „свързани услуги” (tying) се отнася за практиката на едно предприятие да предоставя една услуга, при условия на свързаност (заедно) с друга, като последната може да бъде закупена и поотделно. Понятието „пакетни услуги” (bundling) е случай на включване на две или повече услуги, предлагани от дадено предприятие заедно, при което услугите се предоставят във фиксирани, предварително определени пропорции и условия. В случай на два вертикално свързани пазара, предприятието със значително въздействие върху пазара на едро може да обвърже предоставянето на необходимо оборудване (input) с друг продукт или услуга, което е насочено към повишаване на разходите на конкурентните предприятия на пазара на дребно, предвид факта, че те са принудени да закупуват услугата на едро, обвързана в пакет с други допълнителни компоненти и/или условия, които не са необходими, за предоставяне на услугата на пазара на дребно. В случай, че цената на едро на „пакетните услуги” е по-висока от цената на дребно, редуцирана с разходите по предоставяне на услугите на пазара на дребно от ефективно предприятие, то обвързването на услугите в пакет резултира в потискане на печалбата.

Следва да се отбележи, че обвързването на услуги на едро не се наблюдава често. Въпреки това потенциалната възможност за възникването на такъв конкурентен проблем е отчетена от КРС и в действащото законодателство са заложили правила за

⁸¹ За новите потребители стойността на продукта се увеличава заради броя на потребителите преди тях – в случая с фиксираната мрежа – новият потребител има връзка с всички съществуващи до този момент потребители.

предоставяне на услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа”, според които не се допуска заплащане на допълнителни съоръжения или услуги, които не са необходими за осъществяване на исканата услуга, както и не се позволява ползването на една услуга да се поставя в зависимост от друга, незадължително свързана с нея услуга. В тази връзка КРС счита, че посоченият потенциален конкурентен проблем би бил относим към пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и към пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение при липса на регулиране.

Прекомерни изисквания

Прекомерни изисквания са всички договорни условия, които не са необходими за предлагането на услугата на пазара на едро. Те предполагат определено поведение от предприятията на пазара на дребно и водят до увеличаване на разходите или до ограничаване на продажбите на конкурентите на свързаните пазари на дребно. Примери за прекомерни изисквания могат да бъдат: изисквания на специфична (поскъпа) технология, банкови гаранции, предоставяне на залог или изисквания за информация, като данни за потребителите на конкурента, извън данните, които са икономически и технически необходими и оправдани.

Както бе посочено по-горе съгласно действащото през периода 2005-2007 г. законодателство „БТК” АД има наложени задължения за предоставяне на услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа”, при условията на одобрено от КРС Типово предложение за взаимно свързване. Въпреки това КРС е на мнение, че при липса на регулиране съществува потенциална възможност за прилагане на прекомерни изисквания при предоставяне на необходимите услуги на едро от страна на „БТК ” АД за предоставяне на услуги на свързаните пазари на дребно от конкурентните предприятия, което би довело до увреждане на конкурентната среда. В тази връзка КРС е на мнение, че посоченият конкурентен проблем е относим към пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и към пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и съответно подлежи на ex-ante регулиране.

Дискриминация по отношение на качеството

Съгласно Общата позиция на ERG предприятията със значително въздействие върху пазара прехвърлят пазарната си сила на свързаните пазари на дребно чрез дискриминация по отношение на качеството спрямо услугите на едро, които предоставят на конкурентите си. Дискриминацията по отношение на качеството от страна на предприятието със значително въздействие върху пазара води до увеличаване на разходите на конкурентите, предвид необходимостта от компенсиране на недостатъците в качеството, свързано с допълнителни усилия или инвестиции. В случай, че заниженото качество не би могло да се компенсира от конкурентните предприятия, намаляват продажбите им в резултат от намаляване на търсенето от крайните потребители, предвид по-ниското качество на услугите. Пример за проявяване на последното е случай, при който историческият оператор дава предимство на собствения си трафик в претоварени участъци на мрежата или при повреди на мрежово ниво, дава приоритет на отстраняване на проблема при собствените си клиенти.

Въпреки факта, че „БТК” АД има задължение за предоставяне на услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа”

при условията на одобрено от КРС Типово предложение за взаимно свързване, което включва и технически условия за предоставяне на услугите, КРС е на мнение, че при липса на регулиране „БТК” АД би имало мотиви да приложи дискриминация чрез качеството с оглед възможността да постави конкурентите си в неизгодно положение. В тази връзка КРС счита, че това е потенциален конкурентен проблем, относим към пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и към пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и съответно подлежи на ex-ante регулиране.

Стратегическо планиране на продуктовите характеристики

Продуктовата стратегия е друга възможност за предприятието със значително въздействие върху пазара на едро да постави конкурентите си на пазара на дребно в неизгодна позиция. Продуктовото планиране може да обхване всяка една от продуктовите характеристики: съвместимост, норми и стандарти, и др. Стратегическото планиране на продуктовите характеристики може да доведе както до повишаване на разходите на конкурентните предприятия, така и до ограничаване на продажбите им. Пример за такава практика е случай, при който предприятието със значително въздействие върху пазара прилага стандарти, които улесняват дейността му по предоставяне на услуги на дребно, но за алтернативните предприятия се налага да правят допълнителни инвестиции, за да се постигне съвместимост на мрежите или взаимното свързване да бъде технически осъществимо.

Предвид гореизложеното КРС е на мнение, че при липса на регулиране, „БТК” АД би имало мотиви да приложи стратегическо планиране на продуктовите характеристики с оглед възможността да постави конкурентите си в неизгодно положение. В тази връзка КРС счита, че това е потенциален конкурентен проблем, относим към пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и към пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение и съответно подлежи на ex-ante регулиране.

Незаконно използване на информация за конкурентите

Проблемът за незаконно използване на информация за конкурентите може да възникне, когато предприятието със значително въздействие върху пазара на едро предоставя достъп на конкурент на пазар на дребно срещу определена информация за потребителите му. Предприятието със значително въздействие върху пазара би се възползвало от тази информация, като я използва за целите на дейността си по предоставяне на услуги на дребно за разработване на специални оферти, пригодени към нуждите на потребителите на конкурента. Това би довело до ограничаване на продажбите на алтернативните предприятия и/или до повишаване на разходите им. В случай, че предприятието със значително въздействие върху пазара получи информация за потенциален конкурент на пазара на дребно, то би могло да се възползва като издигне т. нар. „Китайски стени” около потребителите си и така да не допусне навлизане на конкуренти на пазара.

Възможността за възникване на посочения конкурентен проблем е отчетена от КРС и със свое решение № 572 от 30 март 2006 г. за одобряване на Типово предложение за взаимно свързване на „БТК” АД, КРС дава указания за включване на текст, забраняващ на историческия оператор да предлага контра оферти и/или да влиза в контакт с крайни потребители, отказали се от услугите му и ползващи услугата „избор на оператор на абонаментна основа”. В тази връзка, КРС е на мнение, че при липса на регулиране има потенциална възможност за възникване на посочения проблем

както на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, така и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, поради което КРС счита, че е налице необходимост от ex-ante регулиране.

4.1.3. Прехвърляне на ценови вертикални предимства

Конкурентните проблеми от типа прехвърляне на ценови вертикални предимства включват ценова дискриминация и крос-субсидиране, чийто ефект е ограничаване на продажбите на конкурентите на свързаните пазари на дребно, увеличаване на разходите на конкурентните предприятия и/или подлагането им на натиск чрез печалбата (margin squeeze). В конкретния случай натиск чрез печалбата се получава като резултат от малката разлика между цената за достъп на пазара на едро и еквивалентната ѝ цена на пазара на дребно, която разлика не дава възможност за реализиране на нормална печалба на конкурентите и съответно води до изтласкването им от пазара.

Ценова дискриминация

Според икономическата теория ценовата дискриминация възниква, когато два или повече сходни продукта се предлагат на цени, които са в различно съотношение спрямо разходите за производството им. Последното включва случаи, при които сходни продукти с еднакви разходи за производство се предлагат на различни цени, както и случаи, при които продукти се предлагат на еднакви цени, въпреки че разходите за производство се различават.

Ценова дискриминация се прилага от вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара на едро с цел да повиши разходите на конкурентите си за предоставяне на услуги на дребно, като така предизвиква потискане на печалбата (margin squeeze). Последното се постига като за предоставяне на необходимите услуги на едро предприятието със значително въздействие върху пазара тарифира конкурентите си на пазарите на дребно с по-високи цени (обикновено чувствително над разходите) от разходите, извършени за предоставянето на услугите на едро, необходими за предоставянето на услуги на дребно от самото предприятие със значително въздействие върху пазара, т.е. наблюдава се дискриминация между вътрешното и външното предоставяне на услуги на едро. Ценовата дискриминация е проблем, който води и до затваряне на пазара. Историческото предприятие би търсило възможност да затвори свързаните пазари на дребно, прилагайки високи цени за повиквания към други мрежи (off-net calls) и съответно по-ниски цени за повиквания в собствена мрежа (on-net calls). Това води до високи разходи за повиквания към други мрежи за крайните потребители и ниски разходи за повиквания в мрежата на предприятието със значително въздействие върху пазара. Такава ценова структура създава „ефект на мрежата”⁸² и поставя предприятията с малки мрежи и ограничен брой потребители в неизгодно положение.

КРС счита, че при липса на регулиране на цените на историческия оператор е налице потенциална възможност за възникване на посочения конкурентен проблем както на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, така и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, което налага ex-ante регулиране.

⁸² Виж раздел VII, т. 4.1.2 „Прехвърляне на неценови вертикални предимства”, Умишлено забавяне или отлагане

Крос-субсидиране

При оценката за наличие на конкурентни проблеми на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, за КРС е важна връзката между тези пазари и пазарите на едро за генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и за терминиране на гласово повикване, тъй като е възможно приходите от генериране и терминиране в индивидуална мрежа да бъдат използвани, за да се покрият разходи, възникнали за съответното предприятие в резултат от дейността, осъществявана на разглежданите пазари на дребно. Такова крос-субсидиране може да стимулира неефективното използване на икономическите ресурси, което в дългосрочен аспект води до увреждане на конкуренцията и накърнява интересите на потребителите. Отчитайки пазарното поведение на фиксираните предприятия КРС счита, че крос-субсидирането е потенциален конкурентен проблем, идентифициращ възможността за надценяване на разходите за терминиране, с оглед приходите, покриващи надценените (непредизвикани от услугата) разходи да покрият реални разходи за предоставяне на услуги на свързаните пазари на дребно. Ето защо КРС счита, че информацията за разходите и връзката им с предлаганите услуги е от съществено значение за игнориране на риска от крос-субсидиране.

Крос-субсидирането, само по себе си, би могло и да не представлява антиконкурентно поведение. Но, ако едната цена е прекалено висока (на пазара на едро), а другата е хищническа (на пазара на дребно), крос-субсидирането може да бъде използвано, за да се затвори свързан, потенциално конкурентен пазар. При условие, че пазарът, на който е определена прекалено висока цена е този на едро, а пазарът, на който се предлагат услуги на хищнически цени е този на дребно и предприятието със значително въздействие върху пазара е вертикално интегрирано, то крос-субсидирането може да доведе до потискане на печалбата (margin squeeze) на конкурентите. В конкретния случай потискането на печалбата би възникнал, ако разликата между прилаганите от предприятието със значително въздействие върху пазара цени за достъп на пазара на едро и прилаганите от същото предприятие цени на услугите на свързаните пазари на дребно е толкова малка, че не позволява на конкурентните предприятия на пазарите на дребно да постигнат разумна норма на печалба, което от своя страна води до изтласкването им от пазарите на дребно.

С оглед гореизложеното КРС е на мнение, че крос-субсидирането е потенциален конкурентен проблем, относим към пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и към пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, поради което КРС счита, че е налице необходимост от ex-ante регулиране.

Хищнически цени

Хищническото ценообразуване се наблюдава в случаите, когато предприятието със значително въздействие върху пазара предлага продукт или услуга, на цени по-ниски от разходите за производство, за продължителен период от време, с намерението да възпрепятства навлизането на конкурентите на пазара или да изтласка конкурентите от пазара, което от своя страна му позволява да увеличи пазарната си мощ и на един по-късен етап да повиши печалбите си. Хищническото ценообразуване се характеризира с:

1. цената на продукта или услугата е под разходите,
2. изтласкване на конкурентите от пазара, и
3. възможност за предприятието да възстанови загубите си.

Следва да се отбележи, че предприятието със значително въздействие върху пазара прави компромис по отношение на размера на печалбата си в краткосрочен план, очаквайки повишаването ѝ в дългосрочен план. В тази връзка потребителите се възползват от ниски цени на услугите в краткосрочен план, а в дългосрочен план се накърняват интересите им от елиминирането на конкуренцията. На практика, хищничеството е трудно доказуемо, особено що се отнася до динамични пазари с високи постоянни разходи, на които оперират мулти-продуктови предприятия, прилагащи дългосрочна стратегия.

Следва да се отчете фактът, че вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара на едро, което предоставя на конкурентите си необходими съоръжения, би могло да прилага хищнически цени на свързаните пазари на дребно с цел да потисне печалбите на конкурентните предприятия (*margin squeeze*), като по този начин ограничава продажбите им и съответно ги изтласка от пазара. Подобна ситуация би могла да възникне при липса на регулиране, поради което КРС счита, че е налице потенциална възможност за възникване на посочения конкурентен проблем на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

4.2. Прехвърляне на хоризонтални предимства

Най-общо под прехвърляне на хоризонтални предимства се разбира всяко пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху пазара, целящо прехвърляне на пазарна сила от един пазарен сегмент на друг, потенциално конкурентен сегмент, който не е вертикално свързан с първия. В позицията на ERG е посочено, че прехвърлянето на хоризонтални предимства може да възникне както между пазарите на дребно, така и между пазари на едро или между пазар на едро и пазар на дребно, които не са вертикално свързани. Обичайно, практиката на прехвърляне на хоризонтални предимства се изразява в:

Пакетни/свързани услуги

Най-често срещаната форма на предоставяне на пакетни/свързани услуги при прехвърлянето на хоризонтални предимства на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение е обвързването на повикванията и достъпа (абонамента) или обвързването на достъпа (абонамента) с предоставянето на други електронни съобщителни услуги, като например достъп до широколентови и/или мобилни услуги.

Съгласно посочената в раздел VI, т. 3.5. от анализа информация за предоставяните от „БТК” АД планове на потребителите (домашни и бизнес абонати) по своето същество представляват чисти пакети, чрез които дружеството предлага услугата достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, обвързана с предоставянето на определен обем минути за разговори, като не е предвидено самостоятелното ѝ ползване от домашните абонати.

Изхождайки от факта, че „БТК” АД е предлагала сезонна промоция на пакет, включващ достъп, национални и международни повиквания, и повиквания към мобилната си мрежа, КРС е на мнение, че чрез посочените пакети дружеството има възможност да упражнява както натиск чрез печалбата (*margin squeeze*), така и натиск чрез цената (*price squeeze*) върху конкурентните предприятия и съответно да ги изтласка от пазарите на дребно. Следва да се отбележи, че предоставянето на такива

пакети от страна на „БТК“ АД би довело до задълбочаване на посочения конкурентен проблем, в случай че дружеството отнеме възможността на потребителите да ползват услуги, необвързани в пакет.

Следва да се отбележи, че след прехвърлянето на лицензиите за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт NMT и/или CDMA с национално покритие от „РТК“ ЕООД на „БТК“ АД и лицензиите за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт GSM с национално покритие и за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт UMTS с национално покритие от „БТК Мобайл“ ЕООД на „БТК“ АД, дружеството има възможност да предоставя пакети, включващи както повиквания към мобилната си мрежа, така и предоставянето на мобилни гласови услуги. Такъв е примерът с проведената от „БТК“ АД лятна промоция „Почивай активно“ отнасяща се за безплатни разговори към мобилната мрежа на дружеството. В резултат от промоцията значително се увеличава потреблението и приходите от терминиране в мобилната мрежа на „БТК“ АД. Този случай може да бъде определен като форма на хоризонтално крос-субсидиране на мобилната дейност чрез обвързване на различни гласови услуги. Последното от своя страна би довело до затваряне на пазара, предвид факта, че с изключение на „Мобилтел“ ЕАД и „Космо България Мобайл“ ЕАД, конкурентните предприятия, предоставящи фиксирана гласова телефонна услуга не са в състояние да предоставят на пазара на дребно подобна оферта.

Въпреки това, трябва да се отчете и фактът, че голяма част от конкурентите на „БТК“ АД предприятия предлагат на своите потребители пакети, които включват услугите за достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение (абонамент) и неограничен обем разговори в мрежата на съответното дружество (on-net calls) на цена от 0,00 лв./мин. Същевременно се наблюдава тенденция на нарастване на предлагането на Double-play (гласова услуга и телевизия или интернет) и Triple-play (гласова услуга, телевизия и интернет) услуги от страна на алтернативните предприятия. В тази връзка КРС е на мнение, че обвързването на услуги в пакет само по себе си не представлява конкурентен проблем в случаите, при които потребителите имат възможност да ползват услугите, необвързани в пакет, както и в случаите, при които конкурентните предприятия са в състояние да предложат същия пакет от услуги при сходни условия.

С оглед гореизложеното КРС счита, че при липса на регулиране са налице условия за възникване на посочения конкурентен проблем както на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, така и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, което поражда необходимост от ex-ante регулиране.

Крос-субсидиране

При установяването на потенциалните конкурентни проблеми на разглежданите пазари на дребно, за КРС е важна връзката между пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, предвид възможността приходите от услугите за достъп до обществена телефонна мрежа да бъдат използвани за покриване на разходи, възникнали за съответното предприятие в резултат от предоставянето на национални и международни телефонни услуги. Както беше посочено по-горе⁸³ това води до стимулиране на неефективно използване на

⁸³ Виж раздел VII, т. 4.1.3 „Прехвърляне на ценови вертикални предимства“

икономическите ресурси, което в дългосрочен план уврежда конкуренцията и накърнява интересите на потребителите.

Посоченият конкурентен проблем при прехвърлянето на хоризонтални предимства се отнася до ценообразуване на два пазара на дребно, при което печалбата от прекомерно високите цени на единия пазар се използва за компенсиране на загубите от хищническите цени (по-ниски от разходите) на другия пазар. В тази връзка следва да се отбележи, че крос-субсидирането е свързано и се припокрива частично с конкурентния проблем пакетни/свързани услуги, в случаите, при които цената на пакета, предлаган от предприятието със значително въздействие върху пазара, съдържа необосновани отстъпки за обвързаните в пакета услуги. Последното би довело до изтласкване на конкурентите, които не са в състояние да дублират предлагания от предприятието със значително въздействие пакет при същите условия.

Крос-субсидирането, в условията на прехвърляне на хоризонтални предимства, се разглежда като потенциален конкурентен проблем в случаите на ценообразуване на услуги, които не са обект на силна конкуренция и съответно услуги, обект на конкуренция. Такъв е примерът с ребалансирането на цените на историческия оператор, отчитайки тенденцията на нарастване на цените за достъп (абонамент) и намалението на цените за повиквания.

Предвид гореизложеното КРС счита, че е налице потенциална възможност за възникване на крос-субсидиране в условията на прехвърляне на хоризонтални предимства между пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, което поражда необходимостта от ex-ante регулиране.

4.3. Самостоятелно значително въздействие върху пазара

Освен горепосочените конкурентни проблеми, свързани с прехвърлянето на вертикални и хоризонтални предимства, се открояват три типа поведение на предприятие със значително въздействие върху конкретен пазар, а именно:

4.3.1. Издигане на бариери за навлизане на пазара

Този конкурентен проблем се отнася за предприятие със значително въздействие върху пазара, което издига бариери за навлизане на потенциални конкуренти на пазара, с цел запазване на доминиращото си положение и изтласкване на конкурентите. Съществуват различни форми на издигане на бариери за навлизане на пазара, които са посочени по-долу.

Създаване на стратегически продукти, чрез които се повишават разходите за преминаване към друго предприятие

Съгласно Общата позиция на ERG характеристиките на стратегически проектирани продукти създават възможности за предприятието със значително въздействие върху пазара да постави в неблагоприятно положение своите конкуренти. Стратегическото проектиране може да обхваща всички видове характеристики на даден продукт като: предназначение, съвместимост, норми и стандарти, и е в състояние или да увеличи разходите на конкурентите, или да ограничи техните продажби. В случаите, при които предприятието развива дейност само на един пазар, стратегическото проектиране на продукт от предприятието със значително въздействие върху пазара може да има за цел да увеличи разходите на потребителите за преминаване към друго

предприятие, например посредством съвместимостта с допълнителните услуги, предлагани от предприятието (lock-in ефект).

В конкретния случай, КРС е на мнение, че при липса на регулация „БТК” АД би имало мотиви да създаде стратегически продукти, чрез които да се повишават разходите за преминаване към друго предприятие, предвид факта, че чрез подобно поведение би могла да затвори пазара. В тази връзка КРС счита, че е налице необходимост от ex-ante регулиране.

Договорни условия, чрез които се повишават разходите за преминаване към друго предприятие

Този конкурентен проблем се проявява чрез различни форми на поведение на предприятието със значително въздействие върху пазара, което се опитва да постави нови и/или да запази съществуващи бариери за навлизане на пазара пред потенциалните конкуренти.

Възможно е също така, пазарното поведение да намери израз в налагане на договорни условия, чрез които се повишават разходите за преминаване към друго предприятие и могат да бъдат използвани от предприятието със значително въздействие върху пазара за повишаване на разходите на конкурентите и новите участници на пазара, които от своя страна ще бъдат принудени да повишат усилията си, чрез които да убедят потребителите да преминат към тях. Примери за такива договорни условия могат да бъдат: удължен договорен срок и значителни глоби при предсрочно прекратяване на договора, програми за лоялни клиенти или специални цени за затворени групи потребители. Такива практики биха ограничили продажбите на конкурентите и биха довели до затваряне на пазара. Предприятието със значително въздействие върху пазара също така може да се опита при преносимост на номерата, да въведе административни бариери за потребителите, които са склонни да преминат към друго предприятие.

С оглед гореизложеното КРС смята, че посоченият конкурентен проблем е тясно свързан с прехвърлянето на хоризонтални предимства и по-специално с пакетните/свързани услуги⁸⁴, предвид факта, че обвързването на услугите в пакети с изгодни условия за ползване създава условия за проявление на lock-in ефекта, което резултира в затваряне на пазара. В тази връзка КРС е на мнение, че е налице потенциална възможност за възникване на посочения конкурентен проблем на пазарите на дребно на фиксирана телефония, като се отчита факта, че „БТК” АД освен фиксирани телефонни услуги, предоставя широколентови, мобилни услуги и други услуги, което от своя страна поражда необходимостта от ex-ante регулиране.

Хищнически цени

Както е посочено по-горе (виж прехвърляне на вертикални предимства) хищническото ценообразуване представлява определяне на цени с цел премахване на конкуренцията, като в същото време се ползват преимущества, които не са пряко свързани с конкурентоспособността. Хищническото ценообразуване е целенасочена стратегия на кръстосано субсидиране, обикновено от страна на господстващо предприятие, за изтласкване на конкурентите от пазара и увеличаване на пазарната му сила, чрез определяне на много ниски цени. В конкретния случай прилагането на хищнически цени на потенциално конкурентните пазари на дребно от предприятието със значително въздействие върху пазара би довело до потискане на печалбата (margin

⁸⁴ Виж раздел IX, т. 4.2. „Прехвърляне на хоризонтални предимства”

squeeze) и/или до потискане на цената (price squeeze) спрямо алтернативните предприятия. Последното от своя страна не позволява на алтернативните предприятия да генерират разумна печалба от дейността си на пазарите на дребно, което резултира в изтласкването им от пазара, както и до възпиране навлизането на нови предприятия на пазара. Премахването на конкуренцията от пазара би дало възможност на предприятието със значително въздействие да повиши цените на предоставяните услуги на дребно и съответно да формира по-високи печалби.

Следва да се отбележи, че предприятието със значително въздействие върху пазара прави компромис по отношение на размера на печалбата си в краткосрочен план, очаквайки повишаването ѝ в дългосрочен план. В тази връзка потребителите се възползват от ниски цени на услугите в краткосрочен план, а в дългосрочен план се накърняват интересите им от елиминирането на конкуренцията. Подобна ситуация би могла да възникне при липса на регулиране, както и при отмяна на съществуващи задължения на пазари на дребно на фиксирана телефония. В тази връзка КРС счита, че е налице потенциална възможност за възникване на посочения конкурентен проблем.

4.3.2. Експлоататорско поведение

Прекалено високи цени

Прекалено високите цени се дефинират като цени, фиксирани на нива, значително по-високи от конкурентните нива в резултат на монопол или пазарно надмощие. Необоснованото ценообразуване съставлява нарушение на правото на конкуренция, относимо към предприятие с господстващо положение, което определя необоснована цена (необосновано висока или необосновано ниска цена). Следва да се отбележи, че липсва конкретна дефиниция за необосновани цени. Преценяват се косвени аргументи като: рязко покачване на цената, необичайно (немотивирано) повишаване на цените, липса на връзка между себестойността на продукта и цената.

В икономическия анализ се приема, че са налице прекалено високи цени в случай, че предприятието има възможност да генерира печалби, по-високи отколкото в ситуация на ефективна конкуренция. Предприятия със значително въздействие върху пазара биха прилагали цени, които максимизират печалбата им при определено търсене от страна на потребителите при липса на ефективна конкуренция. Следва да се отбележи, че прекалено високи цени биха се прилагали от господстващо предприятие, задължено да предоставя достъп на едро на други предприятия с оглед запазване на монополното му положение. В тази връзка КРС е на мнение, че прилагането на прекалено високи цени е относим конкурентен проблем на пазарите на дребно на фиксирана телефония при липса на ценови контрол както на ниво на едро, така и на ниво на дребно. В същото време се очаква миграцията към мобилната телефония да има дисциплиниращ ефект по отношение на ценообразуването на традиционната фиксирана телефония (PSTN/ISDN) в следващите години, което от своя страна би демотивирало „БТК” АД да прилага прекалено високи цени. Въпреки това, КРС счита, че е налице необходимост от ex-ante регулиране.

Ценова дискриминация

Както беше посочено по-горе (виж вертикални предимства), ценовата дискриминация възниква, когато два или повече сходни продукта се предлагат на цени, които са в различно съотношение спрямо разходите за производството им, което включва както случаи, при които сходни продукти с еднакви разходи за производство се предлагат на различни цени, така и случаи, при които продукти се предлагат на

еднакви цени, въпреки че разходите за производство им се различават. За да има възможност едно предприятие да прилага ценова дискриминация е необходимо да са изпълнени следните условия:

1. предприятието следва да има (поне някаква) пазарна сила;
2. предприятието трябва да има възможност да избира потребителите;
3. предприятието трябва да е в състояние да предотвратява препродажбата.

Ценовата дискриминация на пазарите на дребно е стратегия за привличане на потребителите на конкурентните предприятия или за задържане на собствените потребители. Подобен пример е прилагането на отделни ценови условия за различни групи потребители, както и предлагането на отстъпки за нови потребители. Посоченото поведение от страна на предприятието със значително въздействие върху пазара засяга интересите на крайните потребители.

КРС е на мнение, че съществува потенциална възможност за възникване на посочения конкурентен проблем при липса на регулиране, тъй като „БТК” АД би имала мотиви да прилага ценова дискриминация с цел привличане на нови потребители и засилване на пазарната си мощ. В тази връзка КРС счита, че е налице необходимост от ex-ante регулиране.

4.3.3. Производствена неефективност

Липса на инвестиции

Предприятията, изложени на натиска на конкуренцията и извършващи дейност в среда на постоянна конкуренция, се стремят към намаляване на цените и подобряване на качеството на предлаганите от тях продукти, като правят необходимите инвестиции, за да постигнат тези цели, докато доминиращото предприятие, без или с незначителна действителна и потенциална конкуренция на пазара, няма стимули за подобряване на качеството и намаляване на цената, което от своя страна, може да доведе до възникване на неефективност, по-ниско качество и липса на инвестиции – резултати, които имат негативни за благосъстоянието ефекти (производствени неефективности), сравнени с хипотетично конкурентно положение.

КРС счита, че посоченият конкурентен проблем не би могъл да възникне на пазарите на дребно на фиксирана телефония, като се отчита миграцията към мобилни телефонни услуги, която оказва дисциплиниращ ефект по отношение на мотивация за оптимизиране на процеса на предоставяне на фиксирани услуги.

Прекалено високи разходи/ неефективност

Конкурентни проблеми от този тип включват различни видове неефективности в производството и/или предоставянето на услуги, които се дължат на липсата на конкуренция. Причината е, че на съответния пазар липсва дисциплиниращият ефект на конкуренцията, който води до продуктова ефективност. Потенциалните конкурентни проблеми от този тип включват освен липса на инвестиции и ниско качество, и прекалено високи разходи.

Както е посочено по-горе предвид миграцията към мобилни телефонни услуги, КРС е на мнение, че неефективността не е потенциален конкурентен проблем на пазарите на дребно на фиксирана телефония.

5. Налагане на конкретни специфични задължения

Предвид резултатите от анализа на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и от анализа на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение (виж раздел VI от анализа), като отчита идентифицираните потенциални конкурентни проблеми в раздел VII, т. 4., КРС е на мнение, че е налице необходимост от регулаторна намеса с оглед стимулиране на ефективното използване на изградената инфраструктура, улесняване навлизането на пазара на нови предприятия и защита интересите на крайните потребители. Видно от посочените в раздел VII, т. 4 конкурентни проблеми, налагането на специфични задължения на предприятието със значително въздействие върху анализираните пазари, които засягат единствено ниво предоставяне на услуги на дребно, не би било достатъчно ефективно за подобряване на конкурентната среда на разглежданите пазари. В тази връзка КРС намира за подходящо налагането на специфични задължения, както на ниво предоставяне услуги на дребно, така и на ниво предоставяне на услуги на едро, с цел елиминиране на възможностите за прилагане на антиконкурентни практики от страна на предприятието със значително въздействие и съответно създаване на условия за развитие на ефективна конкуренция.

Във връзка с гореизложеното и предвид принципите и целите, посочени в раздел VII, т. 2, КРС счита, че специфичните задължения, пропорционални на конкурентните проблеми, посочени в раздел VII, т. 4. от анализа на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение (пазари на дребно на достъп) и от анализа на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение (пазари на дребно на повиквания), които следва да бъдат продължени или наложени на предприятието със значително въздействие върху разглеждания пазар следва да се разделят на две групи, а именно задължения, налагани на ниво предоставяне на услуги на едро и задължения, налагани на ниво предоставяне на услуги на дребно, които са посочени в последващото изложение.

5.1. Задължения, налагани на ниво предоставяне на услуги на едро

Резултатите от анализа на пазарите на дребно на достъп и на пазарите на дребно на повиквания сочат, че е налице липса на ефективна конкуренция, поради високи структурни бариери, а именно липсата на инфраструктура. Същевременно, следва да се отбележи, че историческият оператор – „БТК” АД – е собственик на мрежа, чието дублиране на първо място е невъзможно във времевия хоризонт, обхванат от настоящия анализ, и на второ място е икономическо необосновано, тъй като е свързано с прекалено високи разходи, чиято възвръщаемост не е гарантирана. Като собственик на посочената инфраструктура „БТК” АД би имало мотиви да отказва достъп с цел запазване на монополното си положение и изтласкване на конкурентните предприятия от пазарите на дребно. В тази връзка КРС счита, че е от съществено значение за конкурентните предприятия да имат достъп до мрежата на „БТК” АД, за да навлязат на пазарите на дребно, което от своя страна ще допринесе за подобряване на конкурентната среда, предвид ограничаването на възможностите за затваряне на пазара. Това предполага налагане на задължения, насочени към предоставяне на достъп на алтернативните предприятия до съоръжения и услуги, които са от съществено значение за предоставяне на достъп и повиквания на свързаните пазари на дребно. В тази връзка КРС е на мнение, че конкретните специфични задължения, пропорционални на конкурентните проблеми, посочени в раздел VII, т. 4 от анализа на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, които следва да бъдат продължени или наложени на предприятието със значително въздействие върху разглеждания пазар на ниво пазар на едро са:

5.1.1. Задължение за предоставяне на услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа” („избор на оператор”)

КРС счита за необходимо да бъде продължено задължението за предоставяне на услугите „избор на оператор на преноса”, наложено по реда на ЗД (отм.) на предприятието, определено за такова със значително въздействие върху пазарите на дребно на достъп и на пазарите на дребно на повиквания, с оглед осигуряване на възможност за навлизане на пазара на нови предприятия и подобряване на конкурентната среда.

Посоченото задължение е определено ex-lege в чл. 135, ал. 1 от ЗЕС и е обвързано с факта на определяне на предприятието като такова със значително въздействие върху пазарите на дребно, а конкретното съдържание на задължението, както и условията и реда за предоставяне на услугите, включително цените за предоставяне на услугите, следва да са съобразени с Правилата за условията и реда за предоставяне на услугата „избор на оператор” (обн. ДВ, бр. 98 от 14.11.2008 г.), специфичното задължение за изготвяне и публикуване на Типовото предложение за взаимно свързване, продължено по отношение на „БТК” АД на пазара на едро на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и наложените ценови ограничения на пазара на едро на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи по отношение на предоставяне на услугите по „избор на оператор”.

5.1.2. Задължение за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” (wholesale line rental - WLR)

Видно от посочените в раздел VII, т. 4 потенциални конкурентни проблеми, предприятието със значително въздействие върху пазарите на дребно на достъп има възможност да се възползва от предимството на пазара, породено от собствеността върху изградената инфраструктура, като отказва достъп и/или съвместна търговия с конкурентните предприятия и съответно затваря свързаните пазари на дребно. Отчитайки невъзможността за дублиране на мрежата на историческия оператор за времеви период, който обхваща анализа, както и факта, че това би било икономически необосновано, КРС счита, че такова поведение от страна на предприятието със значително въздействие върху пазара би могло да се ограничи, чрез налагане на специфични задължения по отношение на достъпа с цел стимулиране на конкуренцията. В тази връзка КРС намира за подходящо налагането на задължение на „БТК” АД за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, което ще позволи на алтернативните предприятия да навлязат на пазарите на дребно на достъп и съответно да предоставят услуги за достъп на крайните потребители.

„Отдаване на абонатни линии под наем на едро (WLR)” е услуга, при която предприятията могат да наемат абонатна линия по цени на едро и да я препродават на крайни потребители, като абонатите получават една обща месечна фактура за ползваните обществени телефонни услуги. Линията се отдава под наем на алтернативно предприятие с активирана за съответното предприятие услуга „избор на оператор на абонаментна основа”. В тази връзка процедурата за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” следва да бъде съобразена с процедурата по реализиране на услугата „избор на оператор на абонаментна основа” по начин, по който се дава възможност двете услуги да започнат да се предоставят едновременно. Условията за предоставяне на услугата се уреждат в Типово предложение.

Предприятието с наложено задължение за отдаване на линии под наем на едро, следва да допуска успоредно разглеждане на заявления за отдаване на абонатна линия

под наем и активиране на услугата „избор на оператор на абонаментна основа” за същата линия, като заявленията следва да се разглеждат в едни и същи срокове.

Предоставянето на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” не изключва възможността за предоставяне на ширококоловтови услуги по същата линия. В този смисъл наличието на активирана ширококоловтова услуга на дребно не е пречка за отдаване на абонатната линия под наем на едро. Предприятието, което ползва услугата отдаване на абонатни линии на едро за съответна линия, няма пречка да предоставя и ширококоловтови услуги чрез същата линия. По линия, която е отдадена под наем, ширококоловтови услуги могат да бъдат предоставяни от предприятието, което е отдало линията под наем, както и от трето алтернативно предприятие. Редът и условията за достъп с оглед предоставяне на ширококоловтови услуги са предмет на специфични задължения, наложени на съответния пазар.

Налагането на задължение за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” се очаква да окаже благоприятен ефект върху развитието на конкуренцията на пазарите на дребно на достъп, предвид факта, че основната бариера за навлизане на тези пазари се явява липсата на мрежа и невъзможността за дублирането ѝ в краткосрочен и средносрочен план. Следва да се отбележи, че комбинирането на посоченото задължение със задължението за предоставяне на услугата „избор на оператор” ще даде възможност на конкурентните предприятия, които предоставят повиквания на потребителите на „БТК” АД въз основа на услугата „избор на оператор на абонаментна основа”, да предоставят на крайните потребители освен повиквания и достъп. Това от своя страна ще улесни крайните потребители, които ползват услугата „избор на оператор на абонаментна основа”, тъй като ще получават една сметка за ползваните услуги, а не както досега фактура за абонамент от „БТК” АД и фактура за ползваните обществени телефонни услуги от конкурентно предприятие.

С оглед спазване принципа на пропорционалност, при налагане на задължението за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” КРС взема предвид обстоятелствата, посочени в чл. 175 от ЗЕС.

Преди всичко, КРС е на мнение, че не са налице основания, които да водят до извода, че посредством налагането на посоченото задължение биха се засегнали нормалното функциониране на мрежата и икономическата стабилност на предприятието. Както е посочено по-долу, във връзка със задълженията за равнопоставеност и прозрачност се предвижда налагане на задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро, което да се изготви от историческото предприятие „БТК” АД. В тази връзка предприятието има възможност да предложи такива условия, които няма да нарушат нормалното функциониране на мрежата му.

Предоставянето на информация на КРС ще даде възможност на регулатора да прецени какви са подходящите технически и икономически решения, които ще доведат до ефективно развитие на конкуренцията без да се засягат неоправдано техническата и икономическата жизнеспособност на задълженото предприятие.

Що се отнася до засягането на правата на интелектуалната собственост, КРС счита, че този въпрос не е в пряка връзка с налагането на задължението за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” и доколкото могат да възникнат такива въпроси, тяхното регламентиране е предмет на договорите за отдаване на абонатни линии под наем на едро. По отношение предлагането на общоевропейски услуги, КРС не намира основания, които водят до извода, че налагането на посочените по-долу задължения би се отразило негативно върху предлагането на тези услуги.

Отчитайки факта, че за 2007 г. „БТК” АД е най-голямото предприятие, имащо най-голям пазарен дял, изчислен на база брой абонатни постове – 97,5%⁸⁵, КРС счита, че евентуален отказ за предоставянето на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” от страна на „БТК” АД би нанесъл съществена вреда на конкуренцията на свързаните пазари на дребно. Същото се отнася и до случаите на забавено удовлетворяване на исканията за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”.

Както беше посочено по-горе, дублирането на мрежата на „БТК” АД не е осъществимо в краткосрочен и средносрочен план и е свързано с прекалено високи разходи, което се явява висока бариера за навлизане на пазара на дребно на достъп. В тази връзка КРС е на мнение, че е налице необходимост от регулаторна намеса с оглед стимулиране на ефективното използване на вече изградената инфраструктура на дружеството, както и улесняване навлизането на нови предприятия на пазара, като се очаква подобряване на условията за достъп на пазарите на дребно, при ефективно прилагане на предложеното задължение.

С оглед посоченото и отчитайки, че при липса на външно въздействие предприятието има възможност да определя едностранно условия за реализиране на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, в това число допълнителни технически изисквания, КРС е на мнение, че предвид дефинираните потенциални конкурентни проблеми и в съответствие с разпоредбите на чл. 173 и във връзка с разпоредбите на чл. 174 от ЗЕС на „БТК” АД следва да се наложи задължение за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”.

Във връзка с определянето на минималния обхват от линии, за които ще се предоставя услугата, КРС счита, че в обхвата на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” „БТК” АД следва да включи всички аналогови (домашни и бизнес, единични и multiple) и ISDN линии, включително и неактивните линии на историческия оператор.

Също така КРС счита, че „БТК” АД следва да уведомява писмено предприятията, с които води преговори за сключване на договор за отдаване на абонатни линии под наем на едро и/или за предоставяне на услуги, регламентирани във вече сключен договор за отдаване на абонатни линии под наем на едро, когато не може да сключи договора за отдаване на абонатни линии под наем на едро и/или да предостави услугата в срока, определен респективно в действащата нормативна уредба, Типовото предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро и/или вече сключен договор. Посоченото задължение ще спомогне процесите по сключване и допълнение на договори за отдаване на абонатни линии под наем на едро.

На основание чл. 174, ал. 2 от ЗЕС КРС има правомощия да определи изисквания, свързани с предоставянето на достъп. С налагане на задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро, КРС счита, че ще се осигури възможност на регулатора да определи, вследствие и на обществено обсъждане, специфични правила и процедури, където е необходимо с оглед развитието на конкуренцията. От друга страна, КРС счита за необходимо още при налагането на настоящите мерки, свързани с осигуряване на достъп, да определи задължение за „БТК” АД, както следва:

„БТК” АД се задължава, един месец преди влизане в сила на промяна в цените на дребно, да предлага на заинтересованите предприятия изменение в договорите за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” (WLR), с цел въвеждане на съответното изменение в цените на едро.

⁸⁵ Виж раздел VI, т. 3 от анализа

КРС счита, че изпълнението на посоченото задължение ще създаде възможности за предоставяне на конкурентни услуги от страна на алтернативните предприятия.

КРС е на мнение, че доколкото могат да съществуват тежести при изпълнение на задължението, те са свързани със създаване на условия и процедури за предоставяне на услугата, както и изготвяне и публикуване Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро.

Въпреки това КРС счита, че ползите от налагането на задължението за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” и определянето на условията за реализиране на услугата в Типово предложение надвишават негативите, тъй като се осигурява прозрачност и предвидимост по отношение на условията и цените за предоставяне на услугите на едро, както и техните промени. Тази прозрачност и предвидимост дава възможност за адекватен контрол от страна на регулатора, както и възможност на предприятията да предвиждат развитието на своята дейност, тъй като услугите на едро са пряко свързани с предоставянето на услуги на пазарите на дребно.

5.1.3. Задължение за равнопоставеност

Видно от идентифицираните потенциални конкурентни проблеми, посочени в раздел VII, т. 4., предприятието със значително въздействие върху пазарите на дребно на достъп и на пазарите на дребно на повиквания има възможност да се възползва от предимството си на пазара, като прилага различни условия при сходни обстоятелства на отделни предприятия на пазара при осъществяване на услугите „избор на оператор” и „отдаване на абонатни линии под наем на едро”. Подобно пазарно поведение би могло да се коригира чрез налагане на задължения за ценови контрол и/или прозрачност, които биха създали пречки пред ценовата и неценовата дискриминация. Въпреки това, КРС счита, че налагането на посочените задължения сами по себе си не са достатъчни, за да се предотврати наличието на дискриминационно поведение. Следва да се отбележи, че задължението за равнопоставеност обхваща както ценовите условия за реализиране на услугите „избор на оператор” и отдаване на абонатни линии под наем на едро, така и техническите изисквания, сроковете за предоставяне на необходимите услуги, както и други относими условия. В тази връзка КРС счита, че налагането на задължение за равнопоставеност е подходяща мярка, която ефективно ще допринесе за премахване на пазарните недостатъци, свързани основно с наличие на бариери за навлизане на пазара.

Същността на задължението за равнопоставеност е регламентирана в разпоредбата на чл. 168 от ЗЕС, съгласно която задължението за осигуряване на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при сходни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, предлагани от предприятието на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор.

От горепосоченото следва, че задължението за равнопоставеност може да се разглежда в два аспекта:

- забрана за дискриминиране на предприятия, предоставящи еквивалентни услуги;
- задължение за третиране на свързани с предприятието лица или обособени отделни дейности, извършвани от същото предприятие, по начин еквивалентен на този, по който се третират предприятия, предоставящи еквивалентни услуги.

Задължението за равнопоставеност не предвижда задължително предлагането на идентични или еднакви условия, а се отнася до това всяко едно различие в

предложените условия на отделните предприятия да бъде базирано на обективни критерии. Целта на налагането на задължение за равнопоставеност е да се осигури разглеждането на подобните ситуации на пазара по подобен начин от предприятието със значително въздействие върху съответния пазар по отношение на цена, информация и други условия.

Продължаването, или съответно налагането на задължение за равнопоставеност би допринесло за ограничаване на трансфера на значително въздействие от пазара на едро към свързаните пазари на дребно, както и към свързаните предприятия или дейности, извършвани от самото предприятие на свързаните пазари на дребно, тъй като възможностите за специално третиране на дадено предприятие ще бъдат съкратени. В този случай, „специално третиране на дадено предприятие” означава отказ на достъп и изместване на конкурент от пазара чрез предлагането на цени и/или условия, които са в полза на друго предприятие или на собствената мрежа.

Изхождайки от горепосоченото КРС е на мнение, че предвид дефинираните конкурентни проблеми и в съответствие с разпоредбите на чл. 221, ал. 1 във връзка с чл. 166 и във връзка с разпоредбите на чл. 168 от ЗЕС на предприятието със значително въздействие на пазарите на дребно на достъп – „БТК” АД следва да бъде продължено, респективно наложено задължението за равнопоставеност.

Предвид резултатите от анализа, които сочат, че „БТК” АД е предприятие със значително въздействие върху пазарите на дребно на достъп и на пазарите на дребно на повиквания и отчитайки факта, че в краткосрочен и средносрочен план не е възможно да се дублира вече изградената мрежа на „БТК” АД, следва да се отбележи, че заинтересованите предприятия са принудени да закупуват услуги за достъп и генериране от „БТК” АД, за да могат да предоставят конкурентни услуги на свързаните пазари на дребно. Това може да доведе до възникване на ситуации, в които конкурентните условия на пазара ще бъдат нарушени и/или изкривени, ако на някои от предприятията се предлагат по-добри условия за развитие на дейността в сравнение с тези за други участници. По различни причини „БТК” АД би имало мотив да предлага неравнопоставени цени и условия. Например, може да се допусне, че „БТК” АД ще предложи по-неизгодни условия за развиване на дейността на предприятията, които представляват сериозна конкурентна заплаха. Отчитайки размера на предприятието, КРС счита, че такова неравнопоставено отношение би могло да доведе до съществено неблагоприятно въздействие върху пазара като цяло.

С продължаването, респективно налагането на задължението за равнопоставеност се цели да се ограничат възможностите на „БТК” АД да третира по различен начин различните предприятия, както и свързаните предприятия или дейностите, извършвани от самото предприятие на свързаните пазари на дребно, освен ако обективни причини не го налагат, а така също се стимулира ефективното използване на вече изградената инфраструктура на дружеството. По този начин алтернативните предприятия ще запазят своята конкурентоспособност, което може да доведе до намаляване на цената на дребно и/или до предлагане на по-голямо разнообразие от услуги. КРС счита, че задължението за равнопоставеност следва да обхваща както ценовите, така и неценовите условия (различни условия за предоставяне на достъп, като различието не е обосновано от обективни критерии). Ако задължението обхваща само и единствено ценовата равнопоставеност, то за „БТК” АД все още би била налице възможността да прилага съществени антиконкурентни условия и/или действия.

За да предотврати създаването на възможности за неравнопоставено третиране на предприятията на пазара, както и към свързаните предприятия или дейностите, извършвани от звена на самото предприятие на свързаните пазари на дребно, КРС

счита, че е необходимо на „БТК” АД да бъде продължено, съответно наложено задължението за равнопоставеност, както следва:

- предоставянето на услугите „избор на оператор” и „отдаване на абонатни линии под наем на едро” се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече се предоставят посочените услуги на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;
- предоставянето на услуги и информация на предприятие, искащо да ползва услугите „избор на оператор” и „отдаване на абонатни линии под наем на едро” се осъществява при същите условия и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги и услуги между различни свои мрежи, както и предлагани от предприятието със значително въздействие върху пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

Посоченото определя съдържанието на задължението за равнопоставеност.

КРС счита, че предимствата за конкуренцията и ползите за потребителите надвишават недостатъците от прилагането му, поради което, според КРС задължението за равнопоставеност е справедлива и пропорционална мярка за „БТК” АД.

5.1.4. Задължение за прозрачност

Задължението за прозрачност ще гарантира на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на преговорите за реализиране на услугите „избор на оператор” и „отдаване на абонатни линии под наем на едро”. Следва да се отбележи, че само по себе си посоченото задължение не е достатъчно за разрешаване на идентифицираните потенциални конкурентни проблеми, но налагането му засилва ефективността на другите наложени задължения. В конкретния случай, налагането на задължение за прозрачност на предприятието със значително въздействие върху пазарите на дребно на достъп и на пазарите на дребно на повиквания ще опрости и улесни преговорите за сключване на договор за предоставяне на услугите „избор на оператор” и/или „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, предвид факта, че договорните условия са публични и заинтересованите предприятия ще имат достатъчно информация и яснота в процеса на реализиране на услугите „избор на оператор” и/или „отдаване на абонатни линии под наем на едро”. Не на последно място следва да се отчете фактът, че задължението за прозрачност позволява на регулатора да следи за изпълнение на задължението за равнопоставеност.

Въз основа на горното и отчитайки, че „БТК” АД е определено за предприятие със значително въздействие върху пазарите на дребно на достъп и върху пазарите на дребно на повиквания, КРС счита, че наличието на задължения, които ще осигурят възможност за предвидимост и прозрачност на условията за предоставяне на услугите „избор на оператор” и/или „отдаване на абонатни линии под наем на едро” е пропорционална мярка, тъй като ползите от нейното прилагане се изразяват в осигуряване на възможност за навлизане на пазара, стимулиране ефективного използване на съществуващата инфраструктура и съответно подобряване на конкурентната среда, което оправдава незначителното нарастване на разходите за публикуване и поддържане на актуална информация от страна на „БТК” АД.

По силата на § 7 от ЗЕС за „БТК” АД е налице задължение за прозрачност, като изпълнението му се реализира чрез публикуване на Типово предложение за взаимно свързване, включително условия за реализиране на услугата „избор на оператор”. В тази връзка КРС счита, че задължението за прозрачност на „БТК” АД по отношение на услугата „избор на оператор” следва да бъде продължено. С оглед наложеното съгласно

т.5.1.3. задължение за равнопоставеност във връзка с чл. 167, ал. 3 от ЗЕС задължението за прозрачност на „БТК” АД се изразява в публикуване на одобрено от КРС Типово предложение за взаимно свързване, включително условия за предоставяне на услугата „избор на оператор” при изпълнение на наложените задължения във връзка с анализа на пазарите на едро за генериране и терминиране.

КРС е на мнение, че по отношение на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” на „БТК” АД следва да се наложи задължение за прозрачност, което във връзка с наложеното по т. 5.1.3 задължение за равнопоставеност се изразява в изготвяне и публикуване на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро.

В допълнение КРС счита, че задължението за прозрачност чрез публикуване на посочените Типови предложения, следва да бъде допълнено със следното:

- задължение за публикуване и актуализиране на официалната страница на предприятието в интернет на финансов отчет (отчет за доходите, баланс), в срокове съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството. При поискване от КРС „БТК” АД трябва да предостави отчета за промените в собствения капитал, отчета за паричните потоци и приложенията към финансовия отчет. Посоченото, от една страна би направило задължението за разделно счетоводство по-ефективно, а от друга би допринесло за по-голяма прецизност при диференциране на специфичните задължения, предвид осъществяването от страна на „БТК” АД на дейности на различни пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги;

- задължение за публикуване и актуализиране, на официалната страница на предприятието в интернет и уведомяване на регулатора за действащите цени и условия за предоставяне на услугите „избор на оператор” и отдаване на абонатни линии под наем на едро, включително за цените и условията, приложими към свързаните предприятия или дейностите, извършвани от самото предприятие на свързаните пазари на дребно. Това би допринесло да бъдат избегнати възможностите за крос-субсидиране.

КРС счита, че разходите, които биха възникнали за „БТК” АД във връзка с изпълнението на задължението за прозрачност са несъществени, вземайки предвид ползите от нарастване на доверието на участниците на пазара, свързано с равнопоставените условия за конкуренция. КРС смята, че налагането на задължение за прозрачност е съразмерно, тъй като ползите от налагането на задължение за прозрачност надвишават негативните последствия от увеличените административни разходи.

5.1.5. Задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро

Изхождайки от принципа за пропорционалност и като отчита, че в хоризонт от следващите две години не се очаква съществена редукция по отношение на пазарния дял на „БТК” АД в размер на 95,7 %, изчислен въз основа на броя абонатни постове, КРС счита, че ефектът от задълженията за прозрачност и равнопоставеност във връзка със задължението за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” ще се изпълни в максимална степен при изготвяне на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро от предприятието със значително въздействие на пазара. Предварителното одобряване на условията за отдаване на абонатни линии под наем на едро от страна на регулатора е гаранция за постигане на максимално добри условия за развитие на конкуренцията, както и за навременна оценка за коректността при изпълнението на задължението за равнопоставеност. В тази връзка

КРС счита за необходимо да бъде наложено задължение на „БТК” АД за изготвяне и публикуване на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро.

По отношение съдържанието на Типовото предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро, което трябва да се изготви от „БТК” АД, КРС счита, че е необходимо да определи минималното му съдържание както следва:

1. Описание на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, както и на допълнителни услуги, необходими за нейното предоставяне;

2. Срок за въвеждане на всички необходими изменения с цел реално предоставяне на услугата.

3. Условия и ред за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” и необходимите за нейното предоставяне допълнителни услуги, които регламентират най-малко:

а) процедура и срокове за обработване на заявките за всяка една от услугите, включително срокове за отговор на заявките;

б) срокове за активиране на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”;

в) процедура за отстраняване на повреди и възстановяване на услугата и нейното качество;

г) качествени параметри на услугата;

д) условия за осигуряване на необходимата поддръжка на услугата;

е) уведомяване за промени в характеристиките на предоставяните услуги, които могат да влошат качеството на услугите, предоставяни на другата страна или да влошат качеството на услугите, предоставяни от тази друга страна на нейните крайни потребители.

4. Цени и механизъм за калкулиране на цените за ползване на услугата – ценовите условия за отдаване на абонатни линии под наем на едро следва да бъдат определените съгласно наложените ценови ограничения;

5. Стандартни договорни условия, включително обезщетения при неизпълнение на задълженията по предоставяне на услугите;

6. Друга относима информация, необходима за осъществяване на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”.

Включването на други условия в Типовото предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро, различни от определеното минимално съдържание, не трябва да ограничава развитието на конкуренцията и да създава неравнопоставеност, както и да внася неяснота при регламентиране на условията за реализиране на отдаването на абонатни линии под наем на едро.

КРС е на мнение, че доколкото могат да съществуват тежести при изпълнение на задължението, те са свързани с формулирането на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро и съответно публикуването му. Изготвянето му ще наложи ангажирането на допълнителен административен капацитет.

Въпреки това КРС счита, че ползите от налагането на задължението за публикуване на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро надвишават негативите, тъй като се осигурява прозрачност и предвидимост по отношение на условията и цените за предоставяне на услугите на едро, както и техните промени. Прозрачността и предвидимостта дават възможност за адекватен контрол от страна на регулатора, както и възможност на предприятията да предвиждат развитието

на своята дейност, тъй като услугите на едро са пряко свързани с предоставянето на услуги на пазарите на дребно.

5.1.6. Ценови ограничения

Видно от раздел VII, т. 4. потенциалните конкурентни проблеми на съответните пазари са както неценови, така и ценови, свързани с цените за предоставяне на услугите „избор на оператор” и „отдаване на абонатни линии под наем на едро”. Възможностите за прилагане на прекомерно високи цени и/или хищнически цени са сериозни потенциални конкурентни проблеми. Както беше посочено, наличието на вече изградена мрежа прави икономически необосновано дублирането ѝ, тъй като е свързано с прекалено високи разходи, чиято възвръщаемост не е гарантирана, както и невъзможност за изграждането ѝ в краткосрочен и средносрочен план. Предприятието със значително въздействие на пазарите на достъп на дребно би имало мотиви да възприеме антиконкурентно поведение, прилагайки прекомерно високи цени за предоставяните услуги на едро и/или съответно хищнически цени на свързаните пазари на дребно, с цел изтласкване на конкуренцията и засилване на пазарната си сила.

Като отчита, че наложените задължения за равнопоставеност, прозрачност и публикуване на Типово предложение могат да се окажат недостатъчно ефективни с оглед решаване на конкурентните проблеми, свързани с цените, то КРС счита, че възможните мерки, които биха били ефективни с оглед предотвратяване възможностите за прехвърляне на пазарна сила от вертикално свързаните пазари на едро към потенциално конкурентни пазари на дребно, са мерките за водене на разделно счетоводство и налагане на ценови ограничения, включително разходоориентираност. Предвид факта, че наложените задължения за водене на разделно счетоводство и за определяне на разходоориентирани цени не бяха достатъчно ефективни, с оглед обосноваване на разходоориентираността на цените за взаимно свързване и цените на услугите „избор на оператор”, определени от „БТК” АД, КРС със свое решение № 572 от 30 март 2006 г. наложи ценови ограничения върху посочените цени спрямо „БТК” АД, като единственото предприятие със значително въздействие върху разглеждания пазар.

С оглед изложеното КРС счита, че е необходимо да продължи срока на действие на наложените на „БТК” АД задължения за ценови ограничения, включително задълженията за разходоориентираност, като поясни и където е необходимо да прецизира същността на вече наложените задължения.

Както е посочено в раздел VII, т. 3 на „БТК” АД е наложено текущо задължение за водене на разделно счетоводство. Като отчита потенциалните конкурентни проблеми, както и че дадените с решение № 1064 от 26.06.2008 г. от КРС разрешение за прехвърляне на индивидуална лицензия № 114-01053/04.11.2004 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт NMT и/или CDMA с национално покритие от „РТК” ЕООД на „БТК” АД и с решение № 1391 от 04.08.2008 г. от КРС разрешение за прехвърляне на индивидуална лицензия № 110-02889/14.10.2005 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт GSM с национално покритие и индивидуална лицензия № 111-03082/23.03.2006 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт UMTS с национално покритие от „БТК Мобайл” ЕООД на „БТК” АД, за предприятието са налице предпоставки и стимули за прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари, то КРС е на мнение, че без да бъде продължен срокът на действие на задължението за разделно счетоводство регулаторът не би могъл да

осъществява ефективен контрол върху цените за крайни потребители, съобразно изискванията на чл. 221, ал. 3, т. 3 от ЗЕС.

Същевременно, в съответствие с § 5 от преамбюла и чл. 4 на Препоръката⁸⁶ на ЕК от 2005 г. относно разделното счетоводство и системата за разходите във връзка с регулаторната рамка за електронни съобщения, КРС счита, че не е необходимо изрично да налага задължение за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство на анализирания пазар, тъй като мярката, наложена на пазарите на едро на генериране/терминиране на повиквания от/в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи, се отнася до цялостната дейност на предприятието.

Като отчита, че задължението за водене на разделно счетоводство е текущо за „БТК” АД, то КРС е на мнение, че продължаването на срока на действието му не би представлявало допълнителна тежест и не би довело до съществено нарастване на административните разходи на предприятието.

Ползите от продължаване на срока на наложеното задължение, обаче, са по-големи от недостатъците, тъй като данните от разделното счетоводство се явяват доказателство за изпълнението на задължението за равнопоставеност и липсата на крос-субсидиране предвид факта, че предприятието предоставя услуги на повече от един пазар. Следва да се отбележи, че чрез данните от разделното счетоводство предприятието получава достатъчно детайлна информация за разходите и приходите по отделни дейности и услуги, която подпомага оценката на ефективността на извършваните дейности и вземането на управленски решения. Още повече данните от разделното счетоводство се явяват входни данни за системата за определяне на разходите, наложена като специфично задължение на предприятието. От гледна точка на конкурентите и крайните потребители, ползите намират израз в нарастване на увереността, че заплащат само за разходите, свързани с ползването от тях услуги, тъй като разходите освен по отделни дейности (на пазара на фиксирани и на мобилни услуги) се разделят и по бизнес единици (на пазара на едро – за достъп и пренос и на пазара на дребно). Очакванията на регулатора са, че с воденето на разделно счетоводство ще се елиминира възможността за крос-субсидиране между услугите, което от своя страна е стимул за повишаване на ефективното използване на ресурсите и ще доведе до подобряване на конкурентната среда като цяло. Във връзка с изложеното КРС счита, че ползите от предложената мярка са повече отколкото недостатъците, поради което намира задължението за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство за пропорционална мярка.

5.1.6.1. Ценови ограничения по отношение на услугата „избор на оператор”

По силата на § 7 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗЕС, наложените по реда на ЗД (отм.) задължения на операторите със значително въздействие върху пазара, свързани с услугите за достъп и взаимно свързване, „избор на оператор на преноса”, се запазват до влизане в сила на решенията на КРС, с които се налагат специфични задължения на предприятия, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар по реда на ЗЕС. Съгласно разпоредбите на ЗД (отм.) цените на горепосочените услуги се регулират от КРС и „БТК” АД следва да ги определя при спазване на принципите на прозрачност и разходоориентираност.

Съгласно т. 59 от Допълнителната разпоредба на ЗЕС „разходоориентирани цени” са такива цени на услуги, които включват направените разходи по

⁸⁶ Commission Recommendation of 19 September 2005 on accounting separation and cost accounting systems under the regulatory framework for electronic communications (2005/698/EC)

предоставянето им, като отчитат инвестициите и свързания с тях риск, както и приемливо ниво на възвръщаемост на вложения капитал. С оглед постигане на целите, посочени в раздел VII, т. 2 от анализа, КРС счита, че ако цените за услугата „избор на оператор”, отразяват разходите по предоставянето на услугите, то би се гарантирало, че направените от предприятията разходи ще бъдат възвърнати. При липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията, с оглед преодоляване последиците от пазарно поведение на по-големите предприятия, характеризиращо се с прилагане на високи цени, които биха могли да препятстват достъпа до инфраструктурата и предоставяне на услугите, и за да се елиминират възможностите за прилагане на ценова преса спрямо конкурентите на свързаните пазари на дребно, КРС счита, че задължението за разходоориентираност на цените за услугата „избор на оператор” е подходяща мярка, отстраняваща посочения пазарен дефект. Приложението на посочената мярка е свързано с изработване и прилагане на система за определяне на разходите, чрез която се доказва разходоориентираността на цените.

Разработването на система за определяне на разходите по специфични дейности, бизнес единици и услуги е възможно най-тежкото специфично задължение, което може да бъде наложено от регулатора. Изпълнението му е сложен и труден процес, свързан със значителни разходи, а ефектът се проявява едва след прилагане на системата. Задължението, обаче, допринася за развитие на конкуренцията, тъй като чрез него се премахва пазарния недостатък за прилагане на прекалено високи цени, което от своя страна носи ползи, както за конкурентите, така и за потребителите. Както беше посочено в раздел VII, т. 3 такова задължение е наложено на „БТК” АД по реда на ЗД (отм.), поради което тежестта на задължението значително се редуцира.

Следва да се отбележи, че в резултат на анализа на пазарите на едро за генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи на „БТК” АД бяха наложени ценови ограничения под формата на график за плавно намаление на цените, предвид необходимостта от привеждането на системата за определяне на разходите на предприятието в съответствие със съдържанието на задължението за водене на разделно счетоводство. Като отчита, че услугата „избор на оператор на преносна среда”, която е обвързана с предоставяните на дребно услуги „избор на оператор за всяко повикване” и “избор на оператор на абонаментна основа”, се реализира чрез закупуване на услугата генериране, то при предоставянето на тази услуга „БТК” АД следва да прилага цените за генериране по отношение на трафичните и нетрафични услуги, свързани с реализирането на услугата „избор на оператор”, съобразно ценовите ограничения, наложени във връзка с анализа на пазарите за генериране и терминиране на повиквания от/ в определено местоположение на обществени телефонни мрежи.

КРС счита, че наложените ценови ограничения следва да се прилагат до одобряване на разходоориентирани цени за съответните услуги, изчислени въз основа на системата след нейното изменение.

5.1.6.2. Ценови ограничения по отношение на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”

Както беше посочено по-горе услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” се налага като специфично задължение в отговор на потенциалните конкурентни проблеми относно достъпа до изградената инфраструктура и навлизането на пазарите на дребно на достъп. Следва да се отбележи, че към настоящия момент посочената услуга не е била предоставяна от „БТК” АД, в резултат на което няма данни за разходите, необходими за реализацията на услугата. В тази връзка КРС е на мнение, че

за определяне на цените за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” е подходящо прилагането на методологията „Retail-minus”. В съответствие с цитираната методология цената за достъп на едро ще се формира като разлика между цената за достъп на дребно и разходите, които се извършват от „БТК” АД за предоставянето на услугата достъп на дребно (т. нар. avoidable costs).

Недостатък на методологията „Retail-minus” е необходимостта от непрекъснат мониторинг на цените на дребно и разходите за предоставяне на услугите на дребно на предприятието със значително въздействие върху пазара. Това е свързано с обмяна на значителен обем информация, която подлежи на проверка и анализ от страна на регулатора.

Въпреки посочените недостатъци следва да се отбележи, че методологията „Retail-minus” гарантира предотвратяването на прилагането на натиск чрез печалбата (margin squeeze) и/или на натиск чрез цените (price squeeze) от предприятието със значително въздействие върху пазара. В тази връзка КРС счита, че задължението за определяне на цените на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” чрез методологията „Retail-minus” е пропорционална и подходяща специфична мярка, чрез която ще се стимулира навлизането на пазарите на дребно на достъп, като се осигурят равни конкурентни условия за участниците на пазара.

КРС счита, че цените на пазара на дребно за достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, които ще бъдат ползвани за определяне на цените за месечен абонамент за услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, следва да се определят в зависимост от вида на линията, наета от алтернативното предприятие. За целите на определяне на конкретния размер на цените на едро за месечен абонамент за услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” КРС определя процент въз основа на сравнителен анализ на избрана за сравнима държава Австрия, предвид сходността на броя PSTN линии и пазарен дял, видно от долната таблица.

Таблица 14

Държава	Брой PSTN линии на историческия оператор	Пазарен дял на историческия оператор
България	2,322,050	над 90 %
1 Австрия	2,675,520	над 90 %
2 Белгия	4,010,973	над 90 %
3 Великобритания	22,172,628	80%
4 Германия	37,435,000	няма данни
5 Гърция	5,095,282	близо 100 %
6 Дания	2,689,264	над 85 %
7 Ирландия	1,600,000	над 89 %
8 Испания	15,852,222	80 %
9 Италия	19,384,799	над 90 %
10 Люксембург	223,949	99 %
11 Португалия	2,957,111	над 90 %
12 Франция	34,229,000	над 90 %
13 Холандия	5,533,000	70 %- 80 %
14 Швеция	4,815,000	над 90 %
15 Кипър	398,095	100 %
16 Литва	718,091	над 95 %
17 Полша	7,983,365	над 90 %
18 Словения	789,893	над 95 %

На основата на избраната сравнима държава КРС определя конкретния процент, с който да бъдат намалени цените на пазара на дребно за достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение, както е посочено в таблица по-долу:

Таблица 15

Австрия Телеком	цени на дребно	цени на едро	минус
месечен абонамент	в евро	в евро	
1. Аналогови	15.98	12.70	20.53%
2. ISDN 2B+D	26.59	20.99	21.06%

Цените за месечен абонамент за услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” в зависимост от вида линия се определят въз основа на:

- цената за месечен абонамент за абонаментен план „Стандартен бизнес”, която се редуцира с 20 % за PSTN линии;
- среднопретеглената цена за месечен абонамент за ISDN 2B+D линии, която се редуцира с 21 %. Среднопретеглената цена за месечен абонамент се определя въз основа на броя домашни и бизнес абонати, ползващи ISDN 2B+D линии и съответните цени за месечен абонамент, приложими за служебни и домашни абонати;
- цената за абонаментен план „БТК ISDN (30B+D)”, която се редуцира с 21 %.

По отношение на определянето на еднократните цени за свързване въз основа на методологията „Retail-minus” КРС счита, че е необходимо да се изчисли процентът на намаление на цената на дребно за свързване (avoidable costs). За тази цел „БТК” АД следва да внесе подробни разчети за разходите за предоставяне на услугата на дребно за свързване, заедно с описание на организацията и техническата реализация на услугата на дребно и на еквивалентната услугата на едро, като база за определяне на цената на услугата на едро ще бъде цената за откриване на телефонен пост за бизнес абонати в зависимост от вида на поста.

КРС е на мнение, че горепосочените цени на дребно са подходяща база за определяне на цените на еквивалентните услуги на едро, тъй като цените за домашни абонати са обременени от задължението на „БТК” АД за предоставяне на универсална услуга и съответно от условията за достъпност на цените на универсалната услуга.

5.2. Задължения, налагани на ниво предоставяне на услуги на дребно

Видно от резултатите от анализа на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и от анализа на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение (виж раздел VI от анализа), като отчита идентифицираните потенциални конкурентни проблеми в раздел VII, т. 4., КРС е на мнение, че е налице необходимост от регулаторна намеса с оглед стимулиране на конкуренцията и защита интересите на крайните потребители. В тази връзка съблюдавайки принципите и целите, посочени в раздел VII, т. 2, КРС счита, че специфичните задължения на ниво пазар на дребно, пропорционални на конкурентните проблеми, посочени в раздел VII, т. 4 от анализа на пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение са:

5.2.1. Задължения за равнопоставеност

Видно от извършения анализ, услугата достъп до обществена телефонна мрежа няма алтернатива при осигуряване на достъп на потребителите до фиксирани мрежи и/или услуги. Последното, съчетано с липсата на предприятия, които имат възможност чрез своята покупателна способност да окажат въздействие върху цените на разглежданите услуги показва, че „БТК” АД би могла да се възползва от предимствата на пазара и да следва поведение, което да се отрази негативно на останалите участници, както и на достъпа, ползването и удовлетвореността на потребителите от предоставяните услуги.

Необходимо е да се гарантира, че дружеството няма да се възползва от възможността да налага и предлага различни условия при сходни обстоятелства на отделни потребители на пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение. Най-често неравнопоставеността се изразява в асиметрия между цените за достъп до обществената телефонна мрежа на „БТК” АД, предоставяни на потребителите на дружеството и тези, които са абонати на алтернативните фиксирани предприятия. Подобно пазарно поведение би било коригирано чрез налагане на задължения за ценови ограничения и/или прозрачност, които биха създали пречки пред ценовата дискриминация. Въпреки това, КРС счита, че налагането на задължения за ценови ограничения и прозрачност сами по себе си не са достатъчни, за да предотвратят наличието на ценова дискриминация или друго дискриминационно поведение.

КРС счита, че налагането на задължение за равнопоставеност е подходяща мярка, която ефективно ще допринесе за премахване на пазарните недостатъци, намиращи израз най-вече в неценови проблеми, свързани основно с наличие на бариери за достъп на конкурентите и потребителите до пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и до пазари на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение. Задължението за равнопоставеност ще гарантира, че предприятието със значително въздействие върху пазара като цяло ще прилага еднакви условия както спрямо което и да е от конкурентните предприятия, така и спрямо потребителите при наличие на сходни обстоятелства.

Задължението за равнопоставеност се налага във връзка и в неразривна свързаност с налагането на задължения за прозрачност, като задълженията за равнопоставеност обхващат:

- забрана за дискриминация на отделни потребители при предлагането на услугите при сходни условия.

Задължението за равнопоставеност не предвижда задължително предлагането на идентични или еднакви условия, а се отнася до това всяко едно различие в предложените условия на отделните потребители да бъде базирано на обективни критерии. Целта на налагането на задължение за равнопоставеност е да се осигури разглеждането на подобните ситуации на пазара по подобен начин от предприятието със значително въздействие на съответния пазар по отношение на цена, информация и други условия, без значение към кой от потребителите се отнасят или се прилагат.

Налагането на задължение за равнопоставеност би допринесло за ограничаване на трансфера на значително въздействие от един на друг свързан пазар, тъй като възможностите за специално третиране на определена група потребители ще бъдат съкратени. В този случай, „специално третиране на участник – потребител” означава отказ на достъп до обществената телефонна мрежа и предлагане на услугите на цени и/или на условия, които са в полза на друг участник.

Изхождайки от горепосоченото, КРС е на мнение, че предвид дефинираните конкурентни проблеми и в съответствие с разпоредбите на чл. 166 и във връзка с разпоредбите на чл. 168 от ЗЕС на „БТК” АД следва да бъде наложено задължение за равнопоставеност, изхождайки от неговата неразривна връзка със задълженията за прозрачност, както следва:

Поради обстоятелството, че „БТК” АД е най-голямото предприятие на пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазари на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение с пазарен дял от 97% на база приходи от национални разговори на домашни и бизнес потребители (съгласно раздел VI, т. 4.1 от анализа), то потребителите са принудени да закупуват услуги за достъп от дружеството. Това може да доведе до възникване на ситуации, в които условията на пазара ще бъдат нарушени и/или изкривени, ако на някои от участниците се предлагат по-добри условия за ползване на услугите в сравнение с тези за други. По различни причини „БТК” АД би имала мотив да предлага неравнопоставени цени и условия. Например, може да се допусне, че „БТК” АД ще предложи по-неизгодни условия за потребяване на услугите на дружеството на потребителите, които са абонати на някой от конкурентните алтернативни фиксирани предприятия. Също така би могло да се допусне, че „БТК” АД ще предлага по-добри условия при предоставяне на услугата достъп до обществена телефонна мрежа на собствените си абонати отколкото на останалите потребители на тази услуга. Отчитайки размера на предприятието, КРС счита, че такова неравнопоставено отношение би могло да доведе до съществено неблагоприятно въздействие върху пазара като цяло.

С налагането на задължение за равнопоставеност се цели да се ограничат възможностите на „БТК” АД да третира по различен начин различните участници, освен ако обективни причини не го налагат. КРС счита, че задължението за равнопоставеност следва да обхваща както ценовите, така и неценовите условия (различни условия за предоставяне на достъп, когато различието е обосновано от обективни критерии). Ако задължението обхваща само и единствено ценовата равнопоставеност, то за „БТК” АД все още би била налице възможността да прилага различни условия и/или действия по отношение на участниците.

За да предотврати създаването на възможности за неравнопоставено третиране на участниците на пазара – потребители, КРС счита, че е необходимо на „БТК” АД да бъде наложено задължение за равнопоставеност, което да гарантира:

- забрана за дискриминация на отделни потребители при предлагането на услугите при сходни условия.

Предвид гореизложеното КРС счита, че наложеното задължение за равнопоставеност на „БТК” АД по реда на ЗД (отм.) следва да продължи своето действие. Обхватът на това задължение се детайлизира в ЗЕС и настоящия анализ, както е посочено по-горе.

КРС е на мнение, че най-значимите разходи при налагането на задължението са тези, свързани с прилагането му и публикуването на информация за предлаганите от дружеството услуги. В същото време, КРС счита, че предимствата и ползите за участниците надвишават недостатъците от прилагането му, поради което, според КРС, задължението за равнопоставеност е справедлива и пропорционална мярка за „БТК” АД. Следва да се има предвид, че предложените специфични задължения за равнопоставеност на „БТК” АД не се различават от тези, които в момента са наложени и са в сила за предприятието.

5.2.1.1 Забрана за необосновано обвързване на предоставяните услуги в ценови пакет

Както е посочено в раздел VII, т. 4.1.2. „Прехвърляне на неценови вертикални предимства” от анализа, понятието „свързани услуги” се отнася за практиката на едно предприятие да предоставя една услуга при условия на свързаност с друга.

Обвързването на услуги в ценови пакет само по себе си не представлява конкурентен проблем в случаите, при които на потребителите се дава възможност да ползват свързаните услуги по отделно при сходни условия, т.е. в „смесен пакет”. В същото време, най-често срещаната форма на предоставяне на пакетни услуги на пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазари на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение е в „чист пакет”, което води до обвързването на повикванията и достъпа до фиксираната гласова телефонна услуга (абонамент) или обвързването на достъпа до фиксираната гласова телефонна услуга (абонамент) с предоставянето на други електронни съобщителни услуги, което би могло да доведе до създаване на условия за ограничаване развитието на алтернативните фиксирани предприятия на пазара, до невъзможност те да предоставят на потребителите си желаните и търсени от тях услуги и до загуба на клиенти.

Въз основа на горното и отчитайки, че „БТК” АД е определена за предприятие със значително въздействие върху пазари на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и върху пазари на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение КРС счита, че налагането на задължения, които ще осигурят възможност за ползване на пълния обхват на услугите на дружеството от потребителите е пропорционална мярка, тъй като ползите от нейното прилагане се изразяват в осигуряване предоставянето на по-разнообразни и повече услуги за крайните потребители, което оправдава незначителното нарастване на разходите за поддържане на актуална информация от страна на „БТК” АД за всички услуги - по отделно и свързани в ценови пакет. Задължението за забрана за необосновано обвързване на предоставяните услуги в ценови пакет се изразява в осигуряване на възможност за ползване на обвързаните в пакет услуги и самостоятелно, както и в публикуване и актуализиране на страницата в интернет и предоставяне при поискване от крайните потребители на информация за предоставяните услуги – обвързани в ценови пакет и самостоятелно.

Задължението за забрана за необосновано обвързване на предоставяните услуги в ценови пакет обхваща:

- забрана за обвързване на услугите, предоставяни от „БТК” АД в ценови пакет в случай, че крайните потребители нямат възможност да ползват услугите самостоятелно, т.е. необвързани в ценови пакет;
- в случай, че „БТК” АД не спазва срока, определен в Типовото предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро, в който „БТК” АД следва да осигури възможност за ползване на услугата, на дружеството се забранява обвързване на услугите за достъп с другите предоставяни услуги в ценови пакет до въвеждане на всички необходими изисквания с цел предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” (wholesale line rental WLR). Ограничението се прилага за нови ценови пакети.

5.2.2. Задължения за прозрачност

Налагането на задължение за прозрачност ще гарантира както на конкурентите, така и на потребителите достатъчно информация и яснота относно предоставяните от

даденото предприятие услуги на пазара. Видно от извършения анализ, услугата достъп до обществена телефонна мрежа няма алтернатива при осигуряване на достъп на потребителите до фиксирани мрежи. Последното, съчетано с липсата на предприятия, които имат възможност чрез своята покупателна способност да оказват въздействие върху цените на разглежданите услуги, показва, че „БТК” АД би могла да се възползва от предимствата на пазара и да следва поведение, което да се отрази негативно на другите предприятия и потребителите при ползването на предоставяните услуги. Тези аргументи са относими, както при налагане на задължението за равнопоставеност, така и по отношение задължението за прозрачност.

Една от основните функции на задължението за прозрачност е да направи прилагането на останалите специфични задължения по-ефективно, което не изключва и самостоятелното му прилагане. Така например, задължението за прозрачност може да бъде съчетано със задължението за равнопоставеност.

Въз основа на горното и отчитайки, че „БТК” АД е определена за предприятие със значително въздействие върху пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и върху пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение КРС счита, че налагането на задължения, които ще осигурят възможност за предвидимост и прозрачност на условията, при които се предоставя услугата достъп е пропорционална мярка, тъй като ползите от нейното прилагане се изразяват в осигуряване предоставянето на по-разнообразни и повече услуги за крайните потребители, което оправдава незначителното нарастване на разходите за публикуване и поддържане на актуална информация от страна на „БТК” АД. Задължението за осигуряване на прозрачност на условията, при които се предоставя достъп до обществената телефонна мрежа, се изразяват в публикуване и актуализиране на страницата в интернет и предоставяне при поискване от крайните потребители на информация, относно следното:

- наименование, адрес, телефон за контакти с предприятието;
- описание на предлаганите услуги, в т.ч.:
 - цени за достъп, всички видове потребителски цени, включително данни за отстъпки, при публично известни условия, промоционални цени и специални ценови пакети;
 - компенсации и възстановяване на разходи, включително подробна информация за прилагани схеми за компенсации;
 - видове услуги по поддръжка;
 - договорни условия, включително минимален договорен срок, ако е относим;
- начин на таксуване – информация за първоначалната или еднократната цена и за цената за потребление, включително нейното начално и крайно време на отчитане, в зависимост от избрания начин на ценообразуване;
- „БТК” АД, определена като предприятие, предоставящо универсална услуга, следва да представи на страницата си в интернет и следната информация:
 - актуална информация относно предлаганите обществени телефонни услуги, включително размер на цената за абонамент и цените за операторски услуги;
 - справочни услуги за телефонни номера;
 - избирателно ограничаване на повиквания;
- правата на крайните потребители относно ползването на предоставяната от „БТК” АД универсална услуга;

- във връзка със задължението на „БТК” АД да предоставя универсална услуга на територията на страната, следва да се посочи и информация за правата, свързани с използването на възможностите за:

- предоставяне на безплатни детайлизирани сметки;
- безплатно избиращелно ограничаване на изходящи повиквания;
- предоставяне на средства за предплатен достъп до обществени телефонни мрежи и използване на обществени телефонни услуги;
- разсрочено плащане при свързване към обществени телефонни мрежи;
- предизвестие за спиране на услугите при неплащане на сметки в срок при запазване на възможността за спешни повиквания за срок до един месец след спиране на услугите;

- процедура за уреждане на спорове между предприятието и крайни потребители;

- пълна, точна и ясна информация относно предоставяните от дружеството услуги, която да не подвежда крайните потребители по отношение на условията и цените, при които се предлагат съответните услуги – обвързани в ценови пакет и самостоятелно.

КРС отчита, че налагането на задължение за публикуване на пълна и ясна информация за ползването на услугите – индивидуално и свързано в ценови пакет може да бъде утежняващо и свързано с възникването на разходи, чийто размер обаче е лимитиран предвид факта, че предложеното специфично задължение за публикуване информацията е част от наложените задължения за прозрачност и равнопоставеност.

Същевременно КРС счита, че ползите от налагането на задължението за публикуване на информация за предоставяните от дружеството услуги на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение надвишават негативите, тъй като се осигурява прозрачност по отношение на условията и цените за предоставяне на услугите. Тази прозрачност дава на потребителите възможност да избират ползването на услугите на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и на пазарите на обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение.

КРС счита, че разходите, които биха възникнали за „БТК” АД във връзка с изпълнението на задължението за прозрачност са несъществени, вземайки предвид ползите от нарастване на доверието на участниците на пазара, свързано с равнопоставените условия за конкуренция и доверието на потребителите относно обхвата на предлаганите им услуги и условията, при които те могат да бъдат ползвани. КРС смята, че налагането на задължение за прозрачност е съразмерно, тъй като ползите от налагането на задължение за прозрачност надвишават негативните последствия от увеличените административни разходи.

5.2.3. Ценови ограничения

Видно от раздел VII, т. 4 от анализа потенциалните конкурентни проблеми на съответните пазари са както неценови, така и ценови, свързани както с цените за предоставяне на достъп до обществената телефонна мрежа, така и с цените за предоставяне на обществени гласови телефонни услуги.

В съответствие с посочено в раздел VII, т. 4 от анализа конкурентните проблеми, които биха могли да възникнат при липса на ex-ante регулиране, се свеждат до ценова

дискриминация, крос-субсидиране, хищнически и/или прекалено високи цени. Предвид факта, че „БТК” АД контролира инфраструктура, която се явява входна бариера за навлизане на съответните пазари, може да се заключи, че предприятието би имало мотиви да възприеме антиконкурентно и в ущърб на потребителите поведение, прилагайки прекомерно високи и/или съответно хищнически цени на пазара с цел изтласкване на конкуренцията и засилване на пазарната си сила. Като се отчита високата пазарна концентрация в полза на историческото предприятие и високите бариери за навлизане на пазара, подобно пазарно поведение е очаквано от страна на регулатора при липса на регулиране.

Във връзка с гореизложеното и предвид заключенията от пазарния анализ, КРС е на мнение, че наложените специфични задължения на пазарите на едро не биха били достатъчно ефективни за решаване на конкурентните проблеми, свързани с цените на пазарите на дребно, чрез които при липса на специфични задължения биха могли да се ограничават възможностите за достъп на конкурентните предприятия до инфраструктурата на предприятието със значително въздействие върху пазара, както и да се прилагат антиконкурентни ценови практики.

5.2.3.1. Разделно счетоводство

Както е посочено в раздел VII, т. 3 на „БТК” АД е наложено текущо задължение за водене на разделно счетоводство. Като отчита потенциалните конкурентни проблеми, както и че дадените с Решение на КРС № 1064 от 26.06.2008 г. разрешение за прехвърляне на индивидуална лицензия № 114-01053/04.11.2004 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт NMT и/или CDMA с национално покритие от „РТК” ЕООД на „БТК” АД и с Решение на КРС № 1391 от 04.08.2008 г. разрешение за прехвърляне на индивидуална лицензия № 110-02889/14.10.2005 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт GSM с национално покритие и индивидуална лицензия № 111-03082/23.03.2006 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт UMTS с национално покритие от „БТК Мобайл” ЕООД на „БТК” АД, за предприятието са налице предпоставки и стимули за прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари, то КРС е на мнение, че без да бъде продължен срокът на действие на задължението за разделно счетоводство, регулаторът не би могъл да осъществява ефективен контрол върху цените за крайни потребители, съобразно изискванията на чл. 221, ал. 3, т. 3 от ЗЕС.

Същевременно в съответствие с § 5 от преамбюла и чл. 4 на Препоръката⁸⁷ на ЕК от 2005 г. относно разделното счетоводство и системата за разходите във връзка с регулаторната рамка за електронни съобщения КРС счита, че не е необходимо изрично да налага задължение за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство на анализирания пазари, тъй като мярката, наложена на пазарите на едро на генериране/терминиране на повиквания от/в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи, се отнася до цялостната дейност на предприятието. С оглед яснота КРС посочва, че задължението за разделно счетоводство следва да се прецизира, като конкретните изисквания на регулатора са посочени в методологията за разработване, въвеждане и поддържане на аналитична счетоводна система с определено ниво на разделяне на дейностите и счетоводните сметки (разделно счетоводство), съдържаща се в Анекса, приложен към анализа на пазарите на

⁸⁷ Commission Recommendation of 19 September 2005 on accounting separation and cost accounting systems under the regulatory framework for electronic communications (2005/698/EC)

генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи.

Като отчита, че задължението за водене на разделно счетоводство е текущо за „БТК” АД, то КРС е на мнение, че продължаването на срока на действието му не би представлявало допълнителна тежест и не би довело до съществено нарастване на административните разходи на предприятието. Ползите от продължаване на срока на наложеното задължение обаче са по-големи от недостатъците, тъй като данните от разделното счетоводство се явяват доказателство за изпълнението на задължението за равнопоставеност и липсата на крос субсидиране, предвид факта, че предприятието предоставя услуги на повече от един пазар. Следва да се отбележи, че чрез данните от разделното счетоводство предприятието получава достатъчно детайлна информация за разходите и приходите по отделни дейности и услуги, която подпомага оценката на ефективността на извършваните дейности и вземането на управленски решения. Още повече данните от разделното счетоводство се явяват входни данни за системата за определяне на разходите, наложена като специфично задължение на предприятието. От гледна точка на конкурентите и крайните потребители ползите намират израз в нарастване на увереността, че заплащат само за разходите, свързани с ползването от тях услуги, тъй като разходите освен по отделни дейности (на пазара на фиксирани и на мобилни услуги) се разделят и по бизнес единици (на пазара на едро – за достъп и пренос и на пазара на дребно). Очакванията на регулатора са, че с воденето на разделно счетоводство ще се елиминира възможността за крос субсидиране между услугите, което от своя страна е стимул за повишаване на ефективното използване на ресурсите и ще доведе до подобряване на конкурентната среда като цяло. Във връзка с изложеното КРС счита, че ползите от предложената мярка са повече отколкото недостатъците, поради което намира задължението за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство за пропорционална мярка.

5.2.3.2. Разходоориентирани цени, в т.ч. Система за определяне на разходите

Съгласно §1., т. 59 от Допълнителните разпоредби на ЗЕС „разходоориентирани цени” са такива цени на услуги, които включват направените разходи по предоставянето им, като отчитат инвестициите и свързания с тях риск, както и приемливо ниво на възвръщаемост на вложения капитал.

Предвид необходимостта от насърчаване на достъпа до мрежата на „БТК” АД, с цел стимулиране на конкуренцията на пазарите на дребно и като отчита свързаността между цените за достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и цените за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, както и установените ценови конкурентни проблеми, свързани преди всичко с липсата на регулация върху цените за разговори към други мрежи, предвид което в анализа е установено наличие на прекомерно високи цени за разговори към други мрежи в сравнение с прилаганите от предприятието цени за разговори в собствена мрежа, с оглед постигане на целите, посочени в раздел VII, т. 2 от анализа, КРС счита, че наложените задължения за разходоориентираност на цените на пазарите на едро не биха били достатъчно ефективни за решаване на конкурентните проблеми, ако на дружеството не бъде наложено задължение за разходоориентираност на цените на пазарите на дребно. В допълнение КРС отбелязва, че при липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията, с оглед преодоляване последиците от пазарното поведение на предприятието със значително въздействие на пазара, характеризиращо се с прилагане на хищнически цени на пазарите на дребно и съответно прекалено високи цени на пазарите на едро, които пречат достъпа на конкурентите до инфраструктурата и съответно навлизането им на пазарите на дребно и за да се елиминират възможностите за прилагане на ценова преса спрямо

конкурентите на свързаните пазари на дребно, задължението за разходоориентираност на цените на пазарите на дребно е подходяща мярка, която следва да се наложи на „БТК” АД.

Както е отбелязано в текущите задължения, съгласно разпоредбите на ЗД (отм.) „БТК” АД определяше цените на фиксираната гласова телефонна услуга въз основа на Правила за определянето им и разходите по предоставянето им, като цените не следваше да съдържат: елементи на ценообразуването, основаващи се единствено на значителното въздействие върху пазара на предприятието; отстъпки, които нарушават възможностите за конкуренция от страна на други обществени оператори за съответната услуга; предимства за отделни потребители на същата или сходна услуга и да се предоставят по цени, които са под нивото на разходите по предоставянето на услугите. В тази връзка, независимо от липсата на задължение за определяне на разходоориентирани цени за фиксираната гласова телефонна услуга, с цел доказване на разходите по предоставянето ѝ до настоящия момент предприятието представя в КРС информация за разходите за фиксирана гласова телефонна услуга, предоставяни в рамките на собствената мрежа, въз основа на системата за определяне на разходите, одобрена с Решение на КРС № 1049 от 15. 04. 2004 г. и изменена с Решение на КРС № 158 от 28.02.2008 г.

Система за определяне на разходите

Както беше посочено в раздел VII, т. 3 „Текущи задължения”, по реда на ЗД (отм.) на „БТК” АД е наложено задължение за прилагане на система за определяне на разходите във връзка с доказване разходоориентираността на цените на услугите по взаимно свързване и необвързан достъп до абонатна линия, като системата е ползвана и за доказване на разходите по предоставяне на фиксираната гласова телефонна услуга, предоставяна в рамките на собствената мрежа. В тази връзка и предвид становището на регулатора относно необходимостта от налагане на задължение за разходоориентирани цени на пазарите на дребно, КРС е на мнение, че прилаганата от „БТК” АД система за определяне на разходите следва да се допълни с оглед изричното включване на разходите за услугите на пазарите на дребно за достъп - откриване и месечен абонамент за ISDN постове, и за повиквания към други мрежи (към фиксирани, мобилни мрежи и мрежи от неподвижна радиослужба от типа „точка към много точки”), които към настоящия момент не фигурират в нея, докато цените за услугите на пазарите на дребно за достъп - откриване и месечен абонамент за PSTN постове, и повиквания в рамките на мрежата (селищни, междуселищни и международни повиквания) са обхванати в системата.

Разработената и прилагана от „БТК” АД система за определяне на разходите, одобрена с Решение на КРС № 1049 от 15. 04. 2004 г., се основава на методологията за пълно разпределение на разходите (Fully Allocated costs – FAC), като разходите за амортизация се определят въз основа на настоящата стойност на дълготрайните активи и се базира на причинно-следствената връзка, посредством която разходите се отнасят към услугите, които са ги причинили, като се използва ABC (Activity based costing) метода. Одобрената през 2004 г. система за определяне на разходите е изменена, а промените са одобрени от регулатора с Решение на КРС № 158 от 28.02.2008 г. Направените промени не засягат методологията за разпределение на разходите, като основно се отнасяха до актуализиране на предоставяните от „БТК” АД услуги, въвеждане на правила за определяне на цените на услуги, за които не са налице исторически разходи и прецизиране на начина на изчисляване на цената на капитала.

КРС поддържа позицията си относно запазване на методологията за пълно разпределение на разходите, като разходите за амортизация се определят въз основа на

настоящата стойност на дълготрайните активи, на която се основава одобрената от КРС система за определяне на разходите, както и относно необходимостта от адаптиране на методологията при влизане в сила на окончателната Препоръка на Европейската комисия относно регулирането на цените за терминиране във фиксирани и мобилни мрежи в рамките на Европейския съюз⁸⁸, изразена в анализите на пазарите на генериране и на терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи. Същевременно, тъй като системата за определяне на разходите на „БТК” АД обхваща всички услуги, то предприятието следва да въведе необходимите промени в действащата система за определяне на разходите с оглед измененото разделно счетоводство с цел съобразяване с наложеното задължение на съответните пазари за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение. Доколкото повикванията в рамките на мрежата (селищни, междуселищни и международни повиквания) са част от услугите, за които „БТК” АД до момента е предоставяла разходи за единица услуга, то КРС е на мнение, че до определяне на разходоориентирани цени за повиквания, изчислени въз основа на изменената и допълнена система за определяне на разходите, „БТК” АД следва да представя разходите за селищни, междуселищни и международни повиквания, получени въз основа на системата, одобрена с Решение на КРС № 1049 от 15. 04. 2004 г. и изменена с Решение на КРС № 158 от 28.02.2008 г.

Следва да се отбележи, че изменението на системата с оглед наложеното задължение за разделно счетоводство се отнася до представяне на разходите на единица услуга за всички услуги, предоставяни от „БТК” АД, предвид необходимостта от доказване на разходоориентираност в съответствие с наложените задължения на пазарите за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи и съответно липса на крос- субсидиране между услугите. В тази връзка КРС е на мнение, че посоченото изменение на системата не би оказало въздействие върху разпределението на разходите по услугите, за които предприятието представя информация за разход на единица услуга, тъй като както е посочено по-горе, системата обхваща всички услуги, предоставяни от „БТК” АД, но с различна степен на детайлизация. Още повече както е посочено в раздел VII, т. 4.3.3 КРС счита, че производствена неефективност като конкурентен проблем не би могъл да възникне на пазарите на дребно на фиксирана телефония, отчитайки миграцията към мобилни телефонни услуги, която оказва дисциплиниращ ефект по отношение на мотивация за оптимизиране на процеса на предоставяне на фиксирани услуги. В тази връзка мнението на регулатора е, че „БТК” АД ще се стреми да оптимизира конкретно разходите за предоставяне на селищни, междуселищни и международни повиквания. Това се потвърждава и от реализираните намаления на цените за повиквания в собствената мрежа.

Предвид изложеното КРС счита, че разходите на „БТК” АД за предоставяне на повиквания в собствената мрежа могат да се ползват и за определяне на разходоориентирани цени за селищни, междуселищни и международни повиквания до въвеждане на изменената и допълнена система след изпълнението на задължението за прилагане на разделно счетоводство. По отношение на повикванията към мобилни мрежи, цените на които се променят от влизане в сила на Решение на КРС № 2 от 03.01.2008 г., регулаторът е на мнение, че следва да се приложи различен подход, тъй като посочената услуга не попада в обхвата на регулираните услуги в съответствие със ЗД (отм.) и съответно за тази услуга не са налице разходи за единица услуга. Предвид посочените в анализа потенциални конкурентни проблеми КРС счита, че до определянето на разходоориентирани цени за повиквания към мобилни мрежи, тези цени следва да бъдат намалени незабавно, като предлага в тях да бъдат отразени

⁸⁸ *Draft Commission Recommendation on the Regulatory Treatment of Fixed and Mobile Termination Rates in the EU*

намаленията на цените на едро за генериране на повикване от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

Отчитайки факта, че системата за определяне на разходите се прилага от „БТК” АД в продължение на повече от три години, то КРС счита, че тежестта на наложеното задължение за прилагане на система за определяне на разходите е значително редуцирана и е свързана с необходимостта от допълнението ѝ и установяването на съответствие между системата и задължението за разделно счетоводство. Неудобство на наложеното задължение е необходимостта от по-продължителен срок за изпълнението му.

Въпреки това КРС е на мнение, че предимствата от налагане на задължението за разходоориентираност, доказвана въз основа на система за определяне на разходите, са повече от недостатъците, тъй като се създават условия за елиминиране на възможностите за поява на конкурентни проблеми. Следва да се отбележи, че чрез прилагането на система за определяне на разходите се получава детайлизирана информация за разходите на единица услуга, което от своя страна позволява на задълженото предприятие да оцени ефективността си и съответно да предприеме мерки за оптимизиране на процеса на предоставяне на услугите. От гледна точка на конкурентите и съответно на крайните потребители задължението за разходоориентираност създава сигурност, че заплащат само разходите, свързани с ползваната от тях услуга. Във връзка с изложеното КРС счита, че ползите от предложената мярка са повече отколкото недостатъците, поради което намира задължението за разходоориентираност на цените, определени въз основа на система за определяне на разходите, за пропорционално.

Както беше посочено по-горе предвид необходимостта от допълнения в системата, КРС счита, че до прилагане на разходоориентирани цени за достъп и повиквания към други мрежи, определени въз основа на изменената и допълнена система за определяне на разходите на „БТК” АД следва да бъдат наложени следните специфични задължения:

5.2.3.2.1. Разходоориентираност на цените за повиквания в собствената мрежа и ценови таван (ограничения) за цените за достъп

С Решение № 2205 от 28.10.2008 г. КРС прие, че предложените от „БТК” АД цени на фиксираната гласова телефонна услуга, включващи цените, предназначени за домашни и служебни абонати, за откриване и месечен абонамент и за осъществени повиквания в рамките на фиксираната мрежа на предприятието, както и ценовите пакети, предлагани от дружеството извън задълженията му за предоставяне на ценови пакети във връзка с универсалната услуга, отговарят на действащите нормативни изисквания. Като отчита, че текущите задължения не включват задължение за разходоориентираност, а задължение за отчитане на разходите при определяне на цените, като цените не може да са по-ниски от разходите за предоставяне на услугите, КРС с оглед на конкурентните проблеми и на основание чл. 219, ал. 3 от ЗЕС счита за подходящо да наложи на „БТК” АД задължение в срок от един месец от решението на регулатора за приемане на анализа на разглежданите пазари да представи разходоориентирани цени за предоставяне на фиксираната гласова телефонна услуга, включващи цени за повиквания в рамките на собствената мрежа (селищни и междуселищни, без ограничения относно обема на минутите за осъществените повиквания), изчислени въз основа на системата за определяне на разходите, одобрена с Решение на КРС № 1049 от 15. 04. 2004 г. и изменена с Решение на КРС № 158 от 28.02.2008 г. и при отчитане на наложените задължения за ценови ограничения спрямо

цените за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи.

Предвид сроковете за промяна на цените за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи, предвидени в графици за постепенното им намаляване, КРС е на мнение, че до определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на изменената и допълнена система за определяне на разходите, на „БТК” АД следва да бъде наложено задължение за изменение на цените за повиквания в собствената мрежа в срокове, съответстващи на сроковете за намаление на цените за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи.

Вземайки предвид потенциалните конкурентни проблеми, посочени в раздел VII, т. 4, както и с цел защита интересите на крайните потребители и постигане на честна конкуренция и с оглед гарантиране на достъпни цени за населението, КРС намира, че е уместно на настоящия етап на „БТК” АД да бъдат наложени ценови ограничения под формата на ценови таван, определящ максимални цени за достъп на дребно. Предложената мярка е насочена към прехвърляне на част от печалбата на предприятието към крайните потребители на услугите на дребно.

Максималните цени на дребно за достъп се определят по следната формула:

$P_t \leq P_{t-1} (1 + CPI)$, където

P_t – цена на дребно;

P_{t-1} – цената на дребно преди изменението;

CPI – потребителски ценови индекс, който се определя по данни на НСИ за периода между две изменения на цените.

Задължението за разходоориентираност на цените за международни повиквания включва изчисляване на цени, въз основа на системата за определяне на разходите, одобрена с Решение на КРС № 1049 от 15. 04. 2004 г. и изменена с Решение на КРС № 158 от 28.02.2008 г., допълнени с разходите, дължими на международни оператори за ползване на мрежите им, съобразно сключените договори, като се отчитат инвестициите и свързания с тях риск, както и приемливо ниво на възвръщаемост на вложения капитал.

5.2.3.2.2 Ценови ограничения спрямо цените за повиквания към други фиксирани мрежи и към мрежи от неподвижна радиослужба от типа ”точка към много точки”

До настоящия момент цените за повиквания, осъществявани от абонати на „БТК” АД към крайни потребители на други фиксирани мрежи (селищни и междуселищни, съгласно действащата тарифа на „БТК” АД) не са подлежали на регулиране. КРС отчита, че предвид симетричните (еднакви) цени за терминиране във фиксираната мрежата на „БТК” АД и във фиксираните мрежи на останалите предприятия, осъществяващи и имащи право да осъществяват дейност на пазарите, предмет на настоящия анализ, различията в разходите за повиквания в собствената мрежа и за повиквания в други фиксирани мрежи са пренебрежими. Това твърдение се потвърждава и от еднаквите тарифи за междуселищни повиквания в рамките на мрежата на „БТК” АД и за повиквания към други фиксирани мрежи в часове на силен трафик, прилагани през 2007 г. и 2008 г. Следователно няма основание за прилагане на различни цени спрямо повиквания към други фиксирани мрежи и тези, прилагани спрямо повиквания в рамките на собствената фиксирана мрежа. Същевременно е налице различие в цените за същите повиквания в часове на слаб трафик. Като отчита,

че „БТК” АД е публикувало в действащата си ценова листа цени за селищни разговори към други мрежи и цени за междуселищни разговори към други мрежи и отчитайки пренебрежимите различия в разходите за предоставяне на услугите повиквания в собствена мрежа (селищни и междуселищни) и повиквания към други фиксирани мрежи (селищни и междуселищни), КРС счита за подходящо да наложи на предприятието задължение за симетричност (еднаквост) на цените, прилагани за повиквания в собствената мрежа с тези, прилагани за повиквания към други фиксирани мрежи при изпълнение на задължението по т. 5.2.3.2.1.

Предвид действащите договори за взаимно свързване, КРС счита, че до доказване на разходоориентираността на цените на „БТК” АД цените за повиквания към мрежи от неподвижна радиослужба от типа ”точка към много точки”, използващи негеографски номера, следва да са еднакви с цените за междуселищни разговори.

5.2.3.2.3 Ценови ограничения спрямо цените за повиквания към мобилни мрежи

До настоящия момент цените за повиквания, осъществявани от абонати на „БТК” АД към крайни потребители на мобилни мрежи, не са подлежали на регулиране. КРС отчита различните ценови нива на цените за терминиране във фиксираната мрежа на „БТК” АД и в мрежите на мобилните предприятия „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД, както и в собствената мобилна мрежа на предприятието, които към момента са по-ниски в сравнение с тези на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД. Тъй като в анализа до тук КРС обоснова необходимостта от налагане на задължения за разходоориентираност, изпълнението на които изисква време и предвид заключенията от пазарния анализ КРС счита, че следва да приложи необходимите мерки, които своевременно да осигурят нормални условия за развитие на конкуренцията, а именно налагане на ценови ограничения посредством ценови таван (price cap) върху цените за повиквания към мобилни мрежи.

При този метод на налагане на ценово ограничение КРС определя максимално допустимата цена, прилагана от „БТК” АД за повиквания към мобилни мрежи в съответствие с долната формула:

$$P_t = (P_{t-1} - R_{m,t-1} - R_{d,t-1}) * (1 + k) + R_{m,t} + R_{d,t},$$

където

t – момент на изменение на цените на дребно, който съответства на момента в графика за изменение на цените за терминиране в мобилна мрежа, когато се прилага съответната стъпка на намаление на цените на едро;

t-1 – момент на предходното изменение на цените на дребно, който съответства на момента в графика за изменение на цените за терминиране в мобилна мрежа, когато се прилага съответната стъпка на намаление на цените на едро;

P_t – ценови таван (максимална цена) – новата цена на дребно за повиквания от фиксираната мрежа на „БТК” АД към мобилна мрежа;

P_{t-1} – цената за услугата преди момента на изменението;

R_m – цена за терминиране в мобилните мрежи, съгласно графика за постепенно намаляване на цените на едро;

R_{m,t-1} – цена за терминиране в мобилните мрежи преди момента на изменението;

R_{m,t} – цена за терминиране в мобилните мрежи към момента на изменението;

Rd – цена за генериране в двоен сегмент на фиксираната мрежа на „БТК” АД, която е еквивалентна на цената за терминиране в двоен сегмент. Цената за генериране в двоен сегмент също намалява съгласно графика за постепенно намаляване на цените на едро;

Rd_{t-1} - цена за генериране в двоен сегмент на фиксираната мрежа на „БТК” АД преди момента на изменението;

Rd_t - цена за генериране в двоен сегмент на фиксираната мрежа на „БТК” АД към момента на изменението;

k – коефициент на намаление на цените за терминиране в мобилни мрежи за последната спрямо предходната стъпка от графика за намаление на цените на едро:

$$k = \frac{Rm_t - Rm_{t-1}}{Rm_{t-1}}$$

Предвид сроковете за промяна на цените за генериране/терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на цените за терминиране в индивидуални мобилни мрежи, предвидени в графици за постепенното им намаляване, КРС е на мнение, че до определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на изменената и допълнена система за определяне на разходите, на „БТК” АД следва да бъде наложено задължение за изменение на цените за повиквания към мобилни мрежи в срокове, съответстващи на сроковете за намаление на цените за терминиране на повиквания в определено местоположение на обществени телефонни мрежи и за терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

КРС е на мнение, че налагането на задължения за разходоориентираност на цените на пазарите на дребно, в т. ч. ценови ограничения върху цени за повиквания към мобилни мрежи, е подходяща мярка, насочена към защита на потребителите и създаваща условия за прозрачност и предвидимост. Ползите за конкуренцията се изразяват в елиминиране на възможностите на историческото предприятие да прилага прекалено високи цени спрямо повикванията към други мрежи, като по този начин стимулира потреблението в собствената мрежа.

Разходите, които биха възникнали за „БТК” АД, биха били незначителни, предвид запазването на методологията за пълно разпределение на разходите и наличие на действаща система за определяне на разходите.

Предвид гореизложеното КРС счита, че ползите от предложените мерки са повече отколкото недостатъците, поради което намира налагането на задължения за разходоориентираност на цените за повиквания в собствената мрежа и симетричност (еднаквост) с цените за повиквания към други фиксирани мрежи и ценовия таван, определящ максимални цени за достъп и за повиквания към мобилни мрежи, за пропорционално.

5.2.3.3. Предварително предоставяне на информация за цените на електронни съобщителни услуги, върху които са наложени специфични задължения на пазарите на дребно, на ценовите пакети, промоции и отстъпки

Отчитайки разпоредбите на чл. 219, ал. 1 от ЗЕС и във връзка със защита на интересите на крайните потребители, КРС счита, че на „БТК” АД, определено като предприятие със значително въздействие на съответния пазар и на което са наложени специфични задължения, следва да се запази законовото изискване за предварително представяне на цените за достъп (откриване, месечен абонамент, без включени минути)

и повиквания в собствената мрежа (селищни, междуселищни, международни), на цените за повиквания към други фиксирани мрежи, цените за повиквания към мрежи от неподвижна радиослужба от типа „точка към много точки” и на цените за повиквания към мобилни мрежи, на ценовите пакети, извън пакетите за универсалната услуга, промоциите и отстъпките, включително такива, които обхващат услуги, предоставяни на разглеждания пазар заедно с услуги, предоставяни на други пазари, в КРС един месец преди тяхното публикуване.

В тази връзка, КРС запазва, като изменя наложеното по реда на ЗД (отм.) задължение за представяне на цените за достъп (откриване, месечен абонамент, без включени минути) и повиквания в собствената мрежа (селищни, междуселищни, международни), на цените за повиквания към други фиксирани мрежи, цените за повиквания към мрежи от неподвижна радиослужба от типа „точка към много точки” и на цените за повиквания към мобилни мрежи, на ценовите пакети, извън пакетите за универсалната услуга, включително на ценовите пакети, съдържащи и услуги, предоставяни на пазари, различни от пазарите обект на настоящия анализ, и на промоциите от „БТК” АД в КРС един месец преди тяхното публикуване, заедно с документите за тяхното ценообразуване, като го допълва със задължение за представяне на доказателства за спазване изискванията на чл. 219, ал. 5 и ал. 6 от ЗЕС. В посочения срок КРС може да върне за преработване и/или да спре прилагането на предложените от „БТК” АД цени, ценови пакети и промоции, когато въз основа на анализ на представените доказателства се установи неизпълнение на изискванията на чл. 219, ал. 5 и ал. 6 от ЗЕС.

КРС счита, че налагането на задължение за представянето на цените и документите по тяхното образуване не може да бъде утежняващо и свързано с възникването на допълнителни разходи предвид факта, че предложеното специфично задължение не се различава от наложените към момента и в сила за предприятието задължения.

Същевременно КРС счита, че ползите от налагането на задължението за представяне на цените на регулираните електронни съобщителни услуги заедно с документите за тяхното ценообразуване надвишават негативите, тъй като се осигурява сигурност от потребителска гледна точка относно тяхното формиране. В същото време, задължението дава възможност за адекватен контрол от страна на регулатора.

6. Оценка на ефекта от налагане на специфичните задължения

Оценката за въздействието на специфичните задължения е посочено към съответната мярка, поради което в тази точка е направена оценка на цялостния ефект от наложените специфични задължения на предприятията на пазара.

По отношение на „БТК” АД

Наложените специфични задължения на „БТК” АД представляват сериозна регулаторна тежест като цяло. В същото време, КРС счита, че налагането им ще бъде оправдано и няма да бъде прекомерно. Изхождайки от значителното въздействие и значителният пазарен дял, който има предприятието, КРС счита, че е от изключителна важност при налагането на специфични задължения да се отчита възможността за въвеждане и развитие на конкуренцията на пазара, както и защита на интересите на крайните потребители. КРС счита, че това не би било възможно на съответния пазар, ако не биха били наложени предложените специфични задължения.

В същото време, следва да се отбележи, че голяма част от наложените специфични задължения са наложени към момента и са в сила за дружеството.

7. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения

Оценката за въздействието на наложените специфични задължения, зависи от пазарното поведение на участниците и от други външни фактори, които трудно могат да бъдат прогнозирани. Като цяло КРС очаква, че ефектът от налагането на специфичните задължения в краткосрочен план ще е различен от този, който ще се получи в дългосрочен план. Очакваното въздействие от предложените специфични задължения може да бъде обобщено както следва:

- задълженията за предоставяне на услугите „избор на оператор за всяко повикване” и „избор на оператор на абонаментна основа” (избор на оператор) биха довели до осигуряване на възможност за навлизане на пазара на нови предприятия и подобряване на конкурентната среда. Към момента дублирането на мрежата на „БТК” АД не е икономически обосновано и е свързано с прекалено високи разходи, което се явява висока бариера за навлизане на пазара на дребно на достъп;

- задължението за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” ще окаже бърз ефект върху конкуренцията на пазарите на дребно на достъп, ще спомогне за навлизането на пазара на алтернативните фиксирани предприятия, като създаде възможност конкурентните предприятия на предоставят на крайните потребители услуги, сходни с тези, предоставяни в момента от „БТК” АД;

- задължението за равнопоставеност гарантира еднакво третиране на участниците на пазара при сходни условия от предприятието със значително въздействие върху пазара, което от своя страна е предпоставка за развитие на конкуренцията. Задължението кореспондира и с интересите на потребителите, свързани с разнообразието на предлагането и възможностите за избор на услуги;

- задълженията за прозрачност гарантират на заинтересованите лица достатъчно информация и яснота относно предоставяните от историческия оператор услуги, както и за цените и условията за тяхното ползване, и имат за резултат по-голямата ефективност при прилагане на задълженията за равнопоставеност;

- ефектът от задълженията за прозрачност и равнопоставеност във връзка със наложеното задължение за предоставяне на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” ще се изпълни в максимална степен при изготвяне на Типово предложение за отдаване на абонатни линии под наем на едро от предприятието със значително въздействие на пазара, като предварителното одобряване на условията за отдаване на абонатни линии под наем на едро от страна на регулатора са гаранция за постигане на максимално добри условия за развитие на конкуренцията, както и за навременна оценка за коректността при изпълнението на задължението за равнопоставеност;

- задължението за разходоориентираност на цените за услугата „избор на оператор” цели преодоляване последиците от пазарно поведение на по-големите предприятия, характеризиращо се с прилагане на високи цени, които биха могли да пречат достъпа до инфраструктурата и предоставянето на услугите, както и елиминиране на възможностите за прилагане на ценова преса спрямо конкурентите на свързаните пазари на дребно;

- разработването на система за определяне на разходите по специфични дейности, бизнес единици и услуги е възможно най-тежкото специфично задължение, което може да бъде наложено от регулатора. Изпълнението му е сложен и труден процес, свързан

със значителни разходи, а ефекта се проявява едва след прилагане на системата. Задължението, обаче, допринася за развитие на конкуренцията, тъй като чрез него се премахва пазарния недостатък за прилагане на прекалено високи цени, което от своя страна носи ползи, както за конкурентите, така и за потребителите;

- с наложените ценови ограничения по отношение на услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро”, използвайки методологията „Retail-minus” се гарантира предотвратяването на прилагането на натиск чрез печалбата (margin squeeze) и/или на натиск чрез цените (price squeeze) от предприятието със значително въздействие върху пазара. В същото време, недостатък на методологията „Retail-minus” е необходимостта от непрекъснат мониторинг на цените на дребно и разходите за предоставяне на услугите на дребно на предприятието със значително въздействие върху пазара. Това е свързано с обмяна на значителен обем информация, която подлежи на проверка и анализ от страна на регулатора;

- забраната за необосновано обвързване на предоставяните услуги в пакет осигурява възможност за ползване на пълния обхват на услугите от потребителите, както и възможност конкурентите да предоставят сходни на предлаганите от историческия оператор услуги;

- услугата „отдаване на абонатни линии под наем на едро” задълженията за налагане на ценови ограничения, вкл. разходоориентираност на цените на услугите, са специфични мерки, които са ефективни с оглед решаването на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с цените и с предотвратяване възможностите за прехвърляне на пазарна сила от разглеждания пазар към потенциално свързани конкурентни пазари;

- прилагането на задължението за определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите ще премахне възможностите за прилагане на прекалено високи цени. Привеждането на цените в съответствие с разходите ще е стимул за развитие на по-малките предприятия и за развитие на конкуренцията в интерес на потребителите;

- административните разходи на „БТК” АД ще нараснат предвид необходимостта от прецизиране на задълженията, като следва да се отчете, че в по-голямата си част предложените специфични задължения не се различават от тези, които в момента са наложени и са в сила за предприятието.

Като цяло, ако предложените специфични мерки не бъдат приложени, то биха били налице ползи за предприятието, определено като такова със значително въздействие на пазари на дребно на достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение, в ущърб на конкурентите и потребителите.

VIII. Приложения

Приложение 1

Предоставяни услуги на дребно - обществена телефонна услуга по предприятия към 31.12. 2007 г.

Наименование	Вид	Откриване на телефонен пост	Обществени телефонни услуги					
			Селищни разговори	Междуселищни разговори	Разговори към мобилни наземни мрежи	Международни телефонни разговори	Услуги за достъп до нереографски номера, предоставяни чрез мрежата	Разговори към мрежи от вида "точка към много точки", различни от собствената
БТК	АД	Да	Да	Да	Да	Да	Да	Да
АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК	АД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
БТК-НЕТ	ЕООД	#	#	#	#	#	Не	Не
БЪЛГАРИЯ ТЕЛЕКОМ НЕТ	АД	-	-	-	-	-	-	-
ВЕСТИТЕЛ БГ	АД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ	АД	#	#	#	#	#	Не	Не
ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ	ЕООД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ	АД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
КЕЙБЪЛТЕЛ	ЕАД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ	ЕАД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
МОБИЛТЕЛ	ЕАД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
НЕКСКОМ-БЪЛГАРИЯ	ЕАД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
НЕТ ИС САТ	ООД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
НЕТПЛЮС	ООД	//	//	//	//	//	//	//
НОВО	ЕАД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
ОРБИТЕЛ	ЕАД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
СКАТ ТВ	ООД	//	//	//	//	//	//	//
СПЕКТЪР НЕТ	АД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
ТЕЛЕКОМ 1	ООД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
ТЕЛЕКОМ ПАРТНЪРС НЕТУЪРК	ЕАД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
ТРАНС ТЕЛЕКОМ	ЕАД	Да	Да	Да	Да	Да	Не	Не
ГЛОБУЛ КОМЪНИКЕЙШЪН НЕТ	ЕАД	//	//	//	//	//	//	//

// - Предприятието не е осъществявало дейност по предоставянето на услуги за достъп до обществена телефонна мрежа и обществени телефонни услуги

- Предприятието не е оторизирано да предоставя съответната услуга

Приложение 2

Предоставяни услуги на дребно - достъп до обществена телефонна услуга чрез услугата „избор на оператор” по предприятия към 31.12.2007 г.

Наименование	Вид	Достъп до обществена телефонна услуга чрез услугата избор на оператор							
		Избор на оператор на всяко повикване				Избор на оператор на абонатна основа			
		Междуселищни разговори	Международни разговори	Разговори към мобилни наземни мрежи	Към мрежи от вида "точка към много точки" с национален код за достъп	Междуселищни разговори	Международни разговори	Разговори към мобилни наземни мрежи	Към мрежи от вида "точка към много точки" с национален код за достъп
БТК	АД	#	#	#	#	#	#	#	#
АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК	АД	Да	Да	Не	Не	Не	Не	Не	Не
БТК-НЕТ	ЕООД	Да	Да	Не	Не	Не	Не	Не	Не
БЪЛГАРИЯ ТЕЛЕКОМ НЕТ	АД	#	#	#	#	#	#	#	#
ВЕСТИТЕЛ БГ	АД	#	#	#	#	#	#	#	#
ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ	АД	Да	Да	Не	Не	Не	Не	Не	Не
ЕВРОКОМ КАБЕЛ	ЕООД	#	#	#	#	#	#	#	#
МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ	ЕООД	#	#	#	#	#	#	#	#
ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ	АД	#	#	#	#	#	#	#	#
КЕЙБЪТЕЛ	ЕАД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ	ЕАД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
МОБИЛТЕЛ	ЕАД	#	#	#	#	#	#	#	#
НЕКСКОМ-БЪЛГАРИЯ	ЕАД	Да	Да	Не	Не	Не	Не	Не	Не
НЕТ ИС САТ	ООД	#	#	#	#	#	#	#	#
НЕТПЛУС	ООД	//	//	//	//	//	//	//	//
НОВО	ЕАД	#	#	#	#	#	#	#	#
ОРБИТЕЛ	ЕАД	Да	Да	Да	Не	Да	//	//	//
СКАТ ТВ	ООД	//	//	//	//	//	//	//	//
СПЕКТЪР НЕТ	АД	Да	Да	Не	Не	Не	Не	Не	Не
ТЕЛЕКОМ 1	ООД	#	#	#	#	#	#	#	#
ТЕЛЕКОМ ПАРТНЪРС НЕТУЪРК	ЕАД	#	#	#	#	#	#	#	#
ТРАНС ТЕЛЕКОМ	ЕАД	Да	Да	Не	Не	Не	Не	Не	Не
ГЛОБУЛ КОМЪНИКЕЙШЪН НЕТ	ЕАД	#	#	#	#	#	#	#	#

// - Предприятието не е осъществявало дейност по предоставянето на услуги за достъп до обществена телефонна мрежа и обществени телефонни услуги

- Предприятието не е оторизирано да предоставя съответната услуга

Приложение 3

Предоставяни услуги на дребно - пакетни услуги по предприятия към 31.12.2007 г.

Наименование	Вид	Пакетни услуги (bundled offers)							
		Двойна услуга (double play)			Тройна услуга (triple play)				Четворна услуга (quadruple play)
		Фиксирана телефонна услуга и достъп до интернет	Фиксирана телефонна услуга и телевизия	Фиксирани телефонни услуги и мобилни телефонни услуги	Фиксирана телефонна услуга, мобилна телефонна услуга и телевизия	Фиксирана телефонна услуга, достъп до интернет и телевизия	Фиксирана телефонна услуга, мобилна телефонна услуга и телевизия	Фиксирана телефонна услуга, частна мрежа за пренос на данни и широколентов достъп до интернет	Фиксирана телефонна услуга, широколентов достъп до интернет, мобилни телефонни услуги и телевизия
БТК	АД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК	АД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
БТК-НЕТ	ЕООД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
БЪЛГАРИЯ ТЕЛЕКОМ НЕТ	АД	-	-	-	-	-	-	-	-
ВЕСТИТЕЛ БГ	АД	Да	Да	Не	Не	Да	Не	Не	Не
ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ	АД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ	ЕООД	Да	Да	Не	Не	Да	Не	Не	Не
ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ	АД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
КЕЙБЪЛТЕЛ	ЕАД	Да	Да	Не	Не	Да	Не	Не	Не
КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ	ЕАД	Не	Не	Да	Не	Не	Не	Не	Не
МОБИЛТЕЛ	ЕАД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Да	Не
НЕКСКОМ-БЪЛГАРИЯ	ЕАД	Да	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
НЕТ ИС САТ	ООД	Да	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
НЕТПЛЮС	ООД	//	//	//	//	//	//	//	//
НОВО	ЕАД	//	//	//	//	//	//	//	//
ОРБИТЕЛ	ЕАД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
СКАТ ТВ	ООД	//	//	//	//	//	//	//	//
СПЕКТЪР НЕТ	АД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
ТЕЛЕКОМ 1	ООД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
ТЕЛЕКОМ ПАРТНЪРС НЕТУЪРК	ЕАД	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
ТРАНС ТЕЛЕКОМ	ЕАД	Да	Не	Не	Не	Не	Не	Не	Не
ГЛОБУЛ КОМЪНИКЕЙШЪН НЕТ	ЕАД	//	//	//	//	//	//	//	//

// - Предприятието не е осъществявало дейност по предоставянето на услуги за достъп до обществена телефонна мрежа и обществени телефонни услуги

- Предприятието не е оторизирано да предоставя съответната услуга

Приложение 4

Списък на Индивидуалните лицензии и регистрациите по Общи лицензии, притежавани от предприятията, предоставящи обществени телефонни услуги в определено местоположение

Предприятие	Вид	Лицензии	Наименование на лицензията
БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ	АД	100	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществени далекосъобщителни мрежи и предоставяне на далекосъобщителни услуги
		102	Осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна мрежа за наземно цифрово радиоразпръскване на радиосигнали в обхвата на къси вълни по технология DRM
		121	Осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата линии под наем, включително международни линии под наем
		115А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа от неподвижната радиослужба от вида "точка към много точки" в честотен обхват 26 GHz с национално покритие
		217	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея
		218	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна телексна мрежа
		220	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществени мрежи RLAN от подвижна радиослужба
АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК	АД	116А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана далекосъобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга
		116Б	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата избор на оператор
		113	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа от неподвижната радиослужба от вида "точка към точка"
		217	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея
БТК-НЕТ	ЕООД	116Б	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата избор на оператор
		117	Осъществяване на далекосъобщения с предоставен индивидуално определен ограничен ресурс – номера, чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея
ВЕСТИТЕЛ БГ	АД	116А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана далекосъобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга
		116Б	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата избор на оператор
		121	За осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата линии под наем, включително международни линии под наем
		201	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена кабелна далекосъобщителна мрежа за разпространение на радио- и телевизионни програми и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея
ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ	АД	116Б	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата избор на оператор
ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖЪНТ БЪЛГАРИЯ	ЕООД	116А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана далекосъобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга
		113	Осъществяване на далекосъобщения чрез обособена далекосъобщителна мрежа от неподвижната радиослужба от вида „точка към точка“
		121	Осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата линии под наем, включително международни линии под наем
		201	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена кабелна далекосъобщителна мрежа за разпространение на радио- и телевизионни програми и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея
		217	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея
ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ	АД	116А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана далекосъобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга
		116Б	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата избор на оператор
КЕЙБЪЛТЕЛ	ЕАД	116А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана далекосъобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга
		116Б	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата избор на оператор
		113	Осъществяване на далекосъобщения чрез обособена далекосъобщителна мрежа от неподвижната радиослужба от вида „точка към точка“
		201	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена кабелна далекосъобщителна мрежа за разпространение на радио- и телевизионни програми и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея
		217	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея
		220	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществени мрежи RLAN от подвижна радиослужба

[illegible]

Предприятие	Вид	Лицензии	Наименование на лицензията
СПЕКТЪР НЕТ	АД	116А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана далекосъобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга
		116Б	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата избор на оператор
		204	Осъществяване на далекосъобщения при предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез обществени телефонни апарати
		217	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея
		220	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществени мрежи RLAN от подвижна радиослужба
ТЕЛЕКОМ 1	ООД	116А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана далекосъобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга
ТЕЛЕКОМ ПАРТНЪРС НЕТУЪРК	ЕАД	116А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана далекосъобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга
		117	Осъществяване на далекосъобщения с предоставен индивидуално определен ограничен ресурс – номера, чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея
		121	За осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата линии под наем, включително международни линии под наем
ТРАНС ТЕЛЕКОМ	ЕАД	116А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена фиксирана далекосъобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга
		116Б	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата избор на оператор
		204 (уведомление)	Осъществяване на далекосъобщения при предоставяне на услугата достъп до гласова телефонна услуга чрез обществени телефонни апарати
		121 (уведомление)	За осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата линии под наем, включително международни линии под наем
		115	Осъществяване на далекосъобщения чрез обособена далекосъобщителна мрежа от неподвижната радиослужба от вида „точка към много точки“
		115А	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа от неподвижната радиослужба от вида „точка към много точки“ в честотен обхват 26 GHz с национално покритие
		117А	Предоставяне на гласова телефонна услуга и пренос на данни чрез мрежа от неподвижна радиослужба-точка към много точки
		217	Осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея

Приложение 5

Постъпили становища по време на проведеното обществено обсъждане със заинтересованите предприятия, съгласуване с Комисията за защита на конкуренцията и допълнително събиране на становища от заинтересованите страни по измененията на проекта за анализ